

Reykjavík 28.apríl 2020

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru.

Undirritaður telur að framkomið frumvarp sé mikið framfaraskref fyrir nýsköpun á Íslandi og að það muni styðja vel við innlendan hugverka- og þekkingariðnað. Þess ber að þakka og hrósa þeim sem hafa komið að þeirri vinnu og ákvarðanatöku. Undirritaður hefur starfað í tölvuleikjageiranum meira og minna frá því hann kom að stofnun CCP árið 1997. Á þeim tíma var stuðningsumhverfið mjög veikburða á Íslandi og margoft stóð CCP mjög tæpt og var í raun nokkrum sinnum tæknilega gjaldþrota en keyrt áfram af þvermóðsku lykilmanna sem þurftu að fara í gegnum sex mánaða launalausán tíma. Oft kom sú hugsun upp að betra væri bara að leggja árar í bát og fara að vinna í banka, sem borguðu á þeim tíma vel. Sem betur fer fyrir þá sem drógu vagninn launalaust, fjárfesta sem höfðu lagt félaginu til fé og aðra hagsmunaaðila s.s. Íslenska ríkið, héldu menn áfram að róa og hafðist það á endanum að koma félaginu fyrir vind. CCP hefur frá stofnun aflað mikilla gjaldeyrstekna fyrir þjóðarbúið og beinum og óbeinum tekjum til ríkissjóðs. Það má í raun segja að mikil áræðni réð þar um en líka heppni. Hlutirnir féllu með fyrirtækinu á réttum tíma, annars hefði farið illa. Það má ekki vera þannig að heppnin ráði ríkjum í jafnmikilvægum málum eins og var með CCP. Það er mikilvægt að tryggja stöðirnar fyrir nýsköpunarfyrirtæki í landinu og skapa samkeppnishæft umhverfi á við lönd sem standa vel að málum varðandi innviði fyrir sprota- og nýsköpunarfyrirtæki og við sem þjóð viljum gjarnan bera okkur saman við. Árið 2015 stofnaði undirritaður við annan mann tölvuleikjafyrirtækið 1939 Games, en í dag starfa 11 manns hjá félaginu. Stofnendum varð strax ljóst að umhverfið hafði batnað mikið frá því að CCP var stofnað og núna er aftur er stigið mikilvægt framfaraskref í þeim efnum. 1939 Games hefur frá upphafi fengið tvo styrki frá Tækniþróunarsjóð annars vegar frumherjastyrk að upphæð 7 m.kr. og hins vegar vaxtarstyrk til tveggja ára, samtals 50 m.kr. Fyrri styrkurinn varð í raun forsendan fyrir því að farið var af stað í verkefnið og síðari styrkurinn kom þegar mikið lá við milli hlutafjárútboða og gaf stjórnendum fyrirtækisins það svigrúm sem þurfti til að sækja fé til erlendra og innlendra fagfjárfesta af styrk sem skipti sköpum um framtíð félagsins. Það er því ánægjulegt og mikilvægt að frekari styrking Tækniþróunarsjóðs sé hluti af aðgerðarpakkanum. Þá hafa englafjárfestar fengið skattafslátt en 1939 Games var annað fyrirtækið á landinu sem gat nýtt sér þann fjárfestingarhvatna og skipti hann miklu við fyrstu fjármögnun félagsins. Hér er klárlega tækifæri að efla þennan þátt enn frekar og mætti auka afsláttinn af fjárfestingu í sprotafyrirtæki enn frekar.

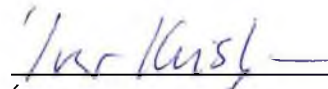
Fyrir 1939 Games skiptir gífurlegu máli upp á frekari uppbyggingu hér á landi til framtíðar að endurgreiðsla rannsóknar- og þróunarkostnaðar hækki úr 20% í 25%. Það hefur strax áhrif þar sem félagið er núna að íhuga að byggja starfsemina alfarið upp á Íslandi næstu árin frekar en að opna erlenda starfstöð. Umrædd breyting á endurgreiðslunni auk lækkun gengis krónunnar hefur breytt þeirri sviðsmynd til muna og gert

landið mun samkeppnishæfara. Undirritaður veit til þess að skv. heimildum innan EES væri hægt að taka þetta hlutfall í 35% fyrir meðalstór fyrirtækin og upp í allt að 45% fyrir lítil fyrirtækin. Hér er gífurlegt tækifæri til að fjárfesta til framtíðar í hugviti og skapa jafnvel enn frjórri jarðveg fyrir CCP framtíðarinnar sem skapa milljarða í gjaldeyristekjur á ári. Þess ber að geta að 1939 Games gaf út sinn fyrsta leik 15. apríl og nema tekjur félagsins af fyrstu 2 vikunum hátt í 40 m.kr. og er gert ráð fyrir því að tekjur þessa árs nemi rúmum milljarð króna það er því ljóst að eftir miklu er að slægjast. Þá ber einnig að nefna það að fjármögnun fyrirtækisins frá upphafi hefur verið um 5 milljónir USD frá 2015 og um u.þ.b. tveir þriðju þess fjármagns komið erlendis frá.

Að koma Kríu á laggirnar þannig að framtaks- og vísisjóðir geti komið á legg nýjum sjóðum (þar sem margir eru fullfjárfestir í dag) er gífurlega mikilvægt en til skemmri tíma er stuðnings-Kría mikilvæg fyrir þau fyrirtækin sem langt voru komin með fjármögnun fyrir COVID-19. Hér hefur verið stigið mikið gæfuspor til lengri tíma sem vonandi og væntanlega skilar þjóðarbúinu, arðsömum alþjóðlegum fyrirtækjum til framtíðar.

Að lokum vill undirritaður þakka jákvæð skref fyrir atvinnulausa og námsmenn en þar liggur mannauður sem getur skilað verðumætum til samfélagsins. 1939 Games er strax farið að skoða þetta úrræði þar sem meira svigrúm skapast til að ráða fólk og gefur jafnframt viðkomandi einstaklingum dýrmæta reynslu úr tölvuleikjageiranum og jafnvel framtíðarstarf hjá 1939 Games ef vel gengur.

Virðingarfyllt,

Ívar Kristjánsson, forstjóri 1939 Games.

Sími: 863 9339

tölvupóstur: ivar@1939games.com

Alþýðusamband Íslands

Alþingi
Nefndasvið Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík 26. apríl 2020
Tilvísun: 20200-0016

Efni: Umsögn ASÍ um frumvarp til laga um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru, 726. mál.

Alþýðusamband Íslands hefur fengið til umsagnar frumvarp til laga um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru, 726. mál.

Almennar athugasemdir:

Heimsfaraldur kórónuveiru hefur þegar haft áður óþekkt áhrif á nánast alla þætti samfélags og efnahagslífs og reynt verulega á þanþol heilbrigðis- og velferðarþjónustu, heimila og atvinnulífs. Fjöldi fólks hefur á undanförnum vikum misst atvinnu eða tekið á sig skert starfshlutfall og margir búa nú við mikla óvissu um afkomu sína og framtíð. Alþýðusamband Íslands hefur við þessar aðstæður lagt megináherslu á að **stjórnvöld tryggi afkomu- og húsnæðisöryggi heimila** með öllum ráðum, **styðji við atvinnuleitendur** með því að styrkja atvinnuleysisbótakerfið, tryggja þjónustu og menntunarúrræði og **standi vörð um félagslega grunninnviði** hins opinbera í heilbrigðis-, mennta- og velferðarkerfinu.

Ýmsar jákvæðar aðgerðir er að finna í nýjum tillögum stjórnvalda, sem miða m.a. að því að styrkja atvinnuuppbyggingu í gegnum stuðning við nýsköpun, rannsóknir og innlenda matvælaframleiðslu. Auk þess er þar er að finna ýmsar félagslegar aðgerðir til að styðja viðkvæma hópa. Alþýðusambandið **lýsir hins vegar verulegum vonbrigðum með að í aðgerðunum sé ekki að finna neinar tillögur til að tryggja afkomuöryggi þeirra hópa sem hafa fallið á milli skips og bryggju** í fyrri aðgerðum stjórnvalda, s.s. einstaklinga sem eru með undirliggjandi sjúkdóma, óléttar konur, foreldra sem hafa misst úr vinnu vegna takmarkaðs leikskóla- og skólastarfs og launafólk sem starfar hjá fyrirtækjum sem skv. fyrirmælum sóttvarnayfirvalda var gert að loka starfsemi sinni.

Þá ítrekar ASÍ mikilvægi þess að **atvinnuleysistryggingakerfið verði styrkt m.a. með hækkun bótafjárhæða, lengingu tímabils tekjutengingar, hækkun stuðnings vegna barna og bættri réttarstöðu námsmanna**. Þá er afar brýnt að stjórnvöld leggi nú þegar fram tillögur í samráði við aðila vinnumarkaðarins um hvernig hlutabótaúrræði atvinnuleysistrygginga verður framhaldið eftir 31. maí nk. þegar nágildandi bráðabirgðaákvæði fellur úr gildi. Efling atvinnuleysisbótakerfisins nú dregur verulega úr líkum á að einstaklingar og fjölskyldur sem verða fyrir atvinnumissi vegna aðstæðna lendi í íþyngjandi fjárhagserfiðleikum til lengri tíma og styður á sama tíma við kaupmátt heimilanna sem skiptir sköpum til að ná viðspyrnu í efnahagslífinu á ný sem fyrst

ASÍ leggur jafnframt áherslu á að farið verði í aðgerðir til að treysta húsnæðisöryggi viðkvæmra hópa m.a. með auknum stuðningi við leigjendur en tekjulág heimili og erlent launafólk, sem margt hefur nú misst atvinnu að fullu eða hluta til, er fjölmennt á leigumarkaði, býr margt við mjög háan húsnæðiskostnað og lítið húsnæðisöryggi. Þá er brýnt að afgreiða nú á vorþingi frumvörp um hlutdeildarlán fyrir fyrstu kaupendur og þá sem ekki hafa átt húsnæði síðastliðin fimm ár, sem og frumvarp um aukna vernd fyrir leigjendur sem eru hluti af loforðum stjórnvalda vegna kjarasamninga á almennum vinnumarkaði vorið 2019. Þá er mikilvægt að stjórnvöld stuðli með öllum leiðum að því að tryggja stöðugleika í verðlags- og gengismálum til að koma í veg fyrir að verðbólga aukist, rýri kaupmátt og hækki höfuðstól og greiðslubyrði á skuldum heimilanna.

ASÍ ítrekar einnig mikilvægi þess að samráð sé haft við fulltrúa launafólks í þeim verkefnum sem fram undan eru við að takmarka afleiðingar faraldursins og í framhaldinu endurreisa og byggja upp til framtíðar. Verkalýðshreyfingin býr yfir nauðsynlegri reynslu og þekkingu, þar á meðal á staðbundnum þáttum, til að móta tillögur um aðkallandi aðgerðir og framtíðarsýn fyrir íslenskt atvinnulíf og samfélag.

Athugasemdir við einstaka greinar frumvarpsins:

1. gr. – Lög um tekjuskatt – Heimild til frestunar skattgreiðslna vegna 2019 og jafna á móti tapi 2020 og skattaleg meðferð á eftirgjöf skulda

a-liður: Heimild til frestunar skattgreiðslna vegna 2019 og jafna á móti tapi 2020.

ASÍ gerir ekki athugasemdir við heimildina en í frumvarpinu eru sett skilyrði fyrir frestun skv. ákvæðinu m.a. um að ekki séu vanskil á sköttum og opinberum gjöldum. ASÍ leggur áherslu á að **jafnframt séu sett skilyrði um að fyrirtæki séu ekki í vanskilum með laun og launatengd gjöld** ss. framlag í lífeyrissjóð og sjúkrasjóð. Þá ítrekar ASÍ áherslu sína um að almennt verði **ekki stutt við fyrirtæki sem stunda skipulögð kjarasamningsbrot og launabjófnað** með opinberu fé.

b-liður: Skattaleg meðferð á eftirgjöf skulda lögaðila og einstaklinga í atvinnurekstri.

ASÍ telur að skilyrða skuli skattalega meðferð eftirgjafar á skuldum við að hún hafi sannanlega verið tilkomin vegna aðstæðna í rekstri sem með beinum hætti megi rekja til áhrifa af COVID-19. Varðandi 2.mgr. 1.gr. telur ASÍ að allt það sem stendur eftir af eftirgjöf skulda við árslok 2022 skuli tekjufærast í stað þess að gefa eftir tekjufærslu eftirstöðva undir 500 milljónum.

3.gr. – Endurgreiðsla virðisaukaskatts af vinnu – heimild útvíkkuð til sveitarfélaga

Til að liðka fyrir framkvæmdum á vegum sveitarfélaga er lagt til að sveitarfélög, og stofnanir og félög alfarið í þeirra eigu, fái tímabundinn rétt til 100% endurgreiðslu virðisaukaskatts af vinnu á byggingastað vegna byggingar, viðhalds eða endurbóta á öðru húsnæði en íbúðar- og frístundahúsnæði sem er alfarið í þeirra eigu. ASÍ gerir ekki athugasemdir við ákvæðið en telur út frá jafnréttissjónarmiðum eðlilegt að almenna heimildin sem nú tekur til framkvæmda, viðhalds og hönnunar auk ræstinga, reglulegs viðhalds íbúðarhúsnæðis og bílaviðgerða nái einnig til starfsemi eins og saumastofa og viðgerðaverkstæða sem ýtir undir hringrásarhagkerfið.

4.gr. – Lífeyrissjóðalög – tímabundin rýmri fjárfestingarheimild í nýsköpunarfyrirtækjum

Lagt er til að heimild lífeyrissjóða til að fjárfesta í sjóðum um sameignlega fjárfestingu verði aukin tímabundið til 1.janúar 2023. Sjóðunum er nú heimilt að eiga að hámarki 20% í hverjum sjóði en lagt til að það hámarkið verði tímabundið hækkað í 35%, þó þannig að eignin fari aldrei umfram 1% heildareigna lífeyrissjóðsins auk þess sem hin útvíkkaða heimild er bundin við fjárfestingu í sjóðum um sameignlega fjárfestingu í litlum eða meðalstórum nýsköpunarfyrirtækjum. Mikilvægt er að lífeyrissjóðirnir hafi rúma heimild til að styðja við aukna fjölbreytni í atvinnulífinu og uppbyggingu nýrra starfa, hvort sem þeir munu eða geta nýtt sér hana. Þá þarf að tryggja að fram fari samtal um hlutverk lífeyrissjóðanna í endurreisn og innviðauppbbyggingu til framtíðar.

5. og 6. gr. – Lög um tekjustofna sveitarfélaga – Rýmri nýting á framlagi úr fasteignasjóði Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga

Með ákvæðunum er heimiluð rýmri nýting á framlögum úr fasteignasjóði Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga sem hefur það hlutverk að styðja uppbyggingu fasteigna sem nýttar eru í þjónustu við fatlað fólk með miklar eða sértækar stuðningsþarfir. Gert er ráð fyrir að heimila sjóðnum að veita framlög til sveitarfélaga vegna framkvæmda til að bæta aðgengi fatlaðra að byggingum og útisvæðum. Þá er lagt til að Jöfnunarsjóði sveitarfélaga verði einnig veitt heimild til að nýta allt að 1,5 ma.kr. úr fasteignasjóðnum til að greiða almenn framlög, framlög til rekstrar grunnskóla og framlög vegna þjónustu við fatlað fólk. ASÍ tekur undir mikilvægi þess að koma til móts við þann rekstrarvanda sem mörg sveitarfélög standa frammi fyrir vegna áhrifa Covid-19 og tryggja að þau geti staðið vörð um þá mikilvægu velferðarþjónustu sem er á þeirra hendi. ASÍ telur þó varhugavert að nýta sjóð eins og fasteignasjóð Jöfnunarsjóð sem hefur skilgreint hlutverk við að tryggja uppbyggingu á

húsnæði fyrir fatlað fólk, til reksturs. Það skapar fordæmi og eykur hættu á að þau verkefni sem sjóðnum er fyrst og fremst ætlað að sinna við uppbyggingu á húsnæði fyrir viðkvæma hópa sem víða er skortur á, verði útundan. Um þetta höfum við skýrt dæmi í Framkvæmdasjóði aldraðra sem hefur frá efnahagshruni verið nýttur til rekstar öldrunarþjónustu andstætt hlutverki sínu og á kostnað innviðaupbyggingar.

7. gr. – Framlenging á lögum um laun í sóttkví

Alþýðusambandið fagnar því að gildistími laga um tímabundnar greiðslur vegna launa einstaklinga sem sæta sóttkví samkvæmt fyrirmælum heilbrigðisyfirvalda án þess að vera sýktir, nr. 24/2020, skuli framlengd til 30. september n.k. Það er mikilvæg til að tryggja áfram að einstaklingar hafi tök á að fylgja fyrirmælum sóttvarnaryfirvalda án þess að óttast um afkomu sína. ASÍ ítrekar hins vega brýna nauðsyn þess að fella eftirtalda hópa sem þurfa að fara í það sem kalla má verndarsóttkví undir gildissviðs laganna, en í dag eru afkoma þessara hópa ótryggð:

- Einstaklingar með **undirliggjandi sjúkdóma sem samkvæmt ráðleggingum heilbrigðisyfirvalda halda sig heima**. ASÍ hefur bent á nauðsyn þess að lög um laun í sóttkví taki til einstaklinga með alvarlega undirliggjandi sjúkdóma sem fara að læknisráði í sóttkví án þess að hafa fengið bein fyrirmæli heilbrigðisyfirvalda þar um. Ekki þarf að orðlengja mikilvægi þess að vernda þennan hóp og gæta þess eins og hægt er að hann smitist ekki. Liður í því er að tryggja honum framfærslu meðan á slíkri sóttkví stendur.
- **Þungaðar konur á 36 viku og síðar sem samkvæmt ráðleggingum heilbrigðisyfirvalda halda sig heima**. Bent hefur verið á þann vanda sem skapast ef fæðandi kona er smituð af Covid 19. Tryggja þarf því bæði öryggi þeirra og afkomu.

Í 2.mgr. 7. gr. er lagt að við bætist nýtt ákvæði sem kveður á um að fari launamaður til útlanda þrátt fyrir að honum hafi mátt vera ljóst að hann þyrfti að sæta sóttkví við heimkomu, komi ekki til greiðslna samkvæmt lögunum. ASÍ verður athygli á því, að meginmarkmið laganna er að tryggja framfærslu þeirra sem sæta sóttkví. Þau taka til allra óháð því hvernig samskiptum við sýkta hefur verið háttað og ekki er gerð krafa um sérstaka rannsókn þess hvort þau samskipti hafi verið gálaus, af ásetningi, átt stað undir áhrifum áfengis eða skv. gildandi löggjöf, komið til vegna ferða erlendis eða innanlands. Með sömu rökum og gilda um ferðalög til útlanda skv. 2.mgr. mætti rökstyðja að ferðalög af NA-landi til höfuðborgarsvæðisins eða Vestfjarða etc. yrðu talin gálaus og ættu að varða bótamissi. Kjósi Alþingi engu að síður að hafa þetta ákvæði í lögunum væri í betra samræmi við tilgang laganna að vísa til ónauðsynlegra ferðalaga.

9 gr. – Rekstrarstuðningur við einkarekna fjölmiðla

Lagt er til að ráðherra fái heimild til að útfæra fyrirkomulag á sérstökum rekstrarstuðningi til einkarekinna fjölmiðla með reglugerð. ASÍ tekur undir mikilvægi þess að styrkja rekstrargrundvöll fjölmiðla og stuðla að því að þeir geti sinnt upplýsinga- og aðhaldshlutverki sínu sem er grundvallar þáttur í lýðræðissamfélagi. Þar sem útfærsla stuðningsins er alfarið í höndum ráðherra leggur ASÍ áherslu á að reglugerðin komi til almennrar umsagnar og við úrfærsluna verði horft til þess að stuðningurinn nýtist til að fjölga störfum og auka ráðningaröryggi starfsfólks á fjölmiðlum.

Virðingarfyllst,

Henný Hinz
hagfræðingur ASÍ

Efnahags- og viðskiptanefnd
Nefndasvið skrifstofu Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 29. apríl 2020

Efni: Umsögn BHM um frumvarp til laga um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru, 726. mál.

Efnahags- og viðskiptanefnd Alþingis hefur sent BHM til umsagnar frumvarp til laga um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru. Frumvarpið er enn til skoðunar hjá bandalaginu, en málið er flókið og í mörg horn að líta. Efnisatriði eru ekki sett fram í mikilvægisröð.

Breyting á lögum um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki, nr. 152/2009

BHM styður áform stjórnvalda um aðgerðir til að efla enn frekar nýsköpun og þróun. Bandalagið hefur lengi bent á mikilvægi opinbers stuðnings við nýsköpun í þeim tilgangi að fjölga efnahagslegum stoðum atvinnulífsins.

Breyting á lögum um tímabundnar greiðslur vegna launa einstaklinga sem sæta sóttkví samkvæmt fyrirmælum heilbrigðisyfirvalda án þess að vera sýktir, nr. 24/2020:

BHM fagnar því að stjórnvöld ætli að framlengja tímabundnum greiðslum vegna launa einstaklinga sem sæta sóttkví samkvæmt fyrirmælum heilbrigðisyfirvalda án þess að vera sýktir. Ljóst er að launamönnum og sjálfstætt starfandi einstaklingum geta enn verið skylt að sæta sóttkví samkvæmt fyrirmælum yfirvalda og afar mikilvægt að einstaklingar sem í því lenda þurfi ekki að hafa áhyggjur af tekjum sínum.

Jafnframt fagnar BHM því að frestur til að sækja um greiðslur samkvæmt fyrrgreindum lögum er framlengdur til 31 desember 2020, enda enn ekki búið að opna fyrir umsóknir hjá VMST vegna mikils álags sökum heimsfaraldurs kórónuveiru.

BHM leggur mikla áherslu á að til sé einhver farvegur eða ferli þar sem einstök mál eru sérstaklega skoðuð þegar opnað verður fyrir umsóknir vegna launa í sóttkví. Þannig er hægt að tryggja að lögin ná til sem flestra og að hópar falla ekki milli skips og bryggju í aðgerðum ríkisstjórnarinnar.

Virðingarfyllst,

Karen Ósk Pétursdóttir
Sérfræðingur BHM í kjara- og réttindamálum

Nefndasvið Alþingis
Fjárlaganefnd /
Efnahags- og viðskiptanefnd
Austurstræti 8 - 10
150 Reykjavík

Reykjavík, 27. apríl 2020

Efni: Umsögn BSRB um frumvarp til fjárukalaga fyrir árið 2020, sbr. lög nr. 26/2020, 724. mál og frumvarp til laga um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru, 726. mál.

BSRB hefur fengið til umsagnar frumvörp um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru og heimildir til fjárveitinga vegna þeirra.

BSRB tekur ekki afstöðu til 3. greinar í máli 724 og 1., 3., 4. og 9. greinar í máli nr. 726.

Álagsgreiðslur til starfsfólks í framlínu

Í frumvarpi til fjárukalaga (máli 724) er lagt til að einum milljarði króna verða varið til að greiða því heilbrigðisstarfsfólki sem staðið hefur í framlínunni í baráttunni við COVID-19 faraldurinn sérstaka launaauka í formi eingreiðslu. BSRB fagnar slíkum álagsgreiðslum en telur að greiðslurnar þurfi að ná til mun stærri hóps enda eru mun fleira starfsfólk í framlínu sem er undir auknu álagi og í sérstakri smitáhættu vegna starfa sinna. Hjá ríkinu eru það t.d. starfsfólk í umönnunarstörfum og ræstingum og viðbragðsaðilar á borð við lögreglu, slökkviliðs- og sjúkraflutningamenn. BSRB telur eðlilegt að fjárveiting til slíkra álagsgreiðslna verði aukin verulega og skilgreining á skilyrðum til greiðslnanna verði unnin í samráði við stéttarfélög opinberra starfsmanna til að tryggja sanngirni í útdelingu greiðslnanna. Enn fremur að sveitarfélög og Samtök fyrirtækja í velferðarþjónustu skuldbindi sig til slíkra greiðslna gagnvart sínu starfsfólki í framlínu og taki þá þátt í samráðinu.

Stuðningur við heimili

BSRB fagnar tillögum að félagslegum aðgerðum líkt og auknum fjárveitingum til geðheilbrigðismála og aðgerða gegn ofbeldi, stuðnings við foreldra sem ekki geta sótt vinnu vegna þess að þjónusta við langveik börn þeirra og börn með fötlun hefur legið niðri og fjárveitingu til að tryggja að börn fólks með lægstu tekjurnar geti tekið þátt í íþrótt- og tómstundastarfi. Mikið vantar þó upp á að verið sé að vernda viðkvæmustu hópana.

BSRB krefst þess að mun lengra verði gengið í stuðningi við heimili sem hafa orðið fyrir tekjufalli vegna nauðsynlegra aðgerða í sóttvarnamálum. Mikilvægt er að hafa í huga að það er oftast fólk í tekjulægstu hópnum sem hefur minni sveigjanleika varðandi vinnuaðstæður og er því hættara við að verða fyrir tekjufalli ef undirliggjandi sjúkdómar eða rof á skólahaldi gera þeim ekki kleift að mæta til vinnu. Það er algjörlega óásættanlegt að þessir hópar standi óbættir hjá garði vegna tekjufalls og nauðsynlegt er að bregðast vel og hratt við. Tímabundið tekjufall getur haft langvarandi fjárhagsleg áhrif á heimilin sem um ræðir. Einnig er nauðsynlegt að

bótafjárhæðir almanna- og atvinnuleysistrygginga verði hækkaðar. Helstu áherslur BSRB í þessum efnum eru eftirfarandi:

- Tryggja verður afkomu foreldra sem geta ekki sótt vinnu vegna skerts skólastarfs eða þjónustu við börn sín og geta ekki sinnt starfi sínu í fjarvinnu. *Úrræðið taki mið af fyrirkomulagi varðandi laun í sóttkví.*
 - Í Noregi voru greiðslur til foreldra vegna fjarveru frá vinnu vegna veikinda barna tvöfaldaðar vegna faraldursins. Þar á hvort foreldri um sig rétt á 20 dögum fyrir 1-2 börn og 30 dögum ef börnin eru þrjú eða fleiri. Einstæðir foreldrar eiga rétt á 40 dögum fyrir 1-2 börn og 60 dögum ef börnin eru þrjú eða fleiri. Í Svíþjóð er verið að undirbúa svipað úrræði innan VAB (Vård av barn).
- Tryggja verður afkomu einstaklinga sem eru frá vinnu vegna aukinnar áhættu vegna undirliggjandi sjúkdóma, eða eiga börn með undirliggjandi sjúkdóma og eru heima samkvæmt tilmælum læknis. *Úrræðið taki mið af fyrirkomulagi varðandi laun í sóttkví.*
 - Greiðslur til einstaklinga sem eru í sjálfsskipaðri sóttkví vegna undirliggjandi sjúkdóma hafa verið tryggðar í Svíþjóð.
- Tryggja verður afkomu launafólks sem á hvorki rétt til launa né réttindi í samtryggingarsjóðum með tímabundnum undanþágum á atvinnuleysistryggingalöggjöfinni.
- Atvinnuleysisbætur verði hækkaðar og þær fylgi launahækkunum kjarasamninga.
 - Þann 1. janúar 2020 hækkuðu grunnatvinnuleysisbætur um 9.790 kr. BSRB leggur til að atvinnuleysisbætur verði hækkaðar um 17.000 kr. frá og með 1. janúar 2020 (í stað 9.790 kr.) og 24.000 kr. frá og með 1. apríl 2020. Eðlilegt er að fjárhæðir atvinnuleysisbóta fylgi launaþróun. Hækkun atvinnuleysisbóta er nauðsynleg til að treysta megi afkomu þeirra sem missa atvinnuna.
- Elli- og örorkulífeyrir verði hækkaður.
 - Þann 1. janúar 2020 hækkuðu greiðslur ellilífeyrisþega sem búa með öðrum um 8.700 kr. á mánuði og um tæplega 10.900 kr. hjá þeim sem búa einir. Lágmarksframfærslutrygging örorkulífeyrisþega hækkaði með svipuðum hætti. BSRB leggur til að almannatryggingar verði hækkaðar um 17.000 kr. frá og með 1. janúar 2020 (í stað hækkunarinnar sl. áramót) og 24.000 kr. frá og með 1. apríl 2020. Fyrir liggja upplýsingar um að verst stöddu ellilífeyris- og örorkulífeyrisþegar séu í þeim hópi sem er hvað hættast við því að lenda í fátækt. Nauðsynlegt er að fjárhæðir almannatrygginga fylgi launahækkunum kjarasamninga til að draga úr ójöfnuði og til að tryggja megi afkomu fólks.

Fjárfesting til framtíðar

BSRB fagnar auknum framlögum í vinnumarkaðsaðgerðir og menntaúrræði á framhalds- og háskólastigi. Mikilvægt er að leggja áherslu á að styðja við frekari sí- og endurmenntun, hæfnipróun og vinnumarkaðsaðgerðir í greinum sem geta stuðlað að frekari verðmætasköpun í samfélaginu og skapa störf sem standa undir því velferðarstigi sem við viljum búa við. Þegar hefur verið stofnað til samráðshóps sem bandalagið fagnar sérstaklega. BSRB styður einnig auknar fjárveitingar í sjóði sem veita styrki til vísinda, nýsköpunar, samkeppni og þekkingargreina sem og aukinna fjárframlaga í menningarsjóði. BSRB fagnar því að jafnréttisáhrif af félagslegum aðgerðum hafi verið metin en leggur áherslu á að allar aðgerðir stjórnvalda geta haft áhrif á kynin með mismunandi hætti, líka þegar kemur að fjárfestingum og mótun vinnumarkaðsaðgerða og menntaúrræða.

Mikilvægi opinberrar þjónustu

Það veldur miklum áhyggjum að ekki sé verið að veita frekari fjármunum til að styrkja heilbrigðisþjónustu, löggæslu og aðra mikilvæga opinbera þjónustu. Nú sem aldrei fyrr sannast hversu mikilvæg þessi þjónusta er. Flestar af þeim opinberu stofnunum sem nú eru undir gríðarlegu álagi hafa búið við fjársveldi um árabíl sem hefur leitt til langvarandi álags á starfsfólk. Fyrir liggur að viðbótarkostnaður Landspítala hleypur á milljörðum króna en fleiri stofnanir munu þurfa á viðbótarfjárveitingum að halda og mikilvægt er að þeim verði mætt að fullu og tímanlega. Það þarf nýja nálgun á opinbera þjónustu svo að þjónustan geti staðið undir auknum kröfum samhliða faraldrinum og til framtíðar.

BSRB vill í því sambandi vekja athygli á nýlegri rannsókn sem náði til sjö aðildarríkja OECD.¹ Niðurstöðurnar sýna að fjárfesting í opinberri þjónustu skapar fleiri störf en fjárfestingar fyrir sambærilegar fjárhæðir í framkvæmdum því nánast öll framlögin fara beint í launakostnað. Framkvæmdir skapa störf og afleidd störf en rannsóknin sýnir að fjárfestingar í umönnun og velferð, svo sem öldrunarþjónustu, heilbrigðiskerfinu og leikskólum, eru ekki síður árangursríkar og jafnvel vænlegri til árangurs. Aukin framlög til þess konar þjónustu leiða til hærra atvinnustigs og auka eftirspurn eftir vörum og þjónustu fyrirtækja í hagkerfinu sem aftur eykur tekjur ríkissjóðs. Fjárfestingarnar hafa líka langtímaáhrif því betri heilsa og velsæld leiða til aukinnar framleiðni launafólks.

Kynjaáhrifin af fjárfestingu í opinberri þjónustu eru einnig mjög jákvæð. Meginástæðurnar eru hve kynskiptur vinnumarkaðurinn er en þrátt fyrir háa atvinnuþátttöku kvenna á Íslandi er um þriðjungur þeirra í hlutastarfi vegna ábyrgðar á börnum og/eða ættingjum eða reksturs heimilis. Í samanburði við önnur Evrópulönd eru aðstandendur á Íslandi undir mestu álagi allra vegna umönnunar óvinnufærra ættingja, öryrkja eða aldraðra og það eru konur sem axla megin ábyrgðina á þeirri vinnu. Með eflingu opinberrar umönnunar og velferðarþjónustu geta fleiri unnið launavinnu og greitt skatta, eftirspurn eykst, sem og jöfnuður og kynjajafnrétti. Atvinnutækifærum fólks af erlendum uppruna mun einnig fjölga við slíkar aðgerðir, sérstaklega meðal kvenna.

Tekjufall hins opinbera

BSRB styður heimild til fasteignasjóðs Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga til að veita styrki til sveitarfélaga til að fjármagna framkvæmdir til að bæta aðgengi fatlaðs fólks að húsnæði sveitarfélaga og milda tekjufall Jöfnunarsjóðsins. Hins vegar telur BSRB mikilvægt að tryggja að tekjufall sveitarfélaga vegna heimsfaraldursins verði ekki til þess að skerða þurfi þjónustu sveitarfélaga til lengri tíma og fundin verði leið fyrir sveitarfélögin til að mæta tímabundnum samdrætti í efnahagslífinu án þess að það bitni á fjárveitingum til skóla- og frístundamála, velferðar- og félagsþjónustunnar. Það sama gildir um tekjufall ríkisins. Mikilvægt er að því verði ekki mætti með niðurskurði heldur með eflingu tekjustofna til lengri tíma.

BSRB mun aldrei samþykkja að efnahagsleg byrði yfirstandandi efnahagssamdráttar falli á opinbera þjónustu og auki enn frekar álag á það launafólk sem sinnir henni.

¹ Rannsóknina má nálgast hér: https://www.ituc-csi.org/IMG/pdf/care_economy_en.pdf

Að lokum

BSRB gerir ekki frekari athugasemdir við frumvörpin en vekur athygli á tillögum að aðgerðum sem sendar voru stjórnvöldum þann 17. apríl sl. og nálgast má á vefslóðinni: <https://www.bsrb.is/static/files/Ymis-skjol/tillogur-bsrb-ad-adgerdum-vegna-covid-19.pdf>

Fyrir hönd BSRB

A handwritten signature in blue ink, reading 'Sigr. Ingibj. Ingad.'.

Sigríður Ingibjörg Ingadóttir
hagfræðingur

Reykjavík 11.05.2020

Til Efnahags- og viðskiptanefndar Alþingis
Óli Björn Kárason formaður
Ólafur Þór Gunnarsson varaformaður
nefndasvid@althingi.is

Við undirrituð, forsvarsmenn stéttar- og fagfélaga tónlistar- og sviðslistafólks lýsum yfir verulegum áhyggjum af fyrirhugaðri skiptingu í aukaúthlutun starfslauna listamanna vegna Covid-19, eins og hún birtist í breytingartillögu efnahags- og viðskiptanefndar við mál nr. 726 á þskj. 1323.

Ljóst er að félagsmenn okkar er sá hópur listamanna sem lenti einna harðast og hraðast í tekjutapi þegar faraldurinn gaus upp, þar eð allar tekjulindir þurrkuðust upp á einni nóttu með tilkomu samkomubanns.

Allir hópar listamanna finna fyrir áhrifum af Covid-19 en áhrifin eru verulega alvarleg fyrir þá hóp sem koma sinni list á framfæri frammi fyrir áhorfendum, sviðslistafólk og tónlistarfólk. Því teljum við þá aðferð að miða við hlutfallsskiptinguna, sem lög um listamannalaun mæla fyrir um og nefndin miðar við í breytingartillögu sinni vegna viðbótarframlagsins, taka lítið tillit til þeirrar stöðu sem þessar listgreinar raunverulega standa frammi fyrir í dag.

Við biðlum til nefndarinnar um að endurskoða án tafar breytingartillögu sína hvað varðar skiptingu viðbótalaunanna milli listgreina og tryggja að þessi mikilvæga ráðstöfun nýtist best þeim sem urðu fyrir mestum áhrifum af samkomubanni stjórnvalda í Covid-faraldrinum. Við gerum okkur grein fyrir að við erum á síðasta snúning með þessa beiðni okkar, en í ljósi þess hraða sem er á afgreiðslu þingmála um þessar mundir þá hlýtur það að teljast skiljanlegt.

Með vinsemd og virðingu,

Birna Hafstein, formaður FÍL
Bragi Valdimar Skúlason, formaður FTT
Gunnar Hrafnsson, formaður FÍH
Hallveig Rúnarsdóttir, formaður FÍT
Irma Gunnarsdóttir, formaður FÍLD
Kolbrún Halldórsdóttir, formaður FLÍ
Margrét Örnólfsdóttir formaður, FLH
Þórunn Gréta Sigurðardóttir, formaður TÍ

Nefndasvið Alþingis
B.t. efnahags- og viðskiptanefndar
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík

Reykjavík, 29. apríl 2020

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónaveiru (726. mál)

Félag atvinnurekenda vísar til umsagnarbeiðni efnahags- og viðskiptanefndar dags. 23. apríl sl. um ofangreint mál á þingskjali 1255.

I. Almenn

Félag atvinnurekenda styður eindregið þær aðgerðir, sem kveðið er á um í frumvarpinu til stuðnings fyrirtækjum sem orðið hafa fyrir áföllum vegna heimsfaraldurs COVID-19 veirunnar, svo og til að styrkja og efla nýsköpunarfyrirtæki.

FA telur hins vegar að ganga þurfi lengra til að koma til móts við fyrirtækin. Félagsmenn FA eru að stærstum hluta minni og meðalstór fyrirtæki. Í könnun, sem gerð var meðal félagsmanna í byrjun mánaðarins, kom fram að mikill meirihluti fyrirtækjanna, eða um 80%, er í þeirri stöðu að verða fyrir verulegu tekjufalli samanborið við síðasta ár. Priðjungur telur tekjutapið nema meira en 50%.

II. Tímabundin niðurfelling og/eða lækkun tryggingagjalds

Í ljósi þessarar alvarlegu stöðu liggur í augum uppi að frestun á greiðslu opinberra skatta og gjalda, líkt og kveðið er á um í 1. gr. frumvarpsins og í fyrri aðgerðapakka stjórnvalda, dugar í mörgum tilvikum skammt. Jafnframt eru ýmsir félagsmenn í þeirri stöðu að þrátt fyrir tekjufall kostar meiri vinnu en áður að viðhalda viðskiptasamböndum, nálgast vörur frá birgjum og tryggja aðföng, þannig að þeir hafa ekki séð sér fært að nýta hlutabótaleiðina nema að takmörkuðu leyti. Lækkun á launatengdum kostnaði þessara fyrirtækja myndi augljóslega hjálpa til.

Félagið lagði í umsögn um fyrri aðgerðapakka stjórnvalda til að tryggingagjald verði fellt niður tímabundið og/eða lækkað verulega, en gjaldið er enn heilu prósentustigi hærra en það var áður en hækkun þess hófst eftir fjármálahrunið. Sú tillaga skal ítrekuð hér.

III. Lán til matvælainnflutningsfyrirtækja

Innan vébanda FA eru mörg matvælainnflutningsfyrirtæki, sem orðið hafa við tilmælum stjórnvalda um að auka birgðir tiltekinna vara til að tryggja fæðuöryggi í heimsfaraldrinum. Birgðaaukning þýðir í mörgum tilvikum mikla fjárbindingu, sem getur numið tugum milljóna króna hjá einstökum fyrirtækjum og hefur neikvæð áhrif á rekstur þeirra á erfiðum tímum.

Mörg þessi fyrirtæki hafa orðið fyrir verulegu tekjufalli þrátt fyrir góða sölu á neytendamarkaði vegna þess að veitinga- og gistihúsamarkaðurinn er hruninn. Tilraunir til

að fá fjármögnun á birgðum hjá viðskiptabönkum á hagstæðum kjörum hafa a.m.k. enn sem komið er ekki borið árangur.

FA leggur því til að við frumvarpið verði bætt ákvæðum um sérstök lán á hagstæðum vöxtum og með ríkisábyrgð til fyrirtækja sem tekið hafa á sig kostnað til að tryggja fæðuöryggi landsins í heimsfaraldrinum og þá tekið mið af fjárbindingu hvers fyrirtækis fyrir sig vegna birgðaaukningar.

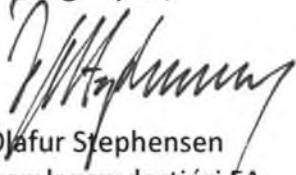
IV. Skýrleiki lagaákvæða um greiðslu launa starfsmanna í sóttkví

FA styður þá breytingu á lögum nr. 24/2020 sem lögð er til í b-lið 7. gr. frumvarpsins. FA hefur ráðlagt félagsmönnum sínum að samþykkja ekki launagreiðslur til starfsmanna ef þeir hafa ferðazt til landa sem heilbrigðisyfirvöld hafa fyrir brottför skilgreint sem áhættusvæði og mælt fyrir um sóttkví eftir heimkomu. Jákvætt er að allur vafi sé tekinn af um skýrleika laganna að þessu leyti.

V. Að lokum

FA áskilur sér rétt til að koma á framfæri frekari athugasemdum á síðari stigum málsins. FA er að sjálfsögðu reiðubúið að funda með nefndinni sé þess óskað.

Virðingarfyllst,

Ólafur Stephensen
framkvæmdastjóri FA

KPMG ehf.
Borgartúni 27
105 Reykjavík

Sími 545 6000
Fax 545 6001
Veffang www.kpmg.is

Nefndasvið Alþingis
efnahags- og viðskiptanefnd
nefundasvid@althingi.is

Reykjavík, 29. apríl 2020.

Umsögn KPMG ehf. um „frumvarp til laga um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru“, á þingskjali 1255 – 726. mál.

Í tölvuskeyti nefndasviðs Alþingis þann 22. apríl 2020 er KPMG ehf. gefinn kostur á að veita umsögn um framangreint frumvarp til laga. KPMG hefur kynnt sér frumvarpið og sér ástæðu til að koma á framfæri eftirfarandi tillögum og ábendingum varðandi þrjár frumvarpsgreinar.

Um a-lið 1. gr.

Í a-lið 1. gr. frumvarpsins er lögð til heimild til afturvirktrar nýtingar rekstrartaps sem myndast á árinu 2020 á móti rekstrarhagnaði sem myndaðist á árinu 2019. Heimildinni er ætlað að ná til félaga með takmarkaðri ábyrgð eigenda, sem heimilisföst eru á Íslandi.

Aðferðin við nýtingu heimildarinnar er einföld og skýr og ætti ekki að valda vandkvæðum í framkvæmd. Félagi verður heimilt að fresta að öllu leyti eða að hluta til um eitt ár greiðslu tekjuskatts sem álagður verður 2020, þó að hámarki 20 milljónum króna. Forsenda þess að félag kjósi að fresta greiðslu er að það sjái fram á að tap verði á rekstri þess á árinu 2020. Við álagningu 2021 skal af rekstrartapi þeirra félaga, sem kosið hafa frestun, reikna skatteign (neikvæðan tekjuskatt) og skal skatteigninni jafnað á móti frestuðum tekjuskatti fyrra árs.

Félag þarf að gera upp hug sinn um frestun fyrir 10. nóvember 2020. Á því tímamarki verður að ætla að sjá megi fyrir af hvaða stærðargráðu rekstrartap yfirstandi árs verður, sem yrði forsenda ákvörðunar á frestunarfjárhæð. Félög ættu því alla jafna að geta forðast að sæta dráttarvöxtum af frestaðri skattfjárhæð umfram skatteign til jöfnunar. Þó er ekki útilokað að einhver atvik verði eftir að frestun er ákveðin sem raska forsendum frestunar. Þannig t.d. gæti félag séð sig knúð, vegna rekstrarörðugleika, til að selja rekstrareignir undir lok árs 2020. Hagnaður af þeirri sölu gæti leitt til þess að tap ársins yrði minna en ætla mátti þegar ákvörðun var tekin um frestun. Til að mæta tilvikum sem þessum leggur KPMG til að við 5. mgr. a-liðar 1. gr. frumvarpsins verði aukið svohljóðandi málslíð:

Skatturinn skal lækka eða fella niður dráttarvexti skv. þessari málsgrein ef félag sýnir fram á að það hafi, þegar frestun skattgreiðslu var tilkynnt skv. 4. mgr., haft réttmæta ástæðu til að ætla að skatteign skv. 2. mgr. myndi nema fjárhæð sem a.m.k. næmi fjárhæð jafnri frestaðri skattgreiðslu.

Ætla má að 20 milljóna króna hámarkið á skattfrestun og jöfnun hafi það í för með sér að úrræðið nýtist lítt meðalstórum og stórum félögum. Félögum af þeirri stærðargráðu kann þó að vera þörf stuðningsúrræðis engu síður en litlum félögum. Í því sambandi vekur KPMG athygli á að umrædd afturvirk nýting rekstrartaps felur ekki alfarið í sér lægri skatttekjur ríkissjóðs þegar til langs tíma er litið, heldur fremur tilfærslu þeirra í tíma. Tap sem myndast á árinu 2020 er yfirfæranlegt milli ára næstu 10 árin samkvæmt gildandi rétti og mun því koma til frádráttar hagnaði á síðari árum hjá þeim félögum sem munu standa af sér þrengingar nú og rétta úr kútnum. Hin afturvirka tapsnýting er til þess fallin að styðja félög gegnum þrengingarnar og flýta fyrir viðreisn þeirra.

Um b-lið 1. gr.

Í b-lið 1. gr. er lagt til að endurvakin verði ívilnandi tímabundin ákvæði sem sett voru á árinu 2010 til að bregðast við því efnahagsástandi sem þá ríkti. Ákvæðin lúta að skattalegri meðhöndlun eftirgjafar á rekstrarskuldum, þ.m.t. þegar félag greiðir skuld sína með hlutum í sjálfu sér. Ákvæði þessi gáfust vel á árum áður og ekki er ástæða til að ætla annað en að svo verði einnig nú.

KPMG vekur athygli á ósamræmi í frumvarpstexta og greinargerð. Í 1. mgr. er tiltekið að Skatturinn geti heimilað félagi að taka þátt í samsköttun, samruna við annað félag og skiptingu í tvö eða fleiri félög, án þess að slíkt girði fyrir beitingu hinna ívilnandi ákvæða. Í greinargerð, umfjöllun um 1. gr., er hins vegar tiltekið að skilyrði beitingar sé „að ekki sé um að ræða samsköttun, sameiningu eða skiptingu“ á því tímabili sem ívilnunin tekur til. Virðist sem í greinargerðinni hafi í ógáti verið vakinn upp draugur úr fortíð. Í upphaflegri gerð frumvarps þess er varð að lögum nr. 165/2010 var lagt til að samsköttun, samruni og skipting girtu fyrir beitingu þeirra ákvæða sem þar voru lögð til og eru fyrirmynd tillagna í því frumvarpi sem hér er til umfjöllunar. Sú girðing var felld brott úr hinu fyrra frumvarpi að tillögu meirihluta þáverandi efnahags- og skattanefndar Alþingis. Tilvitnuð orð greinargerðar eiga því ekki við nú.

Í 5. tölul. 1. mgr. 8. gr. og 4. tölul. 1. mgr. 49. gr. laga nr. 90/2003, um tekjuskatt, er kveðið á um að rekstraraðilar skuli jafna saman gengishagnaði og gengistapi hvers rekstrarárs og færa mismuninn eftir atvikum til tekna eða gjalda með jöfnum fjárhæðum á þremur árum, árinu þegar gengismunurinn myndast og næstu tveimur árum þar á eftir. Þessi dreifing gengismunar á þrjú rekstrarár er til þess fallin að skekkja forsendur þeirrar skattalegu meðhöndlunar eftirgjafar skulda sem lögð er til í b-lið 1. gr. frumvarpsins. Þannig t.d. getur komið til hámarksniðurfellingar (500 m.kr.) eftirgjafar í lok árs 2022 þrátt fyrir að ójafnað sé gengistap, sem myndaðist á því ári og á árinu 2021, en ekki skal gjaldfæra fyrr en síðar. Á hinn bóginn getur dreifing gengishagnaðar leitt til lægri niðurfellingar eftirgjafar en annars hefði verið. KPMG bendir á að unnt er að bregðast við þessum annmarka með því að auka við 1. mgr. b-liðar 1. gr. frumvarpsins málslið sem gæti hljóðað svo:

Þrátt fyrir ákvæði 5. tölul. 1. mgr. 8. gr. og 4. tölul. 1. mgr. 49. gr. skulu rekstraraðilar, sem njóta eftirgjafar skulda á árunum 2020, 2021 og 2022, færa gengishagnað og gengistap, sem þau ákvæði taka til, að fullu til tekna og gjalda á því rekstrarári þegar gengishagnaður og gengistap myndast.

Um 2. gr.

Í 2. gr. er lögð til hækkun á skattfrádrætti nýsköpunarfyrirtækja vegna kostnaðar við rannsóknar- og þróunarverkefni. Sú tillaga gefur KPMG ekki tilefni til athugasemda, en KPMG sér ástæðu til að vekja athygli Alþingis á annmörkum sem eru á lögum nr. 152/2009 og reglugerðar nr. 758/2011 settar á grundvelli þeirra.

Í 2. mgr. 2. gr. laga nr. 152/2009 er kveðið á um að fyrirtæki sem eiga í fjárhagsvanda falli utan gildissviðs þeirra laga. Í því felst m.a. að fyrirtæki sem eiga í fjárhagsvanda í skilningi laganna eiga ekki rétt til skattafsláttar þess sem mælt er fyrir um í III. kafla þeirra. Hugtakið fjárhagsvandi er ekki skilgreint í lögnum, en ráðherra er falið að mæla nánar fyrir um gildissvið þeirra í reglugerð. Skilgreiningar á fjárhagsvanda í þessu samhengi hefur ráðherra sett fram í fimm liðum í 4. mgr. 2. gr. reglugerðar nr. 758/2011, sbr. breytingu á henni með reglugerð nr. 247/2015. Eru þær svohljóðandi:

„Fyrirtæki telst eiga í fjárhagsvanda ef a.m.k. eitt af eftirfarandi skilyrðum er uppfyllt:

- 1. Um er að ræða félag með takmarkaðri ábyrgð og bókfært eigið fé þess, samkvæmt viðurkenndum reikningsskilaaðferðum, er orðið lægra en nemur helmingi innborgaðs hlutafjár að meðtöldum yfirverðsreikningi. Þessi töluliður á ekki við um fyrirtæki sem er lítið eða meðalstórt og starfsemi þess hefur staðið yfir í þrjú ár eða skemur.*
- 2. Um er að ræða félag þar sem a.m.k. einn aðili ber ótakmarkaða ábyrgð á skuldum félagsins og bókfært eigið fé þess, samkvæmt viðurkenndum reikningsskilaaðferðum, er*

orðið lægra en nemur helmingi innborgaðs hlutafjár að meðtöldum yfirverðsreikningi. Þessi töluliður á ekki við um fyrirtæki sem er lítið eða meðalstórt og starfsemi þess hefur staðið yfir í þrjú ár eða skemur.

3. Um er að ræða fyrirtæki sem sætir gjaldþrotameðferð eða hefur óskað heimildar til að leita nauðasamninga.
4. Um er að ræða fyrirtæki sem hefur fengið björgunaraðstoð í skilningi leiðbeinandi reglna ESA um björgun og endurskipulagningu fyrirtækja, og hefur enn ekki endurgreitt lánið eða aflétt ábyrgðinni eða hefur fengið aðstoð til endurskipulagningar og er því enn bundið af samþykktri áætlun um endurskipulagningu.
5. Um er að ræða fyrirtæki sem hvorki er lítið né meðalstórt og hefur uppfyllt eftirtalin skilyrði síðustu tvö reikningsár:
 - a. hlutfall milli bókfærðra skulda fyrirtækisins og eigin fjár hefur verið hærra en 7,5 og
 - b. hagnaður fyrir afskriftir og vexti (EBITDA) nemur lægri fjárhæð en nettófjármagnskostnaður ársins.“

Samkvæmt orðanna hljóðan 1. og 2. tölul. 4. mgr. 2. gr. reglugerðar nr. 758/2011 telst félag, sem starfað hefur lengur en í þrjú ár, eiga í fjárhagsvanda ef bókfært eigið fé þess nemur lægri fjárhæð en helmingi innborgaðs hlutafjár að meðtöldum yfirverðsreikningi. Félag með 100 milljón króna innborgað hlutafé telst vera í fjárhagsvanda ef heildar eigið fé þess fer undir 50 milljónir króna. Félag með 1 milljón króna innborgað hlutafé telst hins vegar ekki vera í fjárhagsvanda ef heildar eigið fé þess nær 0,5 milljónum króna. Vart þarf að hafa mörg orð um hvort félagið er fjárhagslega betur fært um að sinna rannsóknar- og þróunarstarfi. Fyrr nefnda félagið fengi þó ekki skattfrádrátt samkvæmt orðanna hljóðan nefndar skilgreiningar á fjárhagsvanda í reglugerð nr. 758/2011.

KPMG virðist sem mistök hafi verið gerð við orðaval í nefndum 1. og 2. tölul. og að vera kunni að skilgreiningin samrýmt ekki vilja löggjafans. Umræddri 2. mgr. 2. gr. var aukið við lög nr. 152/2009 með 1. gr. laga nr. 126/2014. Í frumvarpi til þeirra laga kemur fram að setning þess ákvæðis sé tilkomin vegna ákvæða í reglugerð ESB nr. 651/2014, sem tekin hafi verið upp í EES-samninginn. Í EES-viðbæti við Stjórnartíðindi Evrópusambandsins (2015/EES/62/01) var birt ákvörðun Eftirlitsstofnunar EFTA (ESA) um breytingu á efnisreglum á sviði ríkisaðstoðar. Grein 2.2. nýrra reglna hljóðar svo:

„Með tilliti til þessara leiðbeinandi reglna er lítið svo á að fyrirtæki sé illa stætt þegar þannig stendur á að komi ekki til íhlutunar hins opinbera má telja víst að það neyðist til að hætta starfsemi innan eins eða fárra ára. Í samræmi við þetta er fyrirtæki talið illa stætt ef að minnsta kosti einar eftirtalinna aðstæðna koma upp:

- a) Þegar þannig stendur á í hlutafélagi að fjárhæð sem nemur meira en helmingi útgefins hlutafjár hefur farið forgörðum vegna taprekstrar á löngum tíma. Sú er raunin ef þannig stendur á að þegar uppsafnað tap er dregið frá eigin sjóðum fyrirtækisins (að meðtöldum öllum öðrum þáttum sem venjulega teljast til eiginfjár þess) er niðurstaðan neikvæð samtala sem nemur hærri fjárhæð en helmingi útgefins hlutafjár.
- b) Þegar um er að ræða félag þess eðlis að a.m.k. sumir eigendanna bera ótakmarkaða ábyrgð á skuldum þess er átt við stöðu mála þar sem meira en helmingur af bókfærðu eiginfé hefur farið forgörðum vegna taprekstrar á löngum tíma.
- c) Þegar fyrirtækið sætir skiptameðferð vegna ógjaldfærni að sameiginlegri ósk kröfuhafa eða fullnægir skilyrðum landslaga fyrir því að kröfuhafar geti óskað slíkrar málsmeðferðar.
- d) Þegar um ræðir fyrirtæki önnur en lítil og meðalstór er átt við aðstæður þar sem eftirfarandi hefur átt við undangengin tvö ár: i. hlutfall bókfærðra skulda af eiginfé hefur verið hærra en 7,5 og ii. vaxtaþekja sem hlutfall rekstrarhagnaðar (EBITDA) hefur verið undir 1,0.“

Samkvæmt þessari fyrirmynd 4. mgr. 2. gr. reglugerðar nr. 758/2011 telst félag vera í fjárhagsvanda ef heildar eigið fé þess er neikvætt um fjárhæð sem er hærri en helmingur innborgaðs hlutafjár, sbr. orðin í a lið: „Sú er raunin ef þannig stendur á að þegar uppsafnað tap er dregið frá eigin sjóðum fyrirtækisins (að meðtöldum öllum öðrum þáttum sem venjulega teljast til eiginfjár þess) er niðurstaðan neikvæð samtala sem nemur hærri fjárhæð en helmingi útgefins hlutafjár.“

Við mat á fjárhagsstöðu félaga sem sinna rannsóknar- og þróunarstarfi er vert að hafa í huga að rannsóknar- og þróunarkostnaður er að verulegu leyti gjaldfærður en ekki eignfærður og því gengur reikningshaldslega á eigið fé. Í 1. mgr. 16. gr. laga nr. 3/2006, um ársreikninga, er kveðið á um að félögum sé heimilt að eignfæra óefnislegar eignir ef uppfyllt eru ákvæði settra reikningsskilareglna. Ef þróunarkostnaður er eignfærður skal færa sömu fjárhæð af óráðstöfuðu eigin fé á sérstakan lið meðal eigin fjár. Ekki er öðrum settum reikningsskilareglum fyrir að fara í þessum eignum en alþjóðlegum reikningsskilastöðlum. Staðallinn IAS 38 fjallar um óefnislegar eignir. Þar er gerður greinarmunur á rannsóknarstigi annars vegar og þróunarstigi hins vegar. Samkvæmt 54. gr. staðalsins skal gjaldfæra en ekki eignfæra útgjöld til rannsókna, en samkvæmt 57. gr. skal eignfæra þróunarvinnu, sem óefnislega eign, ef fyrirtæki er unnt að sýna fram á öll eftirtalin atriði;

- a) að það sé tæknilega framkvæmanlegt að ljúka við efnislegu eignina þannig að hún verði tiltæk til notkunar eða sölu,
- b) að fyrirtækið ætli sér að ljúka við óefnislegu eignina og nota hana eða selja,
- c) getu fyrirtækisins til að nota eða selja óefnislegu eignina,
- d) hvernig líklegur efnahagslegur framtíðarávinningur myndast af óefnislegu eigninni, m.a. skal fyrirtækið sýna fram á að markaður sé fyrir framleiðslu óefnislegu eignarinnar eða eignina sjálfa eða notagildi eignarinnar innan fyrirtækisins,
- e) að fyrir hendi séu næg tæknileg, fjárhagsleg og önnur verðmæti til að ljúka þróuninni og til að nota eða selja óefnislegu eignina,
- f) getu fyrirtækisins til að meta með áreiðanlegum hætti útgjöldin sem rekja má til þróunar á óefnislegu eigninni.

Jafnframt vekur KPMG athygli Alþingis á að veruleg áhöld virðast vera um hvort það heyrir undir Rannsóknamiðstöð Íslands (Rannís) eða ríkisskattstjóra að ákvarða hvort til staðar sé fjárhagsvandi félags sem girði fyrir skattfrádrátt. Í 2. gr. reglugerðar nr. 758/2011 er mælt fyrir um ákvarðanir Rannís um staðfestingu verkefna og skilyrði þeirra ákvarðana. Eitt skilyrðanna er að umsækjandi eigi ekki í fjárhagsvanda. Ef skilyrði eru ekki uppfyllt skal Rannís synja verkefni staðfestingar sem styrkhæfu verkefni. Ákvörðun Rannís er endanleg á stjórnsýslustigi, skv. lokamálsgrein 8. gr. laga nr. 152/2009 og 5. mgr. 2. gr. reglugerðar nr. 758/2011. Í greinargerð með frumvarpi því er varð að lögum nr. 152/2009 er hlutverki ríkisskattstjóra lýst svo: „Gert er ráð fyrir því að skattyfirvöld meti réttmæti kostnaðarliða svo sem almennt gildir um rekstrarkostnað og sjái um ákvörðun hins sérstaka frádráttar frá skatti við álagningu opinberra gjalda.“ Þrátt fyrir framangreint hefur ríkisskattstjóri hafnað skattfrádrætti á þeirri forsendu að viðkomandi félag eigi í fjárhagsvanda og með því í raun breytt ákvörðun Rannís. KPMG telur ástæðu vera til að kveða skýrt á um í lögum nr. 152/2009 hvert valdsvið hvors stjórnvaldsins er.

Virðingarfyllst,

KPMG ehf.

Nefndasvið Alþingis
efnahags- og viðskiptanefnd
nefndasvið@althingi.is

Reykjavík, 29. apríl 2020

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfars heimsfaraldur kórónuveiru; 150. löggjafarþing 2019-2020, þingskjal 1255 – 726. mál.

Með erindi þessu veita Landssamtök lífeyrissjóða (LL) umsögn um 4. grein framangreinds frumvarps. Þar eru lagðar til breytingar á lögum nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða (lífeyrissjóðalögin / lsjl.) sem fela í sér rýmkun á heimild lífeyrissjóða til að eiga í sjóðum um sameiginlega fjárfestingu uppfylli þeir tiltekin skilyrði og teljist nýsköpunarsjóðir. Í greinargerð kemur fram að breytingin sé liður í að bæta fjárfestingaumhverfi nýsköpunar hér á landi, t.d. með því að auðvelda stofnun nýsköpunarsjóða. Í frumvarpinu er því lagt til að heimild lífeyrissjóða til að fjárfesta í sjóðum um sameiginlega fjárfestingu verði rýmkuð. Heimild lífeyrissjóða til að fjárfesta í slíkum sjóðum er nú að hámarki 20% í hverjum sjóði en í frumvarpinu er lagt til að heimild lífeyrissjóða til fjárfestinga í hlutdeildarskírteinum eða hlutum í hverjum sjóði um sameiginlega fjárfestingu verði hækkuð tímabundið í 35%. Með breytingunni þyrftu því þeir lífeyrissjóðir að hafa aðkomu að sjóði, í stað fimm í dag, sem myndi auðvelda fjármögnun slíkra sjóða og styðja við áætlun stjórnvalda um að bæta fjárfestingaumhverfi nýsköpunar hér á landi. Jafnframt er tekið fram að þrátt fyrir tímabundna rýmkun á fjárfestingarheimildum í þessu skyni verði sett það hámark að hver lífeyrissjóður megi ekki hafa meira en 1% heildareigna sinna í slíkum sjóðum. Heildareignir lífeyrissjóðanna nema nú um 5.000 milljörðum kr.

LL styðja þann megintilgang frumvarpsins að auðvelda lífeyrissjóðum að fjárfesta í sjóðum um sameiginlega fjárfestingu sem hafa það að markmiði að fjárfesta í nýsköpunarfyrirtækjum. Hins vegar verður ekki hjá því komist að benda á nokkra annmarka á frumvarpinu.

Sökum þröngra tímamarka hefur ekki gefist færi á að greina efni frumvarpsins með þeim hætti sem æskilegt væri. Eftirfarandi ábendingar byggja á rýni og skoðun fulltrúa fastanefndar LL sem fjallar um fjárfestingarumhverfi lífeyrissjóða. Eftirfarandi ábendingar kunna að kalla á mótrök og nýjar útfærslur til að ná settu markmiði. LL eru að sjálfsögðu reiðubúin til þess að taka þátt í umræðu og vinnu varðandi nánari útfærslu á heimildinni.

Um einstaka efnispætti:

- 1) **Tímabundin heimild:** Í frumvarpinu er gert ráð fyrir því að heimildin sé í ákvæði til bráðabirgða við lsjl. og gildi til 1. janúar 2023. Í greinargerð er ekki að finna rök fyrir

Því að heimildin sé tímabundin. Almennt er æskilegt að heimildir sem þessar séu ótímabundnar. Í því sambandi má m.a. benda á að það tekur markað fyrir sérhæfða sjóði nokkurn tíma að laga sig að breyttu regluverki og ætla má að undirbúningur að stofnun slíkra sjóða geti tekið nokkurn tíma. Það væri því æskilegt að þau jákvæðu áhrif sem breytingunum er ætlað að kalla fram vari lengur en í tæp þrjú ár og leiði til fjölbreyttrar flóru mögulegra nýrra sjóða. Einnig er æskilegt að rekstraraðilar sem hyggjast stofna slíka sjóði geti séð fram á að nýta sér tækifæri sem í rýmri reglum felast til lengri tíma en nokkurra ára. Það byggir m.a. á því að gjarnan er við það miðað að stofnaðir séu fleiri samkynja sjóðir af sama rekstraraðila þegar verkefni sem fyrsti sjóðurinn hefur fjárfest í eru komin á það stig að það fari að stytast í sölu á eignum og útgreiðslu til fjárfesta. Slíkt fyrirkomulag er mikilvægt til að unnt sé að stuðla að hagkvæmari rekstri.

Almennt verður að telja æskilegt að efnisákvæði er varða fjárfestingarheimildir lífeyrissjóða séu í almennum ákvæðum Ísfl. en ekki í bráðabirgðaákvæðum og er slík framsetning til þess fallin að auka á skirleika laganna. Benda má á að ákvæði til bráðabirga við lögin eru nú þegar orðin 19 talsins.

Ósk um breytingu: Mælt er með því að heimildin verði ekki í ákvæði til bráðabirgða heldur ótímabundin sem hluti af ákvæðum 36. gr. c.

- 2) **Eitt prósent kvóti:** Í frumvarpinu er mælt fyrir um að sá eignaflokkur sem hér um ræðir skuli ávallt vera innan við 1% heildareigna lífeyrissjóðs. Þannig sé lífeyrissjóðum gert mögulegt að eiga í áðurnefndum sjóðum fyrir sem nemur um 50 milljörðum kr.

Í þessu sambandi er m.a. tilefni til að benda á eftirfarandi:

Starfandi lífeyrissjóðir er nú 21 talsins, ólíkir að uppbyggingu og stærð. Þá eru fjárfestingarstefnur þeirra margar hverjar ólíkar. Það stafar m.a. af því að sumir sjóðir eru það sem kallað hefur verið lokaðir sjóðir, þ.e. þeir taka ekki lengur á móti iðgjöldum eða eru lokaðir fyrir nýjum sjóðfélögum. Eins eru hluti af nefndum 5.000 milljörðum í séreignardeildum lífeyrissjóða. Það gildir bæði um séreignardeildir og eignasöfn lokaðra sjóða að þær fjárfestingar sem hér eru til umræðu henta þeim síður en opnum samtryggingardeildum. Því er viðbúið að raunveruleg fjárfestingargeta á grundvelli þeirrar heimildar sem hér er til umfjöllunar muni nema talsvert lægri fjárhæð en 50 milljörðum.

Einnig er vert að benda á í þessu sambandi að ólík stærð lífeyrissjóða hefur áhrif. Samkvæmt Ársreikningabók FME fyrir lífeyrissjóði árið 2018 námu heildareignir lífeyrissjóða þá í árslok um 4.200 milljörðum. Þar af námu eignir þriggja sjóða yfir 500 milljörðum, eignir sjö sjóða voru á bilinu 100 til 500 milljarðar en eignir 11 sjóða voru undir 100 milljörðum. Þegar haft er í huga að framtakssjóðir eins og þeir sem hér um ræðir þurfa að ná tiltekinni lágmarksstærð til að teljast hagkvæm rekstrareining má ljóst vera að eitt prósent markið getur hamlað þátttöku ýmissa lífeyrissjóða í slíkum verkefnum. Gjarnan er miðað við að æskileg stærð slíkra sjóða sé í það minnsta 5 til 8 milljarðar.

Færa má rök fyrir því að þau almennu viðmið sem sett eru fram í 1. mgr. 36. gr. Isjl. ættu að duga sem vegvísir í þessum efnum. Af þeim má leiða þá reglu að það séu ákveðin mörk fyrir því hve stór eignahlutur lífeyrissjóðs, í einstökum tegundum eignaflokka, geti verið, sem hlutfall af heildareignum. Eiga þau viðmið jafnt við um framtakssjóði sem hér um ræðir. Slík mörk er svo unnt að útfæra í fjárfestingarstefnu viðkomandi lífeyrissjóðs.

1. mgr. 36. gr. Isjl. er svohljóðandi:

Stjórn lífeyrissjóðs skal móta og kunngera fjárfestingarstefnu fyrir sjóðinn og einstakar deildir hans og ávaxta fé sjóðsins og einstakra deilda hans í samræmi við eftirtaldir reglur og innan þeirra marka sem tilgreind eru í þessum kafla:

- 1. Lífeyrissjóður skal hafa hagsmuni sjóðfélaga að leiðarljósi.*
- 2. Lífeyrissjóður skal horfa til aldurssamsetningar sjóðfélaga og annarra tryggingafræðilegra þátta sem áhrif hafa á skuldbindingar.*
- 3. Allar fjárfestingar skulu byggðar á viðeigandi greiningu á upplýsingum með öryggi, gæði, lausafjárstöðu og arðsemi safnsins í heild í huga.*
- 4. Lífeyrissjóður skal gæta þess að eignir sjóðsins séu nægilega fjölbreyttar til að komið sé í veg fyrir samþjöppun og uppsöfnun áhættu í eignasafninu, m.a. með því að gæta að fylgni áhættu einstakra eigna og eignaflokka.*
- 5. Lífeyrissjóður skal setja sér siðferðisleg viðmið í fjárfestingum.*

LL benda á að takmörkun sem þessi, sem varðar aðeins ákveðna tegund sjóða sem falla undir eignarflokk sem tilgreindur er í b. lið 5. tölul. 36. gr. a. Isjl. flæki enn frekar eftirlit og hlýtingu við þær fjölmörgu takmarkanir sem fyrir eru og ætlaðar eru til að draga úr áhættu. Því má ætla að lífeyrissjóðir muni stilla öryggismörk neðar en við 1% markið til að fyrirbyggja aðgerðalaust brot (e. Passive breach) á 1% eignarmörkum vegna innbyrðis breytinga á virði eigna, bæði í teljara (virðishækkun fjárfestingar) eða nefnara (lækkunar á öðrum eignum). Við slíkar aðstæður getur þröng sértæk takmörkun hamlað því að lífeyrissjóður sem þegar er nálægt 1% markinu geti fylgt eftir álitlegri fjárfestingu. Því má ætla að 1% eignarmark muni draga úr líkum á því að lífeyrissjóðir nýti sér heimildana nema þá að mjög takmörkuðu leiti.

Ósk um breytingu: Með vísan til framangreinds er mælt með því að 1% viðmiðið verði fellt brot. Í stað þess verði mælt fyrir um að lífeyrissjóðir skuli mæla fyrir um það í fjárfestingarstefnu hve hátt hlutfall af eignum lífeyrissjóðs megi vera í framtakssjóðum.

3) Skilgreiningin á þeim sjóðum sem hér um ræðir. Í frumvarpinu er gert ráð fyrir að heimildin takmarkist við sjóði um sameiginlega fjárfestingu sem eingöngu fjárfesta í litlum eða meðalstórum nýsköpunarfyrirtækjum samkvæmt lögum um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki nr. 152/2009. Í greinargerð eru ekki færð rök fyrir þessari takmörkun.

LL gerir ekki athugasemd við að heimildin takmarkist við lítil og meðalstór fyrirtæki eins og þau eru skilgreind í lögum um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki. Þau mörk eru nokkuð almenn og um leið skýr vísiviðmið. Aðrar tilvísanir til laga um stuðning við

nýsköpunarfyrirtæki kunna aftur að orka tvímælis, auka flækjustig og vera til þess fallnar að hamla því að markmiði breytinganna verði náð.

Í 1. gr. laga um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki kemur fram að markmið með lögunum sé að efla rannsóknir og þróunarstarf og bæta samkeppnisskilyrði nýsköpunarfyrirtækja með því að veita þeim rétt til skattfrádráttar vegna kostnaðar við nýsköpunarverkefni. Í 1. mgr. 2. gr. laganna er vísað til „rannsóknar- eða þróunarverkefna“ sem fyrirtæki eigi til að falla undir lögin en einnig virðist sem umrædd fyrirtæki geti haft ýmsa aðra starfsemi með höndum. Þá er tekið fram í 2. mgr. 2. gr. að fyrirtæki sem eigi í fjárhagsvanda falli utan gildissviðs laganna. Þær skilgreiningar og afmarkanir sem hér um ræðir sýnast ekki henta afmörkun á fjárfestingarheimildum lífeyrissjóða.

Æskilegt væri að framkvæma nánari greiningu á áhrifum þess að takmarka gildissvið þeirrar heimildar sem hér er til umræðu við tilvísun til laga um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki. Framangreindar tilvísanir sýnast hins vegar gefa fullt tilefni til að ætla að tilvísunin sé til þess fallin að draga úr jákvæðum áhrifum heimildarinnar og auka flækjustig. Fastlega má gera ráð fyrir því að framtakssjóðir / vísissjóðir sem leita fjárfestingartækifæra í framsæknum fyrirtækjum sem stunda nýsköpun og þróun leiti færa í fyrirtækjum sem stunda ekki endilega „hreina“ nýsköpunarstarfsemi. Það leiðir af eðli máls og margt sem mælt getur með slíkum fjárfestingum. Því er æskilegt að tekið verði til ítarlegrar skoðunar að breyta / takmarka tilvísun til laga nr. 152/2009 um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki. Með því að takmarka tilvísunina við tilvísun til skilgreiningar á litlum og meðalstórum fyrirtækjum skapast svigrúm til að nýta heimildina með breiðari hætti. Hún gæti einnig gagnast vel við fjárfestingar í litlum og meðalstórum fyrirtækjum þar sem tækifæri eru til endurskipulagningar, samruna og styrkingar þeirra. Slík heimild væri til þess fallin að efla lítil og meðalstór fyrirtæki almennt og styðja fyrirtæki sem gætu orðið kjörinn vettvangur fyrir vöxt og nýsköpun, jafnvel þó þau falli ekki alfarið undir sértækar skilgreiningar laga um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki.

Ósk um breytingar: Eindregið er mælt með því að tilvísun til laga um nýsköpunarfyrirtæki takmarkist við tilvísun til skilgreiningar á litlum og meðalstórum fyrirtækjum, skv. 1. og 2. tölulið 3. gr. laga nr. 152/2009.

- 4) **Hömlur á innlausn:** Í frumvarpinu er mælt fyrir um að innlausnir í þeim sjóðum sem heimildin nær til skuli fyrst fara fram fimm árum eftir að þeir hófu fjárfestingar. Í greinargerð er ekki að finna rök fyrir þessum takmörkunum. Að mati LL eru slíkar takmarkanir óþarfar og hafa ekki sýnilegan efnislegan tilgang. Framtakssjóðir og sérstaklega vísissjóðir hafa oftast en ekki mjög takmarkaða getu til að bjóða fjárfestum upp á innlausn enda tekur það að jafnaði um 10 ár að byggja upp fyrirtæki á grunni nýsköpunar. Framtakssjóðir hafa almennt skilgreindan líftíma sem ætlaður er til að veita fjárfestum ákveðna vissu fyrir því að leitast verði við að selja eignir og skila fjármagninu til baka innan tiltekinna tímamarka. Hlutdeild í slíkum sjóðum er almennt framseljanleg og eftirmarkaðir eru til staðar þó þeir geti verið mis skilvirkir. Þannig gætu sérstakar hömlur á innlausn orðið til þess að takmarka þann árangur sem stefnt

er að. Frá sjónarhóli lífeyrissjóða sem langtímafjárfesta er ekki séð að slíkar takmarkanir styðji við skilvirka eignastýringu lífeyrissjóða.

Ósk um breytingar: Lagt er til að takmarkanir á innlausn verði felldar brott.

Til skoðunar: Almennt viðmið varðandi fjárfestingarheimildir í fagfjárfestastjóðum

Hér að framan hafa verði færð rök fyrir því að rétt sé að gera þá heimild sem hér er til umfjöllunar almennari en frumvarpið gerir ráð fyrir. Slík almenn heimild væri til þess fallin að auka skilvirkni í eignastýringu lífeyrissjóða, auðvelda fjármögnun, endurskipulagningu og eflingu lítilla og meðalstórra fyrirtækja auk þess að gera slíka sjóði að hagkvæmari rekstrareiningum. Með slíkri heimild væri lífeyrissjóðum á sama tíma gert fært að styðja við uppbyggingu fyrirtækja sem eru líklegt til að ástunda nýsköpun í viðum skilningi þess orðs. Umrædd breytingartillaga á fjárfestingarheimildum lífeyrissjóða er í frumvarpi til laga um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru og er því vert að taka fram að sérhæfðir sjóðir um sameiginlegar fjárfestingar geta verið til þess fallnir að stuðla að skilvirkari endurreisn á fleiri sviðum en aðeins nýsköpun.

Með vísan í framangreint er lagt til að tekin verði til skoðunar sú leið að gera heimildina viðtækari með þeim hætti að heimila lífeyrissjóðum almennt að eiga allt að 35% eignahlut í fagfjárfestastjóðum. Áskilja mætti slíka heimild því að um hana verði settar reglur í fjárfestingarstefnu viðkomandi lífeyrissjóðs þar sem mælt sé fyrir um hámark þessa eignaflokks af heildareign sjóðsins.

Í þessu skyni kæmi til greina að bæta málsgrein við 36. gr. c í lsjl. sem yrði ný 7. mgr. Heimildin næði þannig ekki almennt til fyrirtækja, verðbréfasjóða eða fjárfestingarsjóða.

Unnt væri að útfæra breytinguna á eftirfarandi hátt sem yrði 7. mgr.:

Lífeyrissjóði er ekki heimilt að eiga meira en 35% af hlutdeildarskírteinum í sjóðum um sameiginlega fjárfestingu sem eingöngu standa fagfjárfestum til boða eða einstakri deild þeirra.

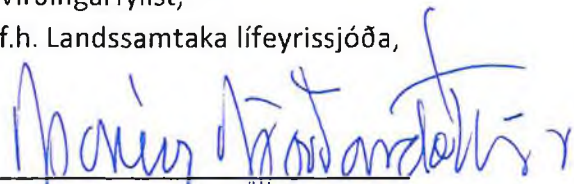
Sé talin þörf á frekari takmörkun mætti bæta við greinina eftirfarandi:

Skuldbindingar lífeyrissjóðs vegna einstaks sjóðs eða einstakrar deildar slíks sjóðs skal ekki nema hærra hlutfalli en 2% af hreinni eign lífeyrissjóðs til greiðslu lífeyris þegar lífeyrissjóðurinn undirgengst skuldbindinguna.

Jafnframt gæti ráðherra á grundvelli reglugerðarheimildar sbr. 39. gr. lsjl. mælt fyrir um að skilgreina skuli hámarkshlutfall sjóða eigna lífeyrissjóðs / einstakra deilda hans í sjóðum skv. nýrri 7. mgr. (þ.e. fjárfesting í fagfjárfestastjóðum).

LL eru tilbúin til umræðu og samstarfs við útfærslu á heimildinni svo sem að framan er rakið til að markmiði um fjármögnun nýsköpunar verði sem helst náð.

Virðingarfyllst,
f.h. Landssamtaka lífeyrissjóða,

Þórey S. Þórðardóttir,
framkvæmdastjóri

Nefndasvið Alþingis
b.t. efnahags- og viðskiptanefndar
nefndasvid@althingi.is

Reykjavík, 29. apríl 2020

Efni: Umsögn um nýsköpunaraðgerðir í frekari aðgerðum til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru, mál 726.

Marel, Össur, Origo og CCP hafa tekið til umsagnar frumvarp um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru, mál 726. Með þeim aðgerðum sem boðaðar voru er sleginn nýr tónn og fagna undirrituð þeim áherslum og aðgerðum sem fram eru komnar 2020 til að efla nýsköpunarumhverfið hér á landi. Þar skipta mestu máli hækkanir á endurgreiðsluhlutfalli rannsókna- og þróunarkostnaðar (R&B) og hámarksstuðningi, svokölluðu endurgreiðslupaki.

Marel, Össur, CCP og Origo slitu öll barnsskónum fyrir tugum ára síðan. Fyrirtækin eru gjörólík en eiga það sameiginlegt að byggja á hugviti sem er jafnframt þeirra stærsta auðlind. Ítrekað hefur verið bent á það að undanfarin ár hafi ekki nægilega mörg burðug hugverka- og hátæknifyrirtæki komist á laggirnar hér á landi. Aðgerðirnar sem hafa verið boðaðar, og eru til umfjöllunar nú í efnahags- og viðskiptanefnd, munu án efa auka líkurnar á að svo verði.

Nýsköpun og hugvit einskorðast að sjálfsögðu ekki við hugverka- og hátæknifyrirtæki eins og sést glögglega á því hvernig nýsköpun hefur skipt sköpun fyrir íslenskan sjávarútveg og fleiri atvinnugreinar síðustu áratugi. Aðgerðirnar eru því til þess fallnar að styðja við allar atvinnugreinar og öll fyrirtæki sem stunda nýsköpun, stór og smá. Undirrituð hvetja efnahags- og viðskiptanefnd eindregið til að gera breytingar á frumvarpinu og ganga lengra bæði hvað varðar endurgreiðsluhlutfall og þak vegna R&B. Það mun hafa jákvæð áhrif á atvinnusköpun til skemmri og lengri tíma og skipta sköpum fyrir viðspyrnu íslensks atvinnulífs á þessum óvissutímum.

Áhrif af aðgerðum stjórnvalda

Aðgerðirnar nú eru að mörgu leyti rökrétt framhald á þeim stefnumálum sem fram koma í stjórnarsáttmála ríkisstjórnarinnar. Þar var meðal annars kynnt að stefnt væri að afnámi þaks vegna endurgreiðslu á R&B á kjörtímabilinu. Ríkisstjórnin steig sitt fyrsta skref í átt að þessu markmiði þegar ákveðið var að tvöfalda þakið vegna R&B fyrir árið 2019. Sú breyting þýddi að fyrirtækin okkar gátu sótt fram af meiri krafti en ella á starfsstöðvum okkar á Íslandi.

Breytingin hafði til að mynda mikil áhrif á þá ákvörðun CCP að stækka þróunarteymi sitt á tölvuleiknum EVE Online á skrifstofu fyrirtækisins í Reykjavík úr u.þ.b. 80 starfsmönnum í 130.

Nýsköpun er eitt af lykilgildum Marel og árlega er 6% af tekjum Marel varið í vöruþróun og mun hækkunin á endurgreiðslum R&B nú hafa þau áhrif að efla nýsköpunarstarf fyrirtækisins á Íslandi.

Marel hefur nýtt sér endurgreiðslukerfið fyrir fjölbreytt og umfangsmikil rannsókn- og þróunarverkefni síðastliðin 10 ár sem krefjast mikillar sérfræðipækkingar á hinum ýmsu fagsviðum. Á þessum áratug hefur stöðugildum í vöruþróunareiningu Marel á Íslandi fjölgað um rúmlega 100% eða úr 87 í 180. Gott dæmi um rannsókn- og þróunarverkefni er tækið Flexicut sem er tæknilega flókið, þar sem saman kemur ný tækni sem Marel hefur ekki verið að nýta áður (vatnsskurður) í bland við tækni sem fyrirtækið hafði áður yfir að ráða. Næsta stig var þróað þar sem röntgen tækni er notuð ásamt hnífaskurði með tvöföldu blaði í færanlegri samloku. Vélin er að öllu leyti hönnuð, þróuð og smíðuð á Íslandi og síðastliðin ár hafa um 10 sérfræðingar unnið samfleytt að þróun og viðhaldi Flexicut. Stuðningur við verkefni sem þessi er gríðarlega mikilvægur þar sem þau eru mjög kostnaðarsöm. Sem dæmi nam heildarkostnaður við Flexicut u.þ.b. 1 milljarði íslenskra króna og af því fékkst skattaívilnun upp á tæpar 63 milljónir kr. Eftir stendur að vélin hefur átt stóran þátt í breyttum vinnsluaðferðum og aukinni nýtni/verðmætasköpun í íslenskum sjávarútvegi.

Össur starfrækir þróunarstarf á fimm starfsstöðum í Bandaríkjunum og víðsvegar um Evrópu og þar á meðal í löndum þar sem veittur er fjárhagslegur stuðningur við rannsóknir og þróun. Öflug sóknarstefna til stuðnings nýsköpunar á Íslandi eykur talsvert við samkeppnishæfni landsins og hvetur því áfram til uppbyggingar hér.

Þróunarstarf fyrirtækisins á Íslandi hefur skilað flestum af þeim vörum sem staðið hafa undir vexti í starfsemi fyrirtækisins síðustu tvo áratugi og hefur haft gríðarlega jákvæð áhrif á stöðtækjaiðnaðinn á heimsvísu. Virkni stöðtækja sem og aðgengi að þeim hefur fleygt fram og hefur Össur þar verið í fararbroddi. Þegar kemur að fjárfestingum í þróun á tölvustýrðum stöðtækjum, sem samsvara u.þ.b. fjórðungi af þróunarstarfi á Íslandi, hafa stöðugildi hér á landi tvöfaldast á síðustu 5 árum og kostnaður aukist um 136% á því tímabili. Fjárfesting í þróun á þeim vörum á þessu tímabili hefur numið 2,6 milljörðum kr. en árleg endurgreiðsla vegna þróunarstarfs í heild sinni verið á bilinu 60–120 milljónir kr. Með tilkomu hærri endurgreiðslna vegna þróunarstarfs hefur Össur tækifæri til að tryggja þróunarstarf á Íslandi, sækja enn frekar fram og nýta þann mannauð og þekkingu sem hefur búsetu hér á landi. Með aukinni samkeppni milli landa er mikilvægt að styðja enn frekar við uppbyggingu nýsköpunar á Íslandi.

Hjá **Origo** hafa auknar endurgreiðslur vegna rannsókna og þróunar stuðlað að því að fyrirtækið leggur nú verulega meira í þróunarstarf á ári hverju, tæplega 1 milljarð hvert ár, sem er meira en 5% af heildartekjum fyrirtækisins. Hjá Origo hefur þessi þáttur í starfseminni verið skalaður upp mun hraðar en annars hefði orðið raunin á undanförunum árum vegna aukinna endurgreiðslna.

Fyrir Origo breytir aukin endurgreiðsla núna ákvörðunum sem verið er að taka þessa dagana, gerir fyrirtækinu kleift að halda fleiri störfum við, mildar aðgerðir í viðbragði við covid og kemur vonandi í veg fyrir uppsagnir. Þá viðheldur þessi breyting einnig hraða í þróunarstarfi og um leið verðmætasköpun sem annars hefði verið hægt á.

Mikilvægur þáttur í rekstrarsögu **Origo** undanfarin ár var uppbygging og sala Tempo en framangreindir hvatar skiptu þar miklu máli. Töluverðir möguleikar eru á því að sú saga verði endurtakin í sumum þeirra verkefna sem nú eru í vinnslu hjá Origo og er þeim möguleikum hraðað vegna áherslna stjórnvalda á þróunarstarf.

Jákvæð söguleg þróun

Ef heildarsagan á Íslandi er skoðuð lengra aftur í tímann kemur enn skýrari mynd fram, endurgreiðslur vegna R&D voru fyrst settar fram í kjölfar bankahrunsins árið 2009. Endurgreiðslupökin hafa svo verið hækkuð tvívegis, fyrst árið 2016 og síðan árið 2018 eins og fyrr segir. Þá var hlutfallið einnig hækkað úr 18% upp í 20%. Samfara þessum breytingum hefur fjárfesting í nýsköpun hækkað um milljarða eins og fram hefur komið í samantektum og fréttum, t.a.m. Northstack. Það er því mat okkar að aðgerðirnar sem eru boðaðar núna séu öflugt skref í rétta átt og hvetjum við Alþingi til að stíga skrefinu lengra og ráðast þannig í stórsókn í nýsköpun, það mun skila sér margfalt tilbaka til ríkissjóðs og í fleiri eftirsóttum störfum á Íslandi.

Virðingarfyllt,

Jón Sigurðsson,
Össur

Finnur Oddsson,
Origo

Guðbjörg Heiða Guðmundsdóttir,
Marel

Hilmar Veigar Pétursson,
CCP

Reykjavík 29. apríl 2020

Efnahags og viðskiptanefnd Alþingis

Efni: Greinargerð frá Nox Medical ehf um stjórnarfrumvarp, 150 löggjafarþing, 2019/20. Þingskjal 1255 – 726. Mál. Frumvarp til laga um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónaveiru.

Nox Medical ehf framleiðir, hannar og dreifir lækningavörum sem notaðar eru af heilbrigðis stéttum til greininga á svefntruflunum. Á 10 árum hefur fyrirtækið vaxið úr því að vera tekjulaus sproti í leiðandi fyrirtæki á sínu sviði á heimsvísu og hefur er skilað 12,5 milljörðum af gjaldeyristekjum í íslenskt hagkerfi. Tekjur síðasta árs voru 2 milljarðar íslenskra króna. Félagið hefur verið rekið með hagnaði frá fyrsta tekjuári 2010. Hjá fyrirtækiinu starfa nú 55 starfsmenn, flestir sérfræðingar á sviði verkfræði og hugbúnaðargerðar. Rúmlega 20% af tekjum fyrirtækisins er varið til fjárfestinga í rannsóknum og vöruþróun.

Nox Medical hefur frá því að lög um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki (nr. 152/2009) tóku gildi nýtt sér ákvæði um frádrátt frá álögðum tekjuskatti vegna fjárfestinga félagsins í rannsóknum og þróun. Uppsafnaður skattafrádráttur sem félagið hefur notið vegna þessa er um 450 milljónir króna. Á sama tíma eru tekjur hins opinbera vegna starfsemi Nox rúmlega 2600 milljónir króna. Það er ótvírætt að vöxtur félagsins sl. 10 ár hefði ekki orðið sá sem raun ber vitni, ef þessa hvata til fjárfestinga félagsins í R&D hefði ekki notið við.

Í kjölfar Covid heimsfaraldurs, hefur fyrirtækið orðið fyrir verulegum en þó tímabundnum tekjusamdrætti, þar sem þjónusta sjúkrahúsa og annarra notenda að búnaði fyrirtækisins liggur niðri. Ljóst er því að við lausafjárvanda verður að glíma. Nox Medical fjárfestir með áframhaldandi þróunarstarfi í framtíðar tekjustraumi og hefur næg verkefni þó upp komi tímabundið eftirspurnarfall. Hugverkafyrirtækjum er lífsnauðsynlegt að halda því starfsfólki sem sinnir rannsóknum og þróun á meðan glímt er við tímabundin efnahagsleg áföll. Stöðvist vinna við R&D skerðist geta félagsins til áframhaldandi vaxtar og tekjusköpunar.

Nú liggur fyrir úrræði stjórnvalda um hlutabætur og ljóst að Nox gæti nýtt sér það úrræði til að bregðast við miklum og skyndilegum tekusamdrætti. Við höfum reiknað út að við þá ákvörðun Nox að nýta úrræðið um 75% hlutabætur yrði tap ríkissjóðs 33 milljónir á hverjum mánuði meðan úrræðið er nýtt, samanborett við það að Nox haldi áfram fullu atvinnustigi og fari ekki hlutabótaleið.

Það er rétt að geta þess að það er fyrst árið 2010 sem hið opinbera innviðir hvata til fjárfestinga fyrirtækja í rannsóknum og þróun þegar lög um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki öðlast gildi. Efasemdir voru þá uppi um gildi slíkra hvata, en í dag er ekki deilt um þjóðhagslegan ábata sem af því hlýst að á Íslandi komist sprotar á legg og verði að öflugum alþjóðlegum þekkingarfyrirtækjum. Frádráttur frá tekjuskatti vegna fjárfestingar fyrirtækja á sviði rannsókna og þróunar er eitt af áhrifaríkustu tækjum þjóðríka til að laða til sín og byggja upp fyrirtæki í þekkingariðnaði. Þessi fyrirtæki byggja starfsemi sína alla jafna ekki á náttúruauðlindum annarri en þeirri sem í mannuð okkar býr. Fyrirkomulagi þetta hefur sannað gildi sitt og þjóðhagslegur ávinningur sem af því hlýst er mikill. Það styrkir samkeppnistöðu Íslands á alþjóðavetvangi, leiðir til þess að hér verða til ný fyrirtæki, ný störf, nýir tekjustraumar gjaldeyris og stórkostleg tækifæri fyrir komandi kynslóðir.

Hér fara á eftir athugasemdir við frumvarp það sem nú liggur fyrir og er til umsagnar. Breytingar þessar snúa einungis að II Kafla sem fjallar um breytingar á lögum um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki (L152/2009).

1. Endurgreiðsluhlutfall vegna fjárfestinga í rannsóknum og þróun.

1.1. Í frumvarpinu 2. gr.a(I). er mælt fyrir því að skattafrádráttur fyrirtækja sem eru eigendur að rannsóknar- eða þróunarverkefnum sem hlotið hafa staðfestingu skv. 5 gr. eigi rétt á sérstökum frádrætti frá álögðum tekjuskatti. Mælt er fyrir því í frumvarpinu að frádráttur hækki úr 20 hundraðshlutum í 25 hundraðshluta.

1.2. Tillaga til breytinga: Lagt er til að endurgreiðslu hlutfall vegna þróunarverkefna verði hækkað úr 20 hundraðshlutum í 35 hundraðshluta. Enda gildi ákvæði 15. gr laga nr. 152/2009 um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki sem kveða á um takmarkanir á heildarfjárhæð opinberra styrkveitinga. Í 3. mgr. 15gr er kveðið á um að þegar um “stór” fyrirtæki er að ræða geti samanlagður styrkur (í þessu tilfelli endurgreiðsla tekjuskatts) vegna þróunarverkefnis hæstur orðið 25% af heildarupphæð styrkhæfs kostnaðar.

1.3. Rökstuðningur:

1.3.1. Það er mat Nox Medical að ekki sé nægilega langt gengið til að skapa þá hvata sem mynda öfluga viðspyrnu í því ástandi sem við nú glímum við. Hækkun endurgreiðslu sem nemur 5 hundraðshlutum nægir einfaldlega ekki til að snúa fyrirtækjum sem búa við mikinn tekjusamdrátt frá því að grípa til úrræðis eins og hlutabótaleiðar. Eða bregðast við miklum tekjusamdrætti með öðrum skaðlegri leiðum.

1.3.2. Þetta er sóknar aðgerð, sem leiðir til fjárfestinga og verðmætasköpunar sem ella á sér ekki stað.

1.3.3. Slík hækkun sem hér er lögð til þ.e. 35% endurgreiðslu hlutfall er alls ekki einsdæmi og sum þjóðríki hafa gengið lengra til að laða til sín störf og byggja upp öflugan hugverka og hátækni iðnað.

1.3.4. Rétt er að taka fram að sé tekið tillit til þeirra breytinga sem boðaðar eru í frumvarpinu hvað varðar hlutfall og hámark kostnaðar til útreiknings á frádrætti, ætti eftirfarandi við.

- Fyrirtæki A sem fjárfesti í R&D fyrir 200 milljónir, fékk 20% kostnaðar endurgreiddan eða 40 milljónir kr en fengi endurgreiddar 50 milljónir skv frumvarpi. Þ.e. 10 milljón króna hækkun eða 25%

- Fyrirtæki B sem fjárfesti í R&P fyrir 900 milljónir, fékk 20% kostnaðar (þó að hámarki 600 milljónir.) endurgreiddan eða 120 milljónir en fengi endurgreiddar 225 milljónir skv frumvarpi. Þ.e. 105 milljón króna hækkun eða 87,5% hækkun endurgreiðslu.
- Ef tillaga sú sem hér er lögð fram yrði útfærð, myndi fyrirtæki A fá 35% kostnaðar endurgreiddan eða 70 milljónir í stað 40 milljóna skv núgildandi lögum eða 75%. Hækkun endurgreiðslu væri þá nær því að vera sú sem fyrirtæki B hlyti (að því gefnu að fyrirtæki B félli undir skilgreininguna “Stórt” fyrirtæki sem verður að teljast harla líklegt ef fjárfest er í R&P fyrir svo háar fjárhæðir).
- Með þeirri breytingu sem hér er lögð til að hlutfall endurgreiðslu hækki úr 25% í 35% sem ætti við um lítil og meðalstór fyrirtæki væri meira jafnræðis gætt við þessar breytingar.

1.3.5. Slík hækkun á endurgreiðsluhlutfalli í 35% sem hér er lögð til rúmast fullkomnlega innan þeirra alþjóðlegu samninga sem Ísland er aðili að. Reglugerð framkvæmdastjórnar ESB nr 651/2014 tilgreinir í 25 gr skýr takmörk hvað varðar fjárhags aðstoð aðildarríkja til þeirra fyrirtæja sem vinna rannsókna og þróunarverkefni. Í þeirri reglugerð er jafnframt sett fram skilgreining á stærðarflokkun fyrirtækja í, “stór”, “meðalstór” og “lítil” fyrirtæki. Reglugerð ESB nr 651 kveður á um það í c) lið, 5 mgr. 25. gr að “aðstoðarhlutfall” vegna þróunarstarfs geti að hámarki orðið 25% en í 6. mgr. 25. gr er tekið fram að þetta endurgreiðsluhlutfall megi vera að hámarki 35 % í tileflli meðalstórra fyrirtækja og 45% ef um lítið fyrirtæki er að ræða. Í lögum um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki nr 152/2009 er stuðst við sömu flokkun. 15. gr. sömu laga “Takmarkanir á heldarfjárhæð opinberra styrkveitinga” innleiðir þær takmarkanir sem reglugerð ESB setur þjóðríkum sem eru aðilar að tilskipuninni. Engar breytingar þyrfti því að gera á 15 gr laga nr. 152/2009

2. Gildistími hækkunar

- 2.1. Í frumvarpinu 2. gr. a(I), b(II) og c(III) er mælt fyrir því að gildistími breytinga á lögum um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki, bæði hvað varðar hlutfall endurgreiðslu og hámark kostnaðar, taki til álagningar skatta árin 2021 og 2022. Svo er að skilja að þessar breytingar gildi því einungis um rekstrar árin 2020 og 2021.
- 2.2. **Tillaga til breytinga.** Þessar breytingar verði ekki tímasettar, frekar en gert er í núgildandi lögum.
- 2.3. **Rökstuðningur.** Ákvarðanir sem lúta að stórum fjárfestingum eru teknar til langs tíma. Uppbygging nýrra starfa á sviði rannsókna og þróunar er jafnframt langtíma fjárfesting. Í mörgum tilfellum eru þau störf sem stofnað er til mönnuð einstaklingum sem búa yfir sérfræðipækkingu á ákveðnum sviðum. Með aðgerð sem þessari skapast tækifæri hjá alþjóðlegum fyrirtækjum til að flytja störf til landsins sem ella væru ekki unnin hér. Með þessari aðgerð væri samkeppnishæfni Íslands um slík störf bætt stórkostlega. Slík störf væru ekki flutt hingað ef slík ákvæði gilda einungis í 20 mánuði, þ.e. til des 2021.

3. Hámark kostnaðar til útreiknings á frádrætti frá álögðum tekjuskatti og ákvæði um aðkeypta rannsóknar eða þróunarvinnu.

- 3.1. Í frumvarpinu 2. gr. b(II) og c(III) er mælt fyrir því að hámark til útreiknings á frádrætti frá álögðum tekjuskatti verði hækkað um 300 milljónir. Úr 600 milljónum í 900 milljónir. Sé hinsvegar um aðkeypta þjónustu að ræða sé hámarkið hækkað um 200 milljónir. Úr 900 í 1100 milljónir.
- 3.2. **Tillaga til breytinga.** Að hámark til útreiknings á frádrætti frá álögðum tekjuskatti verði 1.100 milljónir, án tillits til þess hvort fyrirtækið kjósi að kaupa þjónustu á sviði rannsókna og þróunar eða ákveði að fjárfesta frekar í áframhaldandi uppbyggingu á eigin starfsemi.
- 3.3. **Rökstuðningur.** Það felur í sér öfugan hvata fyrir uppbyggingu fyrirtækja og verðmætasköpun þeirra að skilyrða sérstakan hluta endurgreiðslu við að þau kaupi þjónustu af þriðja aðila. Fyrirtæki fjárfesta í rannsóknum og þróun með því að byggja upp eigin innviði, skapa störf og fjárfesta með því í mannauð og þekkingu. Ef þaki fjárfestingar í eigin starfsemi er náð en félagið hefur þörf og getu til frekari fjárfestingar, er einugis til staðar hvati frá hinu opinbera til slíkrar fjárfestingar ef hún er keypt af þriðja aðila. Í flestum tilfellum er um sérhæfða starfsemi að ræða. Slík þjónusta er því keypt af erlendum aðila þar sem hún stendur ekki til boða hér á landi. Niðurstaðan verður sú að íslensk félög kjósa frekar aðkeypta þjónustu á sviði rannsókna og þróunar en að fjárfesta í uppbyggingu á eigin starfsemi með fjölgun starfa og sérfræði þekkingu sem mun nýtast því áfram. Ríkissjóður verður þar með af töluverðum skatttekjum og fyrirtækin af verðmætri þekkingu. Nær væri að setja þak á hámark þeirrar fjárfestingar sem mætti vera aðkeypt, og ef þessi tillaga væri útfærð væri það hámark 200 milljónir.

4. Tímasetning endurgreiðslu

- 4.1. Í kynningum fulltrúa ríkisstjórnar hefur það heyrst nefnt að til standi að flýta endurgreiðslu RSK vegna fjárfestinga fyrirtækja í rannsóknum og þróun. Nú er það svo að endurgreiðsla vegna rekstrar ársins 2019 á sér stað við álagningu í nóvember 2020. Í frumvarpinu er ekki að finna nánari útfærslu eða tillögur sem miða að því að flíta endurgreiðslu. Það er óþarft að tíunda hér hve jákvæði áhrif það hefði á fjárstreymi fyrirtækja sem nú þurfa að mæta fordæmalausum tekjusamdrætti. Þeirri ábendingu hér með komið á framfæri við nefndina.

Þó vissulega blási á móti og hagkerfi okkar gangi gegnum fordæmalausar hremmingar, verðum við að sækja fram og vinna okkur út úr tímabundnum vanda með því að skapa áfram verðmæti. Verðmæti sem spretta af þekkingu, hugviti og sköpunarkrafti þeim sem í mannauð okkar býr. Með því að hækka endurgreiðsluhlutfall hins opinbera vegna fjárfestinga í rannsóknum og þróun strax má skapa hvata til áframhaldandi verðmætasköpunar.

Það er von mín að umsögn sú sem hér er lögð fram til Efnahags og viðskiptanefndar komi að gagni við endanlega útfærslu og geti leitt til breytinga á frumvarpi til laga um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs.

Virðingarfyllt

Pétur Már Halldórsson
Framkvæmdastjóri Nox Medical ehf.

Umsögn

Efni: Frumvörp til laga lögð fram á alþingi 21. apríl 2020 til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónaveiru

Fyrir alþingi liggja eftirtalin þrjú lagafrumvörp vegna áformaðra aðgerða ríkisstjórnarinnar (aðgerðapakki 2) vegna áhrifa kórónaveirunnar sem lögðu voru fram á alþingi 21. apríl 2020.

- **Frumvarp til laga um fjárstuðning til minni rekstraraðila vegna heimsfaraldurs kórónaveiru. Þingskjal 1254 – 725 mál.**
- **Frumvarp til laga um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónaveiru. Þingskjal 1255 – 726. mál.**
- **Frumvarp til fjáráskjalanna fyrir árið 2020, sbr. lög nr. 26/2020. Þingskjal 1253 – 724. mál.**

Áður en vikið verður nánar að tillögum ríkisstjórnarinnar er mikilvægt að fara yfir stöðu fjármála sveitarfélaga í tengslum við efnahagsleg áhrif heimsfaraldurs COVID-19.

Fjármál Reykjavíkurborgar og áformaðar aðgerðir vegna heimsfaraldursins

Reykjavíkurborg ítrekar þau sjónarmið sem komu fram í umsögn um fyrsta aðgerðapakka ríkisstjórnarinnar og er um margt sammála þeirri sviðsmynd sem fjármálaráðuneytið dregur upp í kynningu á aðgerðapakka 2 um líklega efnahagsþróun framundan sem verður væntanlega bæði langvinnari og dýpri en séð varð fyrir fáum vikum síðan. Í þessu samhengi er minnt á að niðursveiflan setur ekki aðeins fjármál fyrirtækja og ríkisins í erfiða stöðu heldur einnig fjármál heimilanna og sveitarfélaganna. Helstu tekjustofnar sveitarfélaganna, útsvarstekjur, hafa dregist saman og munu væntanlega dragast enn frekar saman á þessu og næsta ári með vaxandi atvinnuleysi. Sama mun væntanlega gilda um framlög Jöfnunarsjóðs sem byggja á skatttekjum ríkisins og að hluta á útsvarsstofni sveitarfélaganna. Tekjur sveitarfélaganna af sölu eigna s.s. lóða og af gatnagerðargjöldum eru þegar langt undir áætlunum og allt útlit fyrir að þær verði mjög litlar. Á sama tíma fara útgjöld til velferðarmála, einkum fjárhagsaðstoðar væntanlega að vaxa hratt, einkum vegna vaxandi atvinnuleysis. Á sama tíma er mikið ákall um aukningu á þjónustu og hvers kyns framlögum sveitarfélaga til íbúa, félaga og fyrirtækja og enn frekari eftirgjöf á sköttum og gjaldskrártekjum. Einnig er kallað eftir auknum fjárfestingum sveitarfélaga til að halda uppi atvinnustigi og þátttöku þeirra í vinnumarkaðsaðgerðum.

Reykjavíkurborg hefur unnið greiningar á efnahagslegum áhrifum COVID-19 faraldursins á fjárhagsstöðu borgarinnar, sjá nánar í minnisblaði dags. 10. apríl sl. hjálagað. Reykjavíkurborg áætla

núna að næstu tvö árin verði útsvarstekjur undir útsvarstekjum ársins 2019 og um samanlagt 16,8 milljörðum undir fjárhagsáætlun 2020 og 2021. Þá er áætlað að tekjur af sölu byggingarréttar og gatnagerðargjöldum dragist saman um rúmlega 8 milljarða á sama tímabili. Spár um þróunina á vinnumarkaði gefa fullt tilefni til að ætla að mikil fjölgun verði á þeim sem þurfa fjárhagsaðstoð og er áætlað að útgjöld vegna hennar aukist um 900 m.kr. á þessu ári umfram fjárhagsáætlun, um 4.200 m.kr. á næsta ári og um 8.700 m.kr. umfram fjárhagsáætlun 2022 til 2024. Áætlað er að bataferlið hefjist ekki fyrr en um mitt ár 2021 en dugi ekki til að ná rekstrarjöfnuði fyrr en árið 2024. Gert er ráð fyrir að veltufé frá rekstri verði neikvætt 2020-2022 en á sama tíma eykst reiknuð fjármögnunarpörf borgarsjóðs langt umfram fjárhagsáætlanir á þessu tímabili eða um 39 milljarða samanlagt árin 2020 og 2021 og einnig mjög háum fjárhæðum 2022 til 2024 eða um 36,5 milljörðum.

Í þeim frumvörpum sem nú liggja fyrir alþingi eru engar greiningar gerðar á fjármálum sveitarfélaga sem þó eru ætluð mikilvæg verkefni við hlið ríkisins í aðgerðapakka 2. Líklegt er að flest sveitarfélög muni glíma við verulega erfiðar fjárhagsaðstæður á þessu ári og næstu árum eins og ofangreind greining lýsir fyrir Reykjavíkurborg. Í aðgerðapakka 2 eða næsta aðgerðapakka vantar nauðsynlega að gera greiningar á fjármálum sveitarfélaga og koma með raunhæfar aðgerðir til að tryggja að þau geti staðið undir lögbundnum verkefnum sínum gagnvart íbúum og atvinnulífi. Ef aðeins hefði verið um að ræða skammvinnan vanda, 3 til 6 mánaða niðursveiflu með skjótu bataferli, hefði mögulega dugað að ríkið styddi við lausn fjármögnunarvandans með lánveitingum á hagkvæmum kjörum. Vandinn snýst hins vegar ekki aðeins um skammtíma fjármögnunarvanda heldur stefnir í algerlega ósjálfbæran rekstur til margra ára. Þessa ósjálfbærni er ekki hægt að leysa með hækkun leyfilegrar skattlagningar eða þjónustugjalda eða með stórfelldum niðurskurði í útgjöldum borgarinnar sem varða að langmestu leyti leik- og grunnskóla og velferðarþjónustu. Hefðbundnar aðferðir eru ekki í boði. Þá er ekki hægt að leysa þetta með stórfelldum lánveitingum þar sem veltufé frá rekstri mun ekki til margra ára framundan standa undir afborgunum. Þetta eru meginrökin fyrir því að ríkið komi með beinan óendurkræfan stuðning til sveitarfélaganna sem tryggir að þau geti staðið undir þjónustuskuldum sínum við íbúana og heimilin og staðið með atvinnulífinu a.m.k. að því marki sem alþingi hefur samþykkt með lögum.

Hér fylgir yfirferð og umsögn yfir tillögunar í aðgerðapakka 2:

Tillögu um lokunarstyrki, stuðningslán og jöfnun tekjuskatts á milli ára

Tillögu um lokunarstyrki er ætlað að bæta minni aðilum tekjutap sem gert hefur verið að loka tímabundið starfsemi sinni vegna sóttvarnareglna. Stuðningslánnum með fullri ábyrgð ríkisins, sem viðskiptabankar annast, er ætlað að styðja við minni aðila í lausafjávanda. Jöfnun tekjuskatts er ætlað að auka lausafé smárra fyrirtækja á árinu með því að heimila fyrirtækjum að jafna áætlað tap á þessu ári á móti hagnaði fyrra árs.

Reykjavíkurborg telur mikilvæg sanngirnissjónarmið að baki tillögu um að veita lögaðilum sem er gert að loka starfsemi sinni tímabundið vegna sóttvarnaaðgerða styrki vegna lokunarfyrirmællanna. Það er ljóst út frá hámarksfjárhæð á hvern aðila að þessir styrkir eru fyrst og fremst hugsaðir fyrir lítil fyrirtæki með fáa starfsmenn sem sæta lokun í stuttan tíma. Spurning er hvort þetta úrræði þurfi ekki að ná til lögaðila með fleiri starfsmenn og gilda til lengri tíma ef sóttvarnarreglur loka starfseminni áfram eftir 4. maí nk.

Reykjavíkurborg telur mikilvægt að veita minni lögaðilum sem orðið hafa fyrir miklu tekjufalli 2020 m.v. 2019 aðgengi að lánaþyrngreiðslu vegna tímabundins lausafjárskorts. Í fljótu bragði er erfitt að áætla til hve margra fyrirtækja þetta úrræði nær eða út frá hverju er gengið þegar fjármálaráðuneyti áætla þennan fjölda um 8.000 fyrirtæki. Það gefur auga leið að fyrirtæki sem hafði 500 m.kr. árstekjur 2019 og stendur frammi fyrir a.m.k. 40% eða 200 m.kr. tekjufalli á þessu ári er væntanlega í mun meiri lánsfjárbörf en sem nemur 6 m.kr.

Viðskiptabankar eiga að annast veitingu stuðningslána. Þau verða með fullri ríkisábyrgð sem hlýtur að teljast mjög ívilnandi aðgerð sem óhugsandi er að veita öllum. Ríkisábyrgðin felur í sér að áhætta bankans er engin. Það hlýtur að hafa áhrif á hegðun bankans ef hann fær tekjur af áhættulausum lánveitingum. Æskilegt væri þess vegna að bankinn beri hluta af áhættunni til að tryggja eðlilega áhættusækni hans.

Reykjavíkurborg telur einnig að jöfnun tekjuskatts milli ára geti verið áhugaverð leið til að auka möguleika minni lögaðila á aðgengi að lausafé.

Óhjákvæmilegt hlýtur að vera að þessum ívilnandi aðgerðum, sem hér er fjallað um, fylgi skilyrði um að viðkomandi aðili hafi skilað skattframtölum og eftir atvikum staðgreiðsluskilagreinum og virðisaukaskattskýrslum, hafi ekki nýtt sér sjálfur eða í gegnum eigin fyrirtæki erlend skattaskjól, hafi verið a.m.k. til síðustu áramóta skilvís á skatta og opinber gjöld á Íslandi og ekki í vanskilum gagnvart lánastofnunum. Þá hljóta einnig að eiga að gilda skilyrði um að viðkomandi taki ekki út arðgreiðslur, kaupauka eða lán úr eigin rekstri á árinu 2020 eða tímabili lánaþyrngreiðslu og að hlutaðeigandi starfsemi geti að faglegu mati orðið rekstrahæf eftir heimsfaraldurinn. Mikilvægt er að gæta hagsmuna almennings hvað varðar þessar stuðningsleiðir til að koma í veg fyrir misnotkun þeirra enda mun almenningur síðar bera kostnaðinn af þessum aðgerðum.

Ofangreindar þrjár tillögur hafa ekki bein áhrif á borgarsjóð en stuðningur við atvinnulífið af ofangreindum toga getur aukið líkur á að mörg fyrirtæki klári sig í gegnum niðursveifluna og skapi síðar auknar atvinnutekjur að nýju. Áhrif þess á helstu tekjur borgarsjóðs geta skipt miklu máli.

Tillögur sem varða sérstakan stuðning við sveitarstjórnarstigið

Um er að ræða þrjár tillögur. Í fyrsta lagi tillögu um að Fasteignasjóður Jöfnunarsjóðs veiti Jöfnunarsjóði allt að 1.500 m.kr. lán til að auka ráðstöfunarfé Jöfnunarsjóðs sem skiptast á milli jöfnunarframlaga vegna reksturs grunnskóla, jöfnunarframlaga vegna þjónustu við fatlað fólk, bundinna framlaga og fasteignaskattaframlaga. Í öðru lagi að veita Fasteignasjóði Jöfnunarsjóðs heimild til að veita framlög/styrki til sveitarfélaga vegna framkvæmda sem hafa þann tilgang að bæta aðgengismál fatlaðra í byggingum og útisvæðum á vegum sveitarfélaga og gildir þá einu hvort framkvæmdin er hjá sveitarfélaginu sjálfu eða félagi í eigu þess. Í þriðja lagi tillögu um að veita sveitarfélögum eða stofnunum og félögum sem alfarið eru í eigu þeirra heimild til endurgreiðslu virðisaukaskatts sem þau hafa greitt vegna vinnu manna sem innt er af hendi á tímabilinu 1. mars 2020 til og með 31. desember 2020 á byggingarstað við byggingu, viðhald eða endurbætur á öðru húsnæði en íbúðar- og frístundahúsnæði sem alfarið eru í eigu þeirra.

Reykjavíkurborg getur ekki séð að lánsfjárhæðin 1.500 m.kr byggi á mati á tekjufalli Jöfnunarsjóðs vegna minnkandi skatttekna og þar með á því sjónarmiði að sveitarfélög fái óskert framlög þrátt fyrir efnahagsáfallið. Á þessum tímamarki er væntanlega erfitt að áætla hvert verður tekjufall í

skattstofnum ríkisins og útsvarsstofni sveitarfélaga á árunum 2020 og 2021 en það hefur úrslitaáhrif á ráðstöfunarfé Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga. Tillagan um að taka 1.500 m.kr. að láni úr Fasteignasjóðnum virðist grundvallast á því mati að Fasteignasjóðurinn geti lánað þessa fjárhæð án þess að staða sjóðsins sé rýrð um of. Vitað er að framlög Jöfnunarsjóðs vegna þjónustu við fatlað fólk hafa á síðustu árum skilið nokkur þjónustusvæði/sveitarfélög, einkum Reykjavíkurborg, eftir með þungan ófjármagnaðan viðbótarkostnað. Nú þegar ætla má að stofn útsvarstekna skerðist til mikilla muna á yfirstandandi ári, og verður jafnvel mun lægri en 2019, vegna mikils og vaxandi atvinnuleysis má reikna með samsvarandi falli í ráðstöfunarfé Jöfnunarsjóðs vegna þessa verkefnis. Þá má ætla að minnkandi veltuskattar ríkissjóðs hafi mikil áhrif á ráðstöfunarfé Jöfnunarsjóðs vegna jöfnunarframlaga til reksturs grunnskóla og fasteignaskattaframlaga sem hefur áhrif flest önnur sveitarfélög en borgina. Við þessar fordæmalausu aðstæður, þar sem öll sveitarfélögin verða fyrir miklu fjármálalegu höggi og ekki síst borgin, er óskiljanlegt að ráðstafa auknum framlögum í gegnum grunnskólaframlagið og Reykjavíkurborg fái ekki stuðning vegna reksturs grunnskóla á sama málefnalega grundvelli og önnur sveitarfélög. Það gefur auga leið að útgjöld sveitarfélaga munu fremur vaxa en minnka vegna þeirrar þjónustu sem þarna er um að ræða á árunum 2020 og 2021. Mikilvægt er að tryggja Jöfnunarsjóði aukið ráðstöfunarfé á árinu 2020 til að sveitarfélögin geti haldið uppi óskertri þjónustu. Gert er ráð fyrir að umrætt lánsfé komi til endurgreiðslu á næstu árum sem mun skerða ráðstöfunarfé Jöfnunarsjóðs í sama mæli. Í þessu sambandi verður að hafa í huga að fjárhagsleg áhrif heimsfaraldursins munu að líkindum vara mun lengur en út þetta ár og marka djúp spor á fjármál sveitarfélaga. Fresta ætti ákvörðunartöku um endurgreiðslu lánsins þangað til línur verða skýrari í fjármálum sveitarfélaganna.

Styrkir úr Fasteignasjóði til að bæta aðgengismál fatlaðra munu hafa jákvæð áhrif á möguleika sveitarfélaga til að fara í slíkar framkvæmdir. Tillagan gerir sveitarfélögum kleift að fara í brýn aðgengisverkefni fyrir fatlaða einstaklinga. Reykjavíkurborg telur markmið tillögunnar mikilvægt og jákvætt. Hins vegar er óljóst hve miklum fjármunum á að ráðstafa til þessara verkefna og hvaða leikreglur eiga að gilda um ráðstöfunina. Æskilegt er að leikreglur um ráðstöfun skattfjár séu gagnsæjar í lögum en ekki skildar eftir til ákvörðunar hjá ráðherra.

Tillaga um endurgreiðslu á virðisaukaskatti vegna vinnu við framkvæmdir sveitarfélaga er jákvæð og reyndist vel í framhaldi af bankahruninu. Ákvæðið eykur fjárhagslega getu sveitarfélaga til að fara í framkvæmdir og viðhaldsaðgerðir sem hefur jákvæð áhrif á atvinnulífið. Þó er bent á mikilvægi þess að úrræðið gildi lengur eða til ársloka árið 2021 til þess að úrræðið nái sannarlega markmiði sínu, þar sem mikil undirbúningsvinna þarf venjulega að fara fram áður en verkefni fara í framkvæmd.

Tillögur um framlínuálag, geðheilbrigði, fjarþjónustu og verndun viðkvæmra hópa

Tillaga um framlínuálag felur í sér eingreiðslur til heilbrigðisstarfsfólks sem staðið hefur í framlínunni í baráttunni við COVID-19 faraldurinn á sjúkrahúsum og heilsugæslustöðvum um land allt.

Um framlínuálag: Í fjárukalögum kemur fram að einungis er stutt við heilbrigðisstarfssemi ríkisins með framlínuálagi. Reykjavíkurborg vill benda á að mikið hefur mætt á starfsfólki velferðarsviðs borgarinnar vegna umönnunar fatlaðra einstaklinga sem hafa sýkst eða verið í sóttkví og vegna umönnunar langveikra og fatlaðra barna á undanförunum vikum. Enn fremur hefur vinna við smitvarnir kallað á umfangsmiklar aðgerðir og meira hefur mætt á framlínustarfsmönnum en öðrum. Bent er á mikilvægi þess að fjárframlög verði aukin til Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga, þannig að unnt verði að fjármagna

sambærilegar eingreiðslur til viðeigandi starfsmanna sveitarfélaganna til að gæta jafnræðis. Þá er bent á það að heimahjúkrun og sjúkraflutningar sem Reykjavíkurborg og Slökkvilið höfuðborgarsvæðisins sinnir fyrir ríkið með þjónustusamningi, er einnig í framlínu vegna COVID-19 og nauðsynlegt er að tryggja aukin framlög til þeirra sem fara með þessa samninga til að tryggja sambærilegan launaauka til allra stétta.

Tillaga um framlög til geðheilbrigðis og fjarþjónustu felur í sér að ráðist verði í átak til að stuðla að geðrækt og bættri andlegri heilsu íbúa landsins. Gert er ráð fyrir að stórum hluta aðgerðanna verði stýrt af Þróunarmiðstöð Íslenskrar heilsugæslu sem hefur meðal annars það hlutverk að leiða faglega þróun og stýra samhæfingu heilsugæslu í landinu. Meðal þess sem henni verður falið er að hafa umsjón með eflingu geðræktar, forvarna og stuðnings við börn og ungmenni í skólum. Einnig verður henni ætlað að innleiða skimun og samhæfða meðferðarnálgun vegna neyslu- og fíknivanda sem má búast við að aukist í samfélaginu í kjölfar þeirrar efnahagslæggðar sem hagkerfið siglir nú inn í. Heilsugæslan fær einnig sérstakt framlag til að þróa og efla getu sína til að veita fjarheilbrigðisþjónustu á þessu sviði.

Reykjavíkurborg fagnar því að framlög verði aukin til geðheilbrigðismála. Velferðarsvið borgarinnar veitir umtalsverða þjónustu á sviði geðheilbrigðismála til íbúa borgarinnar og hefur meðal annars kallað eftir aukinni þekkingaruppbyggingu hjá heilsugæslunni í málefnum fólks með alvarlegan fíknivanda og bent á mikilvægi þess að þessir einstaklingar fái viðeigandi þjónustu innan heilbrigðiskerfisins.

Tillaga um verndun viðkvæmra hópa felur í sér aðgerðir til að vernda börn, fjölskyldur og viðkvæma hópa. Í fyrsta lagi fjárveitingu til að mæta breyttum aðstæðum hjá foreldum eða umönnunaraðilum langveikra og/eða fatlaðra barna. Í öðru lagi fjárveitingu til að veita tímabundinn stuðning til lágttekjuheimila til að tryggja jöfn tækifæri barna til íþróttar- og tómstundastarfs í sumar með frístundastyrk. Í þriðja lagi fjárveitingu til að fara í markvissar aðgerðir gegn heimilisofbeldi og að tryggja fullnægjandi hjálp og stuðning fyrir þolendur. Í fjórða lagi fjárveitingu til aðgerða sem beinast eiga gegn ofbeldi á börnum, þjónustu fyrir þau og ráðgjöf fyrir gerendur sem til dæmis telja sig vera í hættu á að beita ofbeldi.

Reykjavíkurborg lýsir ánægju með framlag til umönnunar langveikra barna þar sem mikið hefur mætt á foreldrum fatlaðra barna og langveikra í COVID faraldrinum.

Fjármunir í frístundastarf barna og ungmenna er aðgerð sem mun koma börnum efnalítilla foreldra í Reykjavík til góða. Fram kemur að gert er ráð fyrir að framkvæmd úrræðisins verði á höndum sveitarfélaga og að fjölskyldur sækir um aukinn stuðning til félagsþjónustu þeirra, en ríkið endurgreiði þeim kostnaðinn sem verður til vegna úrræðisins. Sveitarfélögin hafa mikla reynslu af úthlutun frístundastyrkja sem hafa verið við líði um margra ára skeið. Það er því mikilvægt að nýta kerfislegt utanumhald sem til staðar er og hjá Reykjavíkurborg verður áhersla lögð á samvinnu velferðarsviðs og íþróttar- og tómstundasviðs við útfærslu og framkvæmd. Þá er bent á mikilvægi þess að nýta núverandi fyrirkomulag sveitarfélaganna við framkvæmd aðgerðarinnar, sem í tilviki Reykjavíkurborgar er útfært með Frístundakorti, þar sem greiðslur fyrir námskeið renna beint til viðkomandi félags eða námskeiðshaldara. Skýra þarf hvort nota megir frístundastyrkinn í sumarnámskeið sveitarfélaga og hvort heimilt verði að skipta styrknum á fleiri en eitt námskeið.

Aðgerðir gegn heimilisofbeldi kemur börnum sem búa við ofbeldi mjög til góða, ef því er stýrt á markvissan hátt og með beinni aðkomu barnaverndaryfirvalda í sveitarfélögum. Þetta ætti því að létta

á þeim hluta vinnunnar sem snýr að meðferðarstarfinu en að sama skapi skilar fjölgun í þessum málum sér í auknu álagi á Barnavernd Reykjavíkur þar sem samhliða meðferðinni, sem verður á vegum Barnahúss, þarf að vinna könnunarvinnu og meðferðaráætlun. Tryggja verður að það fjármagn sem hér er veitt nái einnig til þess að efla barnaverndarstarf sveitarfélaga og það mikilvæga samstarf við Barnahús um málefni barna í vanda, svo markmiðum með aðgerðunum verði náð.

Tillaga um að efla félagsleg úrræði og tryggja stuðning við viðkvæma hópa hefur það að markmiði að vinna gegn félagslegri einangrun aldraðra, efla félagsmiðstöðvar fyrir eldri borgara og öryrkja, auka félagslegan stuðning fyrir fjölskyldur á landsvísi með sérstaka áherslu á stuðning við fjölskyldur fatlaðra barna, styrkja starf landshlutateyma fyrir fötluð börn og fjölskyldur þeirra og að styrkja stöðu barna af erlendum uppruna.

Fram kemur að félagsmálaráðuneytið muni útfæra frekari tillögur í samvinnu við fulltrúa hagsmunaaðila, sérfræðinga og fleiri. Mikilvægt er að benda á umfangsmikla þjónustu Reykjavíkurborgar við þá hópa sem falla undir úrræðið og þýðingu þess að borgin komi að mótun aðgerða með beinum stuðningi ríkisins. Reykjavíkurborg vill benda á að til þess að efla stöðu barna af erlendum uppruna er æskilegt að bjóða upp á sérstök sumarnámskeið, blöndu af íslenskukennslu og leikjanámskeiðum fyrir börn af erlendum uppruna í ljósi þess að mörg þeirra hafa misst mikið úr skóla á undanförunum vikum. Þá þarf bjóða upp á öflugan stuðning við heimavinnu á næsta skólaári. Mikilvægt er að ríkið komi að beinum stuðningi við þessi verkefni.

Tillögur um sókn í nýsköpun, sumarúrræði fyrir námsmenn og innlenda verðmætasköpun

Hvatar til rannsókna og þróunar og fjármögnun nýsköpunar

Hér er um er að ræða tvær aðgerðir. Annars vegar um endurgreiðsluhlutfall vegna rannsókna- og þróunarkostnaðar sem hækkar úr 20% upp í 25% og þak á endurgreiðslur hækkar úr 600 m.kr. upp í 900 m.kr. og hins vegar framlög til Kríu fjárfestingasjóðs sem verða aukin og fjárfestingaheimildir lífeyrissjóða í vísindasjóðum rýmkaðar.

Reykjavíkurborg telur að þessar aðgerðir hafi jákvæð áhrif á atvinnulífið þar sem þær fjármagna verðmæt störf og halda lífi í fyrirtækjum sem gætu annars verið í meiri hættu. Aðgerðirnar hafa að öðru leiti ekki bein áhrif á borgarsjóð.

Sumarúrræði fyrir námsmenn.

Verja á 2.200 m.kr. til sumarstarfa fyrir námsmenn 18 ára og eldri og áætlað er að hægt sé að skapa 3.000-3.500 störf hjá ríki og sveitarfélögum.

Gera má ráð fyrir að nálgunin sé að fara fyrst og fremst þá þekktu og skilvirku leið að sveitarfélögin og ríkið skapi sumarstörf og sækji um þau til Vinnumálastofnunar (VMST), störfín séu auglýst og námsmenn sækji um og framlag sem jafngildir atvinnuleysisbótum renni til vinnuveitandans. Laun eru greidd eftir kjarasamningum og ábyrgð í starfi og því er ljóst að mótframlag ríkis dugar ekki fyrir launum og launatengdum gjöldum. Reykjavíkurborg er tilbúin að leggja fjármagn í sumarstörf fyrir námsmenn en gerir kröfur um að:

- Reykjavíkurborg fái fjármagn og auglýsir störf, þ.e. þau verði ekki auglýst í gegnum VMST.
- Reykjavíkurborg ráði nema með lögheimili í Reykjavík, eftir staðfestingu á námsvist.

Reykjavíkurborg hefur nú þegar auglýst sumarstöf og áætlað var að ráða 822 einstaklinga í þau störf. Reykjavíkurborg myndi búa til sértæk tímabundin sumarstöf sem falli undir ákveðin viðmið er snúa að nýsköpun, þekkingu, umhverfisvernd, umönnun og virkni hópa sem mikilvægt er að sinna eftir COVID-19.

Reykjavíkurborg leggur til að fjöldi starfa sem komi til borgarinnar af þeim störfum sem fara til sveitarfélaganna fari eftir hlutfalli námsmanna sem eru á atvinnuleysiskrá og eigi lögheimili í Reykjavík.

Reykjavíkurborg telur skilvirkast að hafa fyrirkomulagið með þeim hætti að borgin fái til ráðstöfunar fjármagn og skapi ólík störf. Gert er ráð fyrir tveggja mánaða ráðningartíma í öll störf en því brýnt að fá svar við því hvað ríkið ætlar að greiða mótframlag í margar vikur/mánuði en gert er ráð fyrir að það verði tveir mánuðir eins og áður.

Með umsókn um starf þyrfti umsækjandi að skila inn staðfestingu á námi hvort sem er á framhaldsskólastigi eða háskólastigi. Skilyrði fyrir ráðningu er að námsmenn séu að koma úr námi og að þeir séu skráðir í nám að hausti (séu á milli anna) og verði 18 ára á árinu.

Því fleiri störf sem sköpuð eru til námsmanna draga úr líkum á að námsmenn komi inn á fjárhagsaðstoð sveitarfélaganna.

Nýsköpunarsjóður námsmanna

Verja á 300 m.kr. til að efla Nýsköpunarsjóð námsmanna. Nefnt hefur verið að útvíkka starfsemi sjóðsins þannig að úthlutun styrkja nái ekki eingöngu til rannsóknarverkefna. Tillögur eru um að opna sjóðinn fyrir frekari nýsköpun og bjóða þeim sem vilja hrinda viðskiptahugmynd í framkvæmd að sækja um. Frumkvöðlateymi gætu verið valin til þátttöku í gegnum vandað umsóknarferli og fá aðstoð við að koma viðskiptahugmyndum í framkvæmd í þrjá mánuði yfir sumartímann.

Reykjavíkurborg leggur til að hluti þeirra starfa sem borgin skapar fari í gegnum nýsköpunarsjóð námsmanna. Nýsköpunarsjóður námsmanna hefur það að markmiði að gera fyrirtækjum eða háskólum tækifæri til að ráða námsfólk í grunn- og meistaranámi við háskóla til sumarvinnu við metnaðarfullt og krefjandi rannsóknarverkefni. Þannig geta starfsstaðir Reykjavíkurborgar farið í auknum mæli í virðisaukandi verkefni.

Virkni í atvinnuleit.

Gert er ráð fyrir að veita 2.000 m.kr. til Atvinnuleysistryggingarsjóðs til að efna til átaks í náms- og starfsúrræðum fyrir atvinnuleitendur í sumar og næsta vetur. Reykjavíkurborg styður aðgerðir sem stuðla að virkni í atvinnuleit. Allar aðgerðir til að draga úr langtímaatvinnuleysi draga einnig úr líkum á að fólk komi inn á fjárhagsaðstoð sveitarfélaganna.

Menningarmálin

Lagt er fram viðbótarframlag í listamannalaun upp á 250 m.kr. á þessu ári eða í 600 mannmánuði. Fjárhagsleg áhrif á borgarsjóð eru ekki mikil en áhrifin eru jákvæð fyrir skapandi greinar í borginni.

Matvælasjóður og garðyrkjusamningur

Lagt er til framlag verði veitt til að efla nýsköpun og þróun í innlendri matvælaframleiðslu með því að setja á fót Matvælasjóð en fyrirhugað er að stofna sjóðinn með sameiningu Framleiðnisjóðs landbúnaðarins og AVS-rannsóknarsjóðs í sjávarútvegi (Aukið virði Sjávarafurða).

Höfuðborgarsvæðið hefur fengið um 70% af styrkjum til AVS sem er í takt við íbúafjölda. Hluttur höfuðborgarsvæðisins í framleiðnisjóðnum hefur hinsvegar rétt numið 20-25%. Það má búast við að þessi hlutföll haldist óbreytt í nýjum sjóðum.

Þessi aðgerð hefur ekki mikil fjárhagsleg áhrif á borgarsjóð en styður við fyrirtæki í borginni og er það vel.

F.h. Reykjavíkurborgar,

Halldóra Káradóttir,
sviðsstjóri fjármála- og áhættustýringarsviðs

Hjálagt:

Minnisblað starfshóps um aðgerðir í efnahags- og fjármálum vegna áhrifa af COVID-19 faraldrinum á fjármál borgarinnar, dags. 10. apríl 2020.

MINNISBLAÐ

Fyrir liggur endurskoðuð greining starfshóps um aðgerðir í efnahags- og fjármálum á áhrifum COVID-19 faraldursins á fjárhagsstöðu Reykjavíkurborgar. Meðfylgjandi greining byggir á sviðsmynd U þar sem gert er ráð fyrir 9-12 mánaða djúpri niðursveiflu, sem hefur mikil áhrif á fjármál borgarinnar og raunar allt hagkerfið. Ólíklegra er nú að um stutta niðursveiflu verði að ræða en starfshópurinn hefur unnið með þrjár sviðsmyndir: V-sviðsmynd með 3-6 mánaða niðursveiflu, U-sviðsmynd með 9-12 mánaða niðursveiflu og L-sviðsmynd með lengri niðursveiflu eða allt til loka árs 2023.

Gera má ráð fyrir að útsvarstekjur og aðrir mikilvægir tekjustofnar borgarinnar dragist mikið saman í þessari niðursveiflu eins og lýst verður hér að neðan. Á sama tíma er ljóst að Reykjavíkurborg eins og önnur sveitarfélög verða að standa við skyldur sínar gagnvart íbúum og þær verða mun kostnaðarsamari en fyrirséð var í fyrri áætlunum, einkum á sviði velferðarmála og þá sérstaklega vegna fjárhagsaðstoðar. Að þessu leyti til má segja að mikil líkindi séu með aðstæðum nú og þeim sem voru í framhaldi af bankahruninu 2008, þ.e. mikill tekjusamdráttur og skörp útgjaldaaukning. Á sama tíma er mikið ákall í samfélaginu um aukna þjónustu og aukin framlög til íbúa, félaga og fyrirtækja, frestanir á innheimtu skatta og opinberra gjalda og enn frekari eftirgjöf á þeim. Í lögum um aðgerðir ríkisins hefur sérstaklega verið lögfestur réttur atvinnufyrirtækja til frestana á greiðslu fasteignaskatta. Þá hefur verið kallað eftir auknum fjárfestingum sveitarfélaga til að halda uppi atvinnustigi.

Fjármál sveitarfélaga ráðast að mestu leyti af lögfestum ákvæðum um tekjustofna og margvíslegum ákvæðum um þjónustuskuldur við íbúana. Flest sveitarfélög þurfa stuðning úr Jöfnunarsjóði sveitarfélaga til að geta fjármagnað lögbundnar skyldur sínar í venjulegu árferði og ráða jafnvel samt ekki við verkefnin.

Í ljósi ofangreindra aðstæðna blasir það við að sveitarfélögin munu lenda í algerlega ósjálfbærri stöðu ef ekki kemur til öflugur stuðningur ríkisins. Þar dugir skammt að aflétta tímabundið ströngum kvöðum í fjármálareglum sveitarfélaga um jafnvægi í rekstri og skuldahámark. Sveitarfélögin þurfa tímabundna styrkingu tekjustofna, lækkun skatta (s.s. afnám fjármagnstekjuskatts) og ríkisstutt aðgengi að fjármögnun á rekstri og fjárfestingum.

Sviðsmynd af 9-12 mánaða niðursveiflu (sviðsmynd U)

Stutta lýsingin á þessari sviðsmynd er eftirfarandi:

- Niðursveifla sem stendur til loka fyrsta árfjórðungs árið 2021 – níu til tólf mánaða U-kúrfa.
- Tekist hefur að ná að mestu niðurlögum heimsfaraldursins á fyrri hluta 2021. Lönd sem eru með vanþróað heilbrigðiskerfi hafa ekki brugðist við af festu í upphafi faraldursins hafa verið mun lengur að ná tökum á vandanum.
- Í lok annars ársfjórðungs 2021 hafa stjórnvöld náð tökum á veirufaraldrinum og ferðabanni hefur verið aflétt og það dregur hratt úr óvissu. Sterk inngrip stjórnvalda tryggja að þegar ferðalangar fara aftur að láta á sér kræla þá eru lykilferðaþjónustufyrirtæki enn í rekstri og geta aukið aftur umsvif sín og ný fyrirtæki verða til við breyttar aðstæður eftir því sem eftirspurn eykst. Verslun og þjónusta er sömuleiðis í startholum og

byggingarverkefnum sem frestað var í niðursveiflunni komast aftur á skrið á öðrum og þriðja ársfjórðungi. Fyrirtæki auka aftur starfshlutfall starfsmanna og nýráðningar hefjast aftur.

Atvinnuleysi í Reykjavík og á öllu landinu hefur farið vaxandi frá síðari hluta 2019 og í árslokatalölum kemur fram að starfsmenn ferðapjónustu og erlendir ríkisborgarar eru sérstaklega útsettir. Hjá Reykjavíkurborg fjölgaði einnig einstaklingum á fjárhagsaðstoð. Þessi þróun hélt áfram í janúar og febrúar. Á þessu ári munu rúmlega 400 Reykvíkingar klára atvinnuleysisbótarétt sinn og munu væntanlega bætast við á fjárhagsaðstoð. Til viðbótar við þennan hóp kunna um 700 nýir einstaklingar á vinnumarkaði á þessu ári að bætast við vinnuaflið í borginni sem hvorki fá nú vinnu né eiga rétt á atvinnuleysisbótum. Í nýjum tölum Vinnuálastofnunar mælist atvinnuleysi í mars um 6,2% og 9,3% þegar saman er tekið hefðbundið atvinnuleysi og það atvinnuleysi sem birtist í hlutastarfabótaleiðinni. Það hlutfall er talið ná er talið 16,4% í apríl. Telja verður ólíklegt að nokkur viðsnúningur í ferðapjónustu og tengdum greinum hefjist á þessu ári og raunar tæplega fyrr en á öðrum ársfjórðungi 2021. Þess vegna er reiknað með að atvinnuleysi í borginni verði að meðaltali milli 14-15% bæði 2020 og 2021 og að fjöldi einstaklinga á fjárhagsaðstoð nær þrefaldist, sjá töflu hér að neðan.

Br. vinnumagns	2020	2021	2022	2023	2024
Áætlun	0,5%	1,1%	1,1%	0,9%	0,9%
U-sviðsmynd	-10,8%	1,2%	6,0%	4,0%	4,0%
Fj. atvinnulausra	2020	2021	2022	2023	2024
Áætlun	3.459	4.397	4.905	4.949	5.072
U-sviðsmynd	11.146	11.299	8.879	7.377	6.249
Fj. á fjárhagsaðstoð	2020	2021	2022	2023	2024
Áætlun	1.076	1.101	1.119	1.130	1.141
U-sviðsmynd	1.450	2.825	2.960	2.459	1.562
Atvinnuleysi %	2020	2021	2022	2023	2024
Áætlun	4,5%	5,7%	6,2%	6,2%	6,3%
U-sviðsmynd	14,7%	14,4%	11,1%	9,2%	7,7%

Áhrif þessara breytinga á útsvarstekjur 2020 og 2021 eru mikil og þar við bætast lækkuð framlög úr Jöfnunarsjóði vegna minnkandi skatttekna ríkisins sem hér eru áætluð en opinberar tölur liggja ekki fyrir, sjá meðf. töflu (allar tölur í mkr):

Útsvar	2020	2021
Fjárhagsáætlun	83.003	88.757
U-sviðsmynd með aðgerðum	75.054	79.904
Lækkun m.v. fjárhagsáætlun	-7.950	-8.853
Framlög Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga	2020	2021
Fjárhagsáætlun	8.080	8.639
U-sviðsmynd með aðgerðum	7.306	7.777
Lækkun m.v. fjárhagsáætlun	-774	-861

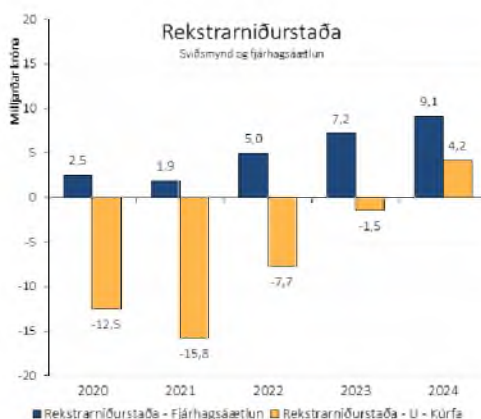
Tekjur af sölu byggingarréttar og gatnagerðargjöldum eru afar kvikar og hækka ört í uppsveiflum og fara hratt niður í samdrætti. Gert var ráð fyrir í fjárhagsáætlun að sala byggingarréttar skilaði um 4.400 mkr í tekjur 2020 og 4.506 mkr á næsta ári en nú er gert ráð fyrir þessar tekjur muni lækka um tæpa 4 milljarða og um 4,2 milljarða á næsta ári. Svipaða sögu er að segja um endurskoðun á spá um tekjur af gatnagerðargjöldum. Áhrifin af tekjum af byggingarréttarsölu eru bein á rekstur en áhrif lækkaðra tekna af gatnagerðargjöldum birtast í sjóðstreymi. Þessi áhrif voru með sama hætti eftir bankahrunið.

Tekjur af sölu byggingarréttar	2020	2021
Fjárhagsáætlun	4.400	4.506
U - sviðsmynd með aðgerðum	425	305
Lækkun m.v. fjárhagsáætlun	-3.975	-4.201
Tekjur af gatnagerðagjöldum		
Fjárhagsáætlun	3.344	3.772
U - sviðsmynd með aðgerðum	600	490
Lækkun m.v. fjárhagsáætlun	-2.744	-3.282

Fjölgun einstaklinga á fjárhagsaðstoð mun auka verulega útgjöld til þess þáttar og er áætluð aukning umfram forsendur fjárhagsáætlunar sýnd í meðfylgjandi töflu (allar tölur í mkr):

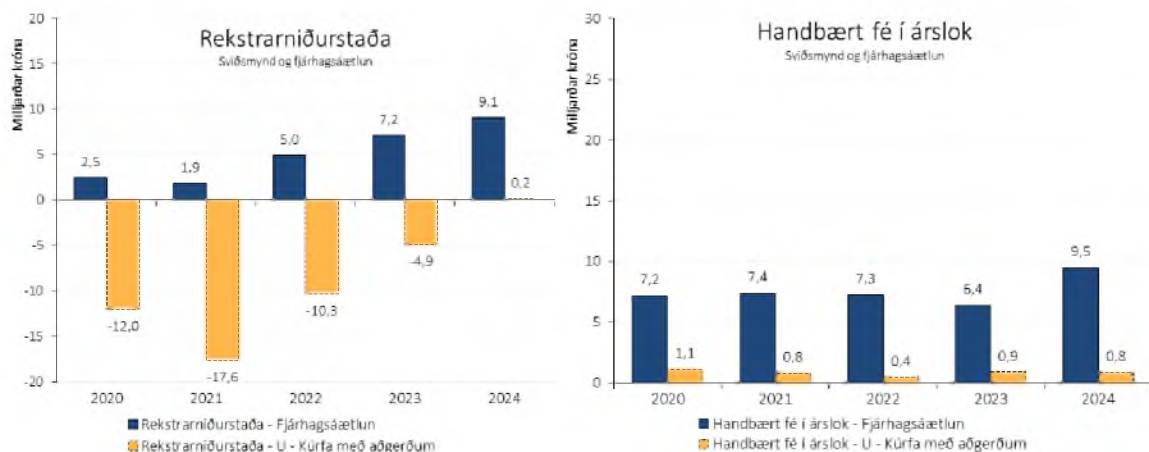
Fjárhagsaðstoð	2020	2021
Fjárhagsáætlun	2.615	2.773
U - sviðsmynd með aðgerðum	3.524	6.963
Hækkun m.v. fjárhagsáætlun	909	4.191

Viðsnúningur í rekstrarniðurstöðu A-hluta borgarsjóðs er mikil eða 32,7 milljarðar samanlagt árin 2020 og 2021 en meðfylgjandi mynd sýnir fjárhagsáætlunina fyrir árin 2020-2024 og sviðsmyndina (gult).

Áætlað bataferli hefst um mitt ár 2021 en dugir ekki til að ná rekstrarjöfnuði fyrr en árið 2024. Þá ber að nefna að lækkun tekna vegna fasteignagjalda kemur sterkt inn árin 2023 og 2024 vegna lotunar á fasteignamati. Þetta leiðir með skýrum hætti fram nauðsyn þess að ríkið komi með stuðning í formi tímabundinnar styrkingar á rekstrartekjum og fjármögnun sveitarfélagsins.

Hér hefur ekki verið tekið tillit til aðgerða Reykjavíkurborgar í formi aukinna útgjalda til stofnana til að mæta COVID-19, víðtækra greiðslufresta á fasteignagjöldum og öðrum gjöldum heimila og fyrirtækja eða áforma um 2,5 milljarða aukningu mannaflsfrekra fjárfestinga og aukinna stofnframlaga um 900 mkr til uppbyggingar á félagslegu húsnæði. Á móti vegur áformuð viðbótararðgreiðsla OR að fjárhæð 1.400 mkr á árinu 2020. Meðfylgjandi mynd sýnir rekstur og sjóðstreymi skv. fjárhagsáætlun 2020-2024 og hvernig rekstur og sjóðstreymi verða skv. sviðsmyndinni fyrir sama tímabil miðað við að handbært fé í lok hvers árs sé gert jákvætt með nauðsynlegum lántökum (sjá töflu að neðan):

Meðfylgjandi tafla sýnir lántökur, afborganir og veltufé frá rekstri skv. gildandi fjárhagsáætlun tímabilið 2020-2024 og sömu kennitölur í sviðsmyndinni þegar tillit er tekið til aðgerða og nauðsynlegrar lántöku/fjármögnunar:

Tekin ný langtímalán	2020	2021	2022	2023	2024
Fjárhagsáætlun	6.000	4.500	4.000	0	0
U - Kúrfa með aðgerðum	23.000	26.500	22.000	18.000	11.000
Afborganir langtímalána					
Fjárhagsáætlun	-1.667	-1.940	-1.950	-2.076	-2.160
U - Kúrfa með aðgerðum	-2.130	-3.547	-4.842	-6.223	-7.409
Veltufé frá rekstri					
Fjárhagsáætlun	7.699	8.505	11.433	14.527	18.170
U - Kúrfa með aðgerðum	-1.572	-6.778	-3.336	1.256	7.980
Veltufé frá rekstri, % af tekjum	-1,6%	-6,6%	-3,0%	1,1%	6,3%

Tafla sýnir að viðbótarfjármögnunarbörf borgarsjóðs umfram forsendur fjárhagsáætlunar fyrir tímabilið 2020-2021 nemur um 39 milljörðum og einnig mjög háum fjárhæðum 2022-2024 ef bataferlið gengur jafn hægt og því er lýst í sviðsmyndinni.

Aðkoma ríkisins að fjármögnunarföndum

Taflan hér að ofan sýnir að rekstur borgarinnar er með neikvætt veltufé frá rekstri 2020-2022 og stendur alls ekki undir afborgunum af langtímalánum árin 2020-2023. Hér að ofan er gert ráð fyrir því að tekin verði langtíma jafngreiðslulán til að leysa vandann. Það þýðir að afborganaþungi lánanna er að óverulegu leyti kominn fram á árunum 2020-2024 og veltufé frá rekstri þarf að vaxa mjög mikið á næstu árum á eftir til að sveitarfélagið eigi möguleika á að standa undir þeim byrðum. Það gerist ekki nema með verulegri aukningu tekna eða stórfelldum niðurskurði. Þetta eru megin rökin fyrir því að ríkissjóður komi með beinum hætti að fjármögnuninni með sérstökum óendurkræfum framlögum til að mæta þessum vanda.

Reykjavíkurborg fær að líkindum þyngrri skell en flest önnur sveitarfélög. Í fyrsta lagi verður tekjuhrun í útsvarstekjum vegna mikils atvinnuleysis og eignatekjur vegna byggingarréttar og gatnagerðargjalda skreppa saman um marga milljarða. Í öðru lagi verða að líkindum mjög miklar kostnaðarhækkningar í velferðarþjónustunni, sérstaklega vegna fjárhagsaðstoðar. Útgjöld borgarsjóðs vegna fjárhagsaðstoðar eru langt yfir helming heildarútgjalda sveitarfélaga á ári hverju sem endurspeglar þá staðreynd að hátt hlutfall einstaklinga og fjölskyldna með erfiðar félagslegar og fjárhagslegar aðstæður hefur fengið húsnæði í borginni.

Ef aðeins hefði verið um að ræða skammvinnan vanda, 3 til 6 mánaða niðursveiflu með skjótu bataferli, hefði mögulega dugað að ríkið styddi við lausn fjármögnunarföndans með lánveitingum á hagkvæmum

kjörum. Starfshópurinn hefur rýnt slíka sviðsmynd, þ.e. stutta niðursveiflu með fullt bataferli á fáum mánuðum. Vandinn snýst hins vegar ekki aðeins um skammtíma fjármögnunarvanda heldur stefnir í algerlega ósjálfbæran rekstur til margra ára. Þessa ósjálfbærni er ekki hægt að leysa með hækkun leyfilegrar skattlagningar eða þjónustugjalda eða með stórfelldum niðurskurði í útgjöldum borgarinnar sem varða að langmestu leyti leik- og grunnskóla og velferðarþjónustu. Hefðbundnar aðferðir er ekki í boði. Þá er ekki hægt að leysa þetta með stórfelldum lánveitingum þar sem veltufé frá rekstri mun ekki til margra ára framundan standa undir afborgunum.

Þetta eru meginrökkin fyrir því að ríkið komi með beinan óendurkræfan stuðning til sveitarfélaganna sem tryggir að þau geti staðið undir þjónustuskyldum sínum við íbúana og heimilin og staðið með atvinnulífinu a.m.k. að því marki sem alþingi hefur samþykkt með lögum. Ef bein óendurkræf framlög ríkisins vegna ársins 2020 myndu nema 50 milljörðum fyrir sveitarfélögin og viðbótarframlög vegna 2021 kæmu síðar þegar greiningar liggja fyrir, sýnir ofangreind fjármálagreining að tryggja þarf jafnframt aðgengi sveitarfélaganna að lánum fyrir a.m.k. jafnháar fjárhæðir hjá Seðlabanka Íslands á hagkvæmustu kjörum ríkisins með 5-7 afborgunarlaus ár í upphafi lánstímans.

Minnisblað

Til: Efnahags- og viðskiptanefndar Alþingis

Frá: Ríkisskattstjóra

Á fundi efnahags- og viðskiptanefndar með starfmönnum Skattsins sem haldinn var föstudaginn 24. apríl (fjarfundur) var óskað eftir nánari upplýsingum/mati á því hvaða áhrif tilteknar breytingar á stuðningi við nýsköpunarfyrirtæki myndu hafa.

Hér á eftir eru settar fram þrjár töflur með mismunandi endurgreiðsluhlutfalli og mismunandi hámarkskostnaði. Miðað er við þá sem voru í þessum hópi við álagningu 2019 en það voru 167 rekstraraðilar. Tekið skal fram að þetta er einungis nálgun en ekki fullkomnir útreikningar. Til þess að setja þetta fram með meiri nákvæmni þarf lengri tíma og viðameiri útreikninga, en það skýrist af því að um flókna útreikninga er að ræða sem margar breytur geta haft áhrif. Má þar nefna að taka ber tillit til annarra styrkja frá opinberum aðilum. Þá er styrkhlutfall ekki það sama eftir því hvort um er að ræða þróunarverkefni eða rannsóknarverkefni. Rekstraraðili getur haft nokkrar ólíkar gerðir verkefna m.t.t. styrkhæfis. Auk þess er heimilt að hækka hámark opinbers stuðnings vegna rannsóknarverkefna ef niðurstöður þess verða birtar með almennum hætti og dreift ókeypis.

Styrkhæfi - hámark opinbers stuðnings

Stærð fyrirtækis	Rannsóknarverkefni		Þróunarverkefni	
	Almennt	Aukið	Almennt	Aukið
Lítið	70%	80%	45%	60%
Meðalstórt	60%	75%	35%	50%
Stórt	50%	65%	25%	40%

Fyrirtækjunum er skipt upp eftir því hve frádráttur/endurgreiðsla var há. Fjöldi á hverju bili kemur fram og fyrir neðan fjöldatöluna er hlutfall af heildarfjölda sem hlutu þennan stuðning. Sem dæmi fengu 116 aðilar 0-25 milljónir árið 2019, sbr. töflu 1, og var það 69,5% af heildarfjölda það ár. Ef endurgreiðsluhlutfall hefði verið 25% hefðu 106 fengið 0-25 milljónir eða 63,5% af heildarfjöldanum o.s.frv. Enginn fór yfir 100 milljónir við álagningu 2019 en ef hámarksfjárhæðir hefðu verið aðrar þá myndu 15 hafa farið yfir þá fjárhæð.

Óskað var eftir sundurliðun eftir atvinnugreinum. Því er til að svara að lang stærsti hópurinn á árinu 2019 var í hugbúnaðargæð, gagnavinnslu og upplýsingatækni eða 76 af 167. Sem dæmi um aðrar greinar má nefna ræktun, lyfja- og lækningastarfsemi, framleiðsla ýmiss konar, rannsóknir og þróunarstarf í raunvísundum og verkfræði, líftæknirannsóknir o.fl. en þar sem oft á tíðum er einungis um að ræða einn aðila er ekki sett fram nánari sundurliðun á þessu.

Tafla 1

**Álagning 2019 m.v. 2019 þak á kostnaði en mismunandi
endurgreiðsluhlutfall**

**Þak á styrkhæfum kostnaði var 300.000.000 +
150.000.000**

	<u>20% STYRKUR</u>	<u>25% STYRKUR</u>	<u>30% STYRKUR</u>	<u>40% STYRKUR</u>
FJÖLDI 0 - 25				
MILLJ.	116	106	101	84
	69,5%	63,5%	60,5%	50,3%
FJÖLDI 0 - 50				
MILLJ.	139	136	129	116
	83,2%	81,4%	77,2%	69,5%
FJÖLDI 0 - 75				
MILLJ.	160	154	139	136
	95,8%	92,2%	83,2%	81,4%
FJ. 0 - 100				
MILLJ.	167	162	160	141
	100,0%	97,0%	95,8%	84,4%
FJ. YFIR 100				
MILLJ.	0	5	7	26
SAMTALS	3.640.346.810	4.323.561.652	5.047.621.188	6.495.740.261

Tafla 2

**Álagning 2019 m.v. hærra þak og mismunandi
endurgreiðsluhlutfall**

Þak á kostnaði 600.000.000 + 300.000.000

	<u>20% STYRKUR</u>	<u>25% STYRKUR</u>	<u>30% STYRKUR</u>	<u>40% STYRKUR</u>
FJÖLDI 0 - 25				
MILLJ.	116	106	101	84
	69,5%	63,5%	60,5%	50,3%
FJÖLDI 0 - 50				
MILLJ.	139	136	129	116
	83,2%	81,4%	77,2%	69,5%
FJÖLDI 0 - 75				
MILLJ.	148	146	139	136
	88,6%	87,4%	83,2%	81,4%
FJ. 0 - 100				
MILLJ.	152	148	147	139
	91,0%	88,6%	88,0%	83,2%
FJ. YFIR 100				
MILLJ.	15	19	20	28
SAMTALS	4.360.428.240	5.190.420.288	6.020.412.335	7.680.396.431

Tafla 3**Álagning 2019 m.v. hærra þak og mismunandi
endurgreiðsluhlutfall****Þak á kostnaði 900.000.000 + 200.000.000**

	<u>20% STYRKUR</u>	<u>25% STYRKUR</u>	<u>30% STYRKUR</u>	<u>40% STYRKUR</u>
FJÖLDI 0 - 25				
MILLJ.	118	106	101	84
	70,7%	63,5%	60,5%	50,3%
FJÖLDI 0 - 50				
MILLJ.	139	136	129	116
	83,2%	81,4%	77,2%	69,5%
FJÖLDI 0 - 75				
MILLJ.	148	144	138	136
	88,6%	86,2%	82,6%	81,4%
FJ. 0 - 100				
MILLJ.	152	148	147	139
	91,0%	88,6%	88,0%	83,2%
FJ. YFIR 100				
MILLJ.	15	19	20	28
SAMTALS	4.433.276.604	5.285.223.249	6.137.169.894	7.841.063.185

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Alþingi b.t. nefndasviðs
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 27. apríl 2020

2003041SA KB/gb
Málalykill: 01.20

Efni: Ábendingar við aðgerðapakka 2 og frv. til fjárukalaga, mál nr. 724 og 726

Samband íslenskra sveitarfélaga hefur yfirfarið frumvarp fjármála- og efnahagsráðherra um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru og frumvarp til fjárukalaga fyrir árið 2020.

Almennt

Sambandið getur tekið undir nánast allar þær aðgerðir sem tilgreindar eru í frumvörpunum. Frekari aðgerðir hafa verið boðaðar fljótlega og hljóta sveitarfélög að hafa væntingar til þess að horft verði til þeirra í aðgerðapakka 3.

Í þessari umsögn er lögð áhersla á að upplýsa um stöðu og horfur sveitarfélaga á þessum tímapunkti, ásamt því að fjalla um aðgerðir í þeim frumvörpum sem hér eru til umsagnar og snúa að sveitarfélögum.

Sambandið telur óhjákvæmilegt að lýsa óánægju með hve lítið samráð var haft við sveitarfélögin um mótun aðgerðapakka 2. Tilfni er til að benda á að bæði í sveitarstjórnarlögum og lög um opinber fjármál er gert ráð fyrir mjög víðtæku samstarfi ríkis og sveitarfélaga um efnahagsmál. Staðreyndin er því miður sú að þau tæki sem nýta á til formlegs samráðs, svo sem Jónsmessunefnd, hafa ekki verið nýtt undanfarnar vikur. Þessu hlýtur sambandið að mótmæla harðlega og krefjast virks samtals við ríkisstjórn um þær leiðir sem færar eru til stuðnings sveitarfélögum og verkefnum þeirra.

Áhrif COVID-19 kreppunnar á sveitarfélögin

Sveitarfélögin munu verða fyrir miklu tekjufalli og stórfelldri útgjaldaaukningu vegna þess efnahagsáfalls sem nú ríður yfir. Samtök sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu hafa lagt fram drög að greiningu á fjárhagsvanda sveitarfélaga á því svæði. Niðurstaðan er að tekjufall og útgjaldaaukning sveitarfélaga svari til 137 þús.kr. á hvern íbúa eða um 50 ma.kr. fyrir árin 2020 og 2021.

Hvert endanlegt umfang efnahagsáfallsins verður á þjóðarbúskapinn í heild og hið opinbera liggur engan veginn ljóst fyrir á þessari stundu. Sveitarfélögin eiga mikið undir aðgerðum ríkisins á fjölmörgum sviðum og óvissa um aðgerðir ríkisins á næstu mánuðum hefur í för með sér að erfið er að meta endanleg áhrif COVID-19 kreppunnar á sveitarfélögin. En fyrirsjáanlegt er að þau verða mjög misjöfn eftir sveitarfélögum, sem huga þarf að við mótun aðgerða.

Tekjufall hjá Jöfnunarsjóði sveitarfélaga vegna lækkunar útsvarsstofns og skatttekna ríkisins mun hafa mikil áhrif á mörg sveitarfélög og þarf að horfa til þess hvernig hægt verði að mæta því áfalli. Jöfnunarsjóður sveitarfélaga hefur varað sveitarfélög landsins við því að framlög ársins verði miklu lægri en ráð hafði verið fyrir gert. Áætla forsvarsmenn sjóðsins að tekjur hans muni lækka um 3,9 ma.kr. eða um 6,9%. Líklega er hér um nokkurt eða jafnvel verulegt vanmat að ræða. Á móti er reiknað með að 1,5 ma.kr. framlagi sem tekið verði úr Fasteignasjóði jöfnunarsjóðs sem verði endurgreitt árin 2021-2028. Myndi þessi endurgreiðsla bæstast við þann milljarð sem árlega skal halda eftir til að fjármagna framlög til sameiningar sveitarfélaga, en til viðbótar kemur uppgjör vegna dómsmála í fyrra. Jöfnunarsjóður er þannig að taka lán hjá sjálfum sér og full ástæða til að hafa verulegar áhyggjur af getu hans til að þjónusta sveitarfélögum landsins á næstu árum.

Rétt er að hafa í huga að málefni fatlaðs fólks eru fjármögnuð úr jöfnunarsjóði. Nú þegar er milljarða halli á þessu verkefni sem sveitarfélögin tóku yfir árið 2011. Að óbreyttu mun þessi halli aukast verulega á næstu árum m.a. vegna þess að framlög ríkissjóðs til NPA munu lækka umtalsvert.

Fjölmennustu sveitarfélögin fá hins vegar mörg hver aðeins óverulegan hluta sinna tekna frá jöfnunarsjóði en verða einnig fyrir miklum áföllum vegna minnkandi skatttekna, tekna af sölu byggingaréttar og gatnagerðargjöldum og stórauðnum útgjöldum til fjárhagsaðstoðar. Mikilvægt er að viðtækt samráð verði milli ráðuneyta og sambandsins um mótun aðgerða til að koma til móts við sveitarfélögin og tryggja að þau geti áfram boðið fram þá þjónustu við íbúa sem lög og reglur kveða á um.

Meðfylgjandi samantekt hag- og upplýsingasviðs sambandsins á aðgerðum ríkisstjórna annars staðar á Norðurlöndum í þágu sveitarfélaga sýnir að aðgerðirnar miðast við að bæta sveitarfélögum ekki bara aukinn kostnað vegna veirunnar heldur einnig vegna tapaðra tekna.

Í ljósi framangreinds hefur stjórn sambandsins ályktað að mikilvægt sé að ríkissjóður komi að málum með fjölbreyttum almennum aðgerðum og með beinum fjárhagslegum stuðningi til að verja þjónustu og starfsemi sveitarfélaganna á landinu öllu. Við þessar aðstæður er mikilvægt að sveitarfélögin hafi nægan fjárhagslegan styrk og svigrúm til þess að halda uppi þjónustu við íbúa, ráðast í nauðsynlega fjárfestingu og uppbyggingu og tryggja framlög til skólahalds, velferðarþjónustu, íþróttar- og menningarstarfsemi svo fátt eitt sé nefnt. Gangi þau áhrif eftir sem lýst hefur verið verður rekstur sveitarfélaganna þungur um langan tíma og verður ekki leystur með lántökum og niðurskurði í þjónustu sveitarfélaganna.

I. Um frumvarp til fjáráukalaga

Þær tillögur sem lagðar eru fram í þessu frumvarpi eru einkum af þrennum toga. Í fyrsta lagi er um að ræða félagslegar aðgerðir, en samtals er óskað eftir 8.410 m.kr. fjárheimildum vegna þeirra. Í öðru lagi er gert ráð fyrir 2.500 m.kr. í lokunarstyrki sem fyrirtæki og einstaklingar í atvinnurekstri sem hafa tímabundið þurft að hætta

eða draga verulega úr starfsemi sinni vegna opinberra tilmæla geta sótt um. Í þriðja lagi er lögð fram tillaga um 2.300 m.kr. til að efla nýsköpun og þróun.

Í þessari umsögn er fyrst og fremst horft til aðgerða sem snúa að sveitarfélögum, félagslegum aðgerðum og byggðamálum. Þær helstu eru þessar:

- Umfangsmestu tillögurnar eru atvinnuúrræði fyrir námsmenn sem eiga engan eða takmarkaðan rétt til atvinnuleysisbóta og námsúrræði fyrir atvinnuleitendur í sumar og næsta vetur. Stefnt er að því að ríki og sveitarfélög geti sameiginlega skapað um 3.000 sumarstörf fyrir námsmenn með sérstöku átaki í samstarfi félagsmálaráðuneytis og mennta- og menningarmálaráðuneytis næstu mánuði.

Unnið er að því að safna upplýsingum frá sveitarfélögum um mögulegan fjölda slíkra starfa en þær upplýsingar sem þegar hafa borist frá sveitarfélögum gefa tilefni til bjartsýni um að sett markmið náist.

- Lagðar eru til fjárheimildir um eflingu félagslegra úrræða, allt að 895 m.kr. Umfangsmesta tillagan er 450 m.kr. til að vinna gegn félagslegri einangrun aldraðra og öryrkja. Félagsmiðstöðvar fyrir þessa hópa verða eflar, fjölskyldum fatlaðra barna verður veittur félagslegur stuðningur, landshlutateymi fyrir fötluð börn og fjölskyldur þeirra styrkt og sérstök verkefni sett af stað til að styrkja stöðu barna af erlendum uppruna. Þá er lagt til að heimila sérstakar tímabundnar greiðslur til þeirra sem sinna umönnun langveikra barna sem búa við skerta þjónustu vegna áhrifa COVID-19 og er gert ráð fyrir 200 m.kr. vegna þessa. Sérstök áhersla verður lögð á aðgerðir gegn heimilisofbeldi og ofbeldis gegn börnum, samtals 215 m.kr. Meðal helstu aðgerða er aukinn stuðningur við þolendur og fjölskyldur þeirra auk viðbótarframlaga til Barnahúss. Þá verður bætt við þremur stöðugildum lögreglu í fjóra mánuði á höfuðborgarsvæðinu til að efla samstarf lögreglu, félagsþjónustu og barnaverndar í sumar til að auðvelda markvissari aðkomu að þjónustu við börn í viðkvæmri stöðu. Þá er gert ráð fyrir 30 m.kr. til að takast á við áskoranir sem fylgja COVID-19 í félagsþjónustu og barnavernd í dreifðustu byggðum landsins.

Þetta eru mjög jákvæð verkefni en skýrt þarf að vera hvort heimilt verði að færa fjárheimildir á milli liða, þar sem mikil óvissa er um umfang einstakra aðgerða og aðstæður geta einnig verið misjafnar milli landshluta og sveitarfélaga.

- Lagt er til að veitt verði 540 m.kr. fjárheimild á málefnasviði 24 Heilbrigðisþjónusta utan sjúkrahúsa til verkefnisins Heilsuefling í heimabyggð, sem samanstendur af fjölda aðgerða. Heilsugæsluþjónusta um land allt verður stórefld með sérstakri áherslu á geðrækt og andlegt heilbrigði. Í því felst að sérhæfðu starfsfólki innan heilsugæslunnar verður fjölgað, s.s. geðlæknum, sálfræðingum og félagsráðgjöfum. Þá verður fjarheilbrigðisþjónusta augin enn frekar sem og samhæfing og samræming þjónustu heilsugæslu á landsvísi. Ætlunin er að á meðan óvissuástand í þjóðfélaginu varir verði andleg líðan íbúa markvisst vöktuð og sérstaklega

stendur til að efla geðræktarstarf, forvarnir og stuðning við börn og ungmenni í skólum.

Þetta er mjög jákvæð aðgerð sem mun styðja við innleiðingu áætlana á sviði geðheilbrigðismála og lýðheilsu.

- Lögð er til fjárheimild er lýtur að sértækum stuðningi til sveitarfélaga. Þar vegur þyngst tillaga á málefnasviði 29 Fjölskyldumál um að verja 600 m.kr. til sveitarfélaga í því skyni að gera þeim kleift að veita styrki til tekjulágra heimila, þannig að öll börn geti óháð efnahag stundað íþróttir og aðrar tómstundir í sumar.

Þetta er mjög jákvæð aðgerð.

- Einnig er gert ráð fyrir 250 m.kr. á málefnasviði 08 Sveitarfélög og byggðamál til aðgerða á Suðurnesjum.

Sambandið tekur undir að staðan í þeim landshluta krefst sérstakra úrræða en væntir þess að frekari greining á stöðu einstakra sveitarfélaga og landshluta muni leiða til frekari sértækra aðgerða. Ljóst er að ákveðin sveitarfélög og svæði fara mjög illa út úr þeim áföllum sem dunið hafa yfir í ferðapjónustu.

- Á málefnasviði 08 Sveitarfélög og byggðamál er auk þess gert ráð fyrir 100 m.kr. tímabundnu framlagi til að efla stafræna stjórnsýslu og þjónustu sveitarfélaga til að koma megi á miðlægu samstarfi sveitarfélaga til þess að efla stafræna þjónustu á sveitarstjórnarstigi um landið. Jafnframt er lagt til að veita tímabundið 25 m.kr. framlag til áframhaldandi þróunar á fjárhagslegu sjálfbærnilíkani fyrir sveitarfélög.

Hér er um að ræða verkefni sem Samband íslenskra sveitarfélaga stendur að og er þessum tillögum fagnað sérstaklega.

Sambandið tekur undir allar þessar tillögur. Það þarf þó að gera enn betur og að áliti sambandsins mætti t.d. leggja meiri áherslu á að bæta atvinnuhorfur fólks af erlendum uppruna, með stóráuknu námsframboði fyrir þann hóp.

Jákvæður fylgifiskur þess ástands sem nú ríkir er að viðhorf stjórnvalda og almennings til stafrænnar þróunar hefur gjörbreyst. Tilefni er til þess að hugsa stórt í þeim efnum. Sambandið telur tilefni til að minna á að í umsögn þess um sérstakt tímabundið fjárfestingaáttak benti sambandið á möguleika á því að gera nú stóráttak til að auka fjarkennslu, dreifkennslu og fjarþjónustu í leik-, grunn- og framhaldsskólum, sem einnig gæti náð til tónlistarskóla. Mikil nýsköpun er í gangi í skólamálum í því neyðarástandi sem þjóðin glímir nú við og hljóta að vera gríðarleg tækifæri til þess að byggja á þeirri reynslu þannig að skólakerfið taki risastökk fram á við. Lýsir sambandið áhuga á að eiga aðkomu að mótun slíks átaks.

Loks vill sambandið kalla eftir því að í aðgerðapakka 3 verði hugað frekar að stöðu heimilanna, þar sem m.a. verði fjallað um húsnæðismál og upptöku hlutdeildarlána.

Um frumvarp um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru

Sambandið styður þær lagabreytingar sem snúa að aðgerðum í þágu fyrirtækja, einstaklinga og fjölmiðla og telur skynsamlegt að leggja allt kapp á að milda það högg sem fjöldi fyrirtækja hefur orðið fyrir að undanfögnu. Eðlilegt er að ríkisstjórnin skoði nánar hvort frekari aðgerða er þörf í þessum efnum en umfang stuðnings hlýtur að þurfa að taka mið af því hversu langvarandi efnahagslægdin verður. Einnig telur sambandið að aukin áhersla á nýsköpun og rannsóknir muni til lengri tíma styrkja stöðir efnahagslífs hér á landi og auka fjölbreytni starfa.

Breyting á lögum um virðisaukaskatt

Sambandið hlýtur að fagna því sérstaklega að brugðist hefur verið við gagnrýni þess á fyrsta aðgerðapakka ríkisstjórnarinnar, þannig að í 3. gr. frumvarpsins er lögð til breyting á fyrri bandormi sem hljóðar svo:

Ákvæði 1. mgr. nær á viðkomandi tímabili jafnframt til annars húsnæðis sem er alfarið í eigu sveitarfélaga eða stofnana og félaga sem alfarið eru í eigu sveitarfélaga, enda sé húsnæðið skráð í fasteignaskrá Þjóðskrár Íslands

Ljóst er að þessi lagabreyting mun hafa mjög jákvæð áhrif og greiða fyrir auknum fjárfestingum sveitarfélaga ásamt því að lækka kostnað við framkvæmd þeirra. Með breytingunni verður sveitarfélögum eða stofnunum og félögum sem alfarið eru í eigu þeirra veitt samsvarandi heimild til endurgreiðslu virðisaukaskatts og þeim var veitt með lögum nr. 10/2009 og var hluti þeirra ráðstafana sem gripið var til í kjölfar fjármálakreppunnar sem hófst árið 2008. Sé tekið mið af fyrirbyggjandi áætlunum sveitarfélaga um framkvæmdir á árinu 2020 og enn fremur litið til endurgreiðslna samkvæmt hliðstæðri heimild sem var í gildi á árunum 2009–2014 má áætla að endurgreiðslur til sveitarfélaga skv. 3. gr. gætu orðið um 1 milljarður kr. sem dreifast muni á árin 2020 og 2021.

Breyting á lögum um tekjustofna sveitarfélaga

Í 5. og 6. gr. eru lagðar til breytingar á lögum um tekjustofna sveitarfélaga, sem útvíkka heimildir til ráðstöfunar úr Fasteignasjóði Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga. Annars vegar er um að ræða heimildir til að styðja við aðgengismál fatlaðs fólks og hins vegar heimild til að nýta tímabundið fjármuni úr fasteignasjóðnum til að mæta fyrirséðri lækkun á lögbundnum framlögum sveitarfélaga. Í 6. gr. er gert ráð fyrir því að þessi ráðstöfun verði greidd til baka á árunum 2021–2028. Sambandið styður þessa ráðstöfun.

Sambandið minnir þó á að þessi endurgreiðsla bætist við þann milljarð sem jöfnunarsjóði er ætlað að halda eftir árlega vegna framlaga til sameiningar sveitarfélaga auk fjárhæðar vegna uppgjörs dómsmála á síðasta ári. Full ástæða er til að hafa áhyggjur af getu jöfnunarsjóðs til að styðja við sveitarfélög næstu árin og telur sambandið einboðið að ríkissjóður auki fjárheimildir sjóðsins.

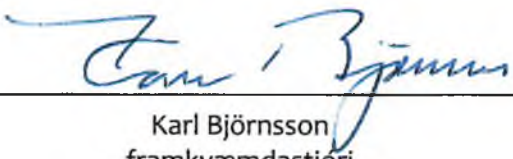
Lokaorð

Mikilvægt er að hafa í huga að tækifæri sveitarfélaga til að hagræða í sínum rekstri eru afar misjöfn. Jafnframt er ljóst að við núverandi aðstæður er ekki æskilegt að sveitarfélög dragi saman seglin í sínum rekstri. Þvert á móti er í raun uppi krafa um að sveitarfélög bæti í framkvæmdir og fjölgi störfum. Þrátt fyrir tímabundnar tilslakanir gagnvart fjármálareglum sveitarfélaga er fyrirséð að næstu misseri muni verða þung í rekstri margra sveitarfélaga og er því áréttað mikilvægi virks samtals milli ríkis og sveitarfélaga um frekari aðgerðir í þágu sveitarfélaga. Í þessu sambandi þarf sérstaklega að huga að lánamálum sveitarfélaga. Í uppsiglingu eru samtöl milli fjármálaráðuneytis, sveitarfélaga og Seðlabanka Íslands um aðkomu hins síðastnefnda að lánamálum sveitarfélaga.

Loks er tilefni til að áréttað enn er óleystur ágreiningur milli ríkis og sveitarfélaga um annars vegar fjármögnun sameiningarframlaga og hins vegar bótagreiðslu til sveitarfélaga. Um þau mál er vísað til umsagna sambandsins fyrr á þessu löggjafarþingi um frumvarp til breytinga á ýmsum lögum vegna fjárlaga fyrir árið 2020 og breytingar á sveitarstjórnarlögum og lögum um tekjustofna sveitarfélaga. Mikilvægt hlýtur að vera að sá ágreiningur verði leystur sem fyrst þannig að hægt verði að horfa fram á vinnu varðandi tekjustofnamál sveitarfélaga.

Virðingarfyllt

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Karl Björnsson
framkvæmdastjóri

Fylgiskjöl:

- 1) Minnisblað hag- og upplýsingasviðs sambandsins dags. 22. apríl 2020
- 2) Yfirlit um aðgerðir ríkisstjórna á Norðurlöndum í þágu sveitarfélaga vegna COVID-19 kreppunnar

Minnisblað

Móttakandi: Framkvæmdastjóri

Dags.: 22. apríl 2020

Sendandi: Sigurður Ármann Snævarr

Málsnr.: 2004012SA

Málalykill: 13.30

Efni: Yfirlit um aðgerðir ríkisstjórna á Norðurlöndum í þágu sveitarfélaga vegna COVID-19 kreppunnar

Hag- og upplýsingasvið hefur tekið saman minnisblað um aðgerðir ríkisstjórna annars staðar á Norðurlöndum vegna COVID-19 sem snúa að sveitarfélögum. Þessi samantekt er fyrst og fremst byggð á svörum norrænna kollega við fyrirspurnum hag- og upplýsingasviðs. Svörin lýsa stöðunni í hverju landanna um miðjan apríl.

Lík en samt ólík

Rétt er að taka fram að þótt margt sé líkt um skipan sveitarstjórna á Norðurlöndum skilur ýmislegt að. Það er aðeins hér á landi og í Finnlandi þar sem ekki er þriðja stjórnsýslustigið (fylkeskommuner í Noregi og *regioner* í Danmörku og Svíþjóð). Í Danmörku er sérstakt samband *Danmarks regioner* í forsvari fyrir *regioner* og annað KL (*kommunernes landsforening*) fyrir sveitarfélögin. Í Danmörku og Svíþjóð reka *regioner* sjúkrahúsin, í Finnlandi eru sjúkrahúsin rekin af sveitarfélögum, oftast í e.k. byggðasamlagi. Í Noregi eru sjúkrahúsin rekin af ríkinu. Heilsugæsla er verkefni sveitarfélaga nema hér á landi.

Samskipti sveitarfélagastigsins við ríkisvaldið er með ýmsum móti í þessum löndum. Danmörk er nokkuð sér á báti, en þar á landi er samið árlega milli ríkis og sveitarfélaga um fjárfestingar, skatta og útgjöld. Skattlagning sveitarfélaga er líka með öðrum hætti í Danmörku en hinum löndunum sem felst m.a. í því að danska ríkið ábyrgist skatttekjur sveitarfélaga. Ísland sker sig úr að því leyti hversu stór hluti tekna sveitarfélaga eru af sköttum sem þau leggja á. Í Finnlandi og Svíþjóð hafa sveitarfélög fullt frelsi til að ákveða skatthlutföll. Norsk sveitarfélög eru hins vegar undir sömu sök seld og íslensk að ríkið setur efri og neðri mörk skatthlutfalla. Dönsk sveitarfélög búa enn og aftur við töluvert öðruvísi kerfi en hin löndin og frelsi þeirra til að breyta skatthlutföllum er afar takmarkað.

Mikil óvissa

Umræðan er mjög á einn veg alls staðar á Norðurlöndum: Það ríkir mikil óvissa um framvindu þjóðmála almennt og efnahagsmála sérstaklega. Útgefnar spár eru með miklu óvissubili, þar sem fyrst og fremst er vísað til hversu lengi faraldurinn er til trafala.

Nýleg spá Alþjóðagjaldeyrissjóðsins (AGS) bendir til að hagvöxtur verði neikvæður í öllum löndunum 2020 og tiltöluleg svipaður milli þeirra. Mestan samdrátt sér AGS á á Íslandi (-7,2%) en minnst í Finnlandi (-6,0%). Atvinnuleysi spáir sjóðurinn að verði mest í Noregi árið 2020 (13%) en minnst í Danmörku (6,5%). Öll löndin ætla AGS að muni ná sér strax á árinu

2021, hagvöxtur glæðast verulega og atvinnuleysi minnka í kjölfarið en haldast þó áfram hátt.

Tekjur sveitarfélaga munu snarlækka og útgjöld aukast

Fyrir liggur fyrsta bráðabirgðamat á áhrifum faraldrarins á afkomu sveitarfélaganna í nokkrum landanna.

- Norska sambandið telur að tekjulækkun og útgjaldaaukning sveitarfélaga verði að óbreyttu 12-16 ma.NOK og samsvarandi hjá fylkjunum 2,5-3 ma.NOK. Meðal annars er gert ráð fyrir verulegri aukningu fjárhagsaðstoðar og mikilli lækkun tekna hafna af skemmtiferðaskipum.
- Finnska sambandið áætlar að sveitarfélögin muni missa tekjur upp á um 2 ma.EUR.

Lög er mikil áhersla á að óvissa er áfram mikil í þessum útreikningum.

Bráðaðgerðir ríkisstjórna

Fyrstu aðgerðir ríkisstjórna beindust að launatryggingu því að niðurgreiða launakostnað fyrirtækja sem eiga í vandræðum í meira eða minna mæli í afmarkaðan tíma.

- Í Finnlandi og Noregi er til fyrirkomulag (n. permitting) sem minnir á hlutabótafyrirkomulag. Aðgerðin er til skamms tíma.
- Svipað fyrirkomulag er tekið upp í Svíþjóð og á að gilda út árið. Ríkið greiðir allt að helming launaútgjalda fyrirtækja í vanda og launþeginn heldur allt að 90% af fyrri launum. Í Danmörku greiðir ríkið allt að 75% af launaútgjalda fyrirtækja í vanda yfir þriggja mánaða tímabil.
- Meðal annarra bráðaaðgerða má nefna: Veikindaréttur er rýmkaður í Noregi og sænska ríkið yfirtekur allan kostnað vegna sjúkradagpeningar. Í Noregi hefur virðisaukaskattur verið lækkaður sem og gistináttaskattur. Tryggingagjald lækkað um 4 punkta í 2 mánuði.
- Í Svíþjóð bjóða ríki og sveitarfélög upp á frestun á greiðslu fasteignaskatta (sem eru tekjur bæði ríkis og sveitarfélaga) út þetta ár. Ríkið yfirtekur útgjöld vegna sjúkradagpeninga í tvo mánuði.
- Í öllum löndunum hefur verið ráðist í viðtækar peningalegar aðgerðir til að sjá atvinnulífinu fyrir lausafé og tilslökunum í ríkisfjármálum sem ekki er ástæða til að tíunda hér.

Viðtækar aðgerðir í þágu sveitarfélaga

Í öllum löndunum hefur ríkið lagt fram verulega auknar fjárhæðir til sveitarfélaga á undanförunum vikur. Þessi auknu framlög falla í grófum dráttum í þrjá flokka.

Í fyrsta lagi er um að ræða endurgreiðslu á beinum kostnaði vegna veirunnar, þar er ekki síst um að ræða kostnað sveitarfélaga vegna heilsugæslu og reksturs sjúkrahúsa þar sem við á.

- Sænsk sveitarfélög hafa fengið um 3 ma.SEK vegna kostnaðar við heilsugæslu og finnsk eiga í vændum framlög vegna hins sama.
- Ríkið greiðir norskum sveitarfélögum 1 ma.NOK vegna missis tekna af leikskólagjöldum og sömu fjárhæð vegna minni fargjaldatekna almenningssamgangna.

Í öðru lagi eru framlög eða aðgerðir til að örva fjárfestingar sveitarfélaga, auka lánamöguleika þeirra og bæta lausafjárstöðu sveitarfélaga sem eru í þröng.

- Þak á fjárfestingum danskra sveitarfélaga er afnumið tímabundið. Boðið upp á 100% lánsfjármögnun til framkvæmda. Talið auka fjárfestingar um 2,5 ma. DKK. Lánalínur til reiðu fyrir sveitarfélög í lausafjárþröng.
- Norska ríkið leggur eigið fjárframlag (750 m. NOK) til Kommunalbanken (sveitarfélagabankinn).

Í þriðja lagi falla til framlög sem koma eiga til móts við tekjufall sveitarfélagastigsins, bæði vegna skatta og þjónustutekna, að hluta eða öllu leyti.

- Stórþingið norska hefur gefið út að sveitarfélögum og fylkjum verði bætt allt tekjufall sem þau hafa orðið fyrir, jafnt vegna skatttekna og þjónustugjalda. Þegar hefur verið ákveðið að veita 6,5 ma. NOK, þ.a. 3,75 ma. vegna lægri skatttekna og lækkun tekna af þjónustugjöldum sem rakin eru að ofan. Fjáraukalög verða gefin út í maí og er þá vænst yfirlýsingar um frekari stuðning við sveitarstjórnarstigið.
- Það er yfirlýst stefna dönsku ríkisstjórnarinnar að útgjöld sveitarfélaga vegna veirunnar eigi ekki að leiða til niðurskurðar á annarri þjónustu sveitarfélaga. Ríkisstjórnin hefur heitið því að sveitarfélögum og *regioner* verði bættur skaðinn vegna veirunnar. Með hvað hætti þetta verður gert er óvíst, en verður væntanlega tekið upp í samningum milli ríkisins og sambandsins á næstunni.
- Sænsk sveitarfélög og *regioner* hafa fyrirheit um ríkisframlög að fjárhæð um 20 ma. SEK vegna tapaðra skatttekna og fleira. Áætlað sænska sambandið að það fari nærri að dekkja tekjutapið. Hins vegar eru ýmsir fyrirvarar á framlagi ríkisins sem sambandið hefur gert athugasemdir við.
- Ríkisstjórn Finnlands hefur gefið sveitarfélögum landsins fyrirheit um framlög sem nema rúmlega milljarði evra. Margt er enn óljóst um fyrirkomulag þessa, en talið er að það verði m.a. í formi aukinnar hlutdeildar í sköttum af lögaðilum (samfundskatt) og auknum jöfnunar framlögum, bæði almennum og sértækum. Gert er ráð fyrir framlög verði kynnt í þriðja aðgerðapakka finnsku ríkisstjórnarinnar á næstu vikum.

Niðurlag

Stefna ríkisstjórna annars staðar á Norðurlöndum er nokkuð skýr: Ríkissjóðir ríkjanna munu bæta sveitarfélögum allan eða næstum allan þann efnahagslega skaða sem af veirunni hlýst.

Hag- og upplýsingasvið sambandsins mun áfram vakta þróun mála annars staðar á Norðurlöndum. Í meðfylgjandi töflu eru helstu aðgerðir dregnar saman.

Til minnis:

- Einn milljarður NOK svarar til um 2.550 ISK á mann. Yfirfært á 364 þús.Íslendinga: um 930 m.kr.
- Einn milljarður SEK svarar til um 1.400 ISK á mann. Yfirfært á 364 þús.Íslendinga: um 510 m.kr.
- Einn milljarður DKK svarar til um 3.620 ISK á mann. Yfirfært á 364 þús.Íslendinga: 1.320 m.kr.
- Einn milljarður EUR svarar til um 28.440 ISK á mann. Yfirfært á 364 þús.Íslendinga: 10.360 m.kr.

SAS

	Noregur	Danmörk	Svíþjóð	Finnland
Almennt	Áætlað að aukinn kostnaður/minni tekjur sveitarfélaga verði 12-16 ma.NOK og 2,5-3 ma. hjá fylkjum. Í fjárukalögum sem lögð verða fyrir í maí er búist við frekari framlögum til sveitarstjórnarstigsins. Yfirlýsingar ríkisstjórnar og þings staðfesta að sveitarstjórnarstigið fær full framlög á móti áhrifum kreppunnar.	Ekki liggur fyrir hver áhrifin verða á sveitarstjórnarstigið. Ríkið, KL og DR eiga í áframhaldandi samtali um áhrif COVID-19 og aukinn kostnað sveitarstjórnarstigsins. Löng hefð fyrir því að dönsk sveitarfélög fái allt bætt frá ríkinu.	Ekki liggur fyrir hver áhrifin verða á sveitarstjórnarstigið. Sænska sambandið telur að framlög ríkisins muni að mestu dekkja aukinn kostnað/minni tekjur. Krisupakkinn metinn á 300 milljarða SEK.	Áætlað að skatttekjur sveitarfélaga verði um 2 ma. EUR lægri en skv. fjárhagsáætlunum m.v. að ástandið vari fram á sumar. Ríkisstjórnin hefur heitið sveitarfélögum einum ma. EUR og meira eftir þörfum. (8.4. 2020). Vonir standa til að framlög muni koma að mestu á mo
Vinnumarkaður	Launatrygging (permittering) í 20 daga - fyrirtækið greiðir laun fyrstu 2 dagana og svo greiðir ríki full laun næstu 18 daga. Sjálfstætt starfandi fá 80% tekna frá NAV. Einnig starfsnemar sem missa pláss. Að auki geta fleiri í láglaunahópnum fengið dagpeninga, viðmið lækkað þar verulega. Tryggingargjald lækkað og veikndaréttur rýmkaður. Hlutdeild ríkis vegna sjúkradagpeninga aukinn.	Launatrygging (lønkomensation) veitt til fyrirtækja sem eiga í erfiðleikum. Allt að 30 þús DKK á mánuði fyrir fullt starf. Mun gilda frá 9.mars - 9. júní 2020. Ríkið greiðir 75% launaframlag vegna launafólks fyrirtækja í erfiðleikum. Áætlaður kostnaður um 4,6 ma. DKK.	Ríkið tekur yfir allan kostnað vegna sjúkradagpeninga í 2 mánuði, apríl og maí. Korttidspermittering, ríkið tekur á sig allt að helming launakostnaðar fyrirtækja, og launþegar halda 90% launa sinna. https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/03/krispaket-for-svenska-foretag-och-jobb/	Finnland sker sig úr hér. Hafa gert kerfið skilvirkara, stýtt biðtími eftir bótum og frá fyrsta degi getur bótaþegi fengið allt að 50% af launum. Þetta er ekki fjármagnað af ríkinu heldur arbetslöshetskassor og sysselsattningsjóðir. Ríkið virðist hafa litla aðkomu. https://svenska.yle.fi/artikel/2020/03/26/de-nordiska-landerna-har-valdigt-olika-satt-att-hjalpa-foretag-och-anstallda
Skattar og gjöld	Virðisaukaskattur lækkaður, gistináttaskattur lækkaður úr 12 í 8%, boðið upp á frestun gjalddaga til fyrirtækja. Tryggingargjald lækkað tímabundið, í 2 mánuði.	Ríki og sveitarfélög bjóða fyrirtækjum frestun á greiðslu fasteignaskatta út árið 2020. Talið kosta sveitarfélög 1,1 ma. DKK. Stuðningur við opinbera birgja í gegnum breytingar á opinberum innkaupum, og ríki og sveitarfélög flýta greiðslum til þeirra. Síðarnefndu um allt að 5 ma DKK.		

Stuðningur við sveitarfélög	Norska þingið hefur gefið út að sveitarfélögum og fylkjum verði bættur kostnaður vegna tekjufalls (bæði tekjuskatti en líka þjónustutekjur og fleira). Von á fjárukaðögum í maí. Þann 14. apríl gaf þingið út að stuðningur til þeira nemi um 6,45 ma. NOK. Þessi upphæð dekkar m.a.: 1 ma. til fylkja vegna almenningssamgangna. 1 ma. til sveitarfélaga vegna tekjufalls í þjónustutekjum vegna leikskóla, grunnskóla og frístund. 3,75 ma. til sveitarfélaga vegna falls í skatttekjum. Til að tryggja svf fjármagn hefur ríkið aukið eigið fé Kommunalbankans.	Ríkið, KL og regioner hafa samið um að afnema þak á fjárfestingum sveitarfélaga (anlægsloftet) í rammasamkomulagi milli aðila. Sveitarfélög og regioner geta þá flýtt framkvæmdum um kringum 2,5 ma DKR árið 2020. Stendur til boða 100% lánsfjármögnun. Samið um sértaka lánalínu fyrir sveitarfélög sem eiga í lausafjávanda vegna þessa, samtals allt að 500 m. DKK. Ríkisstjórnin hefur heitið stuðningi við sveitarfélagstigið til að hindra að útgjöld vegna faraldursins leiði til niðurskurðar annarra útgjalda. Þetta verður þó líklega heildarfjárhæð eða pottur fyrir öll sveitarfélög sem síðan verður úthlutað úr.	Ríkið leggur til aukalega 20 mlljarða SEK til sveitarfélaga og regioner til að viðhalda getu þeirra til að reka heilsugæslu og sjúkrahús, skóla, félagsþjónustu og almenningssamgöngur. Af þessum 20 ma kr er 12,5 ma kr aukafjárveiting sem útteilst til sveitarfélaga/regioner næstu árin. Til viðbótar þessu er gert ráð fyrir að ríkið leggi sveitarfélögum og regioner til alls 3 ma. SEK sem á að mæta viðbótarkostnaði vegna COVID-19. Þó er settur inn fyrirvari um að ríkið eigi fyrir þessu. Ekki ljóst hvernig eigi að forgangsraða þessum fjármunum eða úthluta milli sveitarfélaga og regioner.	Sveitarfélögum hafa þegar fengið framlög til að mæta tekjulækkun vegna seinkunar á skattgreiðslum fyrirtækja. Í apríl pakkanum er styrkur til heilsugæslu vegna COVID 19. Sveitarfélög fá aukna hlutdeild í sköttum af fyrirtækjum, almenn jöfnunarframlag hækka sem og sértæk framlög. Endanleg útfærsla og skipting liggur ekki fyrir.
---	---	---	--	---

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

nefnasvid@althingi.is

Reykjavík, 27. apríl 2020

Mál: Frumvarp til fjárukalaga fyrir árið 2020 (724. mál), frumvarp til laga um fjárstuðning til minni rekstraraðila vegna heimfaraldurs kórónuveiru (725. mál) og frumvarp til laga um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru (726. mál)

Samtök atvinnulífsins (SA) vísa til tölvupósts fjárlaganefndar og efnahags- og viðskiptanefndar Alþingis frá 22. apríl 2020 þar sem óskað var umsagnar SA um ofangreind mál.

Frumvörpin er annar pakinn sem lagður er fram á rúmlega mánuði við afar sérstakar og fordæmalausar aðstæður í efnahagslífinu. Í þeim eru lagðar til nokkrar afmarkaðar breytingar á gildandi lögum sem lúta að tilteknum hluta mótvægisráðstafana stjórnvalda í tengslum við það áfall á efnahag landsins sem leiðir af heimsfaraldri COVID-19.

Talsverð óvissa ríkir í íslensku efnahagslífi um þessar mundir og mikilvægt að aðgerðir stjórnvalda séu almennar, skýrar og þjóni tilætluðum árangri.

Samtök atvinnulífsins fagna aðgerðum stjórnvalda en gera hins vegar níu athugasemdir við frumvörpin,

1. Stuðningslán - fyrir örfyrirtæki en lítil fyrirtæki skilin eftir
2. Jöfnun tekjuskatts - mikilvægt að gæta jafnræðis
3. Lokunarstyrkir óháð starfshlutfalli
4. Stuðningur við nýsköpunarfyrirtæki – til bóta en ganga mætti lengra
5. Nýsköpun ungs fólks
6. Átak til að fjölga tímabundnum störfum fyrir námsmenn
7. Aðlögun að breyttu umhverfi á líka við opinbera markaðinn
8. Matvælasjóður
9. Eftirlit

1. Stuðningslán ná aðeins til örfyrirtækja, lítil fyrirtæki skilin eftir

Að mati Samtaka atvinnulífsins eru stuðningslán með 100% ríkisábyrgð mikilvæg aðgerð og til þess fallin að styðja við þau örfyrirtæki sem aðgerðin nær til. Stuðningslánin ná hins vegar aðeins til lítills hluta viðskiptahagkerfisins sem vekur furðu í ljósi fyrri yfirlýsinga stjórnvalda um mikilvægi þess að verja störf í landinu með almennum aðgerðum.

Samtök atvinnulífsins gera tvær athugasemdir við útfærslu stuðningslána,

Í **fyrsta lagi** eru stuðningslán stjórnvalda kynnt á þeim forsendum að þau nái til lítilla og meðalstórra fyrirtækja. Samkvæmt lögum um ársreikninga eru eftirfarandi viðmið varðandi stærð fyrirtækja út frá hreinni veltu á ársgrundvelli.

- Örfyrirtæki með veltu undir 40 m.kr.
- Lítil fyrirtæki með veltu undir 1,2 ma.kr.
- Meðalstór fyrirtæki með veltu undir 6 ma.kr.
- Stór fyrirtæki með veltu yfir 6 ma.kr.

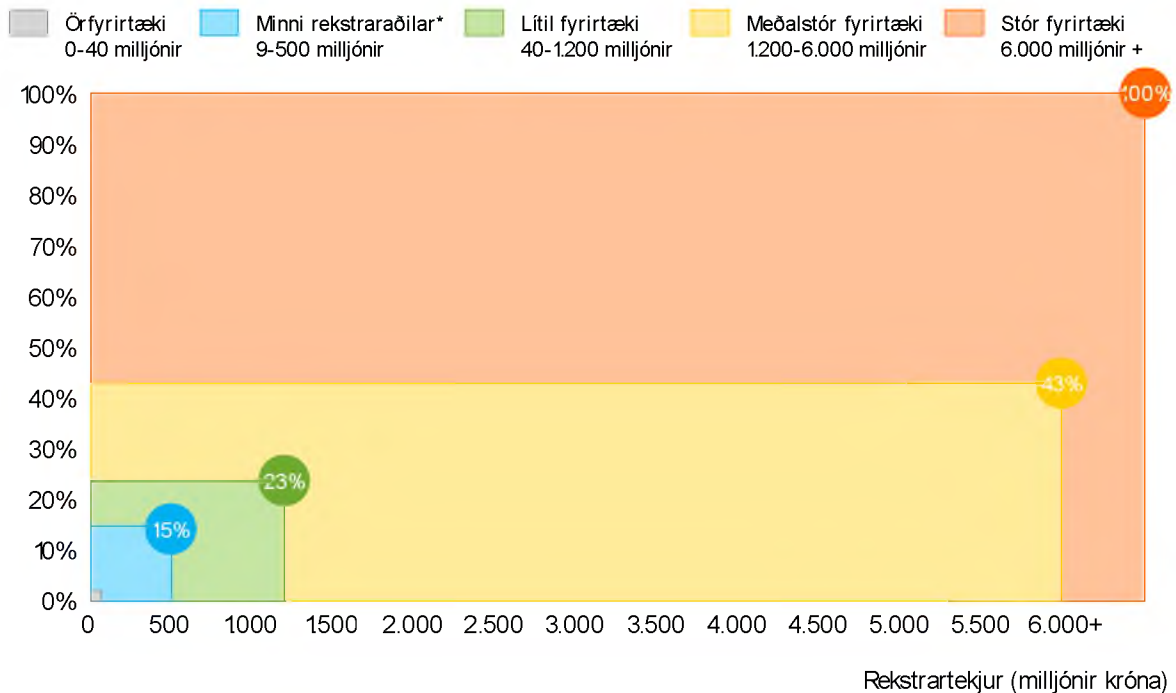
Eitt af þeim skilyrðum sem fyrirtæki þurfa að uppfylla til þess að geta fengið stuðningslán er að tekjur ársins 2019 hafi að lágmarki verið 9 m.kr. og að hámarki 500 m.kr. Því er ljóst að aðgerðin nær fyrst og fremst til örfyrirtækja og sætir furðu að stjórnvöld lýsi því beinlínis yfir að slík lán nái einnig til lítilla og meðalstórra fyrirtækja.

Ljóst er að COVID-19 faraldurinn hefur víðtæk áhrif á íslenskt atvinnulíf og líklega þyngra en í mörgum öðrum ríkjum vegna efnahagslegs mikilvægis ferðapjónustu í verðmætasköpun og fjölda starfa. Samkvæmt tölum frá Creditinfo úr ársreikningum fyrirtækja fyrir árið 2018 ná þessi lán aðeins til 15% viðskiptahagkerfisins miðað við ársveltu. Eftir standa því 85% viðskiptahagkerfisins sem lánin ná ekki til.

Stuðningslán eru hugsuð sem rekstrarlán til að aðstoða fyrirtæki í gegnum mjög erfiðara efnahagsaðstæður. Í ljósi þess hversu víðtæk áhrif COVID-19 faraldurinn hefur á íslenskt atvinnulíf er óheppilegt að horft sé fram hjá svo stórum hluta viðskiptahagkerfisins.

Uppsöfnuð velta eftir stærð fyrirtækja

Hlutfall af rekstrartekjum árið 2018

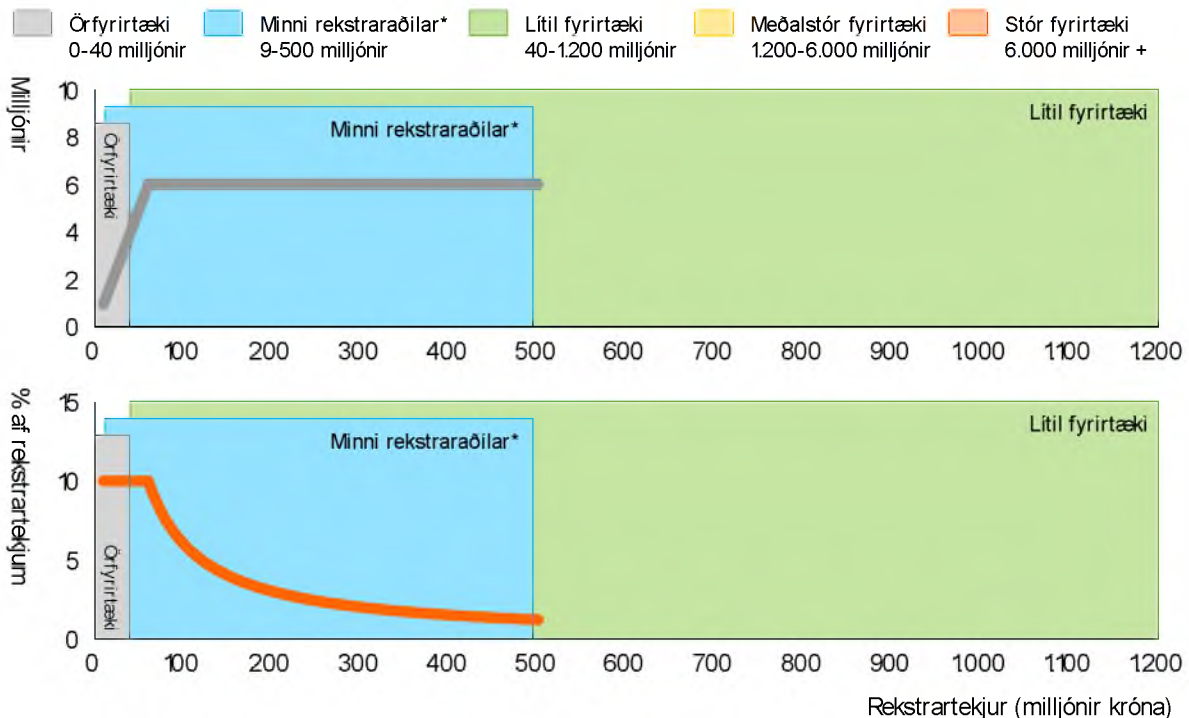

*Minni rekstraraðilar samkvæmt skilyrðum frumvarpsins, með tekjur undir 500 milljónir
Heimildir: Creditinfo

Í öðru lagi er hámarksfjárhæð lánsins 6 m.kr. og tiltekið að lánsfjárhæð geti ekki orðið hærri en 10% af tekjum rekstraraðila. Ekki verður betur séð en að slík skilyrði nýtist einkum örfyrirtækjum, með fáa starfsmenn, litla ársveltu og rekstrarkostnað í samræmi við stærð. Sem dæmi má nefna að fyrirtæki sem er með 500 m.kr. í ársveltu og uppfyllir skilyrði um stuðningslán getur tekið lán sem nemur rúmlega 1% af heildartekjum fyrirtækisins. Stuðningurinn fer fallandi fyrir öll fyrirtæki sem eru með ársveltu meiri en 60 m.kr. og á við um 97% fyrirtækja sem eru með ársveltu undir 500 m.kr.

Stuðningslán fyrir fyrirtæki sem orðið hafa fyrir a.m.k. 40% tekjusamdrætti í apríl

Milljónir króna og hlutfall af rekstrartekjum árið 2019

*Minni rekstraraðilar samkvæmt skilyrðum frumvarpsins, með tekjur undir 500 milljónir
Heimildir: Frumvarp um fjárstuðning til minni rekstraraðila vegna heimsfaraldur kórónuveiru

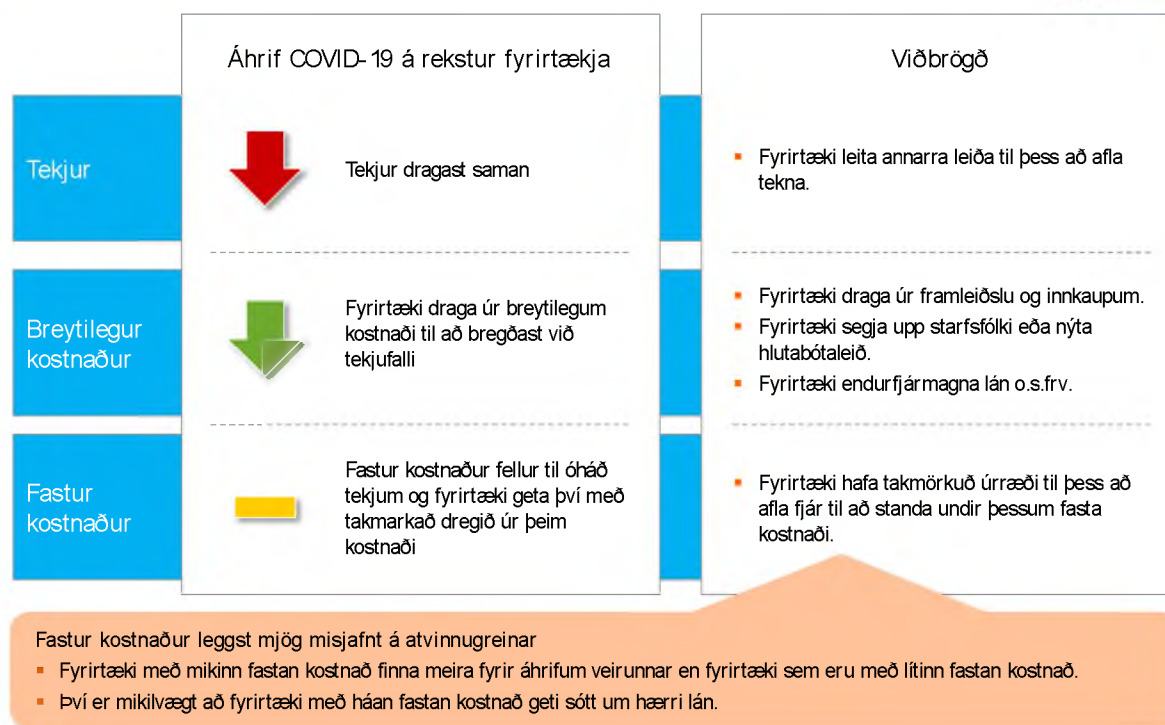
Samtök atvinnulífsins leggja til að tvær breytingar verði gerðar á skilyrðum stuðningslána,

- 1) Stuðningslán ná til fyrirtækja sem eru með tekjur undir 1,2 ma.kr.
- 2) Lánsfjárhæð taki mið af rekstrarkostnaði fyrirtækja í beinu hlutfalli við tekjufall, svo fremur sem tekjutapið er 40% eða meira.

Í viðauka er ítarleg útfærsla á tillögu SA.

Kostir ofangreindrar útfærslu er að aðgerðin er almennari og fjármunum er beint þar sem þörfin er mest. Lánsfjárhæð tekur mið af því hversu mikið tekjufallið er hjá hverju fyrirtæki og reiknast sem hlutfall af rekstrarkostnaði fyrirtækja. Þau fyrirtækja sem lenda í mestu tekjufalli og eru með háan fastan kostnað fá hærri lán en önnur sem standa frammi fyrir minna tekjufalli og eru með lágan fastan kostnað. Þá ná stuðningslánin einnig til lítilla fyrirtækja en ekki aðeins örfyrirtækja eins og gert er ráð fyrir í óbreyttri mynd.

Í ofangreindri tillögu er gengið út frá því að meðalstór og stærri fyrirtæki hafi kost á því að ganga í úrræði stjórnvalda varðandi brúarlánin, enn hafa slík lán hins vegar ekki komið til framkvæmda og þarf að leysa hið fyrsta. Mikilvægt er hins vegar að huga að samspili stuðningslána við brúarlánin. Eðlilegt væri ef stuðningslán og brúarlán yrðu háð hvoru öðru. Stuðningslánin yrðu þannig dregin frá ríkisábyrgð sem má veita hverju fyrirtæki með brúarlánunum.

2. Jöfnun tekjuskatts

Í 1. kafla frumvarps til laga um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru er að finna breytingu á lögum um tekjuskatt, nr. 90/2003. Í 1. gr. er lagt til að bæta við tveimur bráðabirgðaaákvæðum, LIV og LV. sem gerir fyrirtækjum sem sjá fram á tap á yfirstandandi ári kleift að sækja um frekari frestun á greiðslu tekjuskatts þar til álagning næsta árs liggur fyrir. Þau geta þá lækkað skattkröfuna sem nemur reiknaðri skatteign af tapi ársins, að uppfylltum skilyrðum laganna. Hámark skatts sem heimilt verður að fresta greiðslu á er 20 millj. kr., þ.e. skattur af 100 millj. kr. skattstofni, hagnaði fyrra árs. Af fjárhæðarmörkum er ljóst að úrræðið snýr fyrst og fremst að litlum og meðalstórum fyrirtækjum.

Að mati SA ætti ekki að takmarka fjárhæð skatteignarinnar með þessum hætti. Þau fyrirtæki sem skiluðu miklum hagnaði á síðasta ári geta hæglega lent í miklu tapi í núverandi árferði. Ríkissjóður setti ekki þak á skattgreiðslur þeirra fyrirtækja í fyrra. Ákvæðið í núverandi mynd felur þannig í sér ómálefnalega mismunun sem er ekki fullnægjandi rökstudd. Í skattheimtu verður að ríkja jafnræði og því eðlilegt að fyrirtæki með meiri hagnað en 100 millj. kr. í fyrra og fer í mikinn taprekstur í ár geti tekið tapið út á einu ári í stað fleiri. Aðgerðin er tekjuhlutlaus fyrir ríkissjóð að frádregnum fjármagnskostnaði.

3. Fjárhæð lokunarstyrkja

Í 5. gr. frumvarpsins til fjárukalaga er fjallað um fjárhæð lokunarstyrkja. Fjárhæðin skal vera jafnhá rekstrarkostnaði rekstraraðila á tímabilinu 24. mars til 3. maí 2020. Styrkurinn getur þó ekki orðið hærri en 800 þúsund kr. á hvern launamann sem starfaði hjá rekstraraðila í febrúar 2020, þó að

hámarki 2,4 millj. á hvern rekstraraðila. Að mati SA er hámarksfjárhæðin of lág og tekur með takmörkuðu móti mið af þeirri alvarlegu stöðu sem fjöldi fyrirtækja stendur frammi fyrir eftir að hafa þurft að loka starfsemi sinni með öllu í tæpar sex vikur.

Í þessu samhengi er jafnframt einkennilegt að frumvarpið horfir ekki til þess í hvaða starfshlutfalli launamenn fyrirtækis eru við mat á hámarki styrkfjárhæðar. Félag með 3 starfsmenn í 50% starfi getur því fengið hámarksstyrk en félag með 2 starfsmenn í 100% starfi getur mest fengið 1,6 millj. Kr. Heppilegra og gagnsærra væri að miða við fjölda heilsársstarfa.

4. Stuðningur við nýsköpunarfyrirtæki

Í 2. gr. frumvarps til laga um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru eru lagðar til breytingar á lögum um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki nr. 152/2009. SA fagna breytingunum og telja þær til bóta en telja að ganga megi lengra svo þær skili meiri árangri og leggja því til eftirfarandi breytingar:

- Að hækkun á þaki og endurgreiðsluhlutfalli taki gildi strax, fyrir rekstrarárið 2020, og að kapp verði lagt á að flýta útgreiðslum vegna ársins 2019.
- Að breytingar á 10. gr. verði ótímabundnar þannig að þær taki ekki aðeins til árána 2021 og 2022.
- Að sérstakur frádráttur frá álögðum tekjuskatti nemi allt að 35 hundraðshlutum af útlögðum kostnaði, að teknu tilliti til takmarkana samkvæmt 15. gr. sömu laga (nr. 152/2009). Fyrri hluti greinarinnar myndi hljóða svo eftir fyrrgreindar breytingar: „Nýsköpunarfyrirtæki sem er eigandi að rannsóknar- eða þróunarverkefnum sem hlotið hafa staðfestingu skv. 5. gr. á rétt á sérstökum frádrætti frá álögðum tekjuskatti sem nemur allt að 35 hundraðshlutum af útlögðum kostnaði vegna þessara verkefna enda sé um að ræða frádráttarbæran rekstrarkostnað í skilningi 1. mgr. 1. tölul. 31. gr. laga nr. 90/2003, um tekjuskatt.“ Með öðrum orðum er lagt til að „25 hundraðshlutum“ verði breytt í „allt að 35 hundraðshlutum“.
- Að hámark kostnaðar til útreiknings á frádrætti frá álögðum tekjuskatti hjá hverju fyrirtæki verði 1.100.000.000 kr. óháð því hvort um er að ræða aðkeypta rannsóknar- eða þróunarvinnu. Síðari hluti ákvæðis 10. gr. laga nr. 152/2009 myndi þannig hljóða svo: „Hámark kostnaðar til útreiknings á frádrætti hjá hverju fyrirtæki skal vera 1.100.000.000 kr. Þar af er heimilt að aðkeypt rannsóknar- og þróunarvinna nemi að hámarki 200.000.000 kr.“

5. Nýsköpun ungs fólks

SA fagna auknu framlagi til Nýsköpunarsjóðs námsmanna, sem er fyrir háskólanema í grunn- og meistaranámi, sem hefur reynst vel til að tengja nám við nýsköpunarstarf í fyrirtækjum.

SA vilja einnig vekja athygli á því að mjög gróskumikið nýsköpunarstarf fer fram í framhaldsskólum. Í Fyrirtækjasmiðju Ungra frumkvöðla stofna nemendur og reka eigin fyrirtæki auk þess að vinna að viðskiptahugmynd á 13 vikna námskeiði sem miðar að því að efla skilning þeirra á fyrirtækjarekstri. Þátttakendur fjármagna stofnun fyrirtækis með sölu hlutabréfa, ráða í stöðugildi og búa til ítarlega viðskiptaáætlun sem er hrint í framkvæmd og taka þátt í vörusýningu í Smáralind. Fyrirtækið er að

lokum gert upp með ársreikningi og skýrslu í lok tímabilsins. Framkvæmdin er höfð eins raunveruleg og kostur er. Höndlað er með peninga og nemendum veitt ábyrgð til mikilvægrar ákvarðanatöku.

Samkvæmt þeim sem þekkja vel til nýsköpunarstarfs í landinu almennt og Fyrirtækjasmiðjunnar eru mörg þessara verkefna þess eðlis að alvöru fyrirtæki gætu komið út úr því og nemendur þeirra eru tilbúnir til að halda áfram með þau. Fjárveitingar úr einhvers konar sjóði kæmi sér vel og væri til þess fallið að skapa störf. SA leggja því til að stofnaður verði sjóður sem þessir nemendur geti sótt í að eða sjóður sem fyrir er verði útvíkkaður í þessum tilgangi með auknu fjármagni.

6. Átak til að fjölga tímabundnum störfum fyrir námsmenn

Í frumvarpi til fjárukalaga er gert ráð fyrir 2.200 m.kr. framlagi til sérstaks átaks til að fjölga tímabundnum stöfum fyrir námsmenn 18 ára og eldri á komandi sumri þar sem þeir eigi engan eða takmarkaðan rétt til atvinnuleysisbóta. Þetta átak takmarkast við samvinnu Vinnumálastofnunar og félagsmálaráðuneytis við stofnanir ríkisins og sveitarfélög. Stefnt er að því að með áttakinu verði til 3.000 tímabundin störf hjá ríkisstofnunum og sveitarfélögum.

SA vilja koma því á framfæri að undirstaða verðmætasköpunar í landinu er hjá fyrirtækjum á almennum markaði og í eigu einkaaðila. Það sætir því furðu að þetta samstarf nái ekki til einkafyrirtækja en það er ljóst að sum þeirra þurfi að ráða inn tímabundna starfskrafta í sumar vegna sumarleyfa starfsfólks. Einnig er líklegt að mörg fyrirtæki sleppi því að ráða inn sumarfólk vegna bágrar fjárhagslegrar stöðu og velji fremur að draga úr þjónustu í sumar. Með þessari aðgerð væri því hægt að hvetja fyrirtæki til þess að ráða námsmenn og auka þannig enn frekar á fjölbreytni þeirra starfa sem námmönnum stendur til boða í sumar. Þar að auki myndi þetta aðstoða fyrirtæki við að halda uppi starfsemi og þjónustustigi í sumar á meðan starfsfólk þeirra er í sumarleyfum.

7. Aðlögun að breyttu umhverfi á líka við um opinbera markaðinn

Óhjákvæmilega mun efnahagssamdrátturinn hafa mikil áhrif á rekstur ríkissjóðs og útlit fyrir halli á rekstri ríkissjóðs í ár verði meiri heldur en mældist að meðaltali á árunum 2008-2010.

Íslenskt atvinnulíf glímir við efnahagsskell sem er án allra fordæma og það mun taka nokkur ár að vinna upp framleiðslutapið. Ríkissjóður getur ekki brugðist við versnandi efnahagshorfum, tekjufalli og auknum útgjöldum með hækkun skatta og gjalda á íslenskt atvinnulíf til að standa undir samneyslunni líkt og gert var í kjölfar bankahrunsins. Ísland er háskattaríki í alþjóðlegum samanburði og frekari skattahækkanir á verulega laskað atvinnulíf er aðeins til þess fallið að dýpka efnahagssamdráttinn. Aukin hagræðing í ríkisrekstri er nauðsynleg og verður verkefni næstu missera þegar faraldurinn hefur gengið yfir. Stöðugt þarf hins vegar að horfa til þeirra fjármuna sem ríkissjóður hefur úr að spila hverju sinni. SA hvetja stjórnvöld til að horfa til þeirrar stöðu sem nú er uppi og finna allar mögulegar leiðir til að draga úr útgjöldum og hagræða í rekstri.

Í ljósi þessa lýsa Samtök atvinnulífsins yfir vonbrigðum enn á ný yfir því að engin hagræðingarkrafa er sett á ríkisstofnanir í frumvarpi til fjárukalaga. Opinberir markaðurinn eins og hinn almenni þarf að aðlagast breyttu efnahagsumhverfi.

8. Matvælasjóður

Að lokum vilja Samtök atvinnulífsins benda á að í frumvarpi til fjárukalaga er gert ráð fyrir 500 m.kr. framlagi til (nýs) Matvælasjóðs auk þess sem þegar hefur verið samþykkt til AVS-sjóðsins og Framleiðnisjóðs landbúnaðarins og 1150 m.kr. framlagi til (nýs) fjárfestingasjóðs, Kríu. Stofnun beggja sjóðanna er til umfjöllunar á Alþingi (mál 711 og 728).

Samtök atvinnulífsins styðja þessi ákvæði frumvarps til fjárukalaga enda hafa þau lýst stuðningi við stofnun beggja sjóða og nauðsynlegt að tryggja fjármagn til að sjóðirnir nái markmiðum sínum og efli þannig nýsköpun, þróun og verðmætasköpun í atvinnulífinu.

Samtök atvinnulífsins telja þessar breytingar afar mikilvægar og styðja þær.

9. Eftirlit

Í 19. gr. frumvarps til laga um fjárstuðning til minni rekstraraðila vegna heimsfaraldurs kórónuveiru er lagt til að nefnd sem ráðherra skipar á grundvelli 2. mgr. ákvæðis til bráðabirgða II í lögum um ríkisábyrgðir, nr. 121/1997 hafi eftirlit með framkvæmd III. kafla frumvarpsins. Í 19. gr. er jafnframt vísað í 3. mgr. bráðabirgðaákvæðis II. Í 24. gr. frumvarpsins má finna breytingar á lögum nr. 121/1997 þar sem lagt er til að nýju bráðabirgðaákvæði verði bætt við lögin. Ákvæðið hefur hins vegar hvorki 2. né 3. mgr. og þar er ekki fjallað um eftirlitsnefnd skipaða af ráðherra. Vegna þeirra mistaka er ómögulegt fyrir SA að taka afstöðu til þess hvernig eftirliti með lögunum mun vera háttað.

Lokaorð

Starfsmenn SA eru hér eftir sem hingað til reiðubúnir að svara öllum frekari spurningum og koma á framfæri öllum frekari gögnum vegna málsins.

Virðingarfyllst,
f.h. Samtaka atvinnulífsins

A handwritten signature in blue ink, which appears to read 'Halldór Benjamín Þorbergsson'.

Halldór Benjamín Þorbergsson

Viðauki. Ítarleg útfærsla á tillögu SA varðandi stuðningslán til fyrirtækja

Stuðningslán eiga það sammerkt með áður kynntum brúarlánum að þau eru eins konar rekstrarlán til að aðstoða fyrirtæki í gegnum tímabundinn lausafjárvanda. Mikilvægt er að úrræði stjórnvalda séu markviss og almenn.

Samtök atvinnulífsins leggja því til að tvær breytingar verði á skilyrðum stuðningslána,

- 1) Stuðningslán nái til fyrirtækja sem eru með tekjur undir 1,2 ma.kr.
- 2) Lánsfjárhæð taki mið af rekstrarkostnaði fyrirtækja í beinu hlutfalli við tekjufall, svo fremur sem tekjutapið er 40% eða meira.

Fyrirtæki sem sýna fram á að minnsta kosti 40% tekjutap á 60 daga tímabili frá 1. mars – 30. september geta sótt um lánið. Aðgerðin er einföld og gagnsæi mikið. Í stað þess að upphæð lánsins miðist við tekjur fyrra árs eða hámarks 6 milljóna króna eins og lagt er til í frumvarpinu leggja Samtök atvinnulífsins til að upphæð lánsins ráðist af föstum kostnaði fyrirtækisins í beinu hlutfalli við tekjufallið.

$$\text{Lán} = (\text{Tekjutap á 60 dögum frá 1.mars – 30.september}) \\ * (\text{fastur kostnaður á sama tímabili})$$

Dæmi:

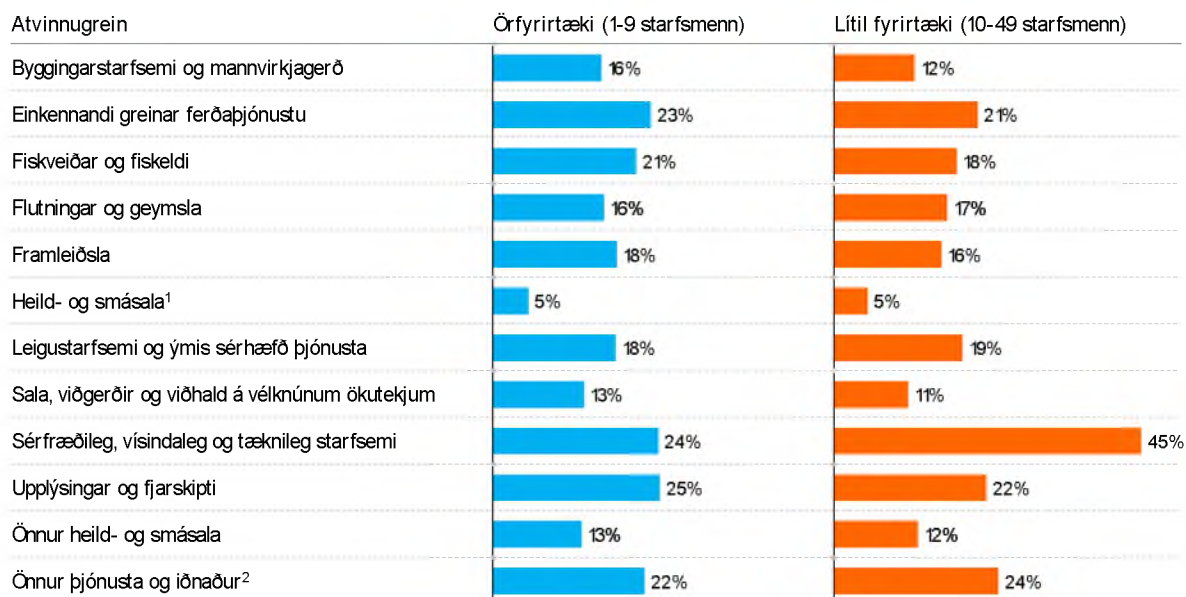
Ef fyrirtæki verður fyrir 40% tekjutapi og fastur kostnaður þess er t.d. ein milljón króna á þessu tveggja mánaða tímabili verður fjárhæðin sem viðkomandi fyrirtæki getur fengið lánað.

$$40\% * 1.000.000 \text{ kr.} = 400.000 \text{ kr.}$$

Með þessu móti ræðst upphæð láns af annars vegar tekjutapi fyrirtækisins yfir tímabilið og hins vegar hversu hár fastur kostnaður fyrirtækið ber. Fastur kostnaður er mishár eftir atvinnugreinum og atvinnugreinar því misvel í stakk búnar til að takast á við mikinn tekjusamdrátt af völdum heimsfaraldursins. Að mati Samtaka atvinnulífsins er því þessi leið æskilegri og til þess fallin að styðja betur við fyrirtæki í gegnum mesta samdráttinn. Þá nær aðgerðin einnig til lítilla fyrirtækja.

Fastur kostnaður leggst misþungt á fyrirtæki eftir atvinnugreinum

Fastur kostnaður sem hlutfall af rekstrartekjum árið 2018

¹Heild- og smásala með lyf, lækningavörur, matvöru (og aðrar nauðsynjar)

²Félagasamtök og önnur þjónusta, Námugróftur o.s.frv., gisting og veitingar utan ferðapjónustu, vatnsveita og fráveita

³Rekstrarliðir til stofns fasts kostnaðar: 100% af föstum kostnaði auk vaxtagjalda, 50% af rekstarkostnaði sem er ekki hægt að skipta í fastan og breytilegan kostnað

Heimildir: Hagstofa Íslands

Gera má ráð fyrir því að með því að útvíkka tekjuviðmið þeirra fyrirtækja sem geti sótt um lán upp í 1,2 milljarð og að lánsfjárhæðin taki mið af föstum kostnaði fyrirtækjanna má gróflega áætla að umfangið geti orðið allt að 12 milljarða króna.

Reykjavík, 27. apríl, 2020

Efni: Umsögn um frumvarp til fjárukalaga fyrir árið 2020, sbr. lög nr. 26/2020.

Hinn 21. apríl síðastliðinn lagði fjármála- og efnahagsráðherra fram á Alþingi frumvarp til fjárukalaga fyrir árið 2020, sbr. lög nr. 26/2020 (þskj. 1253 í 724. máli). Frumvarpinu var vísað til fjárlaganefndar að 1. umræðu lokinni hinn 22. apríl. Með tölvupósti óskaði nefndin eftir umsögn SAF – Samtaka ferðaþjónustunnar.

Í grófum dráttum er tilgangur frumvarpsins tvíþættur, þ.e. annars vegar að tryggja ráðherra heimild til samningsgerðar við Seðlabanka Íslands um umönnun umsýslu vegna svokallaðra stuðningslána og hins vegar að afla heimilda til 13,2 ma.kr. fjárheimilda til félagslegra aðgerða, styrkingu nýsköpunar og þróunar og svokallaðra lokunarstyrkja.

Í byrjun vill SAF koma eftirfarandi á framfæri:

Hinn 20. mars sl. var lögum um atvinnuleysistryggingar og ábyrgðarsjóður launa breytt. Þar var vinnuveitendum gert kleift að viðhalda ráðningasambandi við starfsmenn með lækkuðu starfshlutfalli. Höfuðáhersla var lögð á að viðhalda ráðningasambandi það væri besta viðspýman fyrir samfélagið á þeim tíma. Í greinargerðinni með lögnum er talað um tímabundið ástand og að gert væri ráð fyrir að þær breytingar sem lagðar eru til í frumvarpinu gildi í afmarkaðan tíma þar til aðstæður skýrast.

Þetta var mikilvæg aðgerð á þeim tíma en nú eru aðstæður skýrari. Þrátt fyrir að um tímabundið ástand sé að ræða er ljóst að aðgerðin dugar ekki fyrirtækjum í ferðaþjónustu sem standa frammi fyrir algjöru tekjufalli. Fyrirtækin eiga því við mjög alvarlegan lausafjáranda að stríða og ljóst er að þau geta ekki greitt starfsfólki jafnvel hluta launa um margra mánaða skeið. Af sömu orsökum er ljóst að fyrirtækin ráða ekki við að greiða starfsfólki fullan uppsagnarfrest eins og tilgangur laga um hlutabótaleiðina gerir ráð fyrir og félagsmálaráðherra og VMST hafa nýverið áréttað. Áframhaldandi áhersla á hlutabótaleiðina sem lausn á vanda ferðaþjónustufyrirtækja mun því gera það að verkum að lausafé þrýtur og fjöldagjaldþrot í greininni verða nær óumflýjanleg. SAF leggja því þunga áherslu á að aðgerðir stjórnvalda komi til móts við þessa stöðu hið fyrsta á þann hátt að losa fyrirtækin undan þeirri skyldu að greiða starfsfólki uppsagnarfrest. Með þeim hætti má leysa bráðavanda fyrirtækjanna vegna launakostnaðar og skapa svigrúm til að vinna að lausnum varðandi annan kostnað fyrirtækja, s.s. fasteignagjöld og -skatta, kostnað vegna fjárfestinga, viðhalds búnaðar o.fl.

Ísland er einstakur áfangastaður og mikilvægt að þegar þjóðir hætta að vera uppteknar við sóttvarnir og að bjarga mannlífum verði fyrirtækin tilbúin að þjónusta erlenda ferðamenn. Það verður ekki gert ef aðgerðir stjórnvalda verða til þess fallnar að keyra fyrirtækin í gjaldþrot. Rétt er að vekja athygli á að flest fyrirtæki í ferðaþjónustu, eins og í atvinnulífi landsmanna almennt, eru einkafyrirtæki eða einkahlutafélög þar sem eigendur eru að mestu sjálfir í ábyrgð. Á undanförunum árum hefur byggst upp mikil þekking og reynsla í þessum fyrirtækjum og eigendur hafa gjarnan bæði lagt hagnað úr rekstri til fjárfestinga og lagt eigin eignir að veði. Eins og gefur að skilja er mikil hætta á að ekki aðeins fjárhagsleg verðmæti fari forgörðum heldur jafnframt mikilvæg þekking og reynsla sem er augljós framtíðarávinningur ef vel er að málum staðið. Fjöldagjaldþrot er engin lausn. Stjórnendur og eigendur ferðaþjónustufyrirtækja eru ekki eins og skopparabolti sem skoppar strax upp aftur eftir að hafa farið niður heldur munu almenn gjaldþrot ferðaþjónustufyrirtækja hamla verulega uppbyggingu í greininni á

ný, jafnvel um árabíl. Aðgerðir stjórnvalda hljóta að þurfa að tryggja sem hraðasta efnahagslega uppbyggingu og verðmætasköpun til að takmarka samfélagslegan kostnað til lengri tíma. Skýrasta leiðin til þess er að tryggja að ferðaþjónusta verði til sem heildstæð atvinnugrein en ekki aðeins fyrirtæki á stangli í kjölfar fjöldagjaldþrota. Einnig er þörf á að þær taki mið af þeim aðgerðum sem helstu samkeppnislönd Íslands eru að grípa til að styrkja samkeppnisstöðu atvinnugreinarinnar þegar hagkerfi heimsins taka við sér á ný. SAF leggja hér áherslu á að atvinnugreinin er í kapphlaupi við tímann. Greinin þarf þolinmótt fjármagn til langs tíma til að leggjast í var til lengri tíma svo fyrirtækin verði tilbúin að hefja starfsemi á ný og skapa verðmæti fyrir samfélagið strax og tækifæri gefst til.

Lokunarstyrkir og stuðningslán

SAF telja það afar jákvætt að stjórnvöld ætli að veita lokunarstyrki og stuðningslán til minni fyrirtækja. Hins vegar telja SAF að umfang lokunarstyrkja sé ekki nægjanlegt, m.t.t. þess fjárhæðarhámarks sem áætlað er að setja hverjum rekstraraðila og þess markmiðs sem stefnt er að. SAF telja einnig nauðsynlegt að veita veitingastöðum lokunarstyrki enda voru rekstrarforsendur þeirra algjörlega brostnar við birtingu auglýsingar um takmörkun á samkomum vegna farsóttar nr. 243/2020. Takmörkunin var þá orðin svo umtalsverð að ekki var stætt á að halda veitingastöðum áfram opnum og því hafði auglýsingin þau áhrif að stöðunum var *de facto* lokað með birtingu auglýsingarinnar. Á tímum sem þessum gildir ekki frasinn kunnugi *minna er meira*, heldur þarf ríkið að tileinka sér það að veita meira heldur en minna og rýmka takmörkin. SAF leggja því áherslu á að skilyrðum í 4. gr. frumvarpsins verði hagað með þeim hætti að veitingastaðir geti falli innan ramma lokunarstyrkja.

Fyrirkomulag stuðningslána gefur tilefni til að ætla að ríkið telji rétt að láta aðra um að taka forystu í verkefninu. Það er eðlilegt að skilyrði séu sett um lántöku og ábyrgð. Það vekur hins vegar furðu þegar ríkið setur skilyrði um eitthvað fram í tímann, ef það er ekki uppfyllt þá fellur ríkisábyrgðin niður og ef lánið fer í vanskil þá lendir það á lánveitanda. Skilyrði um að lántaki megi ekki ráðstafa fjármunum með ákveðnum hætti því þá falli ríkisábyrgðin niður hefur þær afleiðingar að lánveitandi verður hikandi að veita lán. Það hægir á kerfinu og vinnur gegn markmiðum laganna um að viðhalda atvinnustigi og efnahagsumsvifum. Lánveitandi getur ekki borið ábyrgð á hegðun lántaka til framtíðar. Markmið lánanna er að vinna gegn lausafjárvanda og því mega skilyrðin ekki vera letjandi fyrir lánveitendur. Þetta verður að vera úrræði sem minni fyrirtæki geti nýtt sér í raun. Að öðrum kosti er betra heima setið en af stað farið.

Samkvæmt ofangreindu þá mun SAF koma með athugasemdir við frumvarpið um fjárstuðning til minni rekstraraðila vegna heimsfaraldurs kórónuveiru. Nefndarmenn eru beðnir um að hafa í huga að það þarf nauðsynlega að leggja frekara fjármagn til þessara ráðstafana en það sem mælt er fyrir um í fjáraukafrumvarpinu enda þarf að rýmka þær girðingar sem frumvarpið setur. SAF leggja því áherslu á að nefndin horfi til hærri kostnaðar við stuðningslánaúrræðið, t.d. vegna hærri tekjumarkna og/eða hækkunar á hámarksupphæð lánanna.

Nýsköpun og þróun

Tillaga um 2.3 ma.kr. til að efla nýsköpun og þróun er afar jákvætt skref. Gera má ráð fyrir að SAF muni setja fram athugasemdir og ábendingar um frumvarp til laga um matvælasjóð.

Virðingarfyllst,

Jóhannes Þór Skúlason
framkvæmdastjóri Samtaka ferðaþjónustunnar

Nefndasvið Alþingis
b.t. efnahags- og viðskiptanefndar
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík
nefndasvid@althingi.is

Reykjavík 29.04.2020

Efni: Umsögn um mál 725, frumvarp til laga um fjárstuðning til minni rekstraraðila vegna heimsfaraldurs kórónuveiru og umsögn um mál nr. 726, frumvarp um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru.

Hinn 21. apríl sl. lagði fjármála- og efnahagsráðherra fram á Alþingi frumvarp til laga um fjárstuðning til minni rekstraraðila vegna heimsfaraldurs kórónuveiru og frumvarp um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru. Frumvarpinu var vísað til efnahags- og viðskiptanefndar að 1. umræðu lokinni. Með tölvupósti dags. 22. apríl sl., óskaði nefndin eftir umsögn SAF – Samtaka ferðaþjónustunnar um frumvörpin.

Frumvörpin eru hluti af þeim aðgerðum ríkisstjórnar sem eru hluti af öðrum aðgerðapakka sem hluta mótvægisráðstafana stjórnvalda í tengslum við það áfall sem efnahagur landsins hefur orðið vegna heimsfaraldurs kórónuveiru.

Í grundvallaratriðum lýsa SAF yfir ánægju með tilraun stjórnvalda til að mæta þeim áhrif sem heimsfaraldurinn kórónaveira hefur haft í för með sér en hins vegar telja SAF, líkt og kom fram í umsögn samtakanna við frumvarp til fjárhagslaga sem lagt var fram samhliða frá 27. apríl, að aðgerðir stjórnvalda þurfi að miða að því að lækka fastkostnað fyrirtækja.

Tillögur frumvarpsins miða m.a. að tryggja atvinnurekendum sýrefni til þess að komast í gegnum þær krefjandi efnahagsaðstæður sem þau standa fyrir á þessum tímum. Rekstrarkostnaður fyrirtækja í formi fastkostnaðs verður að lækka enda horfa mörg fyrirtæki í ferðaþjónustu til tekjuhruns vegna þess að neysla mun dragast verulega saman enda engar tekjur að hafa frá ferðamönnum.

Talsverð óvissa ríki í íslensku efnahagslífi um þessar mundir og mikilvægt að aðgerðir stjórnvalda séu þess eðlis að þær séu skýrar og þjóni tilætluðum árangri.

SAF gera eftirfarandi athugasemdir við frumvörpin.

Mál 725.

Lokunarstyrkur

SAF telja það afar jákvætt að stjórnvöld ætli að veita lokunarstyrki og stuðningslán til minni fyrirtækja. Í 5. gr. frumvarpsins er fjallað um fjárhæð lokunarstyrkja.

Fjárhæð lokunarstyrks skal vera jafnhá rekstrarkostnaði rekstraraðila tímabilið 24. mars til 3. maí 2020. Lokunarstyrkur getur þó ekki orðið hærri en 800 þús. kr. á hvern launamann sem starfaði hjá rekstraraðila í febrúar 2020, þó að hámarki 2,4 millj. kr. á hvern rekstraraðila.

Hins vegar telja SAF að umfang lokunarstyrkja sé ekki nægjanlegt, m.t.t. þess fjárhæðarhámarks sem áætlað er að setja hverjum rekstraraðila og þess markmiðs sem stefnt er að.

Skilyrðin til að fá lokunarstyrki.

Í 4. gr. frumvarpsins er mælt fyrir um þau skilyrði sem rekstraraðili þurfi að uppfylla til að fá lokunarstyrki. Eðlilegt er að setja skilyrði fyrir veitingu styrkjanna en þau mega ekki vera það þröng að þau vinni gegn markmiðum frumvarpsins að styðja við þá rekstraraðila sem urðu fyrir tímabundnu tekjufalli vegna heimsfaraldurs kórónuveiru vegna beinna aðgerða stjórnvalda.

Í 1. tölul. 4. gr. er tiltekið að rekstraraðila hafi verið skylt að loka skv. 1. málsl. 1. mgr. 5. gr. auglýsingar um takmörkun á samkomum vegna farsóttar, nr. 243/2020 eða láta af starfsemi eða þjónustu skv. 2. mgr. sölu greinar á grundvelli 2. mgr. 12. gr. sóttvarnalaga, nr. 19/1997.

Lokun samkomustaða og starfsemi vegna sérstakrar smithættu.

Sundlaugum, líkamsræktarstöðvum, skemmtistöðum, krám, spilasölum, spilakössum og söfnum skal lokað á gildistíma auglýsingar þessarar. Þá skulu aðrir veitingastaðir þar sem heimilaðar eru áfengisveitingar ekki hafa opið lengur en til kl. 23.00 alla daga vikunnar.

Starfsemi og þjónusta sem krefst eða hætta er á snertingu milli fólks eða mikillar nálægðar er óheimil á gildistíma auglýsingar þessarar, svo sem allt íþróttastarf, starfsemi hárgreiðslustofa, snyrtistofa, nuddstofa og önnur sambærileg starfsemi. Þetta á einnig við um íþróttastarf þar sem notkun á sameiginlegum búnaði getur haft smithættu í för með sér, t.d. skiðalyftur.

Ennfremur segir í 2. mgr. 3. gr. auglýsingarinnar segir að;

[e]nn fremur skal tryggt á öllum vinnustöðum og í allri starfsemi að ekki séu á sama tíma fleiri en 20 einstaklingar inni í sama rými, svo sem á veitingastöðu, kaffihúsum...

Í greinargerð frumvarpsins kemur eftirfarandi fram um veitingastaði:

„Öðrum veitingastöðum en skemmtistöðum og krám var ekki gert að hætta starfsemi á gildistíma auglýsingarinnar, þótt þeim hefði eftir atvikum verið gert að sæta skerðingu á opnunartíma, og eiga því ekki rétt á styrkjum samkvæmt frumvarpinu ...[...]. Skilgreining á starfsemi veitingastaða er tilgreind í rekstrarleyfi viðkomandi staðar. Hafa ber í huga að á einum veitingastað getur verið starfrækt tvenns konar starfsemi á sama rekstrarleyfinu. Til dæmis getur staður verið rekinn sem veitingahús á dagtíma en skemmtistaður á kvöldin. Við mat á því hvort slíkur veitingastaður eigi rétt á styrk ber að horfa til umfangs hvorrar starfsemi í rekstri staðarins.“

Ef frumvarpið verður samþykkt óbreytt munu veitingastaðir ekki hljóta lokunarstyrki. SAF telja einnig nauðsynlegt að veita veitingastöðum lokunarstyrki enda voru rekstrarforsendur þeirra algjörlega brostnar við auglýsinguna um takmörkun á samkomum vegna farsóttar nr. 243/2020. Takmörkunin var orðin svo umtalsverð að það var ekki stætt að halda stöðunum áfram opnum og því hafði auglýsingin þau áhrif að stöðunum var *de facto* lokað með birtingu auglýsingarinnar.

Margir veitingastaðir reyndu að hafa opið og gekk misvel. Það að veita styrki til veitingastaða mun því ekki hafa letjandi áhrif á staðina enda er tímabilinu sem um ræðir lokið. Skilyrði 2. tölul. 4. gr. mun koma í veg fyrir að þeir staðir sem gátu haldið starfsemi sinni eitthvað gangandi fái styrk.

Ríkið á undir þessu kringumstæðum að gera meira en minna. Veitingahús hafa misst stóran hluta viðskiptamanna sinna, erlendir ferðamenn, og þeim var mörgum hverjum gert ómögulegt að vera starfandi eftir birtingu auglýsingarinnar. Engum veitingastöðum sem gekk bærilega verður hvort eð er veittur styrkur því 2. tölul. 4. gr. frumvarpsins kemur sjálfkrafa í veg fyrir það. Undir lokunarstyrki hætti því fleiri tegundir af starfsemi að falla undir það en færri því áhætta ríkisins er lítil enda mun fyrrgreint skilyrði um 75% lægri tekjur koma í veg fyrir misnotkun.

Því óskar SAF eftir því að veitingastöðum verði einnig veittir lokunarstyrkir með einfaldri breytingu á 1. tölul. þar sem þeir verða sérstaklega taldir upp.

Á tímum sem þessum gildir frasinn ekki *minna er meira*, heldur þarf ríkið að tileinka sér það að veita meira heldur en minna og rýmka takmörkin.

Stuðningslán

SAF telur að stuðningslán með 100% ríkisábyrgð geti verið mikilvæg aðgerð og mögulega til þess fallin að styðja við þau fyrirtæki sem aðgerðin nær til. SAF vill hins vegar koma með eftirfarandi athugasemdir við stuðningslána fyrirkomulagið.

Skilyrðin

Markmið laganna er að viðhalda atvinnustigi og efnahagsumsvifum með því að styðja við minni rekstraraðila sem hafa orðið fyrir tímabundnu tekjufalli vegna heimsfaraldurs kórónuveiru og aðgerða stjórnvalda til að verjast útbreiðslu hennar.

Í 10. gr. frumvarpsins koma fram átta skilyrði til þess að Ríkissjóður geti ábyrgst stuðningslánin.

Það er eðlilegt að skilyrði séu sett um lántöku og ábyrgð. Það vekur hins vegar furðu þegar ríkið setur skilyrði um eitthvað fram í tímann, ef það er ekki uppfyllt þá fellur ríkisábyrgðin niður og ef lánið fer í vanskil þá lendir það á lánveitanda.

SAF gerir því athugasemd við 4. tölul. 10. gr. þar eru sett skilyrði varðandi arðgreiðslur og greiðslur af lánum rekstraraðila til eigenda. Þessi skilyrði munu endurspeglast í lánaskilmálum stuðningslána. Hins vegar getur það ekki verið í höndum lánveitenda að bera ábyrgð á því ef lántaki brýtur gegn þessu skilyrði með þeim hætti að ábyrgð ríkissjóðs falli niður. Lánveitandi getur ekki haft eftirlit með rekstraraðilanum á lánstímanum.

Afleiðingar þessa skilyrðis verða þau að lánveitandi verður hikandi að veita stuðningslánið og það hægir á kerfinu og vinnur gegn markmiðum laganna um að viðhalda atvinnustigi og efnahagsumsvifum. Markmið lánanna er að vinna gegn lausafjárvanda, koma fjármagni í umferð og því mega skilyrðin ekki vera letjandi fyrir lánveitendur. Þetta verður að vera úrræði sem minni fyrirtæki geti nýtt sér í raun. Að öðrum kosti er betra heima setið en af stað farið.

Því mælist SAF til þess að í frumvarpinu verði ákvæði þess efnis að ef lántaki brýtur gegn skilyrði 4. gr. 10. gr. eftir að hafa fengið stuðningslán þá öðlast ríkið endurkröfurétt á lántaka og ríkið sitji uppi með innheimtu lánsins en ekki lánveitandinn. Ríkið innheimtir lánið eins og aðrar skuldir við ríkissjóð.

Tekjuviðmiðið

Um tekjuviðmið rekstraraðila er tekið á í 2. tölul. 10. gr. frumvarpsins. Þar er miðað við að tekjur á rekstrarárinu 2019 eiga að lágmarki hafa verið 9. m.kr. og að hámarki 500 m.kr. Með því nær stuðningslánið eingöngu yfir örfyrirtæki en ekki yfir lítil fyrirtæki.

Heimsfaraldurinn kórónaveira hefur víðtæk áhrif á íslenskt atvinnulíf og því er mikilvægt að aðgerðin nái yfir sem flest fyrirtæki í íslensku atvinnulífi og stuðningslánin eru hugsuð sem rekstrarlán til að aðstoða fyrirtæki í gegnum mjög erfiðara efnahagsaðstæður og þess vegna er mikilvægt að þau hafi víðtækari áhrif. Að öðru leyti vill SAF vísa til umsagnar Samtaka atvinnulífsins, dags. 27. apríl 2020, um frumvarpið og taka undir með þau sjónarmið sem koma fram þar um stuðningslán.

Mál 726.

Fasteignaskattur

Miðað við núverandi stöðu og horfur munu fyrirtæki eiga í verulegum erfiðleikum við að ráða við aðlögunina sem verður við algjört tekjuleysi. Undir þessum kringumstæðum standa atvinnurekendur frammi fyrir verulegum vanda við að standa undir föstum kostnaði sem ekki tekur sveiflu eftir árferði, t.d. fasteignaskatti sem er lagður á miðað við forsendur sem byggjast á stöðu síðasta árs og virðist nánast aldrei dragast saman sama hvað á gengur. Fasteignaskattur fyrir árið 2020 tekur mið af fasteignamati ársins 2019. Í ljósi efnahagslegra áhrifa heimsfaraldurs kórónuveiru er ljóst að þær tekjuforsendur sem matið byggði á eru brostnar og þar með er ótækt að byggja á þeim forsendum. óbreytt fyrirkomulag mun reynast atvinnurekendum mjög erfitt til lengri tíma. Í ljósi ástandsins verður að teljast eðlilegt að lækka varanlega raunverulegt skatthlutfall fasteignaskatts. Fasteignaskattur er þung kostnaðarbyrði í rekstri fyrirtækja í ferðaþjónustu og þá sérstaklega í rekstri þeirra fyrirtækja sem reka gistipjónustu. Er nú mikið lagt á þau fyrirtæki með allsherjar hruni á komum erlendra ferðamanna til landsins að það eigi ekki einnig að leggja á þau himin háan fastkostnað í formi fasteignagjalda.

Til að lækka varanlega rekstrarkostnað fyrirtækja í ferðaþjónustu er lagt til lækkun fasteignaskatts á atvinnuhúsnæði. Til fyllingar ofangreindri umfjöllun vill SAF vísa til umsagnar SVÞ, das. 29. apríl 2020 um fyrirbyggjandi frumvarp og taka undir þau sjónarmið sem koma fram um fasteignaskatt.

Jöfnun tekjuskatts

SAF vill taka undir umfjöllun Samtaka atvinnulífsins um jöfnun tekjuskatts sem kom fram í umsögn þeirra um framvarpið 27. apríl 2020.

Að mati SAF á því ekki að takmarka fjárhæð skatteignarinnar með þeim hætti sem gert er í frumvarpinu.

Þau fyrirtæki sem skiluðu miklum hagnaði á síðasta ári munu lenda í miklu tapi í núverandi árferði. Sérstaklega fyrirtæki sem starfa í ferðaþjónustu. Ríkissjóður setti ekki þak á skattgreiðslur þeirra fyrirtækja í fyrra. Ákvæðið í núverandi mynd felur þannig í sér ómálefnalega mismunun sem er ekki fullnægjandi rökstudd. Í skattheimtu verður að ríkja jafnræði og því eðlilegt að fyrirtæki með meiri hagnað en 100 m. kr. í fyrra og fer í mikinn taprekstur í ár geti tekið tapið út á einu ári í stað fleiri. Aðgerðin er tekjuhlutlaus fyrir ríkissjóð að frádregnum fjármagnskostnaði.

Lokaorð

Fulltrúar SAF eru hér með reiðubúnir að svara öllum frekari spurningum um málið.

Virðingarfyllt,
f.h. SAF – Samtaka ferðaþjónustunnar

Jóhannes Þór Skúlason

Nefndasvið Alþingis
b.t. fjárlaganefndar og efnahags- og viðskiptanefndar
nefndasvid@althingi.is

Reykjavík, 27. apríl 2020

Efni: Umsögn SI um frumvarp um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru, 726 mál, frumvarp um fjárstuðning til minni rekstraraðila vegna heimsfaraldurs kórónuveiru, 725. mál og frumvarp til fjárukalaga fyrir árið 2020, 724. mál.

Samtök iðnaðarins (hér eftir „samtökin“ og „SI“) hafa tekið til umsagnar frumvörp um aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru, mál nr. 724, 725 og 726.

Til móts við mesta efnahagssamdrátt í heila öld

Samtök iðnaðarins fagna annarri aðgerðaáætlun stjórnvalda sem kynnt var af forystumönnum ríkisstjórnarinnar þann 21. apríl sl. en í ofangreindum frumvörpum er leitast við að lögfesta þær aðgerðir. Frá því að fyrsta aðgerðaáætlun stjórnvalda var kynnt fyrir um mánuði síðan hafa borist jákvæðar fréttir um að virkum COVID-19 smitum hér á landi hafi fækkað umtalsvert. Á sama tíma hefur hins vegar komið betur í ljós hversu mikil neikvæð efnahagsáhrif heimsfaraldur kórónuveiru hefur haft, hér á landi og í okkar helstu viðskiptalöndum. Hér á landi er nú reiknað með stærsta efnahagssamdrætti í heila öld og að atvinnuleysi verði meira en áður hefur sést hér á landi. Nú þegar eru um 53 þúsund manns á atvinnuleysissskrá eða í hlutastarfaleið.

Þörf á frekari aðgerðum

Önnur aðgerðaáætlun stjórnvalda er kynnt í ljósi þessarar þróunar. Ljóst er að þörf er á frekari aðgerðum til ná þrjúþættu markmiði aðgerðanna, þ.e. að í þeim felist fullnægjandi varnir, vernd og viðspyrna fyrir heimilin, fyrirtækin og hagkerfið. Afstaða SI er því sú að þrátt fyrir að í aðgerðum stjórnvalda felist skref í rétta átt þá þarf meira til. Eftir því sem dregur úr faraldrinum og sóttvarnaraðgerðum vegna hans munu áherslur í aðgerðum stjórnvalda þurfa að færast í auknum mæli úr því að bregðast við bráðavanda yfir á þær aðgerðir sem nauðsynlegar eru til að skapa kröftuga viðspyrnu fyrir efnahagslífið að faraldrinum loknum. Með því móti er stutt við verðmætasköpun með tilheyrandi framtíðartekjum fyrir ríkissjóð.

Mikill samdráttur í öllum helstu greinum iðnaðar

Samdrátturinn sem nú er í hagkerfinu er ekki bundinn við eina grein efnahagslífsins. Engin grein er undanskilin áhrifum þeirrar heimskreppu sem kórónuveiran hratt af stað. Mikill samdráttur er t.d. í öllum helstu greinum iðnaðar um þessar mundir, þ.e. byggingariðnaði og mannvirkjagerð, framleiðsluiðnaði og hugverkaiðnaði. Má í því sambandi nefna að samkvæmt nýlegri könnun meðal stjórnenda iðnfyrirtækja vænta 75% iðnfyrirtækja samdráttar á öðrum ársfjórðungi þessa árs og tæplega helmingur þeirra vænta að samdrátturinn í tekjum verði meiri en fjórðungur. Áhrifin af samdrætti greinarinnar eru víðtæk fyrir vinnumarkaðinn en í iðnaði störfuðu í fyrra um 43 þúsund manns en nú er um einn af hverjum fimm í iðnaði á atvinnuleysisbótum eða í greiðslum vegna minna starfshlutfalls eða ríflega 8 þúsund manns.

Samdráttur í iðnaði hefur mikil áhrif á hagkerfið en greinin skapaði um 22% landsframleiðslunnar, fimmtung starfa og 30% gjaldeyristekna á síðasta ári. Áfallið sem hagkerfið er nú að verða fyrir undirstrikar mikilvægi fjölbreytts efnahagslífs og í því sambandi mikilvægi öflugs iðnaðar.

Þörf á umfangsmeiri og fjölþættari aðgerðum

Umfang þeirra 20 aðgerða sem stjórnvöld hafa boðað, og að hluta hrint í framkvæmd, í tilefni af heimsfaraldri kórónuveirunnar eru um 290 ma.kr. eða um 10% af landsframleiðslu. Um er að ræða tvær aðgerðaáætlanir með fjölþættum aðgerðum sem nýtast heimilum og fyrirtækjum vel í að takast á við afleiðingar veirufaraldursins. Fyrsta aðgerðaáætlunin var mun umfangsmeiri en önnur aðgerðaáætlunin eða um 230 ma.kr. samanborið við 60 ma.kr. umfang þeirrar áætlunar sem hér er til umfjöllunar. Er það mat SI að önnur aðgerðaáætlunin, sem umsögn þessi fjallar um, mætti verið umfangsmeiri og að auki áhersla væri á þætti sem bæta samkeppnishæfni landsins, verja störf og skapa ný, auka viðspyrnu efnahagslífsins og skapa þannig tekjur fyrir ríkissjóð í framtíðinni.

Mikilvægt að allir gangi í takt

Samtökin telja jákvætt að sjá að ríkisstjórn, Seðlabanki Íslands og lánveitendur gangi í takt að sameiginlegu markmiði við erfiðar aðstæður. SI fagna yfirlýsingum forystumanna ríkisstjórnarinnar um að meira verði gert og taka heilshugar undir að betra sé að gera of mikið en of lítið við þessar aðstæður. SI telja rétt að benda á ýmis atriði sem væru að mati samtakanna til þess fallin að styrkja aðgerðirnar og ofangreind frumvörp enn frekar og auka þannig líkur á öflugri viðspyrnu fyrir íslenskt efnahags- og atvinnulíf til skemmri og lengri tíma.

I. Frumvarp um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru, 726 mál¹

Í frumvarpi um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru er að finna fjölþættar aðgerðir sem miða að því að draga úr tjóni, tryggja að neikvæð áhrif á atvinnulíf og efnahag vari sem skemmst og skapa aðstæður fyrir öflugra viðspyrnu í kjölfarið. Samtökin fagna frumvarpinu og telja mikilvægt að það nái fram að ganga. Samtökin vilja þó gera athugasemdir við einstaka þætti frumvarpsins sem verða útlistaðar hér að neðan.

Efling nýsköpunar

SI fagna eindregið auknum stuðningi við nýsköpun og telja að með þeim aðgerðum sem hafa verið kynntar séu líkur auknar á því að atvinnugreinar sem byggja á hugviti og nýsköpun geti sótt fram í þeim efnahagsþrengingum sem við blasa og veitt kröftuga viðspyrnu til skemmri og lengri tíma og þannig verði aukið við fjölbreytni í atvinnulífi og útflutningsgreinum. SI leggja áherslu á að fjölbreyttara atvinnulíf veiti aukinn stöðugleika til framtíðar. Í þessu ljósi er yfirlýsing stjórnvalda um að skapa forsendur fyrir öflugri efnahagslegri viðspyrnu á grundvelli hugvits og þekkingar sérstaklega jákvæð og í raun eðlilegt framhald af nýsköpunarstefnu stjórnvalda sem kynnt var haustið 2019 þar sem því var lýst yfir að Ísland væri nýsköpunarland.

SI hvetja til þess að tillögurnar verði samþykktar með eftirfarandi breytingum.

¹ <https://www.althingi.is/altext/150/s/1255.html>

Hækkun á endurgreiðsluhlutfalli og þaki vegna fjárfestinga í rannsóknum og þróun

Það er samhengi á milli efnahagslegrar velsældar og fjárfestingar í rannsóknum og þróun (R&D). Þeim mun meiri sem fjárfesting í R&D er, þeim mun meiri er efnahagsleg velsæld. Hér á landi koma um 2/3 af fjárfestingu í R&D frá einkaaðilum. Með endurgreiðslum ríkisins á útgjöldum fyrirtækja til rannsókna og þróunar (R&D) er hvatt til frekari fjárfestingar í nýsköpun. Sú fjárfesting er ekki eingöngu hagkvæm fyrir viðkomandi fyrirtæki heldur hlýst af henni samfélagslegur ávinningur.

Fjárfesting í R&D skapar störf í samfélaginu, umsvif aukast þannig að ríkissjóður fær auknar skatttekjur og útflutningur eykst sem styrkir hagkerfið. Sá hvati sem felst í endurgreiðslum á kostnaði vegna R&D hefur gefið góða raun hér á landi frá því að því fyrirkomulagi var komið á fyrir um áratug síðan. Það er því jákvætt að sjá umbætur á núverandi kerfi en samtökin telja að lengra ætti að ganga til að verja störf, skapa fleiri störf, renna fleiri stoðum undir hagkerfið, auka útflutningstekjur og skapa aukin verðmæti sem skila ríkissjóði tekjum í framtíðinni.

Samtökin leggja því til eftirfarandi breytingar:

- Að breytingar á 10. gr. laga nr. 152/2009 verði **ótímabundnar**.
- Að hækkun á þaki og endurgreiðsluhlutfalli **taki gildi strax**, fyrir rekstrarárið 2020 og að kapp verði lagt á að flyta útgreiðslum vegna ársins 2019.
- Að sérstakur frádráttur frá álögðum tekjuskatti nemi **allt að 35 hundraðshlutum af útlögðum kostnaði**, að teknu tilliti til takmarkana samkvæmt 15. gr. sömu laga (nr. 152/2009). Fyrirhluti greinarinnar myndi hljóða svo eftir fyrrgreindar breytingar: „Nýsköpunarfyrirtæki sem er eigandi að rannsóknar- eða þróunarverkefnum sem hlotið hafa staðfestingu skv. 5. gr. á rétt á sérstökum frádrætti frá álögðum tekjuskatti sem nemur allt að 35 hundraðshlutum af útlögðum kostnaði vegna þessara verkefna enda sé um að ræða frádráttarbæran rekstrarkostnað í skilningi 1. mgr. 1. tölul. 31. gr. laga nr. 90/2003, um tekjuskatt.“ Með öðrum orðum er lagt til að „20 hundraðshlutum“ verði breytt í „allt að 35 hundraðshlutum“.
- Að hámark kostnaðar til útreiknings á frádrætti frá álögðum tekjuskatti hjá hverju fyrirtæki verði 1.100.000.000 kr. óháð því hvort um er að ræða aðkeypta rannsóknar- eða þróunarvinnu. Síðari hluti ákvæðis 10. gr. laga nr. 152/2009 myndi þannig hljóða svo: „Hámark kostnaðar til útreiknings á frádrætti hjá hverju fyrirtæki skal vera 1.100.000.000 kr. Þar af er heimilt að aðkeypt rannsóknar- og þróunarvinna nemi að 200.000.000 kr.“

Nánari rökstuðning fyrir umræddum breytingartillögum SI má finna í **viðauka I** við umsögn þessa.

Rýmkaðar fjárfestingaheimildir lífeyrissjóða í vísisjóðum og aukin framlög til Kríu

Vísað er í fyrirhugaða hækkun á heimild lífeyrissjóða til að fjárfesta í sjóðum um sameiginlega fjárfestingu í nýsköpunarfyrirtækjum, úr 20% í 35% (IV. kafla, 4. gr.). Lífeyrissjóðum verður heimilt að eiga allt að 35% í stað 20% af hlutdeildarskírteinum eða hlutum í sjóðum um sameiginlega fjárfestingu. Heimild þessi á að ná til sjóða um sameiginlega fjárfestingu sem eingöngu fjárfesta í litlum og meðalstórum nýsköpunarfyrirtækjum. SI telja breytinguna jákvæða og til þess fallna að liðka fyrir stofnun nýrra fjárfestingasjóða (hér eftir vísisjóða) á sviði nýsköpunar.

Þessi aðgerð, ásamt fyrirhugaðri stofnun Kríu fjárfestingasjóðs, fara vel saman. Þá er jákvætt að sjá að til stendur að flyta stofnun Kríu og auka framlög til sjóðsins samkvæmt fjáráukalögum. Mikilvægt er að Kríu verði komið á fót eins fljótt og verða má þannig að hann geti komið til móts við stofnun nýrra vísisjóða á árinu 2020. Þá hafa einnig verið kynnt áform um sérstaka „stuðnings-Kríu“ sem mun bjóða mótframlag til fjárfestinga í sprotafyrirtækjum.

Þetta er jákvætt, sérstaklega í ljósi þess að mörg dæmi eru um að sprotafyrirtæki standi frammi fyrir fjárhagslegri óvissu.

Námsmenn virkjaðir í nýsköpun

SI leggja áherslu á að Alþingi samþykki aukin framlög til Nýsköpunarsjóðs námsmanna, skv. fjárukalögum 2020, og telja einnig jákvætt að nýsköpunarfyrirtæki geti ráðið til sín starfsmenn af atvinnuleysissskrá til allt að sex mánaða í senn í samvinnu Vinnumálastofnunar og Nýsköpunarmiðstöðvar Íslands.

Endurgreiðsla virðisaukaskatts til sveitarfélaga

SI fagna því að í frumvarpinu sé lagt til að sveitarfélög eða stofnanir og félög sem alfarið eru í eigu þeirra öðlist tímabundinn rétt til endurgreiðslu virðisaukaskatts af vinnu manna á byggingarstað vegna byggingar, viðhalds eða endurbóta á öðru húsnæði en íbúðar- og frístundahúsnæði, sem alfarið er í eigu þeirra. Mikilvægt er að liðka fyrir markmiði sveitarfélaga um 15 ma.kr. flýtiframkvæmdir. Byggir ákvæðið á reynslu sem fékkst eftir fjármálaáfallið 2008 þegar sveitarfélögum eða stofnunum og félögum sem alfarið eru í eigu sveitarfélaga var veitt samsvarandi heimild til endurgreiðslu virðisaukaskatts. Þar sem um tímabundna hækkun á endurgreiðslu er að ræða þarf að hafa í huga að umrædd flýtiverkefni fara nú í hönnun og í kjölfarið hefst jarðvinnan. Þessir tveir verkþættir taka tíma og því mikilvægt að endurgreiðsla virðisaukaskatts taki einnig til jarðvinnu svo að hægt verði að ná markmiðum með aðgerðinni á tímabilinu.

Mikilvægt er að fá sveitarfélögin í aðgerðir til að bregðast við niðursveiflunni og skapa viðspyrnu fyrir íslenskt atvinnulíf. Það er um 150 ma.kr. uppsöfnuð viðhaldspörf í innviðum á vegum sveitarfélaga, þ.e. í fráveitum, sveitarfélagavegum, fasteignum sveitarfélaga og í úrgangsmálum samkvæmt skýrslu SI og FRV um stöðu innviða. Mikilvægt er að ríkið skapi hvata fyrir sveitarfélögin til að fara í þessar innviðaframkvæmdir nú. Með innviðaframkvæmdum sveitarfélaga á þessu sviði eru sköpuð störf, dregið úr niðursveiflunni og byggt undir hagvöxt til framtíðar. SI fagna framgöngu SÍS, Reykjavíkurborgar og fleiri sveitarfélaga og nú ríkisins í þessum efnum en með því eru bæði varin og sköpuð störf og verðmæti til skemmri og lengri tíma. Umfang aðgerðanna verður meira en ella, áhrifanna gætir víðar um land og framkvæmdir verða af fjölbreyttari toga, smáar og stórar. Það er jákvætt.

Endurgreiðsla virðisaukaskatts til þjónustugreina

Eitt markmiðið Allir vinna átaksins er að draga úr svartri atvinnustarfsemi og skapa jákvæða hvata fyrir neytendur að eiga lögleg viðskipti við heilbrigð fyrirtæki og fagmenn, m.a. á sviði löggiltra iðngreina. Ljóst er að þjónustuiðngreinar hafa ekki fallið undir þetta átak en sömu sjónarmið eiga við um þær greinar, þ.e. snyrtifræði, hársnyrtiðn, gull- og silfursmíði, kjól- og klæðskeraíðn og ljósmyndun. Ennfremur eru nú fordæmalausar aðstæður þar sem rekstur þessara fyrirtækja er sérstaklega erfiður og sum þeirra hafa sætt lokunum vegna ákvarðana heilbrigðisyfirvalda til að sporna gegn útbreiðslu kórónuveirunnar. Ljóst er að hluti þeirra úrræða sem stjórnvöld hafa boðað taka til þessara fyrirtækja. Til að auka viðspyrnu fyrirtækja á þessum sviðum telja SI að horfa eigi til þess að útvíkka Allir vinna átakið svo það nái til þeirra enda væri endurgreiðsla á virðisaukaskatti í þessum greinum til þess fallin að auka eftirspurn neytenda eftir þjónustu frá fyrirtækjum og þannig aðstoða fyrirtæki, bæði á meðan þessum erfiða tíma stendur og við endurreisn eftir að ástandið er yfirstaðið.

Frestun skattgreiðslna lögaðila

Í 1. gr. frumvarpsins er lagt til að lögaðilum með takmarkaða ábyrgð sé heimilt að fresta fyrirframgreiðslu tekjuskatts vegna ársins 2019 og jafna á móti tapi ársins 2020, þegar það raungerist. Er hér verið að koma til móts við fyrirtækin sem skv. áðurnefndri könnun á meðal stjórnenda iðnfyrirtækja vænta 75% samdráttar á öðrum ársfjórðungi þessa árs. Samtökin fagna því að verið sé að koma til móts við fyrirtæki í landinu með þessum hætti en gera þó athugasemdir við hámark þess skatts sem heimilt er að fresta greiðslu á, sem eru 20 m.kr. Ljóst er að úrræðið nær ekki að fullu til allra fyrirtækja í landinu en ástandið í samfélaginu hefur aftur á móti áhrif á þau öll, stór sem smá.

Þrátt fyrir að meginþorri fyrirtækja falli undir úrræðið, þá er ljóst að sanngirniskrök leiði til þess að fyrirtæki sem skiluðu miklum hagnaði á árinu 2019 og ber því að greiða meira en 20 m.kr. í tekjuskatt njóti sama hagræðis og önnur fyrirtæki. Núverandi ástand getur komið alveg jafn illa niður á þeim fyrirtækjum – smáum og stórum – sem hafa eftir atvikum mögulega lagt í auknar fjárfestingar, og því eðlilegt að jafnræðis sé gætt, að þessu leyti. Samtökin leggja því til að ekkert hámark verði á fjárhæð þess skatts sem heimilt er að fresta greiðslu á þannig að úrræðið nái að fullu til þeirra fyrirtækja sem skattskyld eru á Íslandi.

II. Frumvarp um fjárstuðning til minni rekstraraðila vegna heimsfaraldurs kórónuveiru, 725. mál²

Samtök iðnaðarins telja mikilvægt að auka viðspyrnu fyrirtækja til að flýta efnahagsbatanum þegar efnahagshjólin fara aftur að snúast. Tryggja þarf viðunandi lausafjárstöðu fyrirtækjanna, koma til móts við rekstrarstöðvun og minnkuð umsvif með beinum fjárveitingu frá hinu opinbera sem og auka aðgang fyrirtækja að hagstæðum lánum, með lágum vöxtum. Því til viðbótar telja SI mikilvægt að skapa jákvæða hvata til að eiga viðskipti við fyrirtæki sem hafa orðið fyrir hvað mestu áfalli vegna lokunar starfsstöðva vegna ákvörðunar sóttvarnaryfirvalda, t.d. með endurgreiðslu eða niðurfellingu virðisaukaskatts. Samtökin fagna þeim aðgerðum sem lagðar eru til í frumvarpi þessu en vilja hér að neðan þó útlista athugasemdir sínar við einstaka aðgerðir.

Lokunarstyrkur

Í II. kafla frumvarpsins er lagður til styrkur, svokallaður lokunarstyrkur, til handa þeim rekstraraðilum sem var skylt að loka eða hætta tímabundið starfsemi og þjónustu vegna ákvörðunar sóttvarnaryfirvalda. Styrkfjárhæð er bundin hámarki, 800 þús. krónur á starfsmann og að hámarki 2,4 m.kr. fyrir hvern rekstraraðila. Samtökin fagna því að styrkja eigi með þessum hætti fyrirtæki sem hafa ekki getað starfað sökum ákvörðunar yfirvalda en ljóst er að einungis hluti þeirra fyrirtækja sem svo er ástatt um munu njóta umræddra styrkja. Hér ber til þess að líta að krafa er um að tekjur séu 75% lægri í apríl 2020 en í apríl 2019. Ljóst er að umrædd krafa um 75% tekjufall er töluvert íþyngjandi en rekstraraðstæður fyrirtækja eru ólíkar og gæti í sumum tilvikum útsjónarsemi og jafnvel nýsköpun hjá fyrirtækjum sem hefur gert fyrirtækjunum kleift að skapa sér örloftar tekjur á meðan ástandið varir leitt til þess að fyrirtækin fái engan stuðning þrátt fyrir að tekjutap sé verulegt, t.d. 74% á milli ára.

Ennfremur gera SI athugasemdir við fjárhæð styrkjanna og viðmiðun þeirra. Styrkirnir virðast eingöngu miðast við örfyrirtæki sem eru með litla yfirbyggingu og kostnað. Ljóst er að fyrirtæki sem hafa þurft að sæta lokunum hafa leitast við að nýta sér hlutastarfaleiðina og í því samhengi þurft að bera 25% launakostnað á meðan tekjur eru litlar sem engar.

² <https://www.althingi.is/altext/150/s/1254.html>

Því til viðbótar hafa fyrirtæki þurft að bera fastan kostnað. Umræddir styrkir, sér í lagi hámarkið, mun því í mörgum tilvikum ganga of skammt til að bæta fyrirtækjum það tjón sem orðið hefur vegna stöðvunarinnar.

Að auki má benda á að við útreikning styrkja er ekki miðað við starfshlutfall starfsmanna. Í 5. gr. frumvarpsins segir að lokunarstyrkur getur ekki orðið hærri en 800 þús. kr. á hvern launamann. Sú staða er því uppi að fyrirtæki sem er með tvo starfsmenn í 100% vinnu, samtals tvö stöðugildi, getur fengið að hámarki 1,6 m.kr. í styrk en fyrirtæki með þrjár starfsmenn í vinnu í 50% starfshlutfalli, samtals 1,5 stöðugildi, getur fengið hámarksstyrk, þ.e. 2,4 m.kr.

Með vísan til framangreinds leggja samtökin til að styrkirnir séu hækkaðir, þá sér í lagi hámarkið, skilyrði séu rýmkuð og tryggt að fyrirtæki njóti jafnræðis við úthlutun umræddra styrkja óháð starfshlutfalli þeirra starfsmanna sem hjá þeim starfa.

Stuðningslán

Í III. kafla frumvarpsins er lagt til að ríkissjóður ábyrgist að fullu stuðningslán frá lánastofnunum til rekstraraðila, sem veitt eru fram til ársloka 2020. Eitt þeirra skilyrða er að skattskyldar tekjur hafi numið frá 9 m.kr. að 500 m.kr. á árinu 2019 og tekjufall á tímabilinu 1. mars til 30. september 2020 verði a.m.k. 40%. Markmið aðgerðarinnar er að styðja við greiðsluflæði í hagkerfinu með því að auka möguleika smærri fyrirtækja á að standa undir föstum kostnaði. Samtökin benda á tvennt í þessu samhengi. Í fyrsta lagi er ljóst að lægri mörk skilyrðanna, þ.e. 9 m.kr. eru tvöfalt hærri en mörkin fyrir lokunarstyrkjunum. Hafa því smæstu fyrirtækin sem hafa þurft að loka starfsemi, sem í flestum tilvikum má vænta að séu einyrkjar, þ.e. einstaklingar í sjálfstæðri atvinnustarfsemi, einungis möguleika á að nýta sér lokunarstyrkina og ekki liggur fyrir rökstuðningur fyrir þeirri ákvörðun. Í öðru lagi eru efri mörkin ekki í samræmi við skilgreiningu löggjafarvaldsins á litlum fyrirtækjum sem skv. lögum um ársreikninga eru fyrirtæki með hreina veltu sem nemur 1,2 ma.kr. Er því stór hluti lítilla fyrirtækja undanskilinn þessum aðgerðum.

Samtökin leggja ríka áherslu á að aðgerðir stjórnvalda nái til allra fyrirtækja sem eins er ástatt um, óháð stærð. Sé ætlunin að aðstoða einungis minni fyrirtæki þarf hið minnsta að gæta að því að lítil og örfyrirtæki, skv. skilgreiningu löggjafans, njóti aðstoðar. Þess ber þó að geta að engin sérstök rök virðast lögð fyrir því að styðja eigi einungis minnstu fyrirtækin með sértækum aðgerðum frumvarpsins. Hér þarf að mati samtakanna að ganga lengra og styðja betur við fyrirtækin sem hafa þurft að bera fastan kostnað auk launakostnað þrátt fyrir litlar sem engar tekjur, á sama tímabili. Verði ekki tryggt að aðgerðirnar nái til fleiri aðila má ætla að viðspyrna þeirra fyrirtækja sem falla utan úrræðanna verði minni, með tilheyrandi samfélagslegu tjóni.

Samtökin leggja til stuðningslánin nái til fyrirtækja með tekjur undir 1,2 ma.kr. Í ljósi þess að fastur kostnaður er stór hluti í rekstri fyrirtækja, sérstaklega hjá litlum og meðalstórum fyrirtækjum, þá leggja samtökin til að lánsfjárhæð taki mið af rekstrarkostnaði fyrirtækja í beinu hlutfalli við tekjufall, svo fremi sem tekjutapið er 40% eða meira.

III. Frumvarp til fjárukalaga fyrir árið 2020, 724. mál³

Samtökin fagna áformum um aðgerðir ríkisstjórnarinnar en vilja umfangsmeiri og víðtækari aðgerðir sem efla efnahagslega viðspyrnu hagkerfisins.

³ <https://www.althingi.is/altext/pdf/150/s/1253.pdf>

Fjölga þarf stoðum og auka verðmætasköpun. Með því að efla samkeppnishæfni verða til aukin verðmæti, aukin fjölbreytni í atvinnulífi, fleiri störf, auknar útflutningstekjur og auknar framtíðartekjur ríkissjóðs. Það er því mikils að vinna, sér í lagi á þessum tímapunkti að vinna að umbótum í átt að aukinni samkeppnishæfni.

Samkeppnishæfni er nokkurskonar heimsmeistaramót þjóða í lífsgæðum. Þeim mun meiri sem samkeppnishæfnin er, þeim mun meiri verðmæti verða til og þar með verður meira til skiptanna. Fjórar stoðir framleiðni, og þar með samkeppnishæfni eru menntun, innviðir, nýsköpun og starfsumhverfi. Nú er tækifæri til þess að efla samkeppnishæfni Íslands með því að huga að þessum fjórum málaflokkum.

Menntun

Nýsköpun

Starfsumhverfi

Innviðir

Tækifærið felst í því að hlúa að því sem fyrir er og verja störf samhliða því að byggja undir fjölbreyttara atvinnulíf með því að virkja hugvit landsmanna, styðja við nýsköpun, styrkja mannauðinn, byggja upp innviði sem mæta þörfum samfélagsins og bæta starfsumhverfið. Með því að fjölga stoðunum er byggt undir stöðugleika með fleiri störfum, auknum útflutningi og nýjum atvinnugreinum.

Mikilvægt er að mati SI að við náum kröftugri viðspyrnu með markvissum aðgerðum. Með því að veita kröftuga viðspyrnu strax samhliða því að bregðast við fyrirsjáanlegri lausafjárkrísu geta öflug fyrirtæki staðið af sér storminn og annað aukinni eftirspurn þegar óvissu er aflétt. Þá eru tækifæri gripin núna til þess að örva eftirspurn enn frekar til að flýta fyrir batanum, meðal annars í útflutningi. Sérstaklega er horft til verkefna sem geta skilað áhrifum fljótt og hafa jafnframt jákvæð langtímaáhrif. Með því að kynna aðgerðir strax má hafa áhrif á væntingar heimila og fyrirtækja sem hefur nú þegar áhrif á efnahagslífið og mildar niðursveifluna. SI vill leggja til aðgerðir í eftirtöldum fimm flokkum með það að markmiði að efla samkeppnishæfni Íslands til skemmri og lengri tíma enda skapar það aukin verðmæti. Því er brýnt að sú aðgerðaáætlun sem hér er til umfjöllunar á Alþingi ásamt þeim næstu endurspegli þær áherslur svo efnahagur landsins nái aftur fyrri styrk.

Nýsköpun og hugverk

- Með auknum fjárfestingum í rannsóknum og þróun eru verðmæti og störf varin, færri uppsagnir verða en ella og nýsköpunarfyrirtæki nýta síður hlutastarfaleiðina.
- Á sama tíma eykur stuðningur við nýsköpun framleiðni og skapar forsendur fyrir framtíðarhagvexti.

Byggingariðnaður

- Byggingamarkaður hefur snöggkólnað en áfram verður þörf fyrir uppbyggingu íbúða.
- Hið opinbera getur haft jákvæð áhrif á greinina með ýmsum úrræðum og þarf að horfa sérstaklega til þess núna með það að markmiði að draga úr sveiflum og stuðla að hagkvæmari og skilvirkari uppbyggingu.
- Ljúka þarf nauðsynlegu umbótastarfi í samræmi við tillögur átakshóps frá janúar 2019 og yfirlýsingu ríkisstjórnarinnar í tengslum við Lífskjarasamning.

Innviðir

- Með því að flýta nauðsynlegum og arðbærum framkvæmdum er fjárfest í vexti framtíðar.
- Umtalsverð uppsöfnuð þörf er á fjárfestingum í innviðum landsins og var hún metin 372 ma.kr. í skýrslu SI og FRV frá 2017.
- Nú er góður tími til framkvæmda í stórum og smáum verkum um land allt enda er slaki í hagkerfinu og vaxtastig hagkvæmt.

Menntamál

- Við aðstæður sem þessar munu margir sækja í starfsnám, sér í lagi fólk sem hefur starfað við iðngreinar án réttinda. Menntakerfið þarf að taka á móti öllum þeim sem sækja um skólavist. Einnig þarf að tryggja nemendum námslok.
- Beina þarf fleirum í STEM (raunvísindi, tæknigreinar, verkfræði, stærðfræði) greinar enda eykur það hagvöxt til lengri tíma litið og fyrirtæki hafa þurft að leita út fyrir landsteinana að sérfræðingum á þessum sviðum.

Starfsumhverfi

- Létta álögur af fyrirtækjum til að skapa þeim betri starfsskilyrði sem leið til vaxtar og atvinnusköpunar.
- Lækka á tryggingagjald og fella niður næstu gjalddaga.
- Lækka á fasteignaskatta á atvinnuhúsnæði og fella niður næstu þrjá gjalddaga skattsins.
- Útvíkkun á verkefnið Allir vinna! sem lýtur að endurgreiðslu á virðisaukaskatti vegna tiltekinnar vinnu þannig að það taki til fleiri verkefna og borð við vegna jarðvinnu, vinnu á verkstæði og verksmiðjuframleiddra íbúðarhúsa eða húseininga.
- Einföldun á regluverki og skilvirkara eftirlit.

Að lokum vilja Samtök iðnaðarins ítreka ánægju sína með framkomnar tillögur stjórnvalda til að mæta þeim efnahagsþrengingum sem blasa við íslensku atvinnulífi. Samtökin leggja til að frumvörpin verði samþykkt, að teknu tilliti til framangreindra athugasemda.

Virðingarfyllst,

Sigurður Hannesson,
framkvæmdastjóri SI

Viðauki I

Hækkun á endurgreiðsluhlutfalli og þaki vegna fjárfestinga í rannsóknum og þróun

I. Almenn

Með endurgreiðslum ríkisins á útgjöldum fyrirtækja til rannsókna og þróunar (R&D) er hvatt til fjárfestingar í nýsköpun. Sú fjárfesting er ekki eingöngu hagkvæm fyrir viðkomandi fyrirtæki heldur hlýst af henni samfélagslegur ávinningur. Fjárfesting í R&D skapar störf í samfélaginu, umsvif aukast þannig að ríkissjóður fær auknar skatttekjur og útflutningur eykst sem styrkir hagkerfið. Reynslan sýnir að hvatarnir skila tilætluðum árangri. Með því að hækka þak á endurgreiðslur ríkissjóðs vegna R&D er samkeppnisumhverfi innlendra fyrirtækja jafnað við starfsumhverfi erlendis og fjárfest í hagvexti framtíðar þar sem stærri fyrirtæki geta aukið umsvif sín, með því að ráðast í ný rannsókna- eða þróunarverkefni, setja aukinn slagkraft í núverandi verkefni eða flytja verkefni hingað til lands, og þannig verða til störf hér á landi auk þess sem hugverkaréttindin eru þá skráð hér á landi og framtíðartekjur af þeim verða þá sömuleiðis til á Íslandi með tilheyrandi skattgreiðslum. Aðgerðin skapar þannig tekjur fyrir ríkissjóð til skemmri og lengri tíma.

Til samanburðar við hlutastarfaleiðina og atvinnuleysisbætur stuðlar hækkun á endurgreiðslum á R&D að því að fyrirtæki velja að halda starfsfólki í vinnu fremur en að velja hlutastarfaleiðina til að mæta tímabundnum samdrætti en meirihluti kostnaðar vegna R&D eru laun sérfræðinga. Aðgerðin hvetur þannig til fjárfestinga í arðsömum verkefnum frekar en að hvetja til aðgerðaleysis með því að senda starfsfólk heim á atvinnuleysisbætur eða í hlutastarfaleið sem báðar eru fjármagnaðar af ríkissjóði.

II. Tillögur SI

Vísað er í fyrirhugaðar breytingar á lögum um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki, nr. 152/2009, 10. gr. (kaflí II, 2.gr., mál 726). SI leggja til eftirfarandi breytingar:

- Að breytingar á 10. gr. verði **ótímabundnar**.
- Að hækkun á þaki og endurgreiðsluhlutfalli **taki gildi strax**, fyrir rekstrarárið 2020 og að kapp verði lagt á að flytja útgreiðslum vegna ársins 2019.
- Að sérstakur frádráttur frá álögðum tekjuskatti nemi ***allt að 35 hundraðshlutum af útlögðum kostnaði, að teknu tilliti til takmarkana samkvæmt 15. gr. sömu laga*** (nr. 152/2009). Fyrrihluti greinarinnar myndi hljóða svo eftir fyrrgreindar breytingar:

„Nýsköpunarfyrirtæki sem er eigandi að rannsóknar- eða þróunarverkefnum sem hlotið hafa staðfestingu skv. 5. gr. á rétt á sérstökum frádrætti frá álögðum tekjuskatti sem nemur allt að 35 hundraðshlutum af útlögðum kostnaði, að teknu tilliti til takmarkana þar sem það á við skv. 15. gr., vegna þessara verkefna enda sé um að ræða frádráttarbæran rekstrarkostnað í skilningi 1. mgr. 1. tölul. 31. gr. laga nr. 90/2003, um tekjuskatt.“ Með öðrum orðum er lagt til að „20 hundraðshlutum“ verði breytt í „allt að 35 hundraðshlutum“.
- Að hámark kostnaðar til útreiknings á frádrætti frá álögðum tekjuskatti hjá hverju fyrirtæki verði 1.100.000.000 kr. óháð því hvort um er að ræða aðkeypta rannsóknar- eða þróunarvinnu. Síðari hluti ákvæðis 10. gr. laga nr. 152/2009 myndi þannig hljóða svo:

„Hámark kostnaðar til útreiknings á frádrætti hjá hverju fyrirtæki skal vera 1.100.000.000 kr. Þar af er heimilt að aðkeypt rannsóknar- og þróunarvinna nemi 200.000.000 kr.“

III. Rökstuðningur

Niðurstöður greiningar SI á því svigrúmi sem er til staðar innan evrópska regluverksins eru þær að hækkun á þaki sé fyllilega innan þess ramma sem regluverkið heimilar og raunar er nægt svigrúm til að ganga enn lengra í þeim efnum. Markmiðið með því að hækka umrætt þak er að hafa áhrif á ákvarðanatöku hugverka- og hátæknifyrirtækja á Íslandi en slík hækkun mun skila sér í því að fyrirtæki auka almennt umsvif og ráðast í ný rannsókna- og þróunarverkefni. Fjöldmörg dæmi eru t.a.m. um nýráðningar sem rekja má beint til tvöföldunar umrædds þaks með lögum sem tóku gildi 1. janúar 2019¹. Það skapar hins vegar ekki rétta hvata að skilyrða hluta hækkunar þaksins við aðkeypta rannsóknar- og þróunarvinnu. Þetta á sérstaklega við í þeirri stöðu sem nú blasir við í efnahagslífinu, þar sem stefnir í metatvinnuleysi hér á landi. Með því að skilyrða 200.000.000 kr. af 1.100.000.000 kr. við aðkeypta rannsóknar- og þróunarvinnu er beinlínis verið að hvetja fyrirtæki til að kaupa sérfræðipjónustu annars staðar frá í stað þess að byggja upp störf hér á landi. SI leggja því til ofangreinda breytingu á ákvæðinu.

Hvað varðar tillögu um enn frekari hækkun á endurgreiðsluhlutfalli, úr 20 í *allt að 35%* í stað 20 í 25% telja SI það fyllilega samrýmast heimildum samkvæmt evrópska regluverkinu og því verklagi sem nú er viðhaft hér á landi í þessum efnum. *Nánar útlistað hér að neðan:*

- Hámarkshlutföll aðstoðar ráðast af samblöndu ýmissa þátta, m.a. tegund verkefna og stærð fyrirtækja.
- Í 15. gr. laga nr. 152/2009 eru þeir helstu þættir þegar útlistaðir. Með því að vísa í 15. gr. í 10. gr. er því komið í veg fyrir tilvik þar sem stuðningur færi umfram heimildir. Um væri að ræða endurgreiðsluhlutfall upp á *allt að 35%*, með fyrirvara um ákvæði 15. gr. Lægri talan ræður.
- Eingöngu í einstökum tilfellum myndi 35% endurgreiðsla til einstaks fyrirtækis vegna einstaks verkefnis vera umfram þau mörk sem regluverkið setur. Undir þeim kringumstæðum yrði upphæð endurgreiðslu leiðrétt í meðförum RSK.
- Þak á endurgreiðslur ásamt því að heimildir um hámarkshlutföll vegna einstakra verkefna ná upp í allt að 80-100% samkvæmt regluverkinu skapa nægilegt svigrúm til að miða við allt að 35% endurgreiðslu samkvæmt 10. gr. laganna.

Nefndasvið Alþingis
Efnahags- og viðskiptanefnd
Fjárlaganefnd
nefndasvid@althingi.is

Reykjavík 28. apríl 2020

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru

Samtök leikjaframleiðenda (hér eftir „IGI“ eða „**samtökin**“) taka til umsagnar frumvarp til laga um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru, 726. mál. IGI fagna framkomnu frumvarpi og telja samtökin að um mikið framfaraskref sé að ræða fyrir nýsköpun á Íslandi og þá sérstaklega þær breytingar sem lagðar eru til varðandi endurgreiðslu rannsókna- og þróunarkostnaðar og rýmkun á heimild lífeyrissjóða til að fjárfesta í vísisjóðum. Hvetja samtökin efnahags- og viðskiptanefnd til að ganga enn lengra hvað varðar endurgreiðslu rannsókna- og þróunarkostnaðar, m.a. að hækka hlutfall endurgreiðslu, og skoða sérstaklega tillögur Samtaka iðnaðarins í þeim efnum.

Íslenskur tölvuleikjaiðnaður hefur verið í mikilli sókn síðustu mánuði sem kemur sér vel fyrir iðnað hér á landi í yfirstandandi efnahagsþrengingum. Nú er sögulegt tækifæri fyrir hendi til að byggja upp sterkan tölvuleikjaiðnað á Íslandi, eins og Svíum og Finnum hefur tekist, og skapa þar með viðspyrnu í hagkerfinu og fjölga auk þess góðum og áhugaverðum störfum. Hvert tölvuleikjafyrirtæki sem nær árangri styrkir önnur sem þegar eru starfandi eða að taka sín fyrstu skref. CCP sem er virt í tölvuleikjaiðnaði kom Íslandi á blað í tölvuleikjagerð og njóta önnur hérland leikjafyrirtæki þess með margvíslegum hætti.

1939 Games, stofnað af fyrrverandi starfsmönnum CCP, er til dæmis á mikilli siglingu og mun velta þess nema hundruðum milljóna króna strax á þessu ári en yfir 250 þúsund einstaklingar um allan heim spila í dag KARDS leik félagsins. Stuðningur ríkisins í gegnum endurgreiðslukerfi á rannsókna- og þróunarkostnaði og Tækniþróunarsjóð skipti miklu máli við að koma félaginu á legg. Auk þess lauk íslensk-finnska fyrirtækið Mainframe nýverið fjármögnun upp á milljarð króna, en einn af stofnendum þess var einn af stofnendum CCP, og miklar vonir eru bundnar við fyrirtækið. Einnig má nefna að tekjumyndun er komin vel af stað hjá Directive Games, Solid Clouds og Mussila. Að lokum má nefna að Myrkur Games og Parity eru nálægt því að verða að öflugum fyrirtækjum.

Tillaga um lækkun á tekjuskattsstofni englafjárfesta

Núverandi íslenskir vísisjóðir eru nær fullfjárfestir og því miður er ekki fyrirsjáanlegt að nýir sjóðir verði stofnaðir fyrr en í fyrsta lagi í haust. Fyrir minni leikjafyrirtækin skiptir öllu máli að fá fjármagn strax á næstu mánuðum frá englafjárfestum til að geta haldið áfram uppbyggingu félaganna og til

að ráða fleira starfsfólk. Skattafsláttur til handa einstaklingum sem fjárfesta í sprotafyrirtækjum hefur í þessu sambandi verið líflína margra sprotafyrirtækja.

Núverandi kerfi er með þeim hætti að einstaklingur getur fjárfest fyrir 10 m.kr. og lækkar þá tekjuskattstofn viðkomandi um 50% af þeirri fjárhæð. Samkvæmt upplýsingum frá skattinum hefur þetta kerfi ekki kostað ríkissjóð mikið til þessa eða um 45-50 m.kr. frá árinu 2016.[1] Þar sem fjárfestar halda um þessar mundir almennt að sér höndum þyrfti að auka hvata þeirra til fjárfestingar í sprotafyrirtækjum til þess að fá þá af stað. Samtökin biðla til Alþingis um að beita sér fyrir því að fjárfesting í sprotafyrirtæki lækki skattstofn fjárfesta um 100% frekar en 50%. Umrædd aðgerð myndi ekki vera ríkissjóði kostnaðarsöm en hafa mjög góð áhrif á fjármögnun sprotafyrirtækja og styðja þar með við vöxt þeirra, atvinnusköpun og þar með auka skatttekjur ríkissjóðs á næstu árum.

Hér er lagt til að bætt verði við nýrri grein í frumvarpið á eftir 1. gr. varðandi breytingu á 30. gr. laga um tekjuskatt, nr. 90/2003 með síðari breytingum: *Í stað „50%“ í 1. tölul. B-liðar kæmi „100%“.*

Tillaga um útvíkkun Nýsköpunarstyrks til námsmanna

IGI leggja til að skilyrði til Nýsköpunarstyrks hjá Vinnumálastofnun og Nýsköpunarmiðstöð Íslands verði útvíkuð til þess að þeir námsmenn sem eru nú við nám eða hafa útskrifast úr námi á síðustu 12 mánuðum geti sótt um styrkinn. Væri það gert með því að skilgreina bæði virka og nýútskrifaða námsmenn sjálfvirk með fullan rétt til atvinnuleysisbóta eða ígildi þeirra, í því tilviki þar sem þeir fá vinnu sem fellur að skilyrðum Nýsköpunarstyrks. Myndi slík skilgreining á bótarétti námsmanna ekki eiga við í öðrum tilfellum.

Verkefnið, sem var áður kallað Starfsorka, er samstarfsverkefni Vinnumálastofnunar og Nýsköpunarmiðstöðvar Íslands. Markmið þess er að auðvelda fyrirtækjum að ráða háskóla-, tækni eða iðnmenntað fólk í atvinnuleit. Verkefnið hefur verið í gildi um árabil og hafa fjölmörg fyrirtæki nýtt sér úrræði þess með góðum árangri, þar á meðal fyrirtæki í leikjaiðnaði. Starfsmaður er ráðinn í allt að 6 mánuði í nýsköpunartengd verkefni og eru atvinnuleysisbætur greiddar sem mótframlag við vinnuveitanda.

Ef fyrirtæki í nýsköpun geta gengið að því vísu að fá mótframlag frá hinu opinbera þegar þau ráða virka eða nýútskrifaða námsmenn hafa þau ráðrúm og hvata til þess að ráða fleiri fremur en færri námsmenn í nýsköpunartengd störf og verkefni. Til eru innviðir fyrir slíkan stuðning í gegnum úrræðið en vikka þyrfti skilyrði þess þar sem námsmenn eiga takmarkaðan eða engan rétt til atvinnuleysisbóta, en það er forsenda þess að nýta úrræðið. Ljóst er að megnið af þeim störfum sem námsmenn hafa alla jafna sótt í hafa þurrkast upp vegna þeirra aðstæðna sem nú eru uppi. Því er rík þörf á að styðja við námsmenn, bæði er varðar framfærslu og lífsviðurværi, en einnig stuðning á fordæmalausum tímum til að öðlast reynslu á vinnumarkaði. IGI telja tækifæri fólgið í því að skapa enn beittari úrræði og hvata fyrir fyrirtæki í nýsköpun til þess að ráða inn námsmenn í meira mæli en áður, hvort sem er í sumarstörf eða í fullt starf eftir að námi lýkur.

Áhrif þessarar aðgerðar væru jákvæð fyrir alla tengda aðila. Fyrir fyrirtæki í nýsköpun býr þetta til hvata til þess að ráða inn námsmenn í meira mæli. Enn fremur geta fyrirtæki gengið að

mótframlagi vísu gegnum Nýsköpunarstyrk svo lengi sem umsækjandi sem fær starfstilboð sé í viðurkenndu námi samkvæmt Lánasjóði íslenskra námsmanna og ekki í öðru starfi á þeim tíma. Fyrir námsmenn opnar þetta möguleika til þess að leita sér tækifæra og öðlast starfsreynslu. Þá hefur það einnig töluverð áhrif fyrir námsmenn að þurfa ekki að bíða þess að vera gjaldgengir til atvinnuleysisbóta til að nýta sér tækifæri hjá þeim fyrirtækjum sem sækjast eftir að nýta sér úrræði Nýsköpunarstyrks. Síðast en ekki síst hefur þetta jákvæð áhrif á umsóknartíma og úrvinnslu umsókna hjá Vinnumálastofnun er varðar námsmenn, þar sem ekki þarf að ákvarða bótarétt þeirra sem þiggja munu starf sem fellur undir Nýsköpunarstyrk.

Í samhengi við ofangreinda tillögu er vert að nefna aðgerðir í þágu Nýsköpunarsjóðs námsmanna, enda hefur verið tilkynnt um 300 milljónir króna í aukin framlög til sjóðsins. Taka skal fram að samtökin fagna þeim áformum, en vilja þó benda á tvö atriði: Í fyrsta lagi geta nemendur aðeins fengið styrk í hámark 3 mánuði. Þetta hentar sérstaklega vel þeim nemendum sem eru í leit að sumarstarfi en munu svo halda námi sínu áfram. Nýútskrifaðir nemendur og þeir sem útskrifast á komandi misserum hafa hins vegar í flestum tilfellum áform um að sækja sér starfsreynslu í fullu starfi til lengri tíma og hentar því styrkur frá Nýsköpunarsjóði námsmanna ekki eins vel. Í öðru lagi, þá eru það fyrst og fremst rannsóknarverkefni sem eru styrkhæf hjá sjóðnum. Slík verkefni eru mjög góð fyrir sitt leyti en fjölmörg tækifæri eru einnig til staðar fyrir námsmenn tengd nýsköpun hjá fyrirtækjum í landinu sem eru ekki skilgreind sem rannsóknarverkefni og því ekki styrkhæf.

Heilt yfir teljum við ákjósanlegt að nýta Nýsköpunarstyrk sem verkfæri í þágu námsmanna í atvinnuleit, til viðbótar við þau verkfæri sem eru til staðar eða eru í farvegi. Regluverk, ferli og ut anumhald úrræðisins eru nú þegar til staðar, og snýst aðgerðin einfaldlega um útvíkkun á þeim hópi sem getur nýtt sér úrræðið beint. Slíkt verður að teljast eftirsóknarvert á tímum þar sem hraði aðgerða skiptir gríðarlegu máli.

f.h. Samtaka leikjaframleiðenda (IGI)

Vignir Guðmundsson, formaður

Nefndasvið Alþingis
b.t. efnahags- og viðskiptanefndar
nefndasvid@althingi.is

Reykjavík, 27. apríl 2020

Efni: Umsögn um frumvarp til frekari aðgerða til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru

Samtök fyrirtækja í líf- og heilbrigðistækni (hér eftir „SLH“ eða „samtökin“) hafa tekið til umsagnar frumvarp til laga um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru, 726. mál. Tilgangur frumvarpsins er meðal annars að tryggja að neikvæð áhrif á atvinnulíf og efnahag vari sem skemmst og að skapa aðstæður fyrir öflugra viðspyrnu.

SLH fagna frumvarpinu og sérstaklega þeim aðgerðum sem snúa að eflingu nýsköpunar, sbr. kafla 3.3 í greinagerð frumvarpsins. Samtökin telja þær aðgerðir sem lagt er til að ráðast í vel til þess fallnar að stuðla að markmiðum frumvarpsins og skref í rétta átt. Stuðningur hins opinbera við nýsköpun hefur verið grundvallaratriði í rekstri fyrirtækja félagsmanna okkar og hefur skapað forsendur til þess að fjárfesta í nýsköpun hér á landi. Sú fjárfesting hefur skilað samfélaginu margvíslegum ábata í formi nýrra starfa, aukins útflutnings og skatttekna.

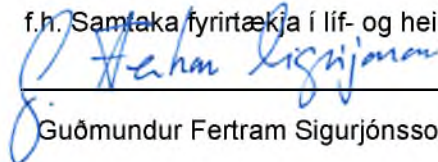
Hækkun á frádráttarhlutfalli vegna kostnaðar við rannsókn- og þróunarverkefni skiptir sköpum fyrir fyrirtæki sem stunda nýsköpun. Þetta á við um þorra aðildarfyrirtækja samtakanna sem ekki ná upp í endurgreiðslupak. SLH hvetja til þess að hlutfallið verði hækkað enn frekar en slík aðgerð myndi hafa áhrif samstundis til varnar umsvifa aðildarfyrirtækja samtakanna í þeim efnahagsbrenninnum sem við blasa.

Með því að hækka þak á endurgreiðslur vegna verkefna í rannsóknum og þróun verður samkeppnisumhverfi hér á landi jafnara samkeppnisumhverfi erlendis. Hvatar skapast fyrir stærri fyrirtæki til þess að auka umsvif rannsókna- og þróunarverkefna, koma á fót nýjum verkefnum og jafnvel flytja verkefni sem nú eru staðsett hjá starfstöðvum íslenskra fyrirtækja erlendis hingað til lands. Hugverkaréttindin eru þá skráð hér á landi og framtíðartekjur af þeim verða þá sömuleiðis til á Íslandi með tilheyrandi skattgreiðslum.

Sú sókn í nýsköpun sem boðuð var á upplýsingafundi ríkistjórnarinnar um seinni aðgerðapakka vegna efnahagsáhrifa af völdum kórónuveirunnar er fagnaðarefni fyrir íslenskt samfélag og íslenskan iðnað. Samtökin hvetja þingheim til þess að styðja við þessar tillögur enda væru breytingar í þessa átt mikið framfaraskref fyrir Ísland og í áttina að því að landið verði leiðandi í nýsköpun, tækni og hugverkaiðnaði á heimsvísu.

Virðingarfyllt,

f.h. Samtaka fyrirtækja í líf- og heilbrigðistækni

Guðmundur Fertram Sigurjónsson, formaður

Nefndasvið Alþingis
b.t. efnahags- og viðskiptanefndar
nefndasvid@althingi.is

Reykjavík, 29. apríl 2020

Efni: Umsögn um frumvarp til frekari aðgerða til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru

Samtök sprotafyrirtækja (hér eftir „SSP“ eða „samtökin“) hafa tekið til umsagnar frumvarp til laga um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru, 726. mál.

SSP fagna boðaðri sókn ríkisstjórnarinnar í nýsköpun og áherslu á sprotta- og frumkvöðlastarfsemi. Samtökin telja aðgerðir sem skapa hvata til fjárfestinga í sprotafyrirtækjum, vaxtar þessara fyrirtækja og fjölgun frumkvöðla á Íslandi forsenduna fyrir öflugri viðspyrnu í efnahagslífinu eftir þá niðursveiflu sem orsakast hefur vegna útbreiðslu kórónuveirunnar á heimsvísu. Mikilvægt er að nýta þau kerfi sem til staðar eru hér á landi þegar kemur að því að fjárfesta í nýsköpun svo fjármunirnir fari í umferð sem fyrst og vill SSP hrósa stjórnvöldum fyrir að leggja áherslu á að styrkja þau úrræði sem til staðar eru í aðgerðum sínum.

I. Hækkun á endurgreiðsluhlutfalli á skattfrádrætti

Í fyrsta lagi viljum við leggja áherslu á mikilvægi þess fyrir sprotafyrirtæki að til standi að hækka endurgreiðsluhlutfall á skattfrádrætti vegna verkefna í rannsóknum og þróun. Þetta er mjög mikilvægt úrræði fyrir sprotafyrirtæki og við fögnum að til standi að auka hlutfallið. SSP telur að það mundi vera mun gagnlegra ef hlutfallið yrði hækkað enn meira upp að ákveðnu marki. Þessi aðgerð mun gera sprotafyrirtækjum kleift að auka umsvif sín á árinu og setja aukinn kraft í starfsemi sína. Þá fagna SSP því að til standi að flýta endurgreiðslum vegna rannsóknar- og þróunarverkefna ársins 2019 en sú aðgerð gæti tryggt rekstur smærri fyrirtækja sem standa frammi fyrir rekstrartapi vegna ástandsins.

II. Stuðnings-Kría og skjótvirkur stuðningur til sprotta

Í öðru lagi er fagnaðarefni að til standi að koma sprotta- og nýsköpunarsjóðnum Kríu á lagginnar á þessu ári. Sjóðurinn er mikilvægt skref í þá átt að skapa frjótt og sterkt fjármögnunarumhverfi fyrir sprotafyrirtæki á Íslandi. Þá leggja SSP áherslu á að Stuðnings-Kría verði að veruleika en sú tímabundna aðgerð er mikilvæg til þess að tryggja að lífvænleg sprotafyrirtæki standi af sér

Þá efnahagslegu niðursveiflu sem faraldurinn hefur haft í för með sér, haldi áfram að vaxa og auka umsvif sín sem hefur jákvæð áhrif á íslenskt samfélag. SSP lítur á Kríu sem frábæran stuðning til framtíðar, en telur að áhrifa Kríu gæti ekki nógu hratt og því sé nauðsynlegt að nýta núverandi innviði til að skila styðja við sprotafyrirtæki á sem skjótvirkastan hátt.

Mörg dæmi eru um að sprotafyrirtæki hér á landi sem voru komin með vilyrði fyrir fjármögnun frá fjárfestum, eða langt komin í slíkum samningaviðræðum, standi nú frammi fyrir mikilli óvissu varðandi áframhaldandi rekstur. Það mótframlag til fjárfestinga sem stefnt er að með Stuðnings-Kríu gæti eytt óvissu margra þessara fyrirtækja sem gætu þá haldið áfram starfsemi sinni, skapað störf og skatttekjur fyrir ríkið. SSP lýsa þó yfir áhyggjum sínum af því að langan tíma getur tekið fyrir það fjármagn sem lofað hefur verið til Stuðnings-Kríu að komast í umferð. Því leggja samtökin til að þau úrræði sem eru nú þegar til staðar og nýst hafa vel verði skoðuð frekar, til að mynda hefur Nýsköpunarsjóður atvinnulífsins styrkt sprotaumhverfið mikið og á sama tíma skapað arð fyrir sjóðinn. SSP bjóða fram aðstoð sína við að útfæra aðgerðirnar þannig að þær þjóni sem best tilgangi sínum og að afgreiðsla erinda verði skilvirk og árangursrík.

III. Aukning á fjárfestingarheimildum lífeyrissjóða

Í þriðja lagi er til bóta að til standi að auka fjárfestingarheimildir lífeyrissjóða til fjárfestingar í vísisjóðum úr 20% í 35%. Lífeyrissjóðir eru mikilvægir fjárfestingaraðilar í íslensku samfélagi og til þess að skapa öflugt fjármögnunarumhverfi fyrir sprotafyrirtæki er nauðsynlegt að lífeyrissjóðir hiki ekki við að fjárfesta í sprotafyrirtækjum. Slík fjárfesting getur reynst mjög arðbær til framtíðar.

IV. Stuðningur við Tækniþróunarsjóð

Tækniþróunarsjóður hefur reynst vel í efnahagsþrengingum og nýtist bæði nýsköpunarfyrirtækjum og einstaklingum sem með stuðningi hans fær færi á að stofna nýtt fyrirtæki. Hann er því mikilvægt tól til atvinnusköpunar og til að auka fjölbreytni í atvinnulífinu. Stofnendur fyrirtækja eins og Meniga, Datamarket, Vaka og Stjörnu-Odda segja að stuðningur sjóðsins hafi gert útslagið í að ná árangri, en öll þessi fyrirtæki hafa náð framúrskarandi árangri og skilað fenginni styrkuppþæð margfalt til baka til ríkissjóðs. Hafa ber í huga að almennt fer um 40% af styrkjum Tækniþróunarsjóðs beint aftur til ríkissjóðs í formi staðgreiðslu og tryggingagjalds. Einnig að lítil fyrirtæki búa til flest ný störf og að verðmætin sem skapast eru mæld í fleiru en krónum og aukum. Þannig kostar sprotastyrkur upp á 10 milljónir króna ríkið í raun 6 milljónir króna og getur skapað 2 störf. Til samanburðar er kostnaður við að greiða atvinnuleysisbætur til tveggja einstaklinga tæpar 7 milljónir króna.

SSP fagnar því að ríkið skuli leggja sjóðnum til 700 milljónir króna aukalega en telur á sama tíma að það væri árangursríkara til atvinnu- og nýsköpunar að styrkja sjóðinn enn frekar. Á síðasta ári fengu 27% verkefna með A einkunn styrk (13% af heild) og hefur árangurshlutfallið aldrei verið minna. SSP leggur til að markið verði sett á að styrkja fleiri styrkhæf verkefni með A einkunn, samtökin telja að stuðningur við 80-100% þeirra verkefna sem talin eru í hæsta gæðaflokki myndi skila samfélaginu ómældum verðmætum og fjölga störfum til muna.

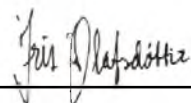
V. Skattafrádráttur fyrir einstaklinga sem fjárfesta í sprötafyrirtækjum

Ljóst er að það verður mjög erfitt fyrir sprötafyrirtæki að fá fjármögnun á þeim tímum sem framundan eru. Því er mikilvægt að búa til hvata til fjárfestingar í sprötafyrirtækjum. Í núgildandi kerfi geta einstaklingar sem fjárfesta í nýsköpun fengið lækkun um 50% af fjárfestingarfjárhæð. SSP leggur til að þessi tala verði hækkuð í 100% en það myndi skapa hvata hjá einstaklingum til þess að fjárfesta í sprötafyrirtækjum. Umrædd aðgerð myndi ekki vera ríkissjóði kostnaðarsöm en hafa mjög góð áhrif á fjármögnun sprötafyrirtækja og styðja þar með við vöxt þeirra, atvinnusköpun og þar með auka skatttekjur ríkissjóðs á næstu árum.

VI. Stuðningur við sértæk málefni

Í síðasta lagi fagna samtökin auknum stuðningi við sjóði sem styðja sértæk málefni á Íslandi. Jákvætt er að til standi að stofna Matvælasjóð enda eru fjölmörg tækifæri hér á landi til nýsköpunar í matvælaframleiðslu. Fjórfoldun á framlagi til Nýsköpunarsjóðs námsmanna mun skila samfélaginu betur menntuðu starfsafli, áhugaverðum nýsköpunarverkefnum og fjölbreyttari starfsemi innan fyrirtækja. Þá er jafnframt fagnaðarefni að til standi að efla þá sem óhjákvæmilega verða atvinnulausir í kjölfar þessa ástands með því að hvetja nýsköpunarfyrirtæki til þess að ráða fólk af atvinnuleysisrá. Þetta mun hvetja til endurmenntunar starfsfólks sem sér ekki fram á að snúa aftur til fyrri starfa og efla fyrirtæki sem fá til starfa einstaklinga með öðruvísi reynslu og sjónarmið.

Virðingarfyllst,
f.h. Samtaka sprötafyrirtækja

Íris Ólafsdóttir,
formaður

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík

Reykjavík, 28.4.2020
Tilvísun: 20200403956

Kt. 420169- 3889

Efni: Umsögn ríkisskattstjóra um frumvarp til laga um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru – 726. mál, þskj. 1255

Ríkisskattstjóri hefur þann 23. apríl sl. móttengið tölvupóst þar sem óskað er eftir umsögn embættisins um ofangreint þingmál. Embættið telur tilefni til eftirfarandi athugasemda:

I. Varðandi breytingar á b-lið 1. mgr. 1. gr.

M.t.t. hugleiðinga sem settar voru fram á fundi efnahags- og viðskiptanefndar föstud. 24. apríl sl. telur ríkisskattstjóri rétt að benda á eftirfarandi:

Í 1. mgr. b-liðar 1. gr. frumvarpsins er fjallað um tekjufærslu eftirgjafar skulda umfram rekstrartöp vegna greiðsluerfiðleika á árinum 2020, 2021 og 2022. Ekki er sérstaklega gert ráð fyrir að dreift sé í jöfnum hlutum á rekstrarárin 2021 og 2022 þeirri fjárhæð sem er umfram öll töp sem unnt er að draga frá á árinu 2020, og öllum þeim fyrningarheimildum og niðurfærslum sem heimilar eru.

Í 2. mgr. b-liðar 1. gr. kemur síðan fram að standi eftir í árslok eftirgjöf skulda sem er hærri en 500 milljónir kr. þá sé heimilt að færa það sem umfram er til tekna **með jöfnum fjárhæðum** á tekjuárunum 2023-2027. Þær fjárhæðir eftirgefínna skulda sem eru undir 500 milljónum kr. í árslok 2022 skulu ekki færast til tekna, sem leiðir af sér að töp skerðast ekki né að gerð sé krafa um að nýtt sé heimild til fyrninga og niðurfærslna. Í þeim tilvikum sem eftirgefnum skuldum umfram 500 millj. er dreift til tekjufærslu á árin 2023 til og með 2027, þá er væntanlega eðlilegt að nýtt séu að eigin frumkvæði öll heimil töp, og þá gerir frumvarpstextinn ráð fyrir því að jafnframt sé heimilt að fyrna eignir niður að niðurlagsverði sbr. 42. gr.

Yrðu 4. og 5. mgr. 1. gr. hins vegar felldar niður, þá yrði skuldara gert að tekjufæra að fullu þann hluta eftirgjafar sem er umfram 500 milljónir og sem dreift hefur verið með jöfnum greiðslum til og með tekjuárinu 2027, án þess að mega fyrna eignir allt að niðurlagsverði.

II. Varðandi frádrátt vegna nýsköpunar

Ríkisskattstjóri telur ákjósanlegt að taka af allan vafa um það að með orðalaginu í 1. málsl. 1. mgr. a. liðar 1. gr. “... og bera tekjuskatt við álagningu á árinu 2020 ...” sé átt við niðurstöðu álagningar tekjuskatts þegar búið er að draga frá frádrátt vegna nýsköpunar. Þannig væri einungis heimilt að fresta greiðslu á tekjuskatti sem raunverulega hefði átt að koma til innheimtu við álagningu 2020.

Jafnframt telur ríkisskattstjóri að taka ætti af skarið með það hvort að frádráttur vegna nýsköpunar við álagningu á árinu 2021 heimilist til lækkunar á hugsanlegum eftirstöðvum á frestuðum tekjuskatti við álagningu 2020 sem ekki nýtist á móti rekstrartapi. Slíkt gæti skipt máli við útreikning á dráttarvöxtum í þeim tilvikum þegar tap á árinu 2020 er lægra en sem nemur uppreiknuðum frestuðum skattstofni frá árinu áður.

Virðingarfyllt,
f. h. ríkisskattstjóra

Ingvar J. Rögnvaldsson

Helga Valborg Steinarsdóttir

Umsögn Skóla ehf kt, 630800-2930 Flugvallarbraut 752 - Ásbrú E Reykjanesb vegna frumvarps til laga um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru 726. mál, lagafrumvarp 150. löggjafarþing 2019-2020

Endurgreiðsla á virðisaukaskatti til sjálfstætt starfandi leikskóla.

Sjálfstætt starfandi leikskólar fá ekki greiddan virðisaukaskatt til samræmis við sveitarfélög og myndi það hjálpa sjálfstætt starfandi skólum að slíkt yrði gert.

Þetta væri vegna kaupa sveitarfélags eða ríkisstofnunar á þjónustu sbr. 2. mgr. 42. gr. laga um virðisaukaskatt nr. 50/1988 vegna kaupa félagsins Skólar ehf. á skattskyldri þjónustu í tengslum við rekstur sinn á leikskólum.

Skólar ehf. er félag sem rekur leikskóla í nokkrum sveitarfélögum. Félagið hefur gert þjónustusamning við sveitarfélögin um rekstur leikskóla og er þannig um að ræða þjónustu sem sveitarfélögin sem slík veita íbúum sínum..

Nefndir þjónustusamningar eru allir áþekkir hjá sveitarfélögum. Skólar ehf. sér um faglegt starf innan leikskólanna og þannig allt það sem snýr að þeim rekstri, svo sem viðhald fasteigna að innan, kaup á sérhæfðri þjónustu, ræstingar, kaup á húsbúnaði, viðhald lóða, snjómokstur og fleira.

Endurgreiða skal ríki, sveitarfélögum og stofnunum þeirra virðisaukaskatt sem þau hafa greitt við kaup á eftirtalinni þjónustu:

1. Sorphreinsun, þ.e. söfnun, flutningi, urðun og eyðingu sorps og annars úrgangs, þar með talið brotamálma. Virðisaukaskattur vegna endurvinnslu fellur ekki hér undir. Ákvæði þetta tekur einnig til leigu eða kaupa á sorpgámum vegna staðbundinnar sorphirðu.
2. Ræstingu.
3. Snjómokstri og snjó- og hálkueyðingu með salti eða sandi.
4. Þjörgunarstörfum og öryggisgæslu vegna náttúruhamfara og almannavarna.
5. Þjónustu verkfræðinga, tæknifræðinga, arkitekta, lögfræðinga, löggilta endurskoðenda, tölvunarfræðinga og annarra sérfræðinga er almennt þjóna atvinnulífnum og lokið hafa háskólanámi eða sambærilegu langskólanámi eða starfa sannanlega á sviði fyrrgreindra aðila og veita sambærilega þjónustu.
6. Þjónustu vaktstöðva vegna samræmdrar neyðarsímsvörunar.

Uppgjörstímabil vegna endurgreiðslu er tveir mánuðir; janúar og febrúar, mars og apríl, maí og júní, júlí og ágúst, september og október, nóvember og desember.

Síðasti skiladagur er 1. dagur annars mánaðar eftir lok uppgjörstímabils.

Endurgreiðslubeiðni skal skila til ríkisskattstjóra.

Virðingarfyllt,

Skólar ehf

Framkvæmdastjóri

Umsögn Stúdentaráðs Háskóla Íslands vegna frumvarps til laga um frekari aðgerða til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru

*726. mál, lagafrumvarp
150. löggjafarþing 2019-2020*

22. apríl 2020

Stúdentaráð Háskóla Íslands harmar að stúdentum sé ekki veittur réttur til atvinnuleysisbóta í sumar með öðrum aðgerðarpakka ríkisstjórnarinnar vegna efnahagsáhrifa COVID-19. Atvinnuskipandi úrræði ríkisstjórnarinnar er gott skref en SHÍ vonar þó að til staðar sé pólitískur vilji ríkisstjórnar Íslands til þess að tryggja námsmönnum það fjárhagsöryggi sem þeir hafa kallað eftir.

Stúdentar eru fjölbreyttur hópur. Þeir standa misvel félagslega, eiga misgott bakland og munu ekki allir komast að í þau atvinnuskipandi úrræði sem stjórnvöld hafa boðað. Það er þess vegna sem Stúdentaráð hefur statt og stöðugt krafist atvinnuleysisbóta, samhliða aðgerðum sem sporna gegn atvinnuleysi. Til jafns við aðra greiða stúdentar sem vinna með námi, tryggingargjald af launum sínum sem standa á undir atvinnuleysistryggingasjóði. Á sama tíma eiga stúdentar engan rétt úr sjóðnum. Öllum landsmönnum, sem þess þurfa, skal tryggður í lögum réttur til aðstoðar vegna atvinnuleysis samkvæmt stjórnarskrá, en eins og staðan er í dag verða stúdentar án atvinnuleysisbóta og þess öryggisnets sem þær veita þegar þörfin er mest.

Þegar atvinnuleysi [stefnir í 17%](#) gefur augaleið að grípa þarf til aðgerða. 18-24 ára einstaklingum í atvinnuleit hefur fjölgað mest af öllum aldurshópum, eða um 52% frá febrúarmánuði samkvæmt [skýrslu Vinnumálastofnunar](#), en tölfræði yfir atvinnuleysi á Íslandi tekur ekki til námsmanna. Samkvæmt könnun SHÍ frá því í aprílbyrjun voru 40% stúdenta HÍ ekki komnir með sumarstarf. Í HÍ stunda nám rúm 13.000 manns og er 40% þeirra, um 5.200 manns. Því er um að ræða þúsundir námsmanna til viðbótar við þessar tölur Vinnumálastofnunar, sem vilja vinna en eru án starfs í sumar. Atvinnuskipandi úrræði ríkisstjórnarinnar fyrir námsmenn hljóða uppá um 3.500 sumarstörf ef framlög sveitarfélaga koma til.

Leiðir ríkisstjórnarinnar um sumarstörf, og það fjármagn sem lofað hefur verið, er vissulega hluti þess sem við höfum kallað eftir og því ber að fagna. Á sama tíma grípa aðgerðirnar ekki alla og þeir stúdentar sem eftir standa hafa engin fjárhagsleg úrræði. Stúdentar sem ekki eiga bakland eða eru verr staddir félagslega, lenda undir. Til SHÍ leita stúdentar sem sjá ekki fyrir sér að eiga í sig og á, eiga ekki fyrir skrásetningargjöldum, námsbókum eða almennum lífsnauðsynlegum útgjöldum í sumar og næsta haust. Betur má ef duga skal.

Stúdentaráð ítrekar [kröfur ráðsins](#) 12. apríl og Stúdentaráð hvetur stjórnvöld til þess að gefa stúdentum sama kost og aðrir landsmenn, á úrræði atvinnuleysisbóta ef allt annað þrýtur og óskar ráðið eftir að það verði gert með frumvarpi um frekari aðgerðir vegna kórónufaraldursins.

Reykjavík, 29. apríl 2020

Nefndasvið Alþingis
b.t. efnahags- og viðskiptanefndar
Austurstræti 8–10
101 Reykjavík
nefndasvid@althingi.is

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru.

Hinn 21. apríl sl. lagði fjármála- og efnahagsráðherra fram á Alþingi frumvarp til laga um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru (þskj. 1255 í 726. máli). Frumvarpið gekk til efnahags- og viðskiptanefndar að fyrstu umræðu lokinni og með tölvupósti, dags. 22. apríl sl., óskaði nefndin eftir umsögn SVP – Samtaka verslunar og þjónustu. Eins og heiti frumvarpsins og umfjöllun í 2. kafla greinargerðar frumvarpsins ber með sér inniheldur það tillögur að aðgerðum sem miða að því að draga úr tjóni vegna aðgerða stjórnvalda vegna heimsfaraldurs kórónuveiru, tryggja að neikvæð áhrif á atvinnulíf og efnahag vari sem skemmst og skapa aðstæður fyrir öfluga viðspyrnu í kjölfarið.

Í grundvallaratriðum lýsa SVP ánægju með þær aðgerðir sem eru boðaðar með frumvarpinu en segja má að þær hafi í meginatriðum einkenni ríkisstuðnings í ljósi aðstæðna. Er tillögum frumvarpsins m.a. ætlað að tryggja atvinnurekendum „súrefni“ til að komast í gegnum tímabundnar en mjög krefjandi efnahagsaðstæður, styrkja forsendur verðmætasköpunar fyrir tilstilli nýsköpunar og þróunar og styðja við bak lífeyrissjóða og sveitarfélaga til að þau geti haldið úti aukinni fjárfestingu og framkvæmdum. Samkvæmt áhrifamati frumvarpsins mun það m.a. fella niður og skapa útgjöld sem nema 17 milljarða kr. skatttekjum sem hefðu runnið í ríkissjóð og munu fjármunirnir þannig vera til ráðstöfunar fyrir atvinnurekendur og sveitarfélög. Að auki inniheldur frumvarpið áform um 350 millj. kr. ríkisstyrk til einkarekinna fjölmiðla.

Fátt er við framangreint að athuga þó segja megi að fyrirkomulag einsskiptis rekstrarstuðnings til einkarekinna fjölmiðla sé ekki fyllilega ljóst, m.a. með tilliti til áhrifa. Hins vegar komast SVP ekki hjá því að láta í ljós það mat að þær aðgerðir sem stjórnvöld hafa þegar gripið til vegna COVID-19, þær aðgerðir sem liggja fyrir í formi frumvarpa fyrir Alþingi um þessar mundir og þær aðgerðir sem eru boðaðar í því frumvarpi sem hér er til umfjöllunar munu ekki megna að draga svo úr tjóninu sem orðið hefur, og verða mun, að nægilegt „súrefni“ geti skapast til þess að koma jafnvel stöndugum atvinnurekendum á þann stað að tryggt verði að þeir geti veitt öfluga viðspyrnu þegar um hægist. Ef tekið er mið af einkennum aðgerða í svokölluðum pakka 1 hefur sú jákvæða breyting hins vegar orðið að aðgerðir frumvarpsins bera í meginatriðum einkenni nokkuð beinna styrkja. Að mati SVP er þessi áherslubreyting í góðu samræmi við þá efnahagslegu stöðu sem íslenskir atvinnurekendur búa við og horfa fram á. Það er hins vegar mikilvægt að lengra verði gengið.

Frá því að Alþingi fékk frumvörpum í pakka 1 lagagildi hafa efnahagshorfur orðið skýrari og við blasir verulegur samdráttur útflutningstekna og líklega 7–13% samdráttur vergrar landsframleiðslu árið 2020. Þá virðist ljóst að töluvert muni vanta upp á að samdrátturinn gangi til baka á árinu 2021. Ekki virðist fyrir séð að ástandið muni leiða af sér þrýsting á verðlag en atvinnuleysishorfur út árið 2021 eru mun dekkri en áður. Óhjákvæmilega er hætt við að einkaneysla dragist saman. Undir slíkum kringumstæðum horfa atvinnurekendur fram á verulega þörf fyrir aðlögun sem einkum mun koma fram í aðgerðum sem stefna að lækkun rekstrarkostnaðar og samdráttar starfsemi. Miðað við núverandi stöðu og horfur virðist sýnt að fjölmörg fyrirtæki munu eiga í verulegum erfiðleikum við ráða við aðlögunina og þá ekki síst þau sem búa við verulega eða nær algerlega skert tekjustreymi. Undir þessum kringumstæðum standa atvinnurekendur m.a. frammi fyrir verulegum vanda við að standa undir föstum kostnaði sem ekki tekur breytingum til samræmis við árferði, t.d. fasteignaskatti sem er lagður á miðað við forsendur sem byggjast á stöðu síðasta árs og virðist nánast aldrei dragast saman sama hvað á gengur. Þá gerir tekjustreymisvandinn þeim fyrirtækjum sem horfa fram á bjartari tíma þegar um hægist einnig verulega erfitt um vik að ráðast í úrbætur á starfseminni.

Fasteignaskattur

Fasteignaskattur er lagður á fasteignir og skattstofninn er fasteignamat eignar. Fasteignaskattstekjur sveitarfélaga af atvinnuhúsnæði hafa aukist verulega á undanförnum árum. Tekjuaukningin á m.a. rót sína að rekja til breyttrar aðferðar Þjóðskrár við fasteignamat verslunar- og skrifstofueigna og eigna fyrir léttan iðnað. Árið 2014 hóf stofnunin að beita tekjaaðferð við endurmat fasteigna þar sem gert er ráð fyrir að kaupverð sé jafnt þeim núvirtu hreinu tekjum sem hafa má af fasteign að gefinni tiltekinni ávöxtunarkröfu. Aðgerðin byggist á upplýsingum um tekjur sem afla má af fasteignum og kostnaði vegna fasteigna og grundvallast á þeirri forsendu að algengast sé að slíkar tekjur séu af leigu. Þegar árið 2015 hafði tekjaaðferðin áhrif til hækkunar við álagningu fasteignaskatts. Þannig hækkaði fasteignamat á atvinnuhúsnæði að meðaltali um 12,4% árið 2015, 2,3% árið 2016, 7,6% árið 2017, 9,1% árið 2018 og 6,9% árið 2019. Á milli áranna 2015 og 2019 hækkaði fasteignamat atvinnuhúsnæðis því að meðaltali um 44,3% sem ætla má að hafi aftur skilað sér í ríflega 28% hækkun tekna af fasteignasköttum ef einungis er miðað við skatthlutfallið 1,32%. Til samanburðar hækkaði vísitala neysluverðs á tímabilinu frá upphafi árs 2016 til ársloka 2019 um 10,52% og byggingarvísitala um tæp 14,2%. Borið saman við okkar helstu nágrannaríki er skatthlutfall fasteignaskatts á atvinnuhúsnæði afar hátt á Íslandi og ekki til staðar neinar varúðarreglur sem draga úr neikvæðum áhrifum árlegra hækkana. Hafa atvinnurekendur því borið hækkanirnar af fullum þunga.

Raunverulegt hámarksálagningarhlutfall fasteignaskatta á atvinnuhúsnæði nemur 1,65% af fasteignamati um þessar mundir. Stór hluti sveitarfélaga leggur á fasteignaskatta í nánd við hið lögbundna hámark. Á það t.d. við um Reykjavíkurborg en um 51% alls atvinnuhúsnæðis í landinu er í því sveitarfélagi. Fasteignaskattur árið 2020 tekur mið af fasteignamati ársins 2019. Í ljósi efnahagslegra áhrifa heimsfaraldurs COVID-19 er auðsætt er að þær tekjuforsendur sem matið byggði á eru brostnar og þar með er ófært að byggja á slíkum forsendum. Þá er líklegt að þeir kerfislegu annmarkar sem eru á fyrirkomulagi fasteignaskatta muni að óbreyttu reynast atvinnurekendum erfiðir viðfangs til langrar framtíðar. Í ljósi framangreinds er réttlætanlegt og eðlilegt að lækka varanlega raunverulegt skatthlutfall fasteignaskatts.

Eins og áður segir eru fasteignaskattar verulega þung kostnaðarbyrði í rekstri fyrirtækja og ætla verður að þeir hafi þrýst verulega upp verðlagi, m.a. í gegnum leiguverð atvinnuhúsnæðis sem aftur endurspeglast í verðlagningu vöru og þjónustu. Mikilvægt er að sú frestun greiðslna fasteignaskatts sem kveðið var á um með 14. gr. laga nr. 25/2020 (pakki 1) hafi áhrif alla þá sem nýta atvinnuhúsnæði í rekstri sínum, óháð því hvort eru eigendur eða leigjendur. Atvinnufyrirtæki sem reka starfsemi í leiguhúsnæði hafa í ríkum mæli óskað viðræðna við leigusala um tímabundna lækkun húsaleigu og frestun á greiðslum í ljósi samdráttar og tekjufalls. Þar sem fasteignaskattar vega þungt við ákvörðun leiguverðs er hætt við að svigrúm leigusala sé afar takmarkað.

Húsnæðisfjárfesting

Fjárfesting í atvinnuhúsnæði mun raskast verulega á næstu mánuðum og hætt er við að hún taki hægt við sér að nýju þegar um hægist. Meðal fyrirsjáanlegra afleiðinga af heimsfaraldri COVID-19 eru umtalsverður samdráttur í íbúðafjárfestingu. Uppsafnaðri íbúðapörf hefur ekki verið mætt og hátt hlutfall ungs fólks býr enn í foreldrahúsum. Byggingargeirinn er vel í sveit settur til þess að fást við varnaðaraðgerðir vegna COVID-19. Möguleikar iðnaðarmanna til að leita vinnu utanlands, eins og tíðkaðist ríkulega í kjölfar hrunsins, eru afar takmarkaðir.

Byggingar eru varanleg verðmæti og viðhald þeirra er í raun viðhald eins mikilvægasta eignastofns landsmanna.

Vísitala byggingarkostnaðar hefur hækkað úr 142,1 í janúar 2019 í 147,1 í apríl 2020. Í ljósi atvinnuleysisaukningar má gera ráð fyrir að kaupmáttur landsmanna muni minnka, a.m.k. tímabundið. Stærstu aðilar í innflutningi byggingarefna eiga um þessar mundir birgðir af byggingarvörum sem nema verulegu verðmæti. Við það bætast birgðir hjá minni aðilum t.d. parket, flísar, hurðir o.s.frv.

Undir núverandi kringumstæðum hlýtur að teljast þjóðhagslega hagkvæmt að stuðla að neyslu og fjárfestingu einstaklinga, halda uppi atvinnustigi í byggingariðnaði, nýta fyrirbyggjandi birgðir byggingarvara og draga á sama tíma úr byggingarkostnaði, almenningi til hagsbóta.

Trygg heilbrigðisþjónusta

Sjálfstæð fyrirtæki í heilbrigðisþjónustu utan stofnana eru undanþegin skattskyldusviði virðisaukaskatts á grundvelli 1. tölul. 3. mgr. 2. gr. laga um virðisaukaskatt, nr. 50/1988. Vegna heimsfaraldurs COVID-19 er starfsemi slíkra fyrirtækja verulega skert og þjónustan liggur að mestu niðri. Tekjur fyrirtækjanna hafa þar með dregist verulega saman og jafnvel horfið algerlega. Þar með hefur aðgengi landsmanna að heilbrigðisþjónustu skerst.

Á meðan starfsemi heilbrigðisfyrirtækjanna er verulega takmörkuð skapast verulegt tækifæri til þess að vinna úrbætur á húsnæði og búnaði starfseminnar. Þegar halla fer undir lok faraldursins má gera ráð fyrir að töluverð uppsöfnuð þörf fyrir heilbrigðisþjónustu hafi skapast og því krefjast samfélagslegir hagsmunir þess að fyrirtækin verði í stakk búin til að takast á við að annast þjónustuna með hagkvæmum og skilvirkum hætti. Takmarkað og óvíst tekjustreymi dregur úr vilja til lánveitinga vegna framkvæmda. Þessu mætti mæta með því að draga tímabundið úr kostnaði fyrirtækjanna við að ráðast í framkvæmdir og endurbætur. Með slíku yrðu fyrirtækin hvött til þess að ráðast hratt í nauðsynlegan undirbúning fyrir komandi tíma.

Vanskil virðisaukaskatts

Með e-lið 7. gr. laga nr. 25/2020 (pakki 1) var nýju ákvæði til bráðabirgða bætt við lög um virðisaukaskatt. Í því er efnislega kveðið á um heimild Skattsins, að höfðu samráði við ráðherra, til að fella tímabundið eða ótímabundið niður álag skv. 27. gr. laganna undir slíkum kringumstæðum að utanaðkomandi eða óviðráðanleg atvik hamli almennt greiðslu virðisaukaskatts á réttum tíma.

Ljóst þykir að vegna afleiðinga af heimsfaraldri COVID-19 muni margir þurfa að grípa til þess ráðs að seinka skilum virðisaukaskatts. Að óbreyttu munu þeir þurfa að greiða dráttarvexti á vangoldinn skatt þegar skil dragast á langinn. Þrátt fyrir að dráttarvextir séu í sögulegu samhengi lágir um þessar mundir er hætt við að upp safnist fjármagnskostnaður sem erfitt getur reynst að vinna á.

Tillögur SVP

Í ljósi framangreindrar umfjöllunar leyfa SVP sér að leggja til breytingar á frumvarpinu. Með þeim er brugðist við þeim vandamálum sem lýst er í umsögninni. Í stuttu máli stefna tillögunar að eftirfarandi:

- I. Stuðla að íbúðafjárfestingu með því að tímabundið verði heimilað að endurgreiða byggjendum og eigendum íbúðarhúsnæðis og frístundahúsnæðis virðisaukaskatt vegna kaupa á byggingarvörum.
- II. Stuðla að skilvirkri og hagkvæmri heilbrigðisþjónustu með því að tímabundið verði heimilað að endurgreiða sjálfstæðum fyrirtækjum í heilbrigðisþjónustu virðisaukaskatt af vinnu og byggingarvörum.
- III. Draga úr fjármagnskostnaði atvinnurekenda með því að lækka tímabundið dráttarvexti vegna vanskila virðisaukaskatts.
- IV. Lækka varanlega rekstrarkostnaður atvinnurekenda með lækkun fasteignaskatts á atvinnuhúsnæði.
- V. Auka svigrúm til lækkunar á húsaleigu atvinnuhúsnæðis með því að heimila leigusala atvinnurekanda sem sótt gæti um frestun á greiðslum fasteignaskatts ef hann væri í eigin húsnæði að sækja um slíka frestun gegn því skilyrði að hún verði nýtt til tímabundinnar lækkunar eða frestunar leigugreiðslna.

Tillöqurnar eru svohljóðandi:

1. 3. gr. verði svohljóðandi:

Eftirfarandi breytingar verða á ákvæði til bráðabirgða XXXIII í lögum:

- a. Í stað orðanna „af vinnu manna sem unnin er“ í 1. mgr. komi: Af unninni vinnu manna og byggingarvörum sem keyptar eru og nýttar.
- b. Á eftir 2. mgr. komi ný málsgrein, er verður 3. mgr., svohljóðandi:

Á tímabilinu frá 1. maí 2020 til og með 31. desember 2020 skal endurgreiða veitendum heilbrigðisþjónustu utan stofnana, sbr. 1. tölul. 4. gr. laga um heilbrigðisþjónustu, nr. 40/2007 og 1. tölul. 3. mgr. 2. gr., sem reknir eru á einkaréttarlegum grundvelli, virðisaukaskatt sem þeir hafa greitt af unninni vinnu manna og byggingarvörum sem keyptar eru og nýttar innan þess tímabils við endurbætur eða viðhald húsnæðis sem nýtt er við þá starfsemi. Sama á við um

virðisaukaskatt af þjónustu vegna hönnunar eða eftirlits vegna framkvæmdanna.

- c. Við bætist ný málsgrein, er verður 5. mgr., svohljóðandi:

Ákvæði 1. mgr. nær á viðkomandi tímabili jafnframt til virðisaukaskatts af vinnu manna við um annað húsnæði sem er alfarið í eigu sveitarfélaga eða stofnana og félaga sem alfarið eru í eigu sveitarfélaga, enda sé húsnæðið skráð í fasteignaskrá Þjóðskrár Íslands.

2. Á eftir 3. gr. komi ný grein, svohljóðandi:

Við löginn bætist nýtt ákvæði til bráðabirgða, svohljóðandi:

Þrátt fyrir ákvæði 1. mgr. 28. gr. skal einvörðungu greiða ríkissjóði almenna vexti skv. 2. mgr. 10. gr. sbr. 4. gr. laga um vexti og verðtryggingu, nr. 38/2001, hafi virðisaukaskattur ekki verið greiddur innan mánaðar frá gjalddaga skv. 2. mgr. 24. gr. vegna uppgjörstímabila á árinu 2020.

3. Á undan 5. gr. komi ný grein, svohljóðandi:

Eftirfarandi breytingar verða á 3. gr. laganna:

- Í stað hlutfallstölunnar „1,32%“ í c-lið 3. mgr. laganna kemur: 1,25%.
- Í stað orðanna „hundraðshluta þá sem tilgreindir eru í a- og c-liðum 3. mgr. þessarar greinar, öðrum eða báðum staflaðum“ í 4. mgr. kemur: hundraðshluta sem tilgreindur er í a-lið 3. mgr.

4. Á eftir 6. gr. komi ný grein, svohljóðandi:

Við ákvæði til bráðabirgða XX bætist ný málsgrein, svohljóðandi:

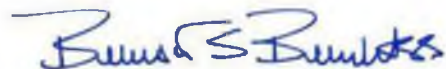
Leigusala atvinnurekanda sem á við tímabundna rekstrarörðugleika að stríða vegna tekjufalls skv. 1. og 2. mgr. er heimilt að óska eftir frestun á greiðslum fasteignaskatts skv. 1. og 2. mgr. af fasteign sem atvinnurekandinn leigir af leigusalanum svo fremi að hún sé nýtt til þess rekstrar sem örðugleikarnir varða. Það er skilyrði slíkrar frestunar að leiguverð af fasteigninni lækki, lækkunin sé í rétttri tiltölu við hlutfall fasteignaskatts af leiguverði og hún vari þann tíma sem frestunin varir.

Virðingarfyllt,

f.h. SVP – Samtaka verslunar og þjónustu

Andrés Magnússon
framkvæmdastjóri

Benedikt S. Benediktsson
lögfræðingur

Vestmannaeyjar, 28. apríl 2020

Efni: Umsögn um frumvarp til laga, þingskjal 1255 – 726. mál, um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru

Af hverju skiptir máli að sækja fram í nýsköpun núna?

Fyrirtæki og verkefni sem byggja á rannsóknum og þróun (R&Ð) geta virkað eins og vítamínsprautur fyrir hagkerfið og hafa jafnframt mikil séreinkenni.

- R&Ð eru arðbærustu hlekkir framleiðslukeðjunnar, þar sem mestur virðisauki liggur.
- Í R&Ð eru greidd há laun og miklar skatttekjur innheimtar.
- R&Ð er iðulega þess eðlis að það gengur ekki á takmarkaðar auðlindir og veitir öflugan stuðning og verðmætaukningu fyrir aðrar atvinnugreinar.
- R&Ð hafa einnig margföldunaráhrif virðisaukningar þegar kemur að verðmætasköpun innan hagkerfa vegna myndunar þekkingar sem er marg-nýtanleg.

Þetta skilja þær þjóðir sem leiða heiminn í framleiðslu og lífsgæðum. Þegar Kínverjar opnuðu hagkerfi sitt og settu það sem skýrt markmið að hækka efnahagsleg lífsgæði allra þegna sinna og verða leiðandi efnahagsveldi í veröldinni þá settu þeir mikla áherslu á eflingu R&Ð. Í Kína hefur verið nær línuleg fylgni á milli aukningu lífsgæða og aukningu á framleiðslu á íbúa og útgjöldum Kínverja í R&Ð. Fyrir aðeins örfáum árum tóku Kínverjar fram úr Bandaríkjamönnum í heildar útgjöldum til R&Ð. Bandaríkjamenn hafa frá Seinni heimsstyrjöldinni sett mikla áherslu á að hafa öflugt R&Ð starf í landinu sínu og í heilan mannsaldur hafa þeir leitt heimsbyggðina í útgjöldum til R&Ð. Styrkja- og hvatakerfi ríkisins í Bandaríkjunum í hátækni, sem er umfangsmikið, hefur skilað heiminum mikið af helstu tækniframförum síðustu aldar eins og þróun á eldflaugum, internetinu og GPS. Nær öll háframleiðslu hagkerfi í heiminum í dag hafa öflug opinber stuðningskerfi og skattaívilnanir fyrir nýsköpun og hafa verið að gefa í undanfarin ár eins og sjá má glögglega í árlegum úttektum alþjóðlegu ráðgjafa- og endurskoðunarfyrirtækjanna Ernst & Young og Deloitte á stuðningsumhverfi R&Ð hjá ríkjum.

Það er kapphlaup í heiminum að grípa næstu háframleiðslueiningarnar og tryggja að ný hugverk verði til í hagkerfum. Þar er til mikils að vinna. Tölvuleikurinn og hugverkið EVE Online hjá CCP hefur sem dæmi fært íslenska hagkerfinu yfir 100 milljarða króna eða 776 milljón dollara í gjaldeyristekjur á 17 árum. Gera má sér í hugarlund hversu miklar tekjur hafa komið af hugverkum fyrirtækja eins og Össurar, Marel og Íslenskrar erfðagreiningar eða hverjar framtíðartekjur af hugverkum fyrirtækja eins og Kerecis eða Nox Medical kunna að verða. Til viðbótar við gjaldeyristekjur byggist upp sérfræðiþekking og þekkingarmargfaldarar í atvinnulífið með rekstri þessara fyrirtækja en fjöldi sprotafyrirtækja sem eru stofnuð af fyrrum starfsmönnum stóru hugverkafyrirtækjanna telja í hundruðum.

Paul Romer, Nóbelsverðlaunahafi í hagfræði árið 2018 orðaði þetta svona:

*„Fjárfesting í **mannauði, nýsköpun og þekkingu** eru lykilþættir til að auka hagvöxt. [...] Sjálfbær árangur til lengri tíma byggist fyrst og fremst á **skýrri stefnumótun hins opinbera** [...] og stuðningur og ívilnanir til **rannsókna og þróunarmála** sem og menntamála eru forsenda framfara í samfélaginu.“*

Aðgerðir stjórnvalda skipta máli

Hugverka- og hátæknifyrirtækjum (fyrirtæki sem byggja á R&D) hefur fjölgað hratt á Íslandi á síðustu 20 árum. Þetta hefur gerst samfara aukinni áherslu stjórnvalda á stuðning við R&D í hagkerfinu eins og með innleiðingu endurgreiðslukerfisins eftir síðasta efnahagshrun og eflingu Tækniþróunarsjóðs. Þessi fyrirtæki mynda nú hina nýju fjórðu stoð í hagkerfinu sem árið 2018 jafnaði sjávarútveg þegar kemur að hlutfalli af vergri landsframleiðslu. Fjárfesting í hátækni- og hugverkaiðnaði hefur einnig verið að aukast hratt en árin 2015-2017 voru þrjú stærstu ár í sögu fjárfestinga á Íslandi í þessum geira. Nema fjárfestingarnar að meðaltali 94 milljónum dollara eða um 11 milljörðum kr. á ári.

Ísland er þrátt fyrir þetta ennþá einhæft auðlindahagkerfi og það sem einkennir slík hagkerfi eru miklar sveiflur og óstöðugleiki. Ísland varð enn meira auðlindahagkerfi við vöxt ferðaþjónustunnar og því enn háðara ytri efnahagsþáttum eins og olíuverði, sveiflum alþjóðlegra gjaldmiðla, leiðakerfis í flugsamgöngum, hreyfingu fiskistofna og hreyfingu fólks á alþjóðavísu svo dæmi séu tekin. Hugverka- og hátækniiðnaður er sveiflujafnari í þessari mynd og ef sá iðnaður hefði vaxið hraðar á Íslandi væri efnahagslega sviðsmyndin sem nú blasir við mun bjartari.

Hugverkaiðnaður er ekki eins og margar aðrar atvinnugreinar vegna þess að staðsetning og uppbygging hans er ekki föst við staðbundnar auðlindir. Þess vegna er þetta samkeppnisumhverfi þar sem laga- og stuðningsumhverfi ríkja skiptir miklu máli. Af þeim sökum væri eðlilegt og eftirsóknarvert takmark stjórnvalda að búa til umhverfi sem er samkeppnishæft alþjóðlega og eftirsóknarvert til að staðsetja öflug hugverk í.

Með fyrirbyggjandi tillögum um að hækka þak og hlutfall á endurgreiðslu vegna kostnaðar sem fellur til við R&D er stórt skref stigið í átt að því að auka samkeppnishæfni Íslendinga. Með fyrirbyggjandi hækkun verður Ísland samkeppnishæfara á sviði nýsköpunar og þróunar og stóreykur það líkurnar á að stóru hugverkfyrirtækin vaxi áfram hér og staðsetji ný verkefni og hugverk í íslenska hagkerfinu, að minni fyrirtæki vaxi og að ný fyrirtæki og störf verði til á þessu sviði.

Tillögurnar eru ekki langt frá því að setja Ísland meðal efstu ríkja í veröldinni þegar kemur að stuðningsumhverfinu. Ef hlutföll væru hækkuð upp að þeim hámarkum sem rúmast innan evrópska regluverksins myndi það þýða afnám þaks og hækkun prósentu m.v. ýmis fyrirbyggjandi skilyrði. Við þetta myndi Alþingi með einni ákvörðun búa til stórkostlega sóknar-auðlind fyrir hagkerfið þar sem að á Íslandi væri eitt öflugasta stuðningsumhverfi nýsköpunar og hugverkasköpunar í veröldinni. Erfitt er að leiða út ávöxtinn sem vænta mætti af slíkum breytingum en reikna má með að hann yrði ríkulegur. Vænta má ávaxta á sviði framleiðsluaukningar, fjölgunar hágæða starfa, erlendrar fjárfestingar og fjölbreyttara atvinnulífs sem ræður betur við sveiflur og ytri áföll. Þetta hefur reynsla annarra ríkja margoft sýnt.

Fyrirbyggjandi tillögum um hækkun þaks og hlutfalls á endurgreiðslu vegna kostnaðar við R&D er því fagnað á sama tíma og undirritaður hvetur þingmenn til að taka skrefið örlítið lengra og tryggja það að Ísland stökkvi upp í hæstu hæðir á alþjóðlega nýsköpunarmælikvarðanum (Global Innovation Index). Með því getum við nýskapað okkur út úr dýpstu kreppu síðustu 100 ára og búið til áhættuþolnara hagkerfi. Stór hluti af því að móta þá framtíðarmynd er í höndum Alþingis. Það er til mikils að vinna.

Virðingarfyllst,

Tryggvi Hjaltason

Formaður Hugverkaráðs Samtaka iðnaðarins

Viðauki 1 – Global Innovation Index

Öll ríki sem eru í topp 10 í Global Innovation Index og öll þau ríki sem skara fram úr í lífsgæðum, tekjum og framleiðslu eru að leggja mikla áherslu á að byggja upp öflugt stuðningsumhverfi fyrir rannsóknir og þróun. Sjá nánar hér: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2019-report>

- Í flestum tilfellum eru fleiri en ein stuðningsleið í boði fyrir fyrirtæki sem eru að stunda R&D.
- Í flestum tilfellum er skatta afsláttur eða endurgreiðsla á bilinu 15-45% af grunnkostnaði vegna R&D. Í a.m.k. 7 tilfellum af ríkjum sem eru fyrir ofan okkur í mælingum er ekkert þak og í flestum mun hærra þak en er á Íslandi (iðulega a.m.k. 2 milljarðar ISK).
- Þá fara sífellt fleiri ríki þá leið að velja svokallaða vaxtariðnaði sem byggja á hátækni og styðja sérstaklega við þá. Slík sérhæfing er talin gera stuðninginn skilvirkari. Dæmi um slíka iðnaði er t.d. tölvuleikjagerð, hugbúnaðargerð, kvikmyndagerð, orkuiðnaður og ýmsir aðrir hátæknigeirar.
- Í öðrum tilfellum setja stjórnvöld einhverskonar skilyrði um að vera í hátækniþróun, stunda nýja tegund af nýsköpun í hagkerfinu eða stuðla að ákveðinni framþróun sem talin er mikilvæg fyrir hagkerfið og þá opnast enn meiri stuðningur og ríkulegri frádrættir.
- Í nær öllum tilfellum leggja yfirvöld mikla áherslu á að kerfið sé aðgengilegt og rúm túlkun á hvað þrífst undir. Þó fara nokkur ríki þá leið að skilgreina sérstaklega launakostnað sem grunnstoð endurgreiðslu.

VIÐSKIPTARÁÐ ÍSLANDS

Nefndasvið Alþingis
Efnahags- og viðskiptanefnd
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík

Reykjavík, 28. apríl 2020

Efni: Frumvarp til fjárukalaga fyrir árið 2020, frumvarp til laga um fjárstuðning til minni rekstraraðila vegna heimsfaraldurs kórónuveiru, frumvarp til laga um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru og frumvarp til laga um Matvælasjóð (Mál nr.724, 725, 726 og 728)

Viðskiptaráð þakkar fyrir tækifærið til að veita frumvörpunum umsögn. Það er afar mikilvægt að stjórnvöld, líkt og landsmenn allir, ráðist í aðgerðir og bregðist við gjörbreyttum veruleika vegna COVID-19 faraldursins. Þess vegna er aðgerðapakki 2; *Varnir, vernd og viðspyrna gegn efnahagslegum og félagslegum áföllum* jákvætt innlegg. Áhrifin á samfélagið og þar með efnahagslífið eru á skala sem ekki hefur áður sést og hafa horfurnar fremur versnað heldur en hitt frá því að fyrsti pakinn kom fram. Mikilvægt er að stjórnvöld reyni í senn að milda höggið á fólk og fyrirtæki, sjái til þess að faraldurinn og aðgerðir hans vegna valdi sem minnstum skaða og búi í haginn fyrir viðspyrnu efnahagslífsins.

Aðgerðirnar eru fjölbreyttar og þingmálin samtals fjögur. Að þessu sinni vill ráðið leggja áherslu á eftirfarandi:

1	Almennt um stöðuna og viðbrögð stjórnvalda.....	2
1.1	Mesti efnahagssamdráttur frá upphafi mælinga er raunhæfur möguleiki	2
1.2	Viðspyrna atvinnulífs grunnforsenda velferðar.....	3
1.3	Forgangsroðun hins opinbera	3
2	Helstu efnahagsaðgerðir í pakka tvö – betri leiðir færar?.....	3
2.1	Mörg lítil fyrirtæki en fá störf	3
2.2	Að ganga lengra, einkum gagnvart ferðaþjónustu, gæti skilað miklum ávinningi	5
2.3	Önnur leið fær: Almenn fastkostnaðarlán í hlutfalli við tekjutap	6
2.4	Myndarlegur stuðningur við nýsköpun	7
2.4.1	Hvatar til aukinna rannsókna og þróunar (R&D)	8
2.4.2	Kría og fjármögnun í sprotumhverfi	9
2.5	Fyrirtækin standi námsmönnum einnig til boða	11
2.6	Afturvirk jöfnun tekjuskatts – skynsamlegt úrræði sem gengur of skammt.....	11
2.7	Eftirlit með framkvæmd lána	13

1 Almennt um stöðuna og viðbrögð stjórnvalda

1.1 Mesti efnahagssamdráttur frá upphafi mælinga er raunhæfur möguleiki

Um miðjan febrúar, áður en landsmenn gerðu sér fyllilega grein fyrir ógninni sem stafar af kórónaveirunni, leit út fyrir að árið yrði þungt fyrir efnahagslíf landsins. Til að mynda spáði Seðlabankinn þá innan við 1% hagvexti í ár og auknu atvinnuleysi. Síðan þá hefur staðan versnað með hverri vikunni og í dag má segja að það sé raunhæfur möguleiki að nær engir erlendir ferðamenn komi til landsins það sem eftir lifir árs. Við blasir efnahagssamdráttur sem er að öllum líkindum meiri en árið 2009, líklega sá mesti í heila höld og jafnvel frá upphafi hagsmælinga árið 1870.

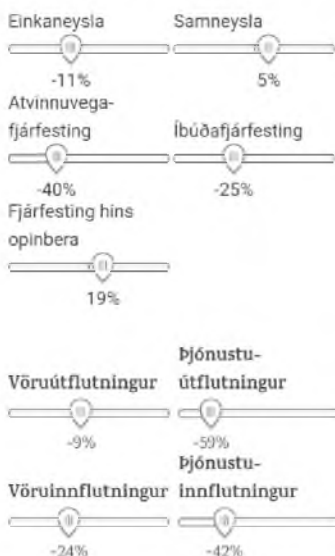
Óvissan er gríðarleg, ógnin fordæmalaus í nútímahagkerfi og áfallið þess eðlis að hefðbundin haglíkön ná illa að fanga stöðuna. Til glöggvunar hefur Viðskiptaráð sett fram [sviðsmyndalíkan](#) sem er opið öllum til að spreyta sig á. Sé líkanið opnað birtist þar ákveðin grunnsviðsmynd sem er býsna dökk en þó raunsæ fyrir árið 2020 en síðan er gert ráð fyrir að undirliðir landsframleiðslu fylgi sögulegri þróun frá og með árinu 2021. Í sviðsmyndinni verður samdráttur landsframleiðslu á þessu ári 13%, eða sá mesti í heila öld. Einn og sér leiðir samdrátturinn til mikils halla á ríkissjóði, án þess að tillit sé tekið til þeirra aðgerða sem boðaðar hafa verið. Þar sem staða ríkisfjármála er almennt góð, vextir lágir en staða efnahagsmála grafalvarleg gerir Viðskiptaráð ekki athugasemd við að hallinn verði enn meiri en horfur voru á við fyrri fjárákalog í mars.

Mynd 1

Skjaskot úr sviðsmyndalíkani Viðskiptaráðs

Forsendur sviðsmyndar

Raunbreyting undirliða VLF árið 2020

Niðurstöður

- Dýpt kreppunnar er -13% sem samsvarar 379 milljarða króna lækkun landsframleiðslu frá 2019.
- Landsframleiðslu á mann árið 2019, 8,2 milljónir króna, verður aftur náð árið 2028 miðað við sviðsmyndina og mannfjöldaspá Hagstofunnar.
- Uppsafnað tap landsframleiðslu frá 2019 er 1120 milljarðar króna eða sem nemur rekstri Landspítalans í 16 ár og öllum launum og tengdum gjöldum á Íslandi í 8 mánuði*

Heimild: Grid og Viðskiptaráð Íslands. *Miðað við rekstrargjöld Landspítalans 2018 þar sem ársreikningur 2019 liggur ekki fyrir. Laun og tengd gjöld árið 2019

Með þeim fyrirvara að framangreind sviðsmynd sé ekki endilega líklegri en aðrar má nefna að uppsafnað tap landsframleiðslu í þeirri sviðsmynd nemur kostnaði Landspítalans í 16 ár og launakostnaði allra á íslenskum vinnumarkaði í 8 mánuði. Ekki þarf frekari orð um hve mikið er í húfi en nálgast má nánari skýringar á sviðsmyndinni [á vef Viðskiptaráðs](#).

1.2 Viðspyrna atvinnulífs grunnforsenda velferðar

Í ljósi þess hve mikið er í húfi, einkum vegna atvinnuleysis á „biblískum skala“ og hruns í gjaldeyristekjum, ætti forgangsatriði stjórnvalda að vera að leita leiða til að atvinnulífið komist sem fyrst aftur á lappir. Það útilokar ekki aðrar góðar aðgerðir sem nú eru boðaðar eins og verndun viðkvæmra hópa og eflingu geðheilbrigðisþjónustu. Aðalatriðið er að vernda störf og kaupmátt með því að byggja upp og styðja við öflugt atvinnulíf.

Hægt er að ná utan um þetta mikilvægi með mörgum leiðum en ein sú einfaldasta og nærtækasta nú er að byrja að hugsa um lífsnauðsyn utanríkisviðskipta fyrir örpjóð eins og Ísland. Nær öll svið samfélagsins krefjast innflutnings vöru. Sá innflutningur verður ekki til án öflugs útflutnings sem skapar gjaldeyristekjur. Þar að auki er öflugur útflutningur forsenda þess að lífeyrissjóðir dreifi eignum sínum meðal annars erlendis svo við eigum ekki alla framfærslu okkar í ellinni undir framvindunni í litlu einhæfu hagkerfi. Þessi öflugi útflutningur krefst öflugs atvinnulífs og einkaframtaks. Forgangsverkefnið er því að efla útflutning á ný og atvinnulífið í heild.

1.3 Forgangsroðun hins opinbera

Í ljósi þess hve mikið höggið er á efnahagslífið í heild sinni blasir við að flestir munu finna fyrir því að einhverju leyti og æskilegt er að höggið dreifist. Í umræðu um stöðu ríkistofnana og -starfsmanna í því samhengi hefur tvennu verið ruglað talsvert saman: Annars vegar að ríkissjóður sé rekinn með sem minnstum halla og hins vegar því að ríkið forgangsraði á skynsamlegan hátt þegar það er einfaldlega minna til skiptanna í hagkerfinu.

Sem fyrr segir gerir Viðskiptaráð ekki athugasemd við að ríkissjóður sé með verulegum halla í ár. Hvernig sá halli er fjármagnaður skiptir þó máli og mikilvægt er að ríkið gangi ekki of langt þannig að hér verði verulegt verðbóluskot. Aftur á móti blasir því miður við, ef afleiðingar kreppunnar vara næstu ár og misseri, að opinberir starfsmenn og -stofnanir geta almennt ekki verið undaskildar afleiðingum þess rétt eins og efnahagslífið allt. Mikilvægt er að stjórnvöld viðurkenni þennan veruleika fyrr frekar en seinna svo hægt sé að forgangsraða á sem skynsamlegastan hátt í breyttum heimi. Þannig má skerpa á baráttunni við afleiðingar COVID-19 en jafnframt styðja betur við uppbyggingu atvinnulífsins, sem aftur er forsenda velsældar þegar fram í sækir.

2 Helstu efnahagsaðgerðir í pakka tvö – betri leiðir færar?

2.1 Mörg lítil fyrirtæki en fá störf

Í aðgerðapakka stjórnvalda sem kynntur var í síðustu viku er aðaláherslan lögð á mjög lítil fyrirtæki í því sem lítur að vörnum. Í raun má segja að beinar efnahagsaðgerðir snúi nær einvörðungu að þeim hvort sem horft er til stuðningslána, lokunarstyrkja og jöfnunar tekjuskatts. Frumvarp um fjárstuðnings til minni rekstraraðila felur meðal annars í sér lokunarstyrki til fyrirtækja sem tímabundið þurftu að hætta alveg eða draga verulega úr atvinnustarfsemi vegna tilmæla hins opinbera um takmarkanir á samkomum og hafa orðið af verulegum tekjum af þeim sökum. Þá er lagt til að ríkissjóður ábyrgist að fullu stuðningslán frá lánastofnunum til minni rekstraraðila vegna tekjutaps vegna faraldursins. Viðskiptaráð tekur undir að lítil fyrirtæki séu berskjölduð fyrir áhrifum veirunnar og því sé skynsamlegt að veita þeim sérstakan stuðning. Þó má gera nokkrar athugasemdir við útfærslu þeirrar áherslu.

Í fyrsta lagi eru skilgreiningar á litlum fyrirtækjum þröngar og fjárhæðarmörk lág svo aðgerðirnar ná almennt til mjög lítilla fyrirtækja en ekki millistórra og stærri. Við kynningu aðgerðanna hefur komið fram að þær séu sniðnar að minni fyrirtækjum, litlum og meðalstórum. Viðskiptaráð furðar sig á þessu í ljósi þess að í lögum um ársreikninga er stærð fyrirtækja skilgreind á eftirfarandi vegu: *örfélög* með veltu undir 40 m. kr., *lítill félög* með veltu undir 1,2 ma. kr., *meðalstór félög* með veltu undir 6 ma. kr. og *stór félög* með veltu yfir 6 ma. kr. Til að uppfylla skilyrði stuðningsláns þurfa tekjur félags árið 2019 að vera að lágmarki 9 m.kr. og að hámarki 500 m. kr. Það er því ljóst að aðgerðin nær ekki til millistórra fyrirtækja og í raun einungis til hluta lítilla fyrirtækja – þó allra örfyrirtækja. Það er því ekki rétt að fjalla um stuðningslánin sem aðgerð til aðstoðar litlum og meðalstórum fyrirtækjum.

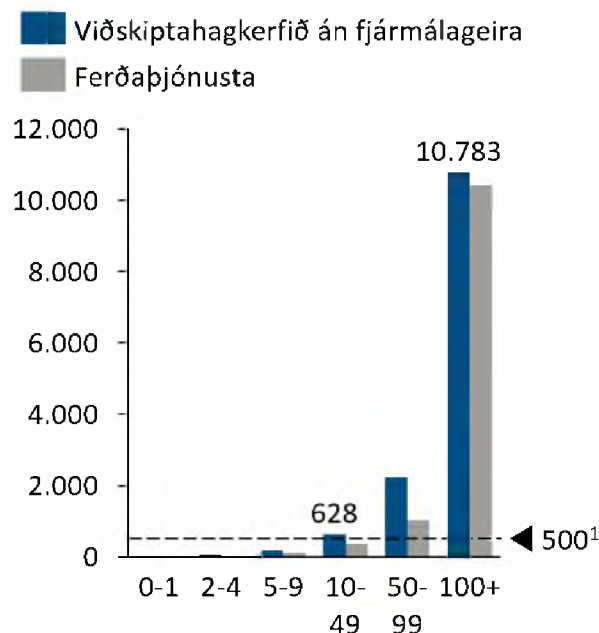
Þá nemur lokunarstyrkur aðeins 2,4 milljónum króna að hámarki og hámark tekjuskattsjöfnunar er 20 m.kr (sem frumvarp um frekari aðgerðir vegna kórónuveiru felur í sér). Til að setja þetta í einfaldara samhengi má sjá á mynd 2 að fyrirtæki með 10-49 starfsmenn eru að meðaltali með ríflega 600 milljóna króna veltu. Úrræðin ná því ekki til þeirra fyrirtækja þar sem bróðurpartur landsmanna starfar. Þetta á ekki síður við ferðapjónustuna en miðað við nýjustu tölur störfuðu 82% starfsfólks í ferðapjónustu hjá fyrirtækjum með 10 eða fleiri starfsmenn en í viðskiptahagerfinu í heild er hlutfallið lægra eða 72%. Þó talað sé um að úrræðin nái til margra fyrirtækja er það í besta falli hálf sagan því horfa þarf jafnframt til hvar fjöldi starfa liggur.

Mynd 2

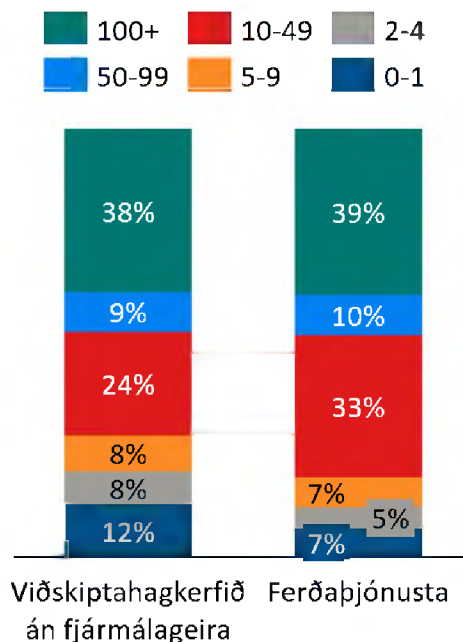
Velta og skipting starfsmanna eftir stærð fyrirtækja árið 2017

Milljónir króna á verðlagi 2020 og hlutfall eftir fjölda starfsmanna

Meðalvelta eftir fjölda starfsmanna

Dreifing heildarfjölda starfsmanna

Heimild: Hagstofa Íslands

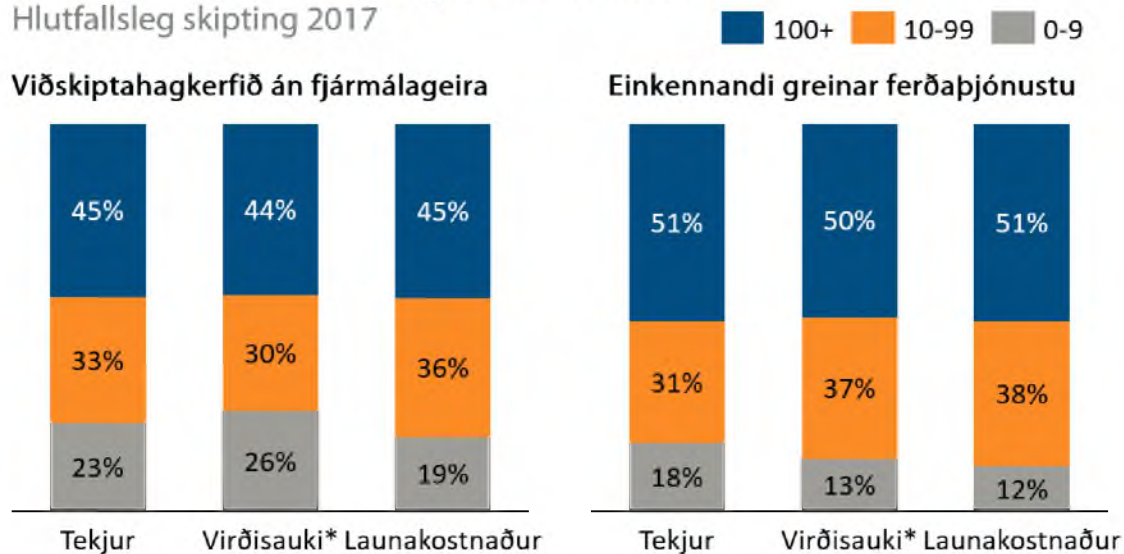
¹ Veltumörk stuðningslána eru 500 m.kr.

Í öðru lagi, og sem afleiðing af þröngri skilgreiningu á smærri fyrirtækjum, ná úrræðin einungis til lítils hluta hagkerfisins þó þau nái til meirihluta fyrirtækja, einnig í ferðapjónustu (mynd 3). Sem dæmi má nefna að 87% af framlagi ferðapjónustu til landsframleiðslu varð til í fyrirtækjum með 10 starfsmenn eða fleiri, en hlutfall þetta var um 74% í hagkerfinu í heild.

Mynd 3

Dreifing tekna virðisauka og launakostnaðar

Hlutfallsleg skipting 2017

Heimild: Hagstofa Íslands. *Vinnsluvirði á þáttavirði

Í þriðja lagi eru brúarlán sem eru einkum ætluð stærri og meðalstórum fyrirtækjum enn ekki komin í gagnið og mikil óvissa ríkir um hvenær svo verður. Svo virðist sem skilyrði þeirra séu matskennd og hefur ferlið tekið afar langan tíma í ljósi aðstæðna. Því væri æskilegt að stjórnvöld myndu opna á að fleiri fyrirtæki njóti þeirra úrræða sem eru í boði eða endurhugsi nálgunina.

Fleiri agnár eru á úrræðunum. Til dæmis segir velta fyrirtækja ekki nema hálfa söguna um umfang starfsemi þeirra. Fyrirtæki sem er með 2.000 milljónir króna í veltu getur t.a.m. haft jafn umfangsmikla starfsemi og sama fjölda starfsmanna og fyrirtæki með 500 milljóna króna veltu. Þá má færa rök fyrir því að lokunarstyrkir ættu að ná til fleiri fyrirtækja heldur en einungis þeirra sem var gert að loka þar sem áhrif samkomubanns á eftirspurn eru geigvænleg (sjá aðra leið í 2.3).

2.2 Að ganga lengra, einkum gagnvart ferðaþjónustu, gæti skilað miklum ávinningi

Stjórnvöld hafa verið gagnrýnd fyrir að ganga ekki lengra í að bjarga fyrirtækjum sem hafa orðið fyrir algjöru tekjufalli, einkum í ferðaþjónustu. Það er skiljanlegt að ríkið sé hikandi við að ganga lengra í ljósi mikillar óvissu á heimsvísu.

Viðskiptaráð telur þó að tækifæri og rök séu fyrir því að koma til móts við gagnrýnina að einhverju leyti. Ísland á gríðarlega mikið undir því að ferðaþjónustan verði tilbúin þegar markaðir opnast á ný enda hefur mörg hundruð milljörðum króna verið fjárfest í þeim geira að ótöldum þeim mikla og sérhæfða mannauði sem þar hefur orðið til síðustu ár. Að tryggja að ferðaþjónustan verði reiðubúin þegar kallið kemur er mikið keppikefli og gæti skilað margföldum ávinningi fyrir þjóðarbúið. Öflugri stuðningur gæti náð því markmiði, en í ljósi þess hve staðan er óljós og enginn veit hvenær og hve hratt ferðaþjónustan getur farið aftur af stað, eru takmörk fyrir því hversu langt skuli ganga. Algjörlega óháð stuðningi stjórnvalda er ljóst að ferðaþjónustan ásamt fleiri atvinnugreinum mun þurfa að fara í gegnum sársaukafulla endurskipulagningu.

Með þetta í huga ættu stuðningslán, jöfnun tekjuskatts, brúarlán og lokunarstyrkir og almennt þau úrræði sem ráðist er í til að verja efnahagslífið að ná tveimur markmiðum. Annars vegar að útvega fyrirtækjum líflínu í gegnum mesta storminn á meðan staðan skýrist. Hins vegar að gera nauðsynlega

aðlögun og endurskipulagningu sársaukaminni, sem aftur gerir t.d. ferðaþjónustu fyrr reiðubúna til að stökkva af stað þegar ferðamenn snúa aftur.

2.3 Önnur leið fær: Almenn fastkostnaðarlán í hlutfalli við tekjutap

Með allt ofangreint í huga vill Viðskiptaráð leggja til að stjórnvöld kanni betur og útfæri markvissari leið til stuðnings fyrirtækja sem byggir á því að styðja við fastan kostnað í anda þess sem [Norðmenn hafa kynnt](#). Slíkt úrræði gæti hjálpað fjölbreyttari fyrirtækjum, náð betur til ferðaþjónustunnar, bjargað fleiri störfum og virðist almennt vænlegra til árangurs án þess að vera endilega kostnaðarsamara fyrir ríkissjóð.

Úrræðið er í grundvallaratriðum stuðningslán þannig að fyrirtæki fái lán frá ríkinu á meginvöxtum Seðlabankans. Það sem er helst frábrugðið er að það byggir á föstum kostnaði og hægt væri að fá lán fyrir allt að 80% af föstum kostnaði, í hlutfalli við tekjutap umfram ákveðin mörk tekjutaps frá fyrra ári, t.d. 25%. Fjárhæðarmörk lánsins gætu verið 500 milljónir króna og lánin veitt fyrir kostnaði í þrjá mánuði. Í Noregi og Danmörku þar sem er um beinan styrk að ræða en ekki lán eru fjárhæðarmörkin til samanburðar rúmur einn milljarður íslenskra króna.

Með því að miða sérstaklega við tekjutap og fastan kostnað er hægt að miða lánum frekar þangað þar sem þeirra er mest þörf. Þannig fær fyrirtæki sem er með 100% tekjutap og situr uppi með fremur háan fastan kostnað hærri fjárhæð að láni en fyrirtæki sem varð fyrir 50% tekjutapi og er með fremur háan fastan kostnað. Við blasir að stuðningslánið gera ekki greinarmun þarna á milli en beintenging er við umfang tekjutaps og fasts kostnaðar í fastkostnaðarlánum. Með þessu er hægt að hækka fjárhæðarmörkin talsvert til að ná til lítilla og millistórra fyrirtækja án þess endilega að auka umfangið sem er metið á um 28 milljarða í greinargerð frumvarpsins. Nánari tillögu má sjá á mynd 4.

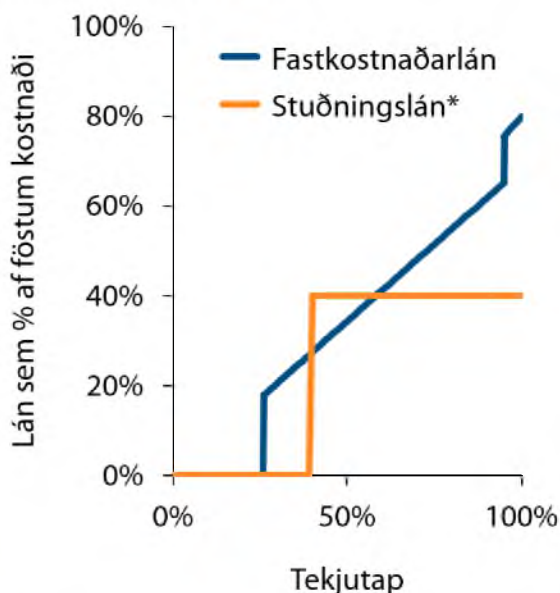
Mynd 4

Tillaga að útfærslu fastkostnaðarlána

Helstu atriði

- Fastur kostnaður í 3 mánuði. Tekjutap a.m.k. 25% milli ára. Hámark 500 milljónir króna samtals. Skilyrði að fyrirtæki séu í skilum á opinberum gjöldum.
- $Lán = 0,8 * x (\text{Tekjutap í \% á 2F}) \times (\text{Fastur rekstrarkostnaður á 2F})$. *0,9 hjá fyrirtækjum sem var gert að loka.
- Lán ber meginvexti Seðlabankans og greiðist til baka á 3 árum. Hluti lánsins fellur niður í hlutfalli við að tekjutap ársins í heild sinni.
- Rekstrarliðir til stofns fasts kostnaðar:
 - 100% af föstum kostnaði auk vaxtagjalda
 - 50% af rekstrarkostnaði sem er ekki hægt að skipta í fastan og breytilegan kostnað
 - Launakostnaður eftir nýtingu hlutabótarleiðar ef tekjur lækka um meira en 95%

Útgreitt lán í samhengi við tekjutap og fastan kostnað að meðtöldum 25% af launakostnaði

*Að því gefnu að stuðningslánið sé 40% af föstum kostnaði en ekki eru forsendur til að meta hvað sé algengt hlutfall. Aðalatriðið er að hlutfallið er það sama skv. stuðningslánum, óháð tekjutapi umfram 40%.

Öll úrræði hafa kosti og galla en eins og margir hafa bent á, þar á meðal Viðskiptaráð, getur mikil lántaka og uppsafnaðir greiðslufrestir takmarkað getu fyrirtækja til að spyrna við fótum. Því má útfæra lánið þannig að það falli niður að hluta að fyrirframgefnum skilyrðum, einkum ef fyrirtækin ná sér ekki hratt aftur á strik. Annar ókostur er að það gæti reynst erfitt að sannprófa hratt og örugglega hvort fyrirtæki uppfylli skilyrði fyrir ákveðinni lánsfjárhæð. Þetta má leysa með því að hafa almennt mjög einföld og auðþrófanleg skilyrði fyrir útgreiðslu lánsins því tíminn er naumur. Aftur á móti myndi endurgreiðslutíminn vera styttri og vextir hærri ef í ljós kemur að fyrirtæki sótti um lán sem var í engum takti við raunverulegt tekjutap og fastan kostnað. Einnig er galli að stundum er óljóst hvaða rekstrarkostnaðarliðir eru fastir. Í þeim tilfellum má gera ráð fyrir að ákveðið hlutfall slíkra rekstrarkostnaðarliða sé fast, t.d. 50% eins og á mynd 4. Þá þarf að horfa á fastkostnaðarlánin í samhengi við önnur úrræði eins og brúarlán og hugsanlegt að stuðningslán útfærð sem fastkostnaðarlán geti tekið þungan af brúarlánum.

Með þessari útfærslu myndu þúsundir fyrirtækja fá tímabundið andrými til að komast í gegnum storminn og vera reiðbúin til að skapa störf og stuðla að endurreisn, einkum ef bjartsýnni sviðsmyndir rætast. Ef ekki, þá nýtist andrýmið til að endurskipuleggja reksturinn og hagræða til að takast á við breyttan veruleika, sem mun aftur koma til góðs þegar líf landsmanna og í okkar helstu viðskiptalöndum kemst smám saman í fyrra horf.

2.4 Myndarlegur stuðningur við nýsköpun

Viðskiptaráð telur skynsamlegt af stjórnvöldum að horfa sérstaklega til nýsköpunar í viðbrögðum sínum við Covid krisunni. Ánægjulegt er að horft sé til stærri jafnt sem smærri nýsköpunarfyrirtækja

með fjölbreyttum stuðningi. Jafnframt er jákvætt að ekki sé einungis horft til þess að mæta bráðavanda heldur að hvatt sé til þess að undirbúningur að uppbyggingu sé hafinn.

Rétt er að geta þess að öflugur nýsköpunar- og hugverkaiðnaður verður ekki byggður á einni nóttu heldur þarf að byggja upp þekkingu og getu með fjárfestingum yfir lengri tíma. Því er ekki hægt að líta á nýsköpun sem einhverskonar varaafstöð verðmætasköpunar sem grípa má til þegar annað þrýtur. Aftur á móti má benda á að nú þegar efnahagssumsvif fara töluvert minnkandi er umframgeta í hagkerfinu, sem tilvalið er að nýta til þess að vinna að þróun nýrra vara og þjónustu. Því er ánægjulegt að hið opinbera fjárfesti bæði beint í nýsköpun en efli einnig hvata fyrir einkaaðila til þess að gera slíkt.

2.4.1 Hvatar til aukinna rannsókna og þróunar (R&D)

Stærsta einstaka aðgerðin er efling endurgreiðslna vegna kostnaðar við rannsóknir og þróun (R&D), annars vegar með hækkun endurgreiðsluhlutfalls en hins vegar með hækkun þaks á hámarkskostnaði til útreiknings endurgreiðslu. Viðskiptaráð fagnar þessari aðgerð sem og flýtingu greiðslna fyrir árið 2019 en vert er að benda á að aðgerðin hefur ólíka þýðingu fyrir fyrirtæki eftir því hvar þau eru á æviskeiðinu. Þegar kemur að stærri og rótgrónari fyrirtækjum hefur aðgerðin þá þýðingu að hægt verður að nýta stærri hluta starfsmanna í þróunarverkefni sem getur einnig þýtt að færri einstaklingar munu þurfa að nota hlutabótaleiðina eða að lækka megi starfshlutfall minna en ella, sem hefur jákvæð áhrif á stöðu ríkissjóðs. Ómögulegt er að reikna með nákvæmum hætti hver nettó áhrifin af eflingu R&D kerfisins verða, en leiða þó má líkum að því að á móti útgjöldum vegna endurgreiðslu vegi hækkun starfshlutfalla eða fjölgun starfa á þessu sviði þungt.

Fyrir minni fyrirtæki eða fyrirtæki í startholunum má segja að aðgerðin veiti ákveðið súrefni. Í tilviki minni félaga þýðir hækkun endurgreiðsluhlutfalls upp í 25% að það hlutfé sem félagið hefur safnað nýtist lengur en ella. Þetta er sérstaklega mikilvægt nú, þegar erfiðara er að sækja fjármagn vegna óvissu og hafta.

Aftur á móti telur Viðskiptaráð að skynsamlegt hefði verið að ganga lengra í hækkun endurgreiðsluhlutfalls vegna R&D og nýta að fullu þær heimildir sem ríkið hefur til slíkra aðgerða skv. EES-samningnum. Hámarkshlutfall endurgreiðslu vegna þróunarverkefna eins og það hefur verið skilgreint í 15 gr. laga nr. 152/2009 um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki og samræmist skuldbindingum vegna EES-samningsins er sem hér segir:

- 45% fyrir lítil fyrirtæki, sem eru með færri en 50 starfsmenn og árlega veltu undir 10 milljónum evra og/eða efnahagsreikning undir 10 milljónum evra
- 35% fyrir meðalstór fyrirtæki, sem eru með 50-250 starfsmenn og árlega veltu undir 50 milljónum evra og/eða efnahagsreikning undir 43 milljónum evra
- 25% fyrir stór fyrirtæki, sem fara yfir fjölda starfsmanna, veltu og/eða efnahagsreikningsmörk sem kveðið er á um í tilviki meðalstórra fyrirtækja¹

Ennfremur er í lögunum heimild til þess að veita hærri endurgreiðslu vegna kostnaðar við verkefni sem teljast rannsókna- eða samstarfsverkefni. Það er því ekki þannig að gengið sé út frá því að sömu reglur gildi um rannsókna- og þróunarverkefni í evrópsku regluverki heldur er sitthvort hámarkshlutfallið fyrir hvora tegund verkefnis. Á Íslandi hefur hins vegar verið endurgreitt sama hlutfall óháð tegund verkefnis.

Samkvæmt lögunum er því heimilt að greiða 70% af heildarupphæð kostnaðar vegna rannsókna og 80% vegna samstarfsverkefna fyrir lítil fyrirtæki, 60% vegna rannsókna og 75% vegna

¹ Sjá 2. mgr. 15. gr. laga nr. 152/2009 um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki

samstarfsverkefna fyrir meðalstór fyrirtæki og 50% vegna rannsókna og 65% vegna samstarfsverkefna þegar um er að ræða stór fyrirtæki. Þrátt fyrir að tilefni geti verið fyrir stjórnvöld að skoða hvort réttast væri að aðskilja meðferð endurgreiðslna fyrir rannsóknir annars vegar og þróun hins vegar þegar til lengri tíma er lítið, telur Viðskiptaráð það ekki viðeigandi í núverandi árferði enda markmið laganna að mæta bráðavanda. Þær lausnir sem settar eru fram verða að geta komið til framkvæmda innan vikna eða mánaða en líklegt er að flækjustig af því að aðskilja rannsóknaverkefni og þróunarverkefni í framkvæmd laganna sé of mikil til þess að skynsamlegt sé að gera breytinguna hér og nú.

Viðskiptaráð hvetur því nefndina til þess að breyta þessu atriði í meðferð sinni og efla enn frekar stuðningskerfið fyrir lítil- og meðalstór fyrirtæki þannig að það taki mið af hámarki þróunarverkefna þ.e. 35% fyrir meðalstór fyrirtæki og 45% fyrir lítil fyrirtæki. Yrði það gert þyrfti þó að huga að því að heildarstuðningur hins opinbera má aldrei fara yfir það hlutfallsmark sem vikið var að hér að ofan. Það myndi þýða að draga þyrfti frá aðra opinbera styrki t.a.m. úr tækniþróunarsjóði frá endurgreiðslum vegna R&D. Slíkt ætti þó að vera nokkuð auðvelt í framkvæmd enda fer Rannís með umsjón flestra styrkveitinga hins opinbera þegar kemur að R&D og samþykkt verkefna þegar kemur að endurgreiðslum vegna R&D. Jafnframt telur ráðið að nefndin ætti að breyta frumvarpinu á þann hátt að útvíkka hækkun þaks og endurgreiðsluhlutfalls fyrir árið 2019 þ.a. hækkunin kæmi til útgreiðslu nú strax í ár.

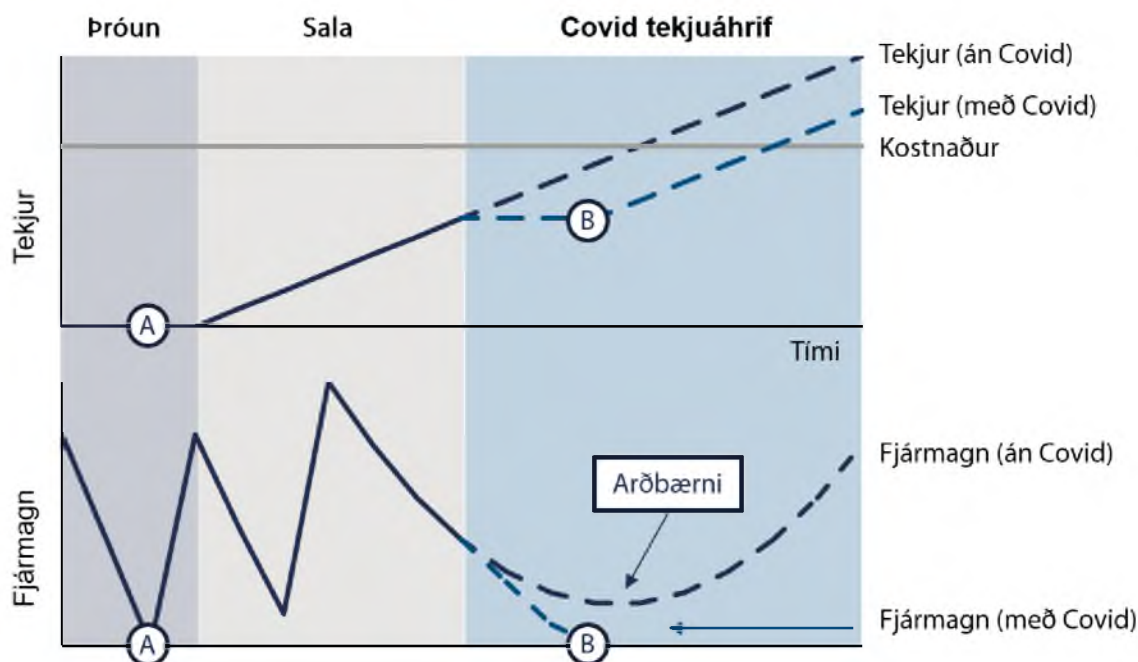
2.4.2 Kría og fjármögnun í sprotaumhverfi

Önnur veigamikil aðgerð í þágu nýsköpunar í öðrum pakka stjórnvalda lýtur að fjármögnunarumhverfi sprota, hvort tveggja í ljósi núverandi ástands en einnig þegar kemur að uppbygginu til framtíðar. Sprota- og vaxtarfyrirtæki geta orðið fyrir töluverðum röskunum á starfsemi sinni vegna COVID-19 en að mati Viðskiptaráðs getur vandinn haft fyrst og fremst tvær birtingarmyndir. Annars vegar er varðar félög sem eru enn í hönnun og þróunarferli og hafa engar tekjur eiga ekki kost á fjármögnun vegna hafta og óvissu sem nú ríkir. Hins vegar varðandi félög sem eru komin í sölu- og markaðssetningu en eru enn með neikvætt fjárflæði. Slík félög reiða sig á hraðan tekjuvöxt til þess að stemma stigu við fjármagnsþörf en forsendur fyrir slíkum vexti eru í mörgum tilvikum brostnar vegna faraldursins.

Mynd 5

Lífvænlegir sprotar geta orðið gjaldþrota vegna Covid-19

Sýnidæmi um tvenn möguleg áhrif Covid-19 á lífsferli sprota

- (A) Lífvænlegur sproti sem enn stendur að hönnun og þróun vöru getur ekki sótt sér fjármagn á tímum Covid þar sem slíkt er einfaldlega ekki í boði. Samfélagslegur ávinningur sem hefði annars orðið skilar sér því aldrei.
- (B) Lífvænlegur sproti sem er byrjaður í sölu- og markaðsstarfi en með neikvætt fjárflæði getur orðið gjaldþrota vegna þess að tekjur hætta að vaxa og fjármagn er einfaldlega ekki í boði. Samfélagslegur ávinningur sem hefði annars orðið skilar sér því aldrei.

Þegar kemur að aðstoð vegna bráðavanda vegur hin svokallaða Stuðnings-Kríu þyngst en úrræðinu er ætlað að veita fjármagn til lífvænlegra sprota- og vaxtarfyrirtækja. Útfærsla liggur ekki endanlega fyrir en Viðskiptaráð fagnar þó fyrirætluninni. Í grunninn er Stuðnings-Kríu ætlað að veita mótframlag gegn fjárfestingum einkafjárfesta í sprotafyrirtækjum. Viðskiptaráð telur úrræðið líklegt til þess að létta á róðrinum fyrir sprotafyrirtæki. Þó telur Viðskiptaráð að þær fjárhæðir sem ætlaðar eru í verkið séu ólíklegar til að duga til. Til stendur að veita 1.200 milljónum króna til viðbótar í Kríu en af því framlagi rennur aðeins hluti til Stuðnings-Kríu. Ljóst er að samhengi þeirra vísissjóða sem eru virkir í dag er sú upphæð heldur hófleg en virkir vísissjóðir eru samtals um 25-30 milljarðar króna að stærð.

Þegar kemur að uppbyggingu til framtíðar hefur ríkisstjórnin tilkynnt um flýtingu á stofnun Kríu, stuðningssjóðs við nýsköpun, sem er mikilvægt skref enda hafa verið áhyggjur af því að tafir á stofnun Kríu gætu hægt mjög á nýsköpunarumhverfinu. Þetta er mikilvægt skref sem hvetur til stofnunar fleiri vísissjóða sem er sérstaklega mikilvægt á þessum tímum enda er óvíst hvernig COVID kreppan leikur þá sjóði sem nú eru virkir. Hætta er á að slælegt gengi vísissjóða vegna kreppunnar letji stofnanafjárfesta til þess að fjárfesta í nýsköpun á sama tíma og ljóst er að endurfjármagna þarf mikið af stærri atvinnuvegum landsins sem krefst verulegra fjárfestinga. Því er sérstaklega mikilvægt nú að ríkið stigi inn með afgerandi hætti og skapi hvata fyrir stofnanafjárfesta til að leggja fjármagn í nýsköpun. Því fagnar Viðskiptaráðs sérstaklega flýtingu Kríu.

Loks er einnig mikilvægt skref að heimila lífeyrissjóðum að eiga stærri eignarhlut í einstaka vísissjóðum og Viðskiptaráð styður fyrirætlanir um að hækka hámarkseignarhlutdeild lífeyrissjóða úr 20% í 35%.

2.5 Fyrirtækin standi námsmönnum einnig til boða

Gert er ráð fyrir 2.200 m.kr. til sérstaks átaks til að fjölga tímabundnum störfum fyrir námsmenn 18 ára og eldri á komandi sumri sem eiga engan eða takmarkaðan rétt til atvinnuleysisbóta. Með átakingu eiga að verða til 3.000 tímabundin störf í sumar fyrir námsmenn hjá opinberum stofnunum og sveitarfélögum. Viðskiptaráð tekur undir markmiðið og telur nauðsynlegt að tryggð séu úrræði fyrir námsmenn en telur rétt að útfæra þessa lausn á aðra vegu.

Fjöldmörg fyrirtæki ráða til sín sumarstarfsfólk ár hvert. Vegna samdráttar sökum COVID-19 er lítið um að fyrirtæki geti boðið upp á slíkt þetta árið og þessu hafa námsmenn lýst miklum áhyggjum yfir. Sumarstörf námsmanna á hinum ýmsu sviðum atvinnulífsins geta skipt gríðarlega miklu máli fyrir bæði þá sjálfa og fyrirtæki og þar með samfélaginu öllu. Til þessa hafa atvinnurekendur ráðið til sín efnilega námsmenn yfir sumartímamann sem oft verða framtíðarstarfsmenn. Á þessum samdráttartímum fara atvinnurekendur því á mis við ungt fólk sem gæti aflað sér mikilvægrar reynslu hjá þeim og reynst fyrirtækjum dýrmætur starfskraftur til framtíðar lítið.

Viðskiptaráð telur því mikilvægt að úrræðið sé útvíkkað til fyrirtækja og að þeim verði gert kleift að ráða námsmenn til sín í tímabundin störf með sama fyrirkomulagi og gilda mun um opinberar stofnanir og sveitarfélög. Fyrirtækin fá þá að kynnast og taka þátt í að þróa starfsfólk framtíðarinnar og geta veitt sínu starfsfólki frekara svigrúm en ella til orlofstöku.

Því hefur verið lýst yfir að vonir standi til þess að sveitarfélögin leggi fram mótframlag sem jafnist á við framlag ríkisins til úrræðisins. Krefjast mætti sama mótframlags af atvinnurekendum sem taka þátt í úrræðinu þannig þeir greiði helming af launakostnaði á móti ríkinu. Útvíkkun úrræðisins myndi því engu breyta um kostnað við aðgerðina en nýtist betur, skapar viðtækari reynslu hjá þessum 3.000 námsönnum og mögulega meiri verðmæti fyrir samfélagið. Í þessu sambandi má t.d. líta til almennra innviða háskólanna sem til staðar eru fyrir námsmenn í atvinnuleit og nýta þann mannauð sem þar er til þess að koma hugmyndinni á legg. Í tilviki háskólanna má jafnvel skoða þann möguleika að meta sumarstörf námsmanna til eininga, tengist þau fagsviði þeirra nemenda sem störfin hljóta. Þannig má enn frekar fjölga störfum fyrir námsmenn.

Viðskiptaráð leggur áherslu á að úrræðið komi fljótt til framkvæmdar svo það nýtist sem best. Ekki síst í ljósi þess að stutt er í að skólaárinu ljúki og tíminn runninn upp þar sem námsmenn vanalega flykkjast í sumarstörf.

2.6 Afturvirk jöfnun tekjuskatts – skynsamlegt úrræði sem gengur of skammt

Í frumvarpinu um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru er fyrirtækjum veitt heimild til þess að jafna tapi ársins í ár við hagnað síðasta árs við greiðslu tekjuskatts. Ekki er þó gert ráð fyrir að tekjuskattsjöfnunin geti leitt af sér útgreiðslu af hálfu ríkissjóðs (þ.e. endurgreiðslu vegna ofgreiddra skatta fyrir árin 2019-2020) heldur aðeins áhrif til niðurfellingar á frestuðum skatti ársins 2019 (sem greiddur er á árinu 2020).

Viðskiptaráð fagnar þessari tillögu enda beinist hún sérstaklega að lífvænlegum fyrirtækjum og léttir af greiðslubyrði þeirra árin 2021-2022 þegar búast má við að fyrirtæki landsins og einkum ferðaþjónustan séu að lifna við á ný eftir dágóðan tíma í dvala. Þannig verður þeim auðveldað að koma undir sig fótunum á nýjan leik, ráða til sín starfsfólk, ráðast í markaðssetningu eða fjárfestingar til þess að efla þjónustu. Að mati ráðsins er sú útfærsla sem kynnt er í frumvarpi þessu að mörgu leyti

gagnleg sökum þess hve einföld hún er vera í framkvæmd. Þá stuðlar hún að því að skattfrestanir sem veittar hafa verið safnist ekki fyrir á skuldahlið efnahagsreiknings fyrirtækja.

Þess ber að geta sérstaklega í þessu tilliti að á nafnvirði er þessi aðgerð tekjuhlutlaus fyrir ríkissjóð enda myndu fyrirtæki sem skila tapi árið 2020 að öðrum kosti jafna tapið fram á við í stað þess að gera það afturvirk.

Jafnframt ber að geta þess að úrræðið felur ekki í sér neina tilraunastarfsemi eða séríslenskt regluverk enda þekkist afturvirk tekjuskattsjöfnun í einum átta Evrópulöndum líkt og sjá má á mynd 6 auk þess sem það tíðkaðist um langa hríð í Bandaríkjunum, en ríkisstjórn Donald's Trump afnam ákvæðið á alríkisstigi í nýlegum skattalagabreytingum vestanhafs. Þó er heimildina til þess að jafna tap afturvirk enn að finna í nokkrum ríkjum Bandaríkjanna.²

Mynd 6

Átta önnur Evrópuríki heimila afturvirka jöfnun tekjuskatts Fjöldi ára, hámarksheimild til jöfnunar eða önnur skilyrði

Fjöldi ára á undan sem draga má frá		Athugasemdir
 Bretland	1 ár	Á bara við um verðbréfavíðskipti
 Belgía	3 ár	
 Írland	1 ár	
 Þýskaland	1 ár	Hámark 1.000.000 EUR
 Holland	1 ár	
 Frakkland	1 ár	Hámark 1.000.000 EUR
 Ungverjaland	2 ár	
 Noregur	2 ár	Hámark 30.000.000 NOK

Þá má einnig nefna að Noregur innleiddi afturvirka jöfnun tekjuskatts fyrirtækja í aðgerðapakka sínum til þess að mæta efnahagslegum afleiðingum Covid-19. Úrræðið í Noregi er nokkuð víðtækt í samanburði við þá útfærslu sem kynnt er í frumvarpi þessu en þar er heimilt að færa tap ársins í ár á móti hagnaði síðustu tveggja ára auk þess sem hámarksskattafsláttur er 30 milljónir norskra króna eða sem nemur tæplega 430 milljónum íslenskra króna á gengi dagsins 27. apríl.

Því verður að gera athugasemd við hversu skammt aðgerðin gengur í samanburði við önnur lönd og einkum Noreg. Þannig er hámarksheimildin (20 m.kr) töluvert lægri en í öðrum löndum sem búa yfir sambærilegu úrræði og í raun óútskýrt og örökstutt hvers vegna heimildin ætti ekki að ná til allra

² Á ensku er afturvirk jöfnun tekjuskatts kölluð „Loss carry-back“

fyrirtækja og vera án nokkurs hámarks.³ Um er að ræða ódýra aðgerð fyrir ríkissjóð sökum þess að aðeins er verið að flytja til fjármuni í tíma en ekki veita fyrirtækjum fyrirgreiðslu þar sem tapið yrði alltaf nýtt til frádráttar tekjuskatts en munurinn liggur aðeins í því á hvaða ári frádráttarheimildin er nýtt.

Viðskiptaráð leggur því til að nefndin endurskoði 20 m.kr. hámark tekjuskattsjöfnunar sem gert er ráð fyrir að gildi í þessu frumvarpi. Skynsamlegt væri að afnema hámarkið með öllu en sé ekki vilji til þess þyrfti að hækka það verulega og að minnsta kosti tvöfalda það. Þannig er hægt að ná til mun stærri hluta efnahagslífsins sbr. umfjöllun í kafla 2.1. Eins og úrræðið er kostnaðarmetið og miðað við greiddan tekjuskatt lögaðila árið 2019 nær það einungis til um 17% af efnahagslífinu að því leyti að þeir 13 milljarðar sem talið er að umfangið sé er 17% af tekjuskatti lögaðila.

Þá er einnig við frumvarpið að athuga að aðeins er heimilt að jafna hagnaði síðasta árs við tap ársins í ár en í Noregi hefur úrræðið eins og áður sagði verið útfært þannig að það nái til hagnaðar tveggja síðustu ára. Jafnvel má segja að ríkari rök séu fyrir því að lengra tímabil verði haft til viðmiðunar hér en í Noregi enda ljóst að árið 2019 var að sumu leyti óvenjulegt rekstrarár á Íslandi, einkum fyrir ferðapjónustu og líklegt er að mörg lífvænleg fyrirtæki hafi skilað litlum eða engum hagnaði í fyrria. Því er töluverður möguleiki fyrir hendi að verið sé að fara á mis við lífvænleg fyrirtæki og þau geti ekki notið þessa stuðningsúrræðis í jafn ríkulegum mæli og skynsamlegt væri. Með öðrum orðum er, verið að gera minna fremur en meira með því að skilyrða afturvirkni tekjuskattsins við eitt ár.

2.7 Eftirlit með framkvæmd lána

Í 19. gr. frumvarpsins til laga um fjárstuðnings til minni rekstraraðila er fjallað um eftirlit með framkvæmdinni. Þar segir að samkvæmt 2. mgr. ákvæðis til bráðabirgða II í lögum um ríkisábyrgðir, nr. 121/1997, skal ráðherra skipa nefnd til að hafa eftirlit með framkvæmd viðbótarlána sem ríkissjóður ábyrgist. Lagt er til að nefndinni verði jafnframt falið að hafa eftirlit með framkvæmd III. kafla frumvarpsins. Jafnframt er lagt til að 3. mgr. bráðabirgðaákvæðisins gildi um það eftirlit. 24. gr. frumvarpsins felur svo í sér breytingu á lögum um ríkisábyrgðir, það bráðabirgðaákvæði er vísað er í 19. gr. Ákvæðið (24.gr.) inniheldur þó enga 2. mgr. né 3. mgr. og er þar hvergi fjallað um þá nefnd er fjallað er um í 19. gr. Erfitt er því að átta sig á því hvernig eftirliti með framkvæmdinni verður háttað og þarf að bæta úr þessu misræmi.

2.8 Matvælasjóður og umgjörð landbúnaðar

Áætlað er að verja 500 m.kr. til stofnunar Matvælasjóðs. Tilgangur sjóðsins er að styðja við nýsköpun, sjálfbærni, verðmætasköpun og samkeppnishæfni matvælaframleiðslu. Sjóðurinn fær einnig 100 m.kr. til að styrkja markaðssetningu á alþjóðlegum mörkuðum. Viðskiptaráð telur markmiðið mikilvægt og styður því stofnun sjóðsins en telur á sama tíma nauðsynlegt að ráðist sé í heildarendurskoðun á umgjörð landbúnaðar hérlandis. Eigi að stuðla að nýsköpun, sjálfbærni, samkeppnishæfni og verðmætasköpun í íslenskri matvælaframleiðslu er nauðsynlegt að breyta þeirri umgjörð sem greinin býr við í dag, þar sem stuðningur ríkisins er bundinn við sértæka matvælaframleiðslu, sem beinlínis vinnur gegn nýsköpun.⁴

³ Meira að segja þegar litið er til hámarksins í hlutfalli við landsframleiðslu er heimildin í Noregi hærri en á Íslandi. Til þess að hámarksheimild til jöfnunar væri jafn há í hlutfalli við landsframleiðslu þyrfti heimildin að nema um 25 milljónum króna á Íslandi.

⁴ Sjá nánari umfjöllun Viðskiptaráðs um umgjörð landbúnaðarins hér: <https://www.vi.is/skodanir/rof-i-landbunadi-stigum-skrefid-til-fulls>

Viðskiptaráð leggur til að frumvörpin verði samþykkt að teknu tilliti til ofangreindra athugasemda en áskilur sér rétt til að koma með frekari athugasemdir á síðari stigum.

Virðingarfyllst,

Konráð S. Guðjónsson
Hagfræðingur Viðskiptaráðs Íslands

Ásta Sigríður Fjeldstøl
Framkvæmdastjóri Viðskiptaráðs Íslands

Nefndasvið Alþingis
B.t. fjárlaganefndar
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 30. apríl 2020

Efni: Umsögn Öryrkjabandalags Íslands um frumvarp um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru, 726. mál

Öryrkjabandalag Íslands gegnir mikilvægu hlutverki í hagsmunagæslu yfir þrjátíuþúsund fatlaðra og langveikra einstaklinga og aðstandenda þeirra á Íslandi.

Almennt um ástandið og áherslur sem vantar inn í frumvarpið

Í því ástandi sem nú hefur ríkt vegna Covid-19 hefur orðið ljóst að fatlað og langveikt fólk býr við fátækt og jafnvel sárafátækt. ÖBÍ ítrekar því orð sérlegs skýrslugjafa Mannréttindaráðs Sameinuðu þjóðanna, Catalina Devandas, sem segir að á tímum faraldurs og neyðarástands er skylda og ábyrgð ríkja heims enn ríkari gagnvart fötluðu og langveiku fólki sökum þeirra innbyggðu mismununar sem fatlað fólk býr við. Sérstaklega verði að huga að fjárhagslegri stöðu þess. „Aukinn fjárhagsstuðningur er líka bráðnauðsynlegur til að draga úr þeirri hættu að fatlað fólk og fjölskyldur þeirra dragist inn í meiri fátækt eða meiri hættu”¹

ÖBÍ gagnrýnir að í frumvarpinu sem hér er til umsagnar og öðrum frumvörpum sem stjórnarmeirihlutinn hefur lagt fram á Alþingi er ekki að finna hækkun fyrir lið 27. Örorka og málefni fatlaðs fólks vegna Covid-19. ÖBÍ leggur áherslu á að stjórnvöld tryggi verndaraðgerðir og afkomuöryggi fatlaðs og langveiks fólks í því ástandi sem um ræðir og leitað verði allra leiða til að tryggja að bætt verði úr.

ÖBÍ styður af fullum þungu áherslu BSRB í umsögn samtakanna um þingmál 724 og 726 um hækkun elli- og örorkulífeyrir verði hækkað.

Úr umsögn BSRB: „Þann 1. janúar 2020 hækkuðu greiðslur ellilífeyrisþega sem búa með öðrum um 8.700 kr. á mánuði og um tæplega 10.900 kr. hjá þeim sem búa einir. Lágmarksframfærslutrygging örorkulífeyrisþega hækkaði með svipuðum hætti. BSRB leggur til að almannatryggingar verði hækkaðar um 17.000 kr. frá og með 1. janúar 2020 (í stað hækkunarinnar sl. áramót) og 24.000 kr. frá og með 1. apríl 2020. Fyrir liggja upplýsingar um að verst stöddu ellilífeyris- og örorkulífeyrisþegar séu í þeim hópi sem er hvað hættast við því að lenda í fátækt. Nauðsynlegt er að fjárhæðir almannatrygginga fylgi launahækkunum kjarasamninga til að draga úr ójöfnuði og til að tryggja megi afkomu fólks.“

1

https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25725&LangID=E&fbclid=IwAR2czfA34ZT6rGmzmaTuS_ejWUbytieWK3aN7rU6zRs5WfZFicF0s48N1U8 Orðrétt segir hún: "Access to additional financial aid is also vital to reduce the risk of people with disabilities and their families falling into greater vulnerability or poverty."

Gríðarlega aukið álag er á foreldra fatlaðra og langveikra barna. Foreldrar barna sem hingað til hafa haft sólarhringsþjónustu hafa þurft að fara úr hlutverki foreldra og í hlutverk sólarhringsumönnunaraðila. Slíkar breytingar valda aukinni streitu hjá allri fjölskyldunni, erfitt getur jafnvel verið að sinna öðrum börnum á heimilinum hvað þá atvinnu. Þar ofan á bætist oft afkomukvíði við þar sem foreldrum eru ekki tryggð laun á meðan þeir eru heima að sinna börnum sínum. Staðreyndin er sú að fjölmargir foreldrar eru í launalausum leyfi eða búnir að nýta allt orlof til að geta verið heima. Nauðsynlegt er að koma til móts við þennan hóp foreldra og greiða þeim laun fyrir þennan tíma og fyrir aukaumönnun.

Athugasemdir við einstakar greinar.

Um 5. og 6. gr.

Á Íslandi er meirihluti mannvirkja illa aðgengilegur fötluðu fólki sem hamlar möguleikum þess til að lifa sjálfstæðu lífi til jafns við aðra. Fólk er því í mjög misjafnri aðstöðu til búsetu, atvinnu og almennri þátttöku í samfélaginu. Ísland er langt á eftir nágrannalöndunum um styrki og lán til að jafna aðgengi að mannvirkjum. Við yfirfærslu á málefnum fatlaðra frá ríki til sveitarfélaga í ársbyrjun 2011 minnkuðu möguleikar þess enn. Þá var framkvæmdasjóður fatlaðra lagður niður, en þar var hægt að sækja um styrki meðal annars til aðgengisúrbóta í íbúðarhúsnæði og á vinnustöðum á almennum markaði. Í staðinn var settur á fót fasteignasjóður Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga sem skv. lögum “hefur það hlutverk að jafna aðstöðu sveitarfélaga við uppbyggingu eða breytingar á fasteignum sem nýttar eru í þjónustu við fatlað fólk með miklar og/eða sértækar stuðningsþarfir.”² Þetta var afar mikið og slæmt stökk afturábak sem nauðsynlegt er að leiðrétta.

Það má líta svo á að með 5. gr. sé tekið skref í þá átt með rýmkun heimilda svo að hægt sé að nýta sjóðinn í aðgengisúrbætur á öðrum mannvirkjum í eigu sveitarfélaganna. Hættan er þó sú að úthlutað verði úr sjóðnum til að létta á fjármögnun almennrar uppbyggingar í sveitarfélögunum. Það er æskilegt að sjóðurinn veiti fé eingöngu og gagnert til fjarlægja hindranir fyrir fatlað fólk í manngerðu umhverfi. Verði þessi grein samþykkt þarf að búa svo um hnútana í reglugerðum um jöfnunarsjóð sveitarfélaga.

Ekkert af þessu skiptir þó máli verði 6. gr. samþykkt. Þar er gert ráð fyrir heimild til að nýta fasteignasjóð Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga í annað en honum er ætlað, og að því er virðist í nánast hvað sem er sem sveitarfélögin þurfa að greiða næstu árin. Þó svo að sveitarfélögin eigi nú í erfiðleikum með að fjármagna grunnþjónustu sína vegna þess ástands sem skapast hefur með COVID-19 er engan veginn ásættanlegt að tæma magran sjóð sem eyrnamerkur hefur verið til að jafna stöðu fólks, eins og stjórnvöldum ber samkvæmt samningi Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks og heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna. Því verður harðlega mótmælt.

² <https://www.althingi.is/lagas/150a/1995004.html>, 1. mgr. 13. gr. b.

Um 7. gr.

ÖBÍ styður þau áform að framlengja til 30. september nk. gildistíma laga um tímabundnar greiðslur vegna launa einstaklinga sem sæta sóttkví samkvæmt fyrirmælum heilbrigðisyfirvalda án þess að vera sýktir, nr. 24/2020. Framlengingin er mikilvæg fyrir fjárhagslega stöðu einstaklingar sem þurfa að fylgja fyrirmælum sóttvarnaryfirvalda.

Tekið er undir með ASÍ og BSRB um mikilvægi þess að fella þá sem þurfa að fara í verndarsóttkví undir gildissvið laganna og tryggja með því afkomu eftirtalinna hópa.

- ✓ Einstaklingar á vinnumarkaði með undirliggjandi sjúkdóma
- ✓ Foreldrar fatlaðra barna og barna með langvarandi sjúkdóma
- ✓ Þungaðar konur á 36. viku meðgöngu og síðar
- ✓ Aðstandendur fatlaðs fólks sem vegna þjónustuskerðingar geta ekki stundað vinnu vegna umönnunar fatlaðs aðstandanda

Lokaorð

Skiljum engan eftir! Við hvetjum stjórnvöld til að horfa sérstaklega til aðgerða til verndar viðkvæmustu hópum samfélagsins, og bæta hag fleiri hópa í því ástandi sem nú ríkir.

ÖBÍ er tilbúið að gera grein fyrir umsögn sinni og sjónarmiðum sem varða mannréttindi og þarfir fatlaðs fólks við meðferð og afgreiðslu frumvarpsins sé þess óskað.

Ekkert um okkur án okkar!

Virðingafyllst

Þuríður Harpa Sigurðardóttir
Formaður Öryrkjabandalags Íslands

